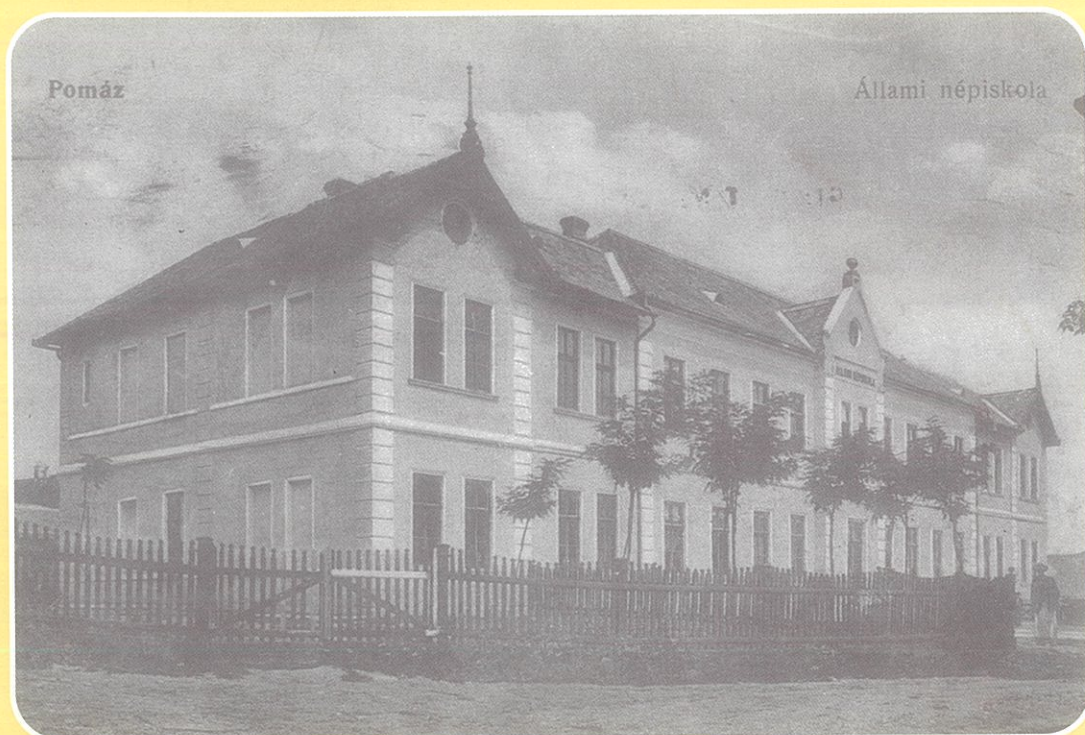

A pomázi öregiskola emlékkönyve

1901–2001

**A pomázi öregiskola emlékkönyve
1901–2001**

Kiadja a Sashegyi Sándor Általános Iskola

Felelős kiadó: *Dr. Juhár Jánosné*

Főszerkesztő: *Barta Éva*

Szerkesztőbizottság: *Barta Éva* *Hernádi Ferenc*
Cservenka Béláné *Hernádi Ferencné*
Duró Imre *Dr. Juhár Jánosné*
Egervári Lilla *Kiss Árpádné*
Fekete Tiborné

Címlapfotó: *A Pomázi Állami Elemi Népiskola*
Dr. Karsay Sándor hagyatékából

A hátsó borító fotója: *Szűcs László* Millenniumi emlékkapu c. alkotása
Herpai Sándor felvétele

A kiadvány Pomáz Város Önkormányzata, az AGROINFORM Kiadó és Nyomda Kft., Bolyki Istvánné és az Emberséggel, Kultúrával Pomázért Alapítvány támogatásával jelent meg.

ISBN 963 00 6676 9

A kiadói gondozást a felelős kiadó megbízásából az AGROINFORM Kiadó és Nyomda Kft. végezte.

1096 Budapest, Sobieski J. u. 17.

Ügyvezető igazgató: *Bolyki István*

Felelős vezető: *Mahr Jánosné*

Bevezető

„Én iskolám, köszönöm most neked,
Hogy az eljött élet-csaták között
Volt mindig hozzám víg üzeneted.
Tápláltad tovább bennem az erőt,
Szeretni az embert és küzdeni
S hűn állni meg Isten s ember előtt.“

Ady Endre: Üzenet egykori iskolámba

A pilisi hegyek kapujában, Pomázon az Iskola utcában száz évvel ezelőtt nyitotta meg kapuját a község első állami elemi népiskolája, melynek jogutóda a mai Sashegyi Sándor Általános Iskola.

Pedagógusok, szülők, tanulók, mindannyian meghatottan gondolunk erre az életünkben egyszeri, megismételhetetlen évfordulóra, és nagy szeretettel készülünk az eseményhez méltó megemlékezésre.

A centenáriumi ünnepségre való készülődésünknek csodálatos fényt adnak a kétezer éves kereszténység és az ezeréves magyar állam jubileumi rendezvényei. A millenniumi ünnepek keretében százéves iskolánk még nagyobb hangsúlyt kap, és minket, akik itt dolgozunk, tanítunk és tanulunk, még nemesebb feladat elé állít a méltó megemlékezést illetően.

Legfontosabb feladataink egyikének tartjuk azt, hogy emlékkönyvet adjunk ki erre az alkalomra azzal a céllal – meglehet, már az utolsó pillanatban –, hogy megörökítsük iskolánk eddigi történetének legfontosabb eseményeit, az egykori tanítványok és tanárok, tanítók beszámolóiból, visszaemlékezéseiből felidézhesük iskolánk szellemiségét.

Büszkén dicsekedhetünk azzal, hogy több olyan pedagógusa van iskolánknak, akik őspomáziként ennek az intézménynek a diákjai voltak. **Barta Éva** tanárnő vezetésével pedagógusaink nagy-nagy szeretettel és buzgalommal láttak az „öregdiákok“ és az egykori pedagógusok felkutatásához, hogy lejegyezhesék visszaemlékezéseiket, vagy összegyűjtsék az iskoláról szóló feljegyzéseiket, fényképeket, dokumentumokat.

A gyűjtőmunkának és az élménybeszámolóknak köszönhetően egy csodálatos emlékkönyv kerekedett ki iskolánk történetéből. Megismerhetjük ebből „az öregiskola“ hitvallását a pedagógushivatásról, a gyermekszereletről, az egymás iránti megbecsülésről, a tiszteletről, a munka megbecsüléséről, az életre nevelésről, a tanulás tiszteletben tartásáról.

Megtudhatjuk, hogy a pedagógusok milyen szellemi értékeket adtak át tanítványaiknak. A színes élmények kapcsán azonban az iskolai élet mindennapjain túl a pomázi közéletéről, a szorgos hétköznapiak mellett a szórakozási lehetőségekről is sok mindent megtudhatunk.

Köszönöm mindazoknak a fáradozását, akik munkájukkal hozzájárultak emlékkönyvünk létrejöttéhez, kiadásához. Nekünk, pedagógusoknak legszentebb szándékunk, hogy az „öregiskola“ szellemiségét tovább vigyük, a nagy pedagóguselődök példáját követve neveljük, tanítsuk a méltó utód, a Sashegyi Sándor Általános Iskola tanulóit a jövőben is.

Jubileumi emlékkönyvünket tisztelettel ajánlom kedves olvasóink figyelmébe.

Intézményünk egykori pedagógusainak szellemében Kossuth Lajos iskolájának írt egyik levélrészletével zárom bevezető gondolataimat:

Az iskolának az ép testi erőre fordított gond mellett „a tudás vágyának a felébresztését kellene feladatul venni. Csak így bontakozhat ki az egyes növendékekben az egyéni hajlam; egy-egy pályára a rátermettség; így léphetne bizton az ifjú az önképzés eleven ösztönével ... annak a nagy oktatásnak holtig tartó hatalmas iskolájába, amelynek neve: élet.“

Dr. Juhár Jánosné
igazgató

Előszó

Szeretem az emlékkönyveket. Minél régebbiek, annál szívesebben lapozgatok bennük. Otthon mi is őrzünk egy, az ötvenes évekből való könyvecskét. Akármikor kerül a kezembe, soha nem tudom odébb tenni úgy, hogy ne néznék bele. Pedig szinte már kívülről ismerem a csodaszép, színes rajzokat, a néhol vidám, néhol megfontolandó sorokat. Valami meghatározhatatlan varázsa van számomra annak a kis könyvnek. Talán a sárguló lapjai. Talán a tökéletesen formált betűk. Talán a múlt varázsa. Nem is tudom...

Míg az emlékkönyvek általában csak néhány együtt töltött esztendő idéznek fel, mi arra vállalkoztunk, hogy iskolánk életének elmúlt száz évét mutassuk be. Azzal a szándékkal tettük ezt, hogy akik itt tanultak, tanítottak, vagy valamilyen formában kötődtek az iskolához, megálljanak egy pillanatra, felidézzék az itt eltöltött éveket. Hangulatok megragadására, képek felvillantására vállalkoztunk csupán – a teljesség igénye nélkül.

Bízunk abban, hogy az emlékkönyvben szereplő írások sok-sok személyes emléket, élményt hívnak elő mindannyiunkból. Ez is a célja munkánknak, vagyis hogy az évforduló kapcsán mi, egykori Iskola utcai diákok és pedagógusok megálljunk egy kicsit emlékezni, visszatekinteni. Közös múltidézésre hívunk mindenkit.

Az emlékkönyvet hat fő részre osztottuk. Az egyes fejezeteket a történelem, illetve az iskola életének meghatározó eseményei alapján alakítottuk ki.

*Hálás szívvel köszönjük mindazoknak a segítségét, akik élményeik, emlékeik felidézésével gazdagították az emlékkönyvet. Továbbá köszönetet mondok azon kollégáimnak, akikkel közösen szerkesztettük a könyvet: **dr. Juhár Jánosné**nak, **Cservenka Béláné**nak, **Duró Imréné**nek, **Egervári Lillán**ak, **Fekete Tiborné**nak, **Hernádi Ferenc**nek, **Hernádi Ferencné**nek és **Kiss Árpádné**nek. Köszönöm városunk képviselő-testületének az emlékkönyv megjelenéséhez nyújtott anyagi támogatását. Köszönettel tartozom **Bolyki Istvánnak**, aki a könyv szerkesztését és nyomdai kivitelezését tanácsaival segítette és anyagilag is támogatta, valamint **Martinusz Ferenc**nek, iskolánk egykori tanárának, igazgatóhelyettesének, vezető szakfelügyelőnek, aki konzultánsként segítette a munkánkat.*

Barta Éva

Jubileumi üzenet tanult szomszédomtól

*Kettőezer-egy már! Szinte hihetetlen,
hogy elszállt az idő feletted, s felettem...!
Védtelen az ember, s olykor tehetetlen!
Fogódzókat adtál, visszatekinthettem!
Városszerte hallik (neked Pomáz község!),
kerek százévesen, ünnepi ruhában,
(Páratlan örökség! Éljenző többség!)
emelt fővel állhatsz, s ez ritka a mában!
S mert modern világ van, az időgépmen
ötven évet (hipp-hopp!) át-átkapirgáltam...
Memória lépcsőn, nosztalgia lázban,
karácsonyi nyárban éppen feléd jártam...*

*Száz évnél is több már, okosan gondolák,
iskola épüljön Pomázon e helyen...!
S mivel itt, e Földön is történnek csodák,
köszöntő szándékkal tollam kézbe veszem.
Harminchárom évet éltem szomszédodban...
Féltem és szeretve, sohasem temetve
játszottam körötted, bújtam árnyékodban...
Nyolc év padjaidban, sírva és nevetve!
Ezidőtájt voltál úgy fél évszázados...
Jeles dátumodra mégsem emlékezem!?
Sárguló emléklap, minden év láttamoz,
s több ezer név között ott van az én nevem!
Jó gazdáid voltak, és vannak mindmáig:
Kadocsa, Böröcz, Bóna igazgató urak...
Tekintélyes névsor, s fényük, lám, világlik!
Igazolják őket siker-életutak.
Jó szomszéd! Nézzük csak, kik szolgáltak Téged?
Kiktől tanulhattunk példás emberséget?!
Hivatott tanítók adtak fel leckéket...
A szívüket adták értünk és teérted!
Okítottak minket, s a jóra neveltek.*

*Dicsértek, büntettek, mindig, amit kellett.
És ha, Isten bocsá' nyakon teremtettek...,
eltörpülő árnyak szeretetük mellett!
Név nélkül, s így mindnek köszönet és hála!
Ők voltak a lelked, s a százéves falak
általuk mutattak utat a világra!
Így válhattak kincské nálad tanult szavak!
És, mint igaz szolgák, velünk ünnepelnek,
s mosolyaik között könnycseppekre lelnek...
Gedeon és Nemes... (az évek, hogy telnek!),
Gál Ilona, Halmos... Ott fent menetelnek...
Bukovics és Csata, velünk élő nevek...,
Somodi Laci bá' ..., nagyszerű emberek!
Ránk óvón figyelő, simogató szemek
üzennek a Mának...! S lám zászlók lengenek!
Figyelem, Kollégák, figyelem, gyerekek!
Van értelmes élet, becsület, szeretet!
Van haza és munka, s megvan a helyetek!
S mi veletek leszünk, fogva a kezetek!*

*Kettőezer-egy van..., szinte hihetetlen!
Százéves lett immár e büszke iskola!
Volt ború és derű feletted, s felettem,
de csak jónak-szépnek maradjon fenn nyoma!
A szomszédom voltál (most sem messze élek),
gondolataimban kapudig elérek...
Udvarodra hajdan akácot ültettem,
veled együtt pihen a téli szünetben.
Egy jót beszélgettünk..., s elkészült az ének.
Három a kívánság..., én csak egyet kérek:
sose halványuljon el az emlékképed,
s neked az évekből száz szebbet remélek!*

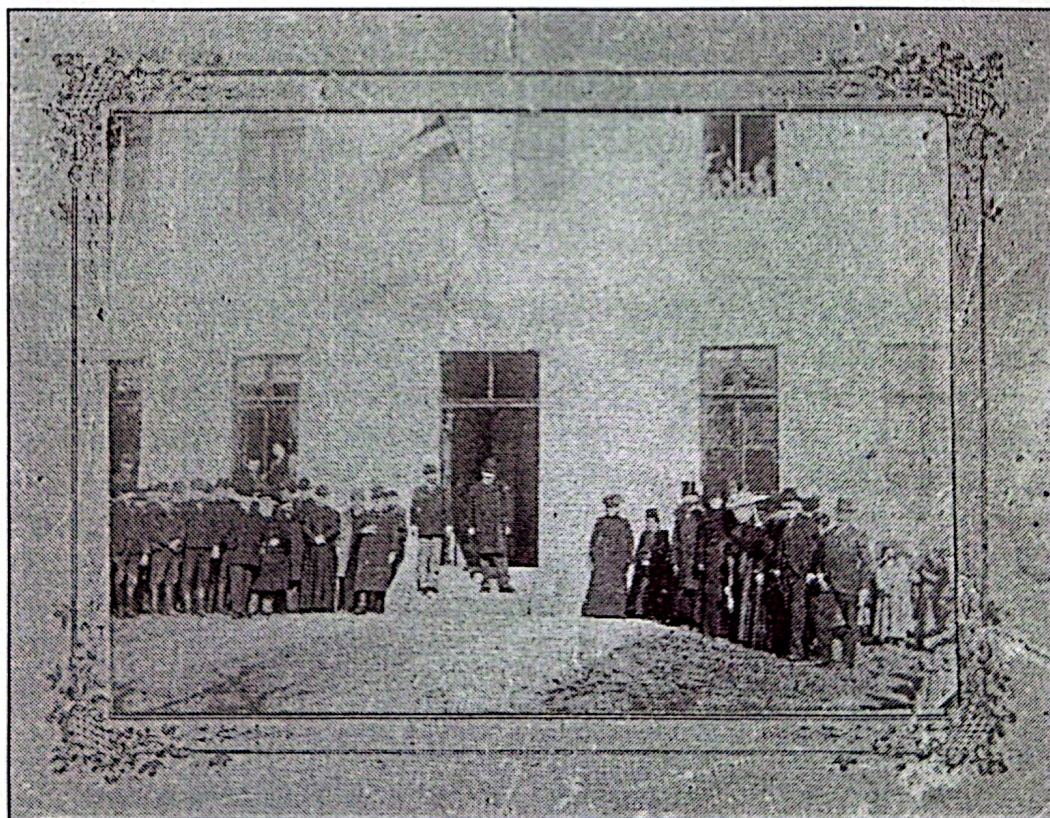
Pákolicz Mihály

KEZDETI ÉVEK 1901–1920

Az első tanév

„Pomáz község 20.000 korona kölcsön felvételi ügyét a törvényhatóság jóváhagyta. Eszerint Pomázon az állami elemi iskola eszmélye testté vált. Az iskola építéséhez haladéktalanul hozzáfognak, hogy az építkezéssel még szeptemberig elkészüljenek. A tanítást szeptember 15-én kezdik meg.“

Ez a hír 1901. június 30-án jelent meg a *Szentendre és Vidéke* hetilapban. A tanítás néhány hónap múlva valóban elkezdődött az Iskola utcai épületben.

Az iskola avatása 1901-ben, középen áll dr. Csapó Lóránt főszolgabíró
(Csata László gyűjtése)

Az iskola *első igazgatója Berényi Béla* volt, aki mindössze két évig tanított az iskolában, illetve vezette az intézményt. 1903-tól az előmeneteli és mulasztási naplókban már nem szerepel a neve és az aláírása, így valószínűleg elkerült Pomázról. Maradandó emléket mégis hagyott kétéves pomázi munkájáról azzal, hogy kiadta „A pomázi magyar kir. állami népoktatási intézmények értesítőjét“. Az első tanévi értesítő ugyan nem került elő, de az 1902/1903. tanévről fennmaradt a kiadvány. Nagy kincs számunkra ez az értesítő, fontos iskolatörténeti dokumentum a kezdeti időszakról.

Az egyik fejezetben az igazgató úr színes beszámolója olvasható a pomázi tanulók 1903. június 18-i budapesti kirándulásáról. Egy másik fejezetben az adott tanévről készített összegzést az iskola vezetője. Statisztikai adatokat közölt a tanulókról, a tanítókról, illetve értékelte az elvégzett munkát.

Beszámoló egy iskolai kirándulásról

Fantasztikus élményt, nagy örömet jelentett a gyerekeknek a fővárosi kirándulás. Először a Magyar Nemzeti Múzeumot keresték fel, a természetrajzi kiállítást nézték meg: „Látni kellett volna azt az örömtől sugárzó sok arcot, mint ragyogott. Legjobban a madarak érdekelték a gyerekeket. Látszott egyik-másik fiú arcán, mint szeretné a behelyezett fészekből kiszedni a tojásokat, vagy fiókákat. Mert tanulóink nagy része előbb élő állatoknak vélte a kitömött madarakat“ – kezdte a nap eseményeinek felidézését *Berényi Béla*. A következő állomás az állatkert volt: „Itt volt aztán nagy öröm, mikor már nem a kitömött majmokat, madarakat, de még az éppen nagyképüsködő Jónás nevű és más ritka és különféle növésű állatokat láthatták.“

Mivel egész napos kiránduláson vettek részt a gyerekek, az étkezésükről is gondoskodni kellett. Ezt a következőképpen oldották meg: „Azok a tanulók, akik odahazulról csomagban hozták magukkal az ebédjüket, az állatkertben megfelelő étkezési helyen fogyasztották el az elemózsiájukat. A „pénzcsörgetők“ pedig az állatkerten kívül lévő étteremben jutányosan kaptak ebédet, mely állt: leves, zöldborsófőzelék, feltétből.“

Ebéd után pedig városligeti nézelődés várt a gyerekekre: „A sok látnivaló, vásári bódé nagyon csábította a tanulókat. Köztük a fegyelmet megtartani nem volt könnyű. Azt hitték, hogy úgy van, mint a pomázi szerb búcsúkor, egyik sátorból a másikba futkosnak, de mindig hazatalálnak. A körhintát meglátva gyerekeink izgalma fokozódott. A tulajdonos látva a kedvenc falatot, engedélyt tett. A gyermekeként kért 3 krajcárt módosítva a 40 tanulót 80 krajcárért engedte felülni a körhintára. A hintákon, lovakon és repülő sárkányokon célunkhoz jutván leszálltunk, s szívszorongva hagytuk ott a kedves helyet.“

Az írás végén azt is megindokolta Berényi Béla igazgató úr, hogy miért is készítette el ezt a beszámolót: „Megírtam ezt nem azért, hogy a papír teljék, mert ilyen célból nem szoktam dolgozni, de azért, hogy a szülők is élvezzék a gyerekek örömét, s azért, hogy a gyermekek végigolvashassák, hogy is volt az első budapesti kirándulás.“

Tanulói létszám

1903-ban a tanulói létszám az előző évihez képest jelentősen megnövekedett: „A beiratkozottak száma folyton szaporodott, hogy január 1-jére 456 lett, s tanév végére a múlt évi 428-cal szemben 461, tehát a szaporulat 33-at mutatott.“

Személyi feltételek

Ha a tanítók közül valaki megbetegedett, vagy elhagyta az iskolát, komoly nehézséget jelentett a tanítás zavartalan folytatása. „A nem várt felsőbb helyen történt döntés, a tantestület tagjait ért családi események, betegségek a tanulóosztályok átszervezését tették szükségessé... *Misialowsky Hedvig* tanító családi ügyeinek rendezése és ekkor ért betegsége folytán több hetet volt kénytelen távol maradni. Bombaként jött *Bodry János* kartársunknak április 15-én történt lemondása, Amerikába való távozása“ – írta a személyi feltételekről az igazgató úr.

Szép eredmény az anyanyelv elsajátításában

Az 1903-as tanévben az iskolába járó gyerekeknek több mint a fele idegen anyanyelvű volt. Ezek a gyerekek a magyar nyelv elsajátításában sokat fejlődtek a tanév során. Év elején 234 idegen ajkú tanuló közül csak 121 beszélt jól magyarul, míg év végére a magyarul beszélők száma 180-ra emelkedett. Mindössze hat olyan tanuló volt az iskolában, aki semmilyen nyelven nem volt hajlandó megszólalni.

Különleges napok

Az iskolai ünnepekről, jeles eseményekről is szólt *Berényi Béla* igazgató úr: „A hazafias ünnepélyeket a múlt évihez hasonló dísszel, fénnel ültük meg. Különösen díszes volt a június 8-ai kivilágítás, mely lampionokkal, görögtűzzel, térzenével és *Lents János* kartársunk által vezetett iskolai dalárdával volt ékesítve, melyen több száz résztvevő jelent meg. Nagy meglepetést idézett elő az iskola kézimunka kiállítása, ahol 200-nál több értékes kézimunka került kiállításra. Dicsérte e kiállítás nemcsak a vezető tanítónőket, nemcsak a szorgalmas leánykákat, dicsérte a szépért áldozni tudó szülőket is.“

Gyűjtés a rászoruló gyerekeknek

A tanulók közül többen a sok hiányzás miatt év végén nem kaphattak osztályzatot. Ezek a gyerekek többnyire nem azért nem jártak iskolába, mert nem szerettek tanulni, vagy mert betegek voltak, hanem a hiányzás oka elsősorban a családok anyagi helyzete, a szegénység volt: „A mulasztások nagy száma, mint a múlt tanévben, úgy most is az alsó osztályokban volt, amit nem egészen a hanyagság, hanem túlnyomóan a távol lakás, de főként télen a nagymérvű ruhátlanság idézett elő.“

A tanítók személyes ügyüknek tekintették a szegény sorsú gyerekekről való gondoskodást. Felismerték, hogy ezek a gyerekek csak úgy tudnak majd rendszeresen iskolába járni, ha ingyenykeket, ruhaneműt biztosítanak a számukra. Éppen ezért gyűjtést szerveztek. Szerencsére a község jómódú lakói szívesen vettek részt egy-egy ilyen akcióban, így a tanév során összegyűlt adományokból 223 tanuló részesülhetett. „A gyűjtési akcióban elől járt dr. Alföldi Antal községi orvos. Az általa kezdeményezett jótékony célra rendezett mulatság 90 korona bevételéből és Luppa Vidor adakozásából 24 pár cipőt vásároltak“ – tudtuk meg az igazgatói beszámolóiból.

*Csíkmaria Zoltán 3^{1/2} osztálybeli tanuló
ismét iskolába járhat.
Kelt Pomázon 1906 márc. 24.
Dr. Alföldi Antal*

Dr. Alföldi András által írt orvosi igazolás 1906-ból

Példaértékű kapcsolat

Berényi Béla büszkén szolt arról, hogy az év végi vizsgát követően a pomázi intelligencia tagjai megvendégelték a tantestületet. Rendkívülinek tartja a helyi előkelőségek és az iskola tanítói között kialakult közvetlen kapcsolatot: „Az általános megelégedés kifejezésére a vizsgák befejezése után az intelligencia több tagja lucullusi lakomát rendezett az igazgató kertjében a tantestület tiszteletére, melyen kb. 30-an vettek részt, mely lakomának utolsó akkordjai a késő éjszakában hangzottak el. Bizony nyugodt őszinteséggel és büszkeséggel mondhatjuk el, hogy ez is csak Pomázon van, hol az oly magas színvonalon álló intelligencia úgy összeforr egy tantestülettel, mint itt.“

Az előmeneteli és mulasztási napló folytatása: 6

ÉVKÖZI ÉRTEŚITŐ

a mindennapi iskola I. osztályáról

Karácsonykor: 1912/13 19.../19...
 Magaviselete . . . diszkrét
 Szorgalma . . . diszkrét
 Előmenetele . . . jól
 Mulasztott . . . 4 félnapot . . . félnapot
 Nem igazolt . . . félnapot . . . félnapot

Jegyzet:

Nádaiy L. Gyölg
 tanító.

Látta: tanító.

Eheleiter Ferenc
 osztó (gyám).

osztó (gyám).

Husvételkor: 1913/14 19.../19...
 Magaviselete . . . diszkrét
 Szorgalma . . . diszkrét
 Előmenetele . . . kitűnő
 Mulasztott . . . 8 félnapot . . . félnapot
 Nem igazolt . . . félnapot . . . félnapot

Jegyzet:

Nádaiy L. Gyölg
 tanító.

Látta: tanító.

Eheleiter Ferenc
 osztó (gyám).

osztó (gyám).

ÉVVÉGI ÉRTEŚITŐ

Eheleiter Mária

a mindennapi elemi iskola I. osztályának tanulója az 1912/13
 iskolai év végén a következő osztályzatot érdemelte:

Magaviselete . . . 4
 Szorgalma . . . diszkrét
 Hill- és erkölcsen . . . jól
 Beszéd- és értelemgyakorlatok . . . kitűnő
 Magyar nyelv | Olvasás . . . kitűnő
 | Írás . . . kitűnő
 Számítan . . . kitűnő
 Rajzolás . . . kitűnő
 Eneklés . . . kitűnő
 Kézgyakorlás . . . kitűnő
 Testgyakorlás . . . kitűnő

Mulasztott 63 félnapot

Nem igazolt . . . félnapot

Ha ezen iskolai év elején nem tudott magyarul, megtanult-e és
 mily mértékben?

Kelt Pomáz 1913. évi január hó 12 napján.

Adonyi
 igazgató tanító.
Horváth Gy.
 tanító.

Eheleiter Mária év végi értesítője 1913-ból

Nehéz idők

Schmidt Jánosnét, Pápai Irénke nénit sokan ismerik Pomázon. Az évek során számos tehetséges zenész került ki a kezei közül. A nagy-nagy türelemmel rendelkező, mindig jókedvű Irénke néni 1916 és 1920 között tanult a pomázi iskolában. Szeretettel gondol vissza osztálytanítóira, *Ordeltné Gebé Alicére*, illetve *Erdélyi Károlyra*. A tanító bácsival kapcsolatosan a következő történetet idézte fel: „Negyedikben év végén mindenkinek leosztályozták a kézímunkáját. Én szépen elkészítettem a sajátomat, hanem a szomszédom semmit nem tudott bemutatni. Tanakodtunk, hogy mit is csináljunk. Anyukának voltak otthon nagyon szép kézímunkái, azokból elvittünk egyet. Erdélyi Károly tanító bácsinak persze ez tetszett leginkább. Így a szomszédom ötöst kapott, én pedig, aki becsületesen elkészítettem, négyest, vagyis kettést, hiszen akkoriban az volt a jó osztályzat.“

Majd Irénke néni arról mesélt, milyen nehéz, keserves időszak volt a tízes évek második fele.

Osztálykép 1917-ből. A felső sorban balról a harmadik, masnis kislány Pápai Irénke néni, osztálytanító: Ordelné Gebé Alice

Nagy volt a szegénység, az üres kenyeret is oly jóízűen fogyasztották, alig várták, hogy egy-egy darabot kaphassanak. A helyzetet súlyosbították a fertőző betegségek, a járványok. Irénke néni egész családja elkapta a spanyolnáthát. Ő maga azon csodálkozik, hogy egyáltalán túl lehetett élni ezt az időszakot.

Akkoriban csak délelőtt volt tanítás az iskolában. Nem mindig az órarend szerint folyt az oktatás, hanem ahogy a tanító néni a legjobbnak tartotta. Tankönyveket kaptak a gyerekek, néhány füzetük is volt. Irénke néni még ma is emlékszik az előírt szépírásfüzetre. Hittanórára mindenkinek kellett járnia, igen szigorúan vették ezt a tárgyat. Irénke néni lányosztályban tanult, 35 fő körüli volt az osztálylétszám. Arra is emlékszik, hogy négyesével ültek egy padban. A tantermekben dekoráció, díszítés nem volt, nagyon egyszerű volt a berendezés.

Miközben Irénke néni 80-85 év távlatából idézte fel emlékeit, öröm volt látni, hogy a mai napig megőrizte derűjét, lelkesedését, annak ellenére, hogy már kisdíakként is ilyen nehéz, embert próbáló történelmi időszakot kellett átélnie.

Barta Éva, Kiss Árpádné

A mulasztás oka: járvány

Hosszabb ideig – akár hónapokig is – hiányoztak a gyerekek, ha egy-egy fertőző betegséget elkaptak. Hogy mennyire fontosnak tartották, hogy a gyerekek, illetve szüleik tudják, mi a teendő a fertőző betegségek esetén, mutatja az is,

Az előmeneteli és mulasztási napló folytatása: 34

ÉVKÖZI ÉRTEŚÍTŐ

a mindennapi iskola III. osztályáról.

Karácsonykor:	19 12. 19 11	19	19	...
Magaviselete	-----	-----	-----	-----
Szorgalma	-----	-----	-----	-----
Előmenetele	-----	-----	-----	-----
Mulasztott	-----	félnapot	-----	félnapot
Nem igazolt	-----	félnapot	-----	félnapot
Jegyzet:	Járványkór miatt nem volt osztályóra.			
	<i>Andrási</i>			

Látta:	-----	Látta:	-----	-----
	<i>Szabó Klára</i>			

	szülő (gyám).			
Husvétkor:	19 12. 19 11	19	19	...
Magaviselete	-----	-----	-----	-----
Szorgalma	-----	-----	-----	-----
Előmenetele	-----	-----	-----	-----
Mulasztott	-----	félnapot	-----	félnapot
Nem igazolt	-----	félnapot	-----	félnapot
Jegyzet:	-----			
	<i>Andrási</i>			

Látta:	-----	Látta:	-----	-----
	<i>Szabó Klára</i>			

	szülő (gyám).			

1910 karácsonyán járványszünet miatt nem osztályozták a tanulókat

Pinter Lajos, orvos
fertőző betegsége miatt j. hó 11-étől a mai
napig, orvosi tanácsom folytán mulat-
lott
1908. 12/11
R. Roediger

MRD. UNIV.
DR. ROEDIGER BELLA
U. ROEVI TANKREDEŐ.
PEST-PILIS-SÓLY-TISZKÖR UH. TB. PÓRUVOS.
ÁRKÁSI TISZTI ORVOS
POMÁZ.

Orvosi igazolás 1908-ból

hogy az 1912-es értesítő könyvecskék belső oldalán a következő tájékoztató szerepelt: „Különösen arra kell ügyelni, hogy sem a ragadós betegségben levők, sem az ilyen betegek holmija egészséges emberrel érintkezésbe ne jussanak. Ilyen gyakran előforduló ragadós betegségek a tüdővészen kívül a kanyaró (vörös himlő), a vörheny (skarlát, sarlach) a szamárköhögés (kehe) és roncsoló-toroklob (difteritisz). Ha valamely gyermek ilyen betegségbe esik, azonnal orvost kell hozzá hívatni és mindaddig nem szabad a többi gyermekhez eresztetni, amíg az orvos meg nem engedi.“

A diákok értékelése

A tanulók tanulmányi eredményéről karácsonykor, húsvétkor, illetve a tanév végén kaptak a szülők értesítést. Karácsonykor és húsvétkor magaviseletről és szorgalomból osztályozták a diákokat, valamint az általános előmenetelüket minősítették. Év végén a magaviselet és a szorgalom mellett az egyes tantárgyakból is osztályzat került az értesítőbe. Az első években a következő tantárgyakból értékelték a gyerekek teljesítményét: *magaviselet, szorgalom*, előmenetel: *hit- és erkölcsstan, beszéd- és értelemgyakorlat, magyar olvasás, magyar nyelvtan, magyar helyesírás, olvasmányok (folyékony olvasás, tartalomtárgyalás), fogalmazás, számtan, mértan, földrajz, történelem, polgári jogok és kötelességek, természetrajz, természettan és vegytan, szépírás, éneklés, rajzolás, testgyakorlás, gazdasági ismeretek (elmélete és gyakorlata), kézimunka, valamint egy általános osztályzattal zárult az értékelés. (Első osztályban csak a dőlt betűvel szedett tantárgyból kaptak osztályzatot a gyerekek.)*

*Karácsonk rendületlenül
Légy híve nek magyar
Húsvétk rendületlenül
Légy híve nek magyar*

Részlet Finta István szépírásfüzetéből 1915-ből

Bizonyítvány

*Hogy Pick Jenő, pomázi születésű,
mózes vallású, a helybeli állami elemi nevelő-
intézet tanulója az 1904. tanévben, a hittanból
rendesves oktatásban mérsékelt és általános jó
osztályzatot nyert, ezennel hivatalosan bizonyítom.*

Pomázson 1904 június 13-án

Bródy Ormós
okt. tanárjelölt

Pick Jenő hittanjegyének bizonyítványa 1904-ből

Az órarend

A tizes évek elején szombatonként is tanítottak, viszont csütörtökönként heti szünet volt, vagyis pihenőnap. A tanítás reggel nyolc órakor kezdődött és délután négy órakor fejeződött be. Közben 11, illetve 12 órától délután 2 óráig ebéddőt tartottak. Azért volt ilyen hosszú ez a szünet, hogy a távolabb lakók is hazamehessenek ebédelni, és még a délutáni órákra is visszaérjenek.

Az V–VI. osztályosoknak hetente 29 órájuk volt. A tanítók az órarend kialakításakor figyeltek arra, hogy délutánra általában a könnyebb órák (rajz, ének, torna) kerüljenek. Az órarendben két katolikus és két református hittanóra szerepelt. A hittanórán kötelező volt részt venni a tanulóknak. Az iskola és a hitoktató között szoros kapcsolat volt, a hitoktató tagja volt a tantestületnek. Az 1917–18-as tanévben már nem tartottak heti szünetet, bevezették a hatnapos tanítást, viszont délután már nem voltak órák.

A. promérai állású elemi iskola

ÓRARENDJE.

VI. vegyes oszt.

1912. - 13. tanévre.

Napok	8-9	9-10	10-11	11-12	2-3	3-4
Hétfő	Gramtan.	Földrajz.	Fogalmias	Olvadás.	Ének és rajz.	Torna.
Kedd	Mértan	Történet.	Nyelvtan	Róm. kath. hittan	Kéz ügyesség	Torna.
Szerda	Alkohimintan	Terméstan	Geográfia	Ref. vallás	Rejz.	Torna.
Csütörtök		He	ti	szü	net	
Péntek	Terméstan	Bevezetőtan	Ének	—	Olvadás	Terméstan
Szombat	Gramtan	Történet és gazdaságtan	Nyelvtan	Róm. kath. és református hittan	Történet	Torna.

Erdélyi Károly
1912.

Az V–VI. vegyes osztály órarendje 1912-ből

Az iskola tanítói 1901 és 1920 között

Andruschek Ferenc
Argay Nándor
Bartha Erzsí
Benkő Alajos János
Beoka Ida

Berényi Béla
Bodroghy Emma
Bott Júlia
Bott Vincencia
Erdélyi Károly

Ernyey Irén
Glósz János
Gróf Sándor
Kövesdyné Mátéfy Róza
Krascsenits Flóra
Laszlovszkyné Princz Mária
Lents János
Mályusz Gizella
Mayhern Rezső
Misialowsky Hedvig
Molnár Béla

Orbán Ilona
Ordeltné Gebé Alice
Oszuly Géza
Pap Vilma
Roediger Ilona
Straub Erzsébet
Takáts Sarolta
Telmán Ferencné
Zsák Frigyes
Zsákné Greskovits Mária

(A tanítók nevét az előmeneteli és mulasztási naplók aláírásaiból gyűjtöttük ki, az esetleges hibákért elnézést kérünk.)

Külön köszönjük *Tóth Ferencnek* e fejezet összeállításához nyújtott segítségét.

A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT 1921–1943

Tisztes szegénység – boldog gyermekkor

Csupó Józsi (Totyi) bácsi a Plébánia utcában lakik. Mosolygós, életvidám ember. Ilyen volt mindig. A gyermekkori eseményekre, iskolás éveire szívesen emlékezik, és nemcsak az idő szépíti meg az emlékeit. Még abban a nehéz, háború előtti időszakban is jó volt gyereknek lenni.

– *Hogyan nézett ki az iskola 1928-ban, mikor először lépett be az épületbe?*

– Az iskola mögötti részt Teleki gróf ajándékozta a falunak. Addig csak első udvara volt az iskolának. Én már a hátsó részen is játszhattam. Az iskola alsó végén, a templom felől, a sarokházban volt a népkonyha. A pedagógusok számára szolgálati lakásokat is kialakítottak.

– *A tanárok közül kire emlékszik szívesen?*

– Elsősorban *Kadocsa Sándor* igazgató úrra, aki szigorú, de kedves ember volt. Igaz, néha a kisebb vétségekért is szigorúbban büntetett, mint ami elvárható lett volna. Koedukált osztályban tanultunk, így gyakran levelezgettünk mi, fiúk – órák alatt egymással – a lányokról. Egyszer egy levélkét megtalált a padomban, s bár nem én írtam, mégis akkora körmöst adott, hogy az ujjaim belekékültek. Sirtam, de otthon nem szóltam, nehogy édesapámtól kapjam a párját.

Ötödiktől nyolcadikig *Csata Laci bácsi* tanított, aki akkor még a Bem József utcai házában élt, amit a nagybátyámtól bérelt. A Jankovits Gyula utcai házat csak később vette meg. Laci bácsi szeretett engem. Sokszor küldött le a Piac téri népboltba kifliért s trappista sajtért, amit óra közben lassan megeszegetett. Gyermekszerető, humánus tanító volt. Különösen az egyszerű, becsületes gyerekeket szerette. Nem büntetett bottal, pálcával, de a fületem sokszor megcsavarta, ha csibész voltam. Csöndes, halk szavú, korrekt ember volt. A fiataloknak is megadta a tiszteletet. Élvezet volt a történeteit hallgatni. Szájtátva figyeltünk ilyenkor. Nehéz volt nála megbukni. Türelemmel, segítő kérdésekkel mindenkit átsegített a következő osztályba. Laci bácsi nyugdíjas korában a mi vróczi vikendházunk melletti telken méhészkedett. Gyakran kijárt a kaptárakhoz, sőt éjjel egy kis kalyibában kint is aludt, a földre terített régi kabátokon töltötte az éjszakát, igen egyszerű körülmények között. Egyszer átjött hozzánk segítségért. A kaptárakat kellett átrakni. Munka közben az egyik kaptár szétesett, a méhek elleptek minket. Másnapra nem láttam a napot.

– *Milyen játékokat szerettek kisiskolás korukban?*

– Csiga formájú korongot spárgára kötöttünk, azt gurigattuk. Golyókkal céloztunk gödörbe, lyukba. Marékszám volt mindig golyó a zsebünkben. Abroncsot, üres cipősdobozt bottal görgettünk, irányítottunk. Az iskolai szünetekben a cigánygyerekek patkányt, ürget, mókust futtattak, versenyeztettek az udvaron. A lábukra madzagot kötöttek, az állat megindult, mi körbeálltuk, és szurkoltunk neki. Az állat az órán a zsebben lapult.

– *Milyenek voltak a régi gyerekek?*

– Nagy volt a nélkülözés, a szegénység, kevés volt az ennivaló, de a keveset is megosztottuk a még szegényebbekkel. Önzetlenek voltunk, nem gúnyoltuk a szegényebbeket, sőt a tehetősebbek mindig segítettek. Nagyképű, rátarti gyerek alig volt. A jobb módúak is csak közöttünk érezték jól magukat. Nem volt közöttünk különcködő gyerek, jobban összetartottunk, mint a mai gyerekek. A szolidaritás élő példái voltunk. Karácsony táján a segítség megsokszorozódott. *Steinbach Béla*, az UWAG üzemvezetője textilvégekkel lepte meg a rászorulókat. Egy szabómester ingyen elvállalta egy-egy szegény gyerek nadrágjának a megvarrását. Ezek a végek mind más színűek és mintázatúak voltak. Így aztán csodaszép, tarka, egyik szára csikos, másik szára kockás szövetnadrágokban jártunk. Mi már akkor bevezettük a „hippi-divatot“. A cipészek, így édesapám, *Csupó János* is, összefogtak télvíz előtt, berendelték a lyukas cipős gyerekeket, megtalpalták, megfoltozták a cipőiket délutánra. Addig a gyerek mezítláb kucorgott az iskolában. A fűszerüzletek is felajánlottak apróbb csemegéket a karácsonyfa alá. Az iskola nagytermében is ott állt a mindenki karácsonyfája, alatta sok névre szóló apró ajándék. Az apróbb játékok is nagy boldogságot jelentettek. Nagy vágyunk nem volt, nem is lehetett, nem volt pénzünk, és nem is tudtunk mit kívánni. Senkinek nem volt, így nem irigykedtünk.

– *Mi minősült elérhetetlen váagnak?*

– Az egész faluban négy bicikli volt, három motor, egy autó (*Tiszolczy doktoré*). Hát, biciklire nagyon fájt a fogunk. 12 évesen kaptam egy tangóharmonikát. Akkor 48 Ft-ba került, részletre adták... Magamtól kezdtem el rajta tanulni, zeneiskola akkortájt nem volt. Később a bátyám is zenélni tanult, hegedűn, de őt magántanárnál taníttatták. Őcsém, Tibi dobolni kezdett, tőlünk kapott kedvet a zenéléshez. Így lassan összeállt a Csupó-zenekar. A legkisebb fiú, Gabika gitárral csatlakozott hozzánk. Összejöveteleken, lakodalmakon évekig húztuk a talpalávalót. Apánkat a próbák zavarták, idegesítették, így amikor otthon gyakorolni kezdtünk, a disznóól mögé kergetett minket. Amúgy igen mozgékony gyerekek voltunk. Sokat kirándultunk. Nagy szó volt átgyalogolni Szentendrére a kertek alatt, hegyek között.

Szóval, egészen más világ volt. A szegénység ellenére is meghatódással gondolok ezekre az évekre! – fejezte be Józsi bácsi a beszélgetést.

Hernádi Ferencné

„Régi csibészek“

Ez az Omega-sláger jut az eszembe, mikor *Giszinger Karcsi bácsit* hallgatom régi csínytevéséről, s közben a mindig mosolygós, huncut szemét látom. Még ma is jókat derül feleségével, Terike nénivel, ha kisiskolás csibészségeiről fagatom. Érezhető, hogy az alábbi történeteket már igen sokszor elmesélte a családjának, felidézte régi barátaival, iskolatársaival.

Karcsi bácsi emlékei az 1929–30-as tanévig nyúlnak vissza. Akkortájt *Kövesdyné*, ez az igen szigorú, következetes tanító néni, aki erdélyi menekült volt, próbálta ráncba szedni ezt a csak fiúkból álló osztályt. Ebben az időben 1–5. osztályig külön osztályban tanultak a leányok, külön a fiúk. Tessék csak elképzelni 30-40 mindenre elszánt kiskamaszt egy osztályban! Ráadásul a tanórák délelőtt 8–12-ig, majd délután 2–4-ig tartottak, jól kimerítették a mozgékony nebulókat. A közbülső ebéidőben (menza, napközi nem lévén) mindenki hazamehetett. Dolinából is jártak be a faluba gyerekek, természetesen gyalog. Ők nem tudtak ebédre hazamenni, ezért őket osztálytársaik hívták magukhoz valamit falatozni, és télen melegedni. Már aki tudott iskolába menni, mert volt cipője! A gyerekek közül néhányan, akik még az átlagosnál is szegényebbek voltak, télen cipő hiányában otthon maradtak. Amúgy jó időben általános divat volt a klottnadrágos–mezitláb módi.

Az iskola tantestülete 1930-ban, igazgató Eicher Ottó

Szóval, igen szigorú tanári kar tanított az iskolában. *Eicher Ottó* volt az igazgató úr a nagy hírű *Kadocsa* igazgató előtt. Ha nem volt kész a lecke, ha nem tudtuk a szóbelit, gyakran büntettek nádpálcával. Minden tanárnak megvolt a saját, „testre szabott“ büntetőpálcája. Mind más és más volt küllemre, de egyben megegyeztek: jókorát tudott mind csípni és csattanni a maszatos és akaratos diáktenyéren. A tenyeresnél még jobban irtóztak a fiúk a bezárástól. Ilyenkor a tanító néni tanítás után elvitte a rendetlenkedőket az iskolával szembeni lakására. Ott le kellett a folyosón térdelniük, a kezükben tartották a tankönyvet, és sorban, jó hangosan olvasták (persze nem önszorgalomból) a leckét. Az ügyesebbek még írni is tudtak a térdelés alatt. Az egyik kezükben tartották a füzetet a levegőben, a másikkal körmöltek bele. Mit csinált ezalatt a szigorú tanító néni? Nyitott ajtó mellett, a konyhából ki-kinézve dolgozott, a házimunkát végezte, néha kikiabált egy-egy nevet, és a tulajdonosának folytatnia kellett az olvasást.

Ezek után nem is csoda, ha a tanító néni szívesebben tisztelték csak mesziről. Karcsi bácsi, ha nem kellett, nem szívesen találkozott vele iskolán kívül. Ezért fordulhatott az elő, hogy amikor Giszingerék kertjében sok-sok eper érett, és Karcsi bácsi édesanyja elküldött a fiával egy kosár epret *Kövesdyné* tanító nénihez, Karcsika fogta a kosarat, de a sarkon szétosztotta a gyümölcsöt a haverok között. Esze ágában sem volt arra a bizonyos folyosóra belépni! Az üres kosárral gyorsan hazaért. Anyukája megkérdezte: – Örült neki a tanító néni? – Nagyon! – hangzott a felelet, s ez inkább a fiú megkönnyebbült sóhaja volt. Ezt megúsza!

Nem úgy a képzelt betegséget! Volt Karcsi bácsinak egy hozzá hasonlóan huncut haverja, *Kucsera Marci*. Az egyik büntető térdeplésből megszöktek, és rettegve várták a másnapi iskolai megtorlást. Kitalálták, hogy beteget jelentenek, s így talán megússzák a dolgot. Reggel kókadt képpel kelt föl, mint aki beteg. Anyukája aggódva otthon tartotta. Karcsi bácsi nem sokáig örülhetett az ágy melegének, mert átjött hozzájuk *Kucseráné*, a szintén „beteg“ cimbora édesanyja. Meglátta Karcsikát, és gyanakodva kérdezte: – Hát, te is beteg vagy? Néhány szót váltott a két szülő, majd mindegyik fülön fogta a saját jómadarát, és kissé megkésve bár, de a leleplezés diadalérzetével bevitték őket az iskolába. A tanító néni attól kezdve még szigorúbb volt velük.

Az egyik nap Karcsikából megint kibújt az ördög. *Kövesdyné* meglendítette nádpálcáját, a fiú elhúzta a kezét, kikapta a tanító kezéből a nádpálcát, és kidobta az ablakon. No, ez volt mindennek a teteje! A későbbi igazgatóhoz, *Kadocsa Sándorhoz* vitték a rendetlenkedőt. Az eset hallatán az igazgató úr is elveszítette a türelmét, és a tornavizsgára, a bemutató gyakorlatra faragott mives botot törte el a haszontalan gyereken.

Aki eleven természetű volt, még hazafelé tartva sem tombolhatta ki magát, mert a közel lakó gyerekeket egy felvigyázó, idősebb tanuló kísérte haza, aki ügyelt arra, hogy párban, sorban vonuljanak az utcán. Ha valaki az iskolától hazáig sem bírt magával, másnap „hivatalból“ beárulta. Történt egyszer, hogy

Tantestületi kép 1933-ból, középen ül Kadocsa Sándor igazgató

Karcsika *Hajdler Jóskával* a sáros úton hazafelé összeverekedett. Az efféle konfliktus mindig egyszerűen megoldódott, de most nem! Egy fa mögül előlépett Kadocsa igazgató úr, és hazáig kergette a lucskos, sáros gyerekeket.

A vizet szerették a régi gyerekek is. Ott volt nekik a Dera-patak, még nem olyan szennyesen és gazosan, mint most. A patak partja volt a második otthonuk. Fociztak ott, télen csúszkáltak, sőt... Karcsi bácsi egyszer beleesett egy lékbe a patakon. A ruha rögtön ráfagyott. A többi gyerek gyorsan tüzet rakott, ott szárította meg a vacogó fiú a ruháját. Nyáron gátat építettek, a vizet felduzzasztották, úgy fürödtek. A Scheck-ligetnél magas volt a partoldal, onnan csúsztak bele a patakba, a hátsó felüket és klottnadrágjukat igencsak elnyűve. A tréfákból, hamiskodásból sosem fogytak ki. Rosszaságukért még a jámbor hittanár is megverte őket. Hogy a felelést megússzák, ha érezték a veszélyt, kérték, hogy kimehessenek pisilni. Az osztályzataikkal nemigen dicsekedhettek. Amikor karácsony és húsvét előtt a tájékoztatót, év végén a bizonyítványt hazavitték, bizony otthon is csattantak a tenyerek, botok a testükön. A szülők év közben nem kaptak a gyerekek előmeneteléről értesítést, hiszen ellenőrző könyvecske, fogadóóra, szülői értekezlet nem volt.

A 6. elemi után a Levente-kör a fiúk számára kötelező volt. Védelmi és katonai jellegű előkészítő foglalkozásokon vettek részt. Sokan – önkéntes alapon – a Legényegylet tagjai is lettek. Ezek az évek már átnyúltak az ifjúkorba, mely szintén nem volt mentes a pajkos, jóízű, a gyermekkorból megmaradt csínytevésektől.

Karcsi bácsi a vidám mese után a kezembe adott egy névsort. Emlékezetből leírta mind a 49 osztálytársának nevét az 1–6. osztályból. Lenyűgözött emlékezőtehetsége a szigorú ábécé-rendbe szedett nevek láttán. Sajnos csak heten élnek a régi srácok közül. Őtnek a sorsáról nem tud semmit, harmincöten pedig meghaltak már.

Karcsi bácsinak köszönjük a vidám történeteket, és szívből kívánjuk, hogy még hosszú évekig ilyen egészségben és jókedvben tudjon emlékezni rájuk!

Hernádi Ferencné

Ünnepségek, jeles napok

Az iskolában megünnepeltük március 15-ét. Október 6-án a Hősök terére mentünk. A hősök napján az iskolások, a legényegyletisták, valamint a tűzoltók sváb zenekar kíséretével vonultak a Hősök terére, ahol koszorút helyeztek el. Madarak és fák napján énekelve mentünk Vróczba. Ott kinn körjátékokat játszottunk (Körben áll egy kislányka, Bújj, bújj, zöld ág, Megy a gyűrű vándor-útra, Utolsó pár előre fuss...).

Ünnepnek számított az igazgató úr névnapja és születésnapja, valamint az esperes úré is. Ekkor az egész iskola összegyűlt a tornateremben (a mai összenyitható terem), ahol volt egy színpad. Az énekkar betanult néhány dalt, és szavaltak is a gyerekek. Aznap elmaradtak az órák, nem volt tanítás. Arra a dalra még most is emlékszem, amit az igazgató úrnak és az esperes úrnak is elénekeltünk:

*„Mint a rét virágit rejtő kis patak,
Napjaik vidáman játszva folyjanak,
Mint tavaszi áldás szálljon öreá,
Éljen, végig éljen, éljen ő soká.
Hadd köszöntsük mindnyájan őt vígan,
Éljen víg örömmel, boldogan.“*

Az igazgató úr felesége, Juliska néni szeretett színdarabokat betanítani. Ezeket a tornateremben adtuk elő. Az igazgató úr kísért minket. *Kovalovszky igazgató úr* gyönyörűen tudott orgonálni. A szülőket is meghívták az előadásra. Szerényebb összegű belépőjegyet árultak, hogy legyen bevétele az iskolának.

Ünnepélyes eseménynek számítottak még a vizsgák. Nyitott vizsgák voltak, a szülőket is meghívták ekkor. A vizsgán jelen volt az osztálytanító, az igazgató és a tanfelügyelő is. Számunkra nem volt nehéz a vizsga, hiszen nem egyéni vizsga volt, hanem az egész osztály teljesítményét figyelték. A tanító pedig általában azt hívta ki, akiről tudta, hogy jó választ fog adni.

Szalai Istvánné

Hiszek egy Istenben
Hiszek egy Hazában
Hiszek egy isteni Örök igazságban
Hiszek Magyarország feltámadásában!

203
1925. számú
POMÁZI
igazgatósága
Tanácsa
Tanácsa

S Z A L A Y M A R G I T úrnölgy
iparművész

P O M Á Z .

A pomási állami elemi iskola és óvóódk tanítótestületeinek f. hó 8-án tartott ülésén Eicher Ottó igazgató-tanító indítványára a tanítótestületek egyhangulag fejesték ki legnagyobb elismerésüket és köszönetüket azon hazafias cselekedetért, hogy a pomási állami elemi iskolában felállított " H Ó S Ő K S Z O B R Á "-hoz egy művészi kivitelű koszorúval díszített feliratot volt szives elkészíteni. A kép méltóan elhelyezve fogja az emlékművel egyetemben hirdetni, hogy azokat kik éretttünk mindent feláldostak mi szeretetünknek és hálánknak mindenkép igyekezünk méltó módon kifejezést adni.

Miőn az ülés határozatáról alulírottak mély tisztelettel értesítjük, egyben felkérjük, hogy a tanítótestületet hazafias irányú munkájában jövőben is támogatni és segíteni sziveskedjék.

Pomázon 1925.évi június hó 15-én.

Kovács Sándor
áll. tanító
tanítótestületi jegyzőkönyvvezető.

Eicher Ottó
igazgató-tanító.

Fent: Eicher Ottó köszönőlevele Szalay Margit iparművésznek

Balra: A Zenélő cipőcske című előadás szereplői 1937-ben

Az első megmérettetések

Minden év végén tartottak vizsgát, amire a szülőket is meghívták. A vizsga megkezdése előtt verset mondtunk, és a tanító néni szolt a szülőkhöz. Mindannyian gyönyörű ruhába öltöztünk, tiszta, ropogós, frissen vasalt ünneplőben ültünk a teremben. Egyáltalán nem izgultunk, nagy élmény volt.

Székesfehérvári jutalomkiránduláson
az iskola legjobb tanulói

A tanfelügyelő minden évben meglátogatott minket. Tőle nagyon féltünk, akkora drukkk volt bennünk, hogy azt elmondani nem lehet. Az igazgató úr is be-bejött egy-egy órára. Hittanból is tartottak vizsgát. Ekkor valamennyi tanuló a tornateremben gyűlt össze. A színpadon ült a püspök úr, a hitoktató pedig egy székre állva kérdezgette az egyes osztályok tanulóit.

Dr. Bartos Annamária

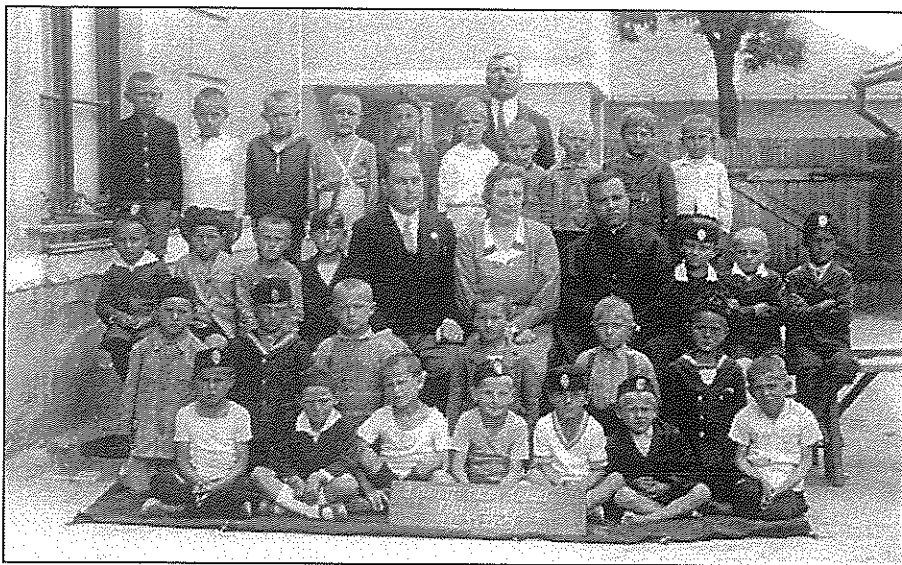
Az édesanyák köszöntése

Anyák napján nagy tornaünnepélyt tartottunk a sportpályán. Színes tornabotokkal mutattunk be gyakorlatokat, illetve különböző számokban versenyeztünk (futás, súlylökés stb.). A szülőknak ott a pályán adtuk át az ajándékot, rendszerint egy csokor virágot.

Tóth Ferenc

Emlékek a tanítóinkról

1932-ben vettek fel az elemi népiskolába. Olyan nagy volt a létszám, hogy megosztották a jelentkezőket két első osztályra. Harmadikban higgadt, jó hangulat jellemezte az osztályunkat. Negyedekre azonban ez megváltozott. A tanító néni nem tudta megzabolázni a rábízott szilaj, heves vérű gyerekeket. A második félévben vette át az osztályt *Kovalovszky igazgató úrtól*, de kudarcot vallott. Az osztály tanulmányi eredményét lejjebb értékelte a valóságosnál. Az ötödik osztályban *Erdélyi Károly fia, Sándor* az édesapja felügyelete alatt kezdte el a tanítói pályát. Nagy volt az összhang tanító és diák között. Az osztály vissza-

Az elemi iskola I. fiúosztálya 1933-ban, középen Domián Margit osztálytanító, Kovalovszky Sándor igazgató és Schmidt József tiszteletes

nyerte tartását. Nagy tisztelet övezte a nyugdíjba készülő tanítót, Erdélyi Károlyt. (A szüleimet is ő készítette fel az életútra.) Hatodikban került hozzánk *Berg Imre* kántortanító, akit mindenki tisztelt. A kötelező tantárgyak mellett a zene világába is bevezetett minket. Az igazgató úrral együtt dalárdát tartottak fenn. A műkedvelő előadásokon a zenei részért ő volt a felelős. (Többek között 1947 táján a kastélyparkban a János vitézt adták elő.) Erdélyi Sándor eredményesen vitte végig a VII. osztályt. Az osztály tanulói lelkesedtek érte. Ő vezette a felnőttek kulturális rendezvényeit az akkori Freiszléder moziban. A nyolcadik osztály végén a higgadt, megfontolt *Csata Laci bácsi* az életre jól felkészítve bocsátott ki minket az iskola falai közül. Ő volt az, aki a II. világháború utolsó napjaiban mint tartalékos főhadnagy 200 pomázi leventét mentett meg az elhurcolástól. Örök hála őrzi emlékét.

Fülöp János

Kedves tanárain

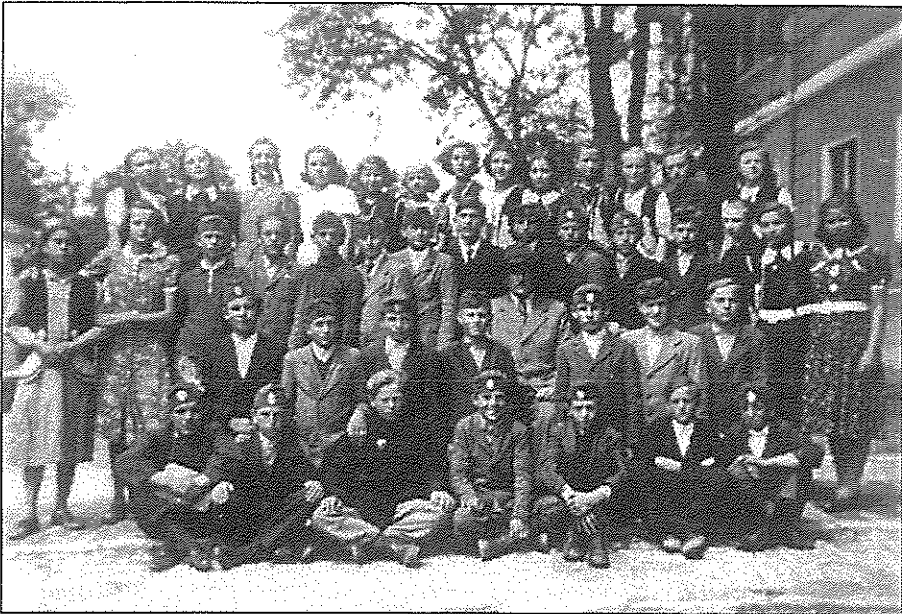
Tanáraink közül *Erdélyi Sándor* igen közel állt hozzánk. Mikor az iskolába került, alig volt idősebb nálunk. Velünk együtt játszott, futkosott, minden játékban benne volt. Gyakran vitt bennünket kirándulni. Ilyenkor persze ő is labdázott, fogócskázott. Amellett, hogy közel került hozzánk, fegyelmet tartott, szigorú volt.

Nagyon fontosnak tartotta a tisztaságot, a rendet. Ezért minden tanítási napot tisztasági vizittel kezdett. Pillanatok alatt végigment az osztályban, miközben ki kellett tenni a kezünket az asztalra, a lábunkat pedig kitettük a padból, hogy megnézhesse, rendben van-e a cipőnk. Ha valakinek nem volt tiszta a keze, akkor ki kellett mennie és a terem végében meg kellett mosnia, ott volt szappan és törölköző is. A cipőnket is rendbe hozhattuk, hiszen a tanár bácsi beszerzett egy sárkefét, illetve egy teljes cipőtisztító készletet.

Nagyon precíz is volt. Egyszer azért büntetett meg, mert egyszerűen csak Horthy Miklósnak neveztem a kormányzót, mire ő közölte, hogy tisztességesen meg kell tanulnom a kormányzónk nevét, vagyis „Vitéz Nagybányai Horthy Miklós Őfőméltósága, Magyarország Kormányzója“ az elfogadható megszólítás. Ezt örök életre megjegyeztem.

Az ismeretek bővítését szolgálta és pedagógiai célzatú is volt, hogy gyűjtette velünk a képeslapokat. A különböző országrészeket ábrázoló képeslapokból faliképet készítettünk. Ezt összekötötte a tanítással is, hiszen amikor például az Északi-középhegységről tanultunk, megkérdezte, kinek van a területhez kapcsolódó képeslapja. Év végére bizony szép gyűjteménye volt az osztálynak, a falon végig kinn voltak a képeslapok.

Kedvenc fegyelmezési eszköze volt a „gondolkodás“. Általában megvárta, hogy több gyerek fegyelemsértést kövessen el, és nem egyenként büntetett, hanem csoportosan. A „gondolkodás“ azt jelentette, hogy fél lábra kellett állni, és a könyökünkkel a felhúzott térdünkön támaszkodva kellett a fejünket tartani.

A nyolcadikosok osztályképe 1940-ből, középen ül Csata László osztálytanító

Csata Laci bácsi úgy vette maga köré a gyerekeket, mint egy édesapa. Nemcsak oktatott minket, hanem a nevelésünkkel is foglalkozott. A mezőgazdasági munkákhoz, a kertészkedéshez nagyon értett. A faültetéstől a palántagonozásig, a metszéstől a szemzésig sok ismeretet megtanított nekünk. Sokszor elvitt minket magához a házába, ahol a méhészet tudományába igyekezett minket beavatni.

Laci bácsi rám bízta az osztály könyvtárát. Nagy érdem volt, hogy bevitt a tanári könyvtárba. Az akkor az igazgatói irodában volt, egy nagy üvegszekrényben voltak a könyvek. Onnan válogatta nekem az olvasnivalót. Ez alapozta meg a későbbi pályafutásomat, hiszen könyvtáros lettem. Laci bácsitól hallottam először Pomáz múltjáról. Sokat tanultam tőle. Neki köszönhetem, hogy Pomáz történetével elkezdtem foglalkozni. Az iskolából kikerülve is tartottam vele a kapcsolatot. Mikor elmeséltem neki, hogy mivel foglalkozom, nagyon örült. Sajnos arra nem került már sor, hogy leüljünk beszélgetni közös témánkról, Pomáz történetéről.

Kadocsa Sándor igazgató bácsi is rendkívül jó pedagógiai érzékkel rendelkezett. Sok olyasmit bevezetett, amit más iskolában valószínűleg nem tettek meg. Például a nagyteremben rendszeres iskolai vetítéseket szervezett. Dokumentumfilmeket, ismeretterjesztő filmeket láthattunk. Már alig vártuk a „mozi- napot“. Két fillér volt a belépő.

Ügyelt arra is, hogy az iskola tanulói mindenütt helyt álljanak. Kitűnő kántor volt, állítólag zeneművei is voltak. Zenei versenyeket is nyert, és neki köszönhetően jól működő dalárdája is volt a községnek.

Kadocsa Sándor

Nagy szeretettel gondolok vissza *Ernyey Irén* tanító nénire. Úgy tekintett ránk, mint a saját családjára. Neki köszönhetem, hogy nem lettem osztályismétlő. Ugyanis harmadik osztályos koromban én is elkaptam a tífuszt, sokat hiányoztam. Ő külön foglalkozott velem, így bepótoltam a hiányosságokat, és végül egész jó eredményt értem el.

Tóth Ferenc

P O M Á Z I

O. M.
I. E.

NÉPDALÁRDA.

Működő tagok
száma 18.

J E L I G E:
Csak az a nép erős,
Csak az a nép szabad,
Hol munka mellett
Dai fakad.

Pártoló évi díj.
1. arany kor.

Meghívó

1926 évi nov. hó 7-én este 8-tól 10 óráig
kabaréelőadást és az előadás után reg-
gelig táncmulatságot rendez a dalárda,
a gazda körben. A melyre kívül címzett
urat és nb. családját meghívjuk.

Ezen estély jövedelme, a dalárdai zászló
alap javára fordítatik.

BELÉPŐ JEGY 15.000 Kor. A ZENÉSZ BALOG JANCSI.
Jó bor, frissítők, hideg és meleg ételek árjegyzék szerinti.

M Ű S O R:

Referál: KOLLER SÁNDOR.

1. Falu végén kurta korcsma. Arany Jánostól énekli a Dalárda.
(Asszony Schneider Rezsóné
2. Rossz kedved van papa? (Ur „ Rezső
(Cseléd Beszenszky Ilonka
3. Fráter dalok: énekli Farkas Gábor (cigánybanda kíséret.)
4. A 72 es örszoba vigj. I felvonásban. Írta Török Rezső.
(Péter — — — Finta József
személyek (Juli a felesége — Buzás Ilonka
(Legény — — — Giszinger Sándor
5. Műd ilokat énekel Koller Sándor (cigányb. kíséret.)
6. Újabb dalokat énekli Beszenszky Ilonka (cigányb. kíséret.)
7. Lélek vándortás: vigj. 1. felv. Móricz Zs.-tól.
(Asszony — — — Koller Sándorné
személyek (Gazda — — — „ Sándor
(Szomszéd — — — Mezey Sándor
8. Édes illat. Zöld K.-tól. Énekli a Dalárda.

Bodhi József „Szentendre és Vidéke” könyvnyomdája Szentendre

A pomázi népdalárda meghívója egy 1926-os műsoros estre

Az első hetedik osztály

A harmincas évek elejéig hatodik osztály után a gyerekek vagy három évre ismétlőiskolába mentek, vagy polgáriban tanultak tovább. Polgári iskola a közelben akkoriban Szentendrén és Csillaghegyen volt. Mi azonban nem szerettünk volna nap mint nap utazni.

Akkor már hallottuk, hogy beindítják a hetedik osztályt, ha az iskola biztosít tanerőt, illetve ha legalább 28 nebuló jelentkezik. Éppen ezért nyolcan-tizen fiúk, akik jobban tanultunk, és körülbelül ugyanennyi lány, elkezdtek rábeszélni a többieket is, hogy maradjanak az iskolában még két évig. Persze sokan szívesen tanultak volna a hetedik osztályban, de el kellett menniük dolgozni. A családok szegények voltak, a munkaerő meg keresett volt abban az időben.

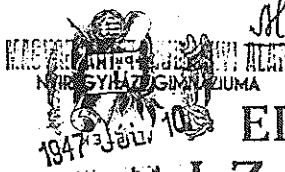
Mi tulajdonképpen nemcsak a hetedik és a nyolcadik osztályt szeretnénk volna bevezetni, hanem tízosztályos iskoláért harcoltunk. Az ötödik és a hatodik osztály tanítója *Csata Laci bácsi* volt. Ő maga nagyon sokat tett a hetedik osztály létrehozásáért, így az 1934-ben indult első hetedik osztályt is ő tanította. Néha helyettesként bejött egy-egy órára a felesége, illetve *Kadocsa bácsi* is. Hetedikben egyetlen könyvünk volt, egy új stilsztíkákönyv. Mindent Laci bácsi diktált nekünk, minden órán jegyzeteltünk, és ezekből a jegyzetektől tanultunk. Szinte hihetetlen, de Csata Laci bácsival már akkor, a harmincas évek első felében tanultunk az atomról. Szívét-lelkét kitette azért, hogy minél többet megtanítson nekünk. Fiatal, lelkes tanító volt, bizonyítani akart. A korosztályomból sokan átjártak Szentendrére a polgáriba. Persze gyakran fölmértük egymást, összevetettük a tudásunkat. Fontos volt számunkra a megmérettetés. A tanév végén vizsgát tartottak, amire még a minisztériumból is kijöttek, mivel újdonságnak számított akkor még a hetedik osztály bevezetése. Tudomásom szerint hetedik évfolyam akkor csak Pécsen és Pomázon volt. Általános szóbeli vizsgát tettünk. A vizsga nagyon jól sikerült, így folytathattuk tovább a tanulást a nyolcadik osztályban. Nyolcadik után legtöbbször továbbtanultunk. Az elemi iskolában szerzett tudással remekül megálltuk a helyünket a középiskolában.

Tóth György

Az Iskola utcai akácfák

Csata Laci bácsi ötlete volt, hogy az első hetedik osztály tanulói maradandó nyomot is hagyjanak maguk után az iskolában. Lelkesen fogadtuk Laci bácsi tervét, hogy ültessünk fákat. Hármassal csoportokba szerveződöttünk, és nekiláttunk a faültetésnek. Tavaszra minden fánk megeregedt. Mi pedig nagyon büszkék voltunk rájuk, gondoztuk, védjük ezeket az akácokat. Közülük még most is látható néhány az utcán, a járda mentén. Hátról az udvaron is ültettünk fákat, de azok elpusztultak, a gyerekek játék közben ott nem tudtak rájuk vigyázni, eltáposták a csemetéket.

Tóth György

Másolat

Az anyakönyvi napló sor-
száma: 697/1936

ELEMI NÉPISKOLAI BIZONYÍTVÁNY

Toth György

aki Pomáz községben ^{Pest-Pata-Solt-Nórádi} vármegyében
1922. évi február hó 9. n született, any. Káth. vallású
és magyar nyelven beszél, az elemi népiskola
nyolcadik osztályát a Pomáz állami elemi népiskolában mint
rendes *) tanuló az 1935/1936. iskolai évben a következő eredménnyel végezte:**)
Magaviselete: dicsérete Szorgalma: dicsérete

A tantárgyakban tanúsított előmenetele:

Hit- és erkölcstan	„Kitünő”
Magyar nyelv	beszéd- és értelemgyakorlatok
	olvasás és olvasmánytárgyalás „Kitünő”
	írás „jeles”
	fogalmazás „Kitünő”
	helyesírás és nyelvi magyarázat „jeles”
Számolás és mérés	„Kitünő”
Földrajz	„Kitünő”
Történelem	a magyar nemzet történelme „Kitünő”
	polgári jogok és köteleességek „Kitünő”
Természeti és gazdasági ismeretek	természetrajz, gazdaságtan és háztartástan „Kitünő”
	természettan és vegytan „Kitünő”
Rajz	„Kitünő”
Ének	„Kitünő”
Kézimunka	„Kitünő”
Testnevelés	„Kitünő”

Mulasztott 2. félnapot. Nem igazolt félnapot.
Kelt Pomáz 1936. évi június hó 9. n.

Madocsa Ferenc a. k. Csata László a. k.
tanító.

*) Rendes, magán. **) Az érdemjegyek fokozatai a következők: a) az erkölcsi magaviseletéről dicséretes, jó, elégséges; b) a szorgalmáról dicséretes, világi; c) a tanulmányi előmeneteléről kitünő, jeles, jó, elégséges, elégtelen.
Jeles másolat hiteltelül!
Pomáz 1941. január 12. hó 4. évi.

Madocsa Ferenc
1936. évi

Toth György hetedik osztályos bizonyítványa

Kettős szerepben

1937-től jártam az iskolába. Vegyes osztály volt a mienk, összesen 63 fő ült a termünkben három tele padosorban. Az első tanító nénim az igazgató úr felesége volt, *Kadocsa Juliska néni*, akit imádtunk, rajongva szerettünk. Emlékszem, hogy naponta többször is hazament, rá-ránézett a készülő ebédre. Ilyenkor én voltam a vigyázó, és nekem kellett mesélnem a többieknek. Halálos csönd volt a tanteremben akkor is, ha Juliska néni nem volt ott. Ő persze gyorsan visszaért, hiszen az igazgatói lakás melletti első tanterem volt a mi termünk.

Dr. Bartos Annamária

Tantermi osztálykép 1937-ből

Külön utakon

A 30-as évek elején még délelőtt és délután is volt tanítás. 8 órára mentünk iskolába és 11 óráig tanultunk. Majd hazamentünk ebédelni és 1 órára kellett visszaérnünk. Délután négyig voltak óráink. A dolinaiakat, az Almássy földbirtokos cselédeit reggel egy fogat hozta be az iskolába. Ők délben nem mentek haza, hanem a Népházban ebédeltek, a későbbi tornaterem helyén. Ott volt egy ingyenkonyha, és akik nem tudtak volna 1 óráig visszaérni, ott tartózkodtak és kaptak ebédet. Este pedig jött értük a fogatos, és mentek haza, Dolinába.

Szalai Istvánné

Rakoncátlan térdepelők

A 30-as évek elején elsősorban nádpálcával fegyelmeztek, illetve térdepeltették a gyerekeket. Tanítás után vagy az osztályban kellett maradnia annak, aki rendetlen volt, vagy beültették a Népházba. Térdepelés járt akkor, ha valakinek nem volt kész a leckéje, vagy verekedett, vagy beszélt óra alatt. Előfordult, hogy a tanító az igazgatói irodába bevitte a rendetlenkedőt. Ott aztán az igazgató úr elintézte a dolgot.

Emlékszem, hogy *Kövesdy tanító néni* nagyon szigorú volt. Ő fiúkat tanított. A mai Öregek Napközi Otthonával szemben lakott egy verandás házban. Azok a fiúk, akik rosszak voltak, a folyosóján térdeltek.

Szalai Istvánné

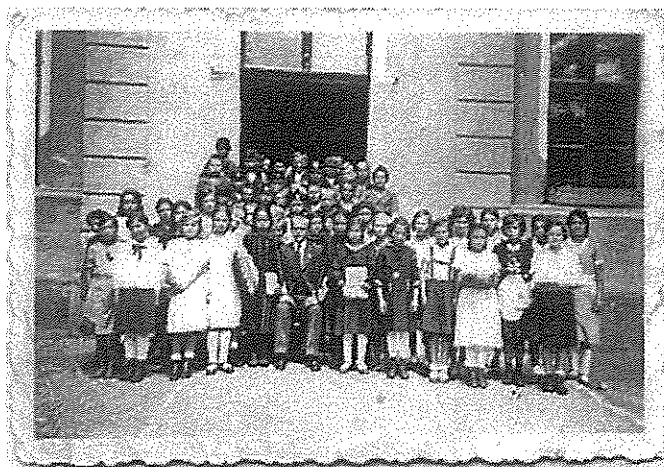
Fegyelmezett diákok

Az órákon általában csend, nyugalom, fegyelem volt. Ha olykor előfordult fegyelmeztetlenség, korántsem olyan, mint manapság. Óra alatt a gyerekek nem rendetlenkedtek. Persze előfordult némi cincogás, vagy küldték egymásnak a papírgalacsinokat, de másra nem emlékezem. Különösebben nem kellett fegyelmezni, mert az osztályzat vagy olykor egy-egy nyakleves elég fegyelmező erő volt.

Tóth Ferenc

Szól a rádió

A Felvidék visszafoglalásakor, 1938 őszén kapott az iskola egy rádiót. Minden tanteremben volt egy mikrofon, és a felvidéki eseményeket a tanító néni a gyerekekkel együtt követte, magyarázatokkal látta el. Nagyon nagy élmény

1939-ben készült osztálykép az iskola bejáratánál

volt a rádió, iszonyúan boldogok voltunk, szálltunk a boldogságtól, hiszen a gyerekek zömének otthon nem volt rádiója. A rádiót később nagyobb események alkalmával használták, illetve nagyon ritkán, mikor az igazgató bácsi közölt valamit a gyerekekkel.

Dr. Bartos Annamária

Erzsi néni mesél

Kövecses Ferencné, Szendrey Erzsi néni szívesen mesél az állami általános iskolában eltöltött éveiről. Ő az 1934/35. iskolai évben kezdte, és az 1941/42. tanévben fejezte be tanulmányait Pomázon.

Szeretettel emlékezik vissza az elsős, *Csata Lászlóné* és a nyolcadikos, *Gál Ilona* tanítókra. Az igazgatója *Kadocsa Sándor* volt, aki egyben a kántori teendőket is ellátta. Szigorú, vallásos, erkölcsös nevelést kaptak. *Szentirmay káplán úr* nagy tiszteletnek örvendett a gyerekek és a felnőttek körében. Így aztán a gyerekeknek nem volt kényszer az ún. kötelező templomba járás vasárnaponként. Hogy minden tanuló részt vett a misén, azt az ajtóban álló gyerektől kapott „templomcédula” igazolta. A hittan kötelező tantárgy volt, csakúgy mint az egészségtan, a polgári jogok és kötelességek, a kézimunka, a történelem és alkotmánytan, a testgyakorlás. A ma is élő tantárgyakat nem soroljuk most fel. A testgyakorló órákon készültek fel a tanulók a minden tanév végén megrendezett tornabemutatóra. Helyszíne a mai futballpálya volt. A gyerekek fehér felsőben és fekete klottnadrágban, vezényszóra adták elő a jól és fegyelmezetten betanult, látványos gyakorlatokat. Ha az időjárás nem kedvezett a szabadtéri bemutatónak, akkor az iskola földszinti összenyitható termében, a színházteremként is működtetett teremben adták elő műsorukat. Később nagyobb lányként szívesen nézett ugyanebben a teremben filmeket, mely ekkor moziként funkcionált. Voltak vetítések kifejezetten csak felnőtteknek is, de a gyermekelőadások is népszerűek voltak. A Kabos-filmeket 2 fillérért nézhették meg.

Iskolai kirándulás Vrócza, 1939-ben

A pomázi járás főszolgabírájától, mint az egészségügyi
egyesület elnökétől.

E L I S M E R Ő O K L E V É L .

Elismerem, hogy a Pomázi Járási Egészségügyi Egyesület 1933-33
tanévre a tödévész elleni védekezés tárgyában kitűzött iskolai
dolgozat pályázaton

B O N I F E R T E R Z S É B E T

p o m á z i l a k o s I V . e l e m i o s z t . t a n u l ó d o l g o z a t a
d i e s é r e t e t n y e r t .

Pomáz, 1933 május. 9.

főszolgabíró,
jár.egészs.egyesületi elnök.

POMÁZI ÁLL. ELEMI ISKOLA

tanfelügyelőség

126/1933. szám.

Kiadva az "Anyák Napja"-n.

Pomázon, 1933. május hó 14-én.

A főszolgabíró elismerő oklevele Bonifert Erzsébet dolgozatáért 1933-ból

Sok kellemes, emlékezetes program kötődött a pomázi iskolaévekhez. Minden március 15-én a hősök szobránál ünnepeltek. *Farkas Zoli bácsi* gyakran szavalt ilyen alkalmakkor. Madarak és fák napján Vróczba kirándult az egész iskola. Teljes napot töltöttek ott kisebb portyákkal, játékokkal, a lányok koszorúfűzéssel. Akkoriban Pomáz egyik külterületén, Kartáliában méhészet működött. Egy órát ott tartottak meg, a méhekről szereztek ismereteket. Az 1940-es év azért maradt meg emlékezetében, mert akkor igen kemény hideg és nagy hó volt. Az igazgató úr szénszünetet rendelt el, a gyerekek nagy öröme. A nagyobb gyerekek hasznos munkát is végeztek. A napilapok, újságok terjesztésében segítettek. A sajtótermékek HÉV-vel érkeztek az állomásra. Ott már várták a gyerekek a csomagokat, s azokat a nap folyamán kihordták az előfizetőkhöz. Nyolcféle újságot postáztak szét. 1938-ban nevezetes esemény színhelye volt hazánk: itt tartották az Eucharisztikus Világkongresszust. Eseményeire gyakran beutaztak a vidéki tanulók Pestre. A pomáziak közül is a jó tanulókat egy alkalommal bevitték a fővárosba, a Szent István-bazilika elé.

Sajnos szegény gyerekek akkor is voltak szép számmal. Rajtuk úgy segítettek, hogy használt tankönyveket kölcsönöztek számukra. A régi tornaterem mellett népkonyha működött. A szegényebbek ott ingyen kaptak ebédet.

Gyakran pusztított betegség közöttük, mint a sárgaság és a tbc. Ez utóbbi népbetegség volt. A tbc elleni védekezésről, megelőzéséről egyszer dolgozatot, fogalmazást kellett a tanulóknak írni. Erzsike nénié olyan jó lett, hogy *Kadocsa igazgató úr* példaként felolvasta az egész iskola előtt. Erre a dicséretre Erzsike néni még ma is joggal büszke.

Mi lett a gyerekek sorsa, mikor elvégezték az elemit? A tehetősek a 4. osztály után Szentendrére mentek polgárba az apácákhoz. A többi gyerek inasnak állt szakmát tanulni, vagy elment dolgozni, bizony igen korán, még gyerekfejjel. És csak álmodozhatott arról az utazásról, arról az országról, amit kedvenc játékkubban, az ország-város nevezetűben elképzelt.

Hernádi Ferencné

Mi sosem unatkoztunk – avagy vidám gyerekkor a harmincas évek elején –

– Nagyszerű volt akkor gyereknek lenni – kezdte gyerekkori élményeinek felidézését *Tóth Gyuri bácsi*. Mindenkinek kiadták otthon a munkáját, ha azzal elkészült, mehetett játszani. Focizni nagyon szerettünk. Akkoriban a focipálya tele volt gyerekekkel. Minden sarokban játszott egy-egy csapat. Sötétedésig rúgtuk a labdát, utána meg mentünk a temetőbe bújócskázni. Játékból a Kő-hegyre is fölzaladtunk, 30 perc alatt tettük meg a fölfelé vezető utat. Emlékszem, hogy még a kőgombára is fölmásztam. Most magam is csodálkozom, hogy tudtam ezt

megtenni. Volt egy kis csapatunk, és mi nyolcan-tízen együtt jártunk minden-hova, így a strandra is. Kétmedencés strand volt Pomázon kuglizóval, homo-kozóval. Emellett a Dunára is lementünk, illetve a Dera-patakban is fürödtünk. Sőt, a patakban kézzel vagy kosárral fogtuk a halat. Néhány barátommal bejártunk a Császár fürdőbe, ott ingyen fürödhettünk, cserébe a víz leeresztésekor segítettünk a medence takarításában.

Télen félelmetes szánkópályát alakítottunk ki. Sielni Dobogókőre jártunk. Ha kellett, sílécet is készítettünk magunknak. Kőrisfából hasítottunk vékony léceket, majd meghajlítgattuk azokat, egy-egy abroncsot keresztülraktunk a lécen, hogy fogja a cipőnket, és már mentünk is sielni. Biztonságosabbak voltak ezek a lécek, mint az üzletben kaphatók, hiszen eséskor gyorsan kihúztuk az abroncsból a lábunkat, így nem volt olyan veszélyes a bukás. De akkoriban volt ám kemény hideg, jég és hó! Még a Duna is befagyott. Emlékszem, hogy a békás-megyeri fuvarosok a Duna jegén mentek keresztül Újpestre. Mi is jártunk a Dunára korcsolyázni.

Amíg nem kezdődött el a böjti időszak, rendszeresen tartottak táncmulatságokat. Minden szombaton ösztáncot szerveztek. Lehetett tánciskolába járni. Ott illemet és viselkedést is tanítottak. A falu középső részén *Miszler boltos* gyerekszúrokat, gyerekbálokat szervezett. Ezekre a zsúrokra az óvodásoktól a másodikosokig mentek a gyerekek. A nagyobbak már máshova jártak. Például a Kovács vendéglőbe, a Horváth vendéglőbe, a Hangyába vagy a Liblibe, ahol remek parkettás táncterem volt. Az iskolában szívesen szerepeltünk színdarabokban. Mindig volt egy-két tanító, aki megszervezte, betanította a darabokat. Mi gyerekként nagyon szerettünk zenélni és énekelni is. A cserkész-, illetve a leventezenekarban zenéltünk.

Gyuri bácsit hallgatva arra gondoltam, milyen jó lenne, ha a mai gyerekek is találhnának maguknak ennyi kellemes és hasznos időtöltést a szabadidejükben.

Barta Éva

Az iskola tanítói 1921 és 1943 között

Argay Nándor	Eicherné R. Adél
Berg Imre	Erdélyi Károly
Bott Júlia	Erdélyi Sándor
Csata László	Ernyey Irén
Csatáné Bogányi Róza	Gaál Erzsébet
Cselley Margit	Gál Ilona
Csúcshegyi Gyuláné Pethő Anna	Garbera Anna
Domján Margit	Godó Edith
Eicher Ottó	Gronhoffer Mária

Györe László
Gyulay Edit
Gyurgyik Gyuláné Óry Ilona
Jolbey Irén
Kadocsa Julianna
Kajszár Ferenc
Komáromyné Deáky Jolán
Kovalovszky (Kadocsa) Sándor
Kovalovszkyné (Kadocsáné) Schenk
Júlia
Kövesdyné Mátéfy Róza
Krascsenits Flóra
Kuti Istvánné
Loparits Ilona
Molnár Elvira

Monspart Aranka
Ordelné Gebé Alice
Petykó Gyula
Dr. Scholcz Oszkárné
Straub Erzsébet
Sugár Ferenc
Szathmáry Alajos
Szte Kornélia
Szentkúti Leona
Szmodisné Szte Sarolta
Szolnoki László
Tolcsvai Nagy Béla
Vargáné Kecskeméthy Sarolta
Várszegi József
Walterné T. Olga

(A tanítók névsorát a mulasztási és előmeneteli naplók aláírásai alapján állítottuk össze, az esetleges hibákért elnézést kérünk.)

EMBERT PRÓBÁLÓ ÉVEK

1944–1954

A történelem viharában

Simon Istvánnét, Franci nénit minden pomázi óslakos ismeri. Évekig volt tanácselnök, majd a Háziipari Szövetkezetben dolgozott. Már hosszabb ideje a Vörösmarty lakótelep egyik emeletes házában él. Mindig vidám, aktív, tetterkész, barátságos ember volt. Ha gyermekkoráról, az iskolai éveiről kérdezzük, csak úgy dőlnek belőle az emlékek, a ma már mesébe illő, de igaz események. Mindegyik történelmünk valamely fontos szakaszához kapcsolódik. A gyermekkorában átélt izgalmak, nagy tettek ma is élénken élnek Franci néniben. Már sokszor, sokaknak elmesélte. Nem dicsekszik, nem értékeli, azt ránk hagyja. Ítéljük meg mi, nagy dolog volt-e, fontos-e a közösségnek, amit tett, amit tennie kellett, amit akkortájt, gyermekfejjel kigondolt, véghezvitt, avagy ösztönszerűen cselekedte, mert akkor, abban a helyzetben nem tehetett mást. És ő ott volt, és akkor volt ott, amikor kellett.

Tegyük az eseményeket időrendbe, s adjuk át a szót Franci néninek.

– 1941-től 44-ig bent laktam az iskolában, mert *Kadocsa Lenkének*, az igazgató úr lányának a tanuló társa voltam. Lenke nem járhatott iskolába, mert fertőző tbc-s volt. Én korrepetáltam a nálam négy évvel fiatalabb lányt. Lenke magántanuló volt. Velük laktam, éltem. A családom (sokan voltunk testvérek) Pomázon lakott. Édesanyám örült, hogy a nehéz körülmények között nekem „munkám” akadt, amiért teljes ellátást kaptam, családtagnak számítottam az igazgatóéknál, s Lenkével, aki végül is kigyógyult hál’ Istennek a betegségéből, a mai napig tartó szoros barátságot kötöttem. Ez a kényelmes helyzet 1944-ig tartott. Akkor karácsony előtt az igazgató és családja elutazott Csapodra, ahol idősebb lányukat látogatták meg. Karácsonyra vissza akartak jönni Pomázra. Igazgatói szolgálati lakásuk az iskolában volt, mely utána még évtizedekig szolgálta a mindenkori igazgatókat. A lakrész a templom felé eső épületszárnyban volt. A háború, a front addig különösebben nem zavarta meg az életüket, de akkor a család nem tudott a közeledő front miatt visszatérni Pomázra. 14 évesen egyedül maradtam a hatalmas épületben. Etettem a hátsó udvarrészben lévő állatokat: tehenet, kecskéket, nyulakat, disznókat. 1944. december 13-ától 1945. február 15-éig éltem félelemben és bizonytalanságban az üres iskolaépületben, várva a család

visszaérkezését. December 13-tól szünetelt a tanítás is a szénhiány és a front-helyzet miatt. Ahogy közeledtek a háborús hírek, egyre jobban aggódtam, mi lesz az iskolával, az itt őrzött iratokkal, ha jönnek a katonák. Szomszédommal, *Klubecskó Tildikével* gondoltunk egy nagyot, s az emeleten található irodából az anyakönyveket, naplókat, dokumentumokat lehoradtuk a pincébe. Az iskola mindkét pincéje elég nagy. A belső pincébe cipeltük a fontos okmányokat. Hogy rejtve maradjanak, elébük polcokat pakoltunk, arra lekváros üvegeket tettünk, befőtteket, és a földre a zsák krumplikat. Legvégül szenet és fát hordtunk a bejá-rathoz, hogy rejtett kincsünket meg ne találják illetéktelenek. Ez többnapos, nehéz munka volt két vézna kislány számára. Hogy miért tettük? „Mindenre vigyázz!” – erre kért Kadocsa igazgató úr, mielőtt elment. „Ha minden rendben lesz, megkapod ezt a fehér hálósobabútort, ha férjhez mész!” – ígérte. Áramta-lanította az épületet, elzárta a vízcsapokat, a kulcsokat átadta nekem, mielőtt Csapodra utaztak. Hát, én a feladatomban meg akartam felelni. De az éjféλι mi-séig, amikorra ígérték, nem jöttek vissza...

– *Mi történt az iskolában, amikor Pomázra ért a front?*

– 1944 decemberének közepén német katonákat szállásoltak be az iskolába. Elfoglalták az összenyitható moziermet és a földszinti termeket. A községháza előljárói engedték be őket. Karácsony este megérkeztek a nyilasok. Karácsony-fát állítottak, s arra nyilaskereszt-díszeket tettek. A front egyre közeledett. A németeket sebesült magyar katonák váltották fel. Az egyik nap fegyveres orosz katona lépett be. Sorba állította a magyarokat, a katonai rangjelzéseiket lesze-dette, és szélnek eresztette őket. A sebesültek maradtak. Az orosz katona kötöz-gette őket. Két nap múlva megjelent az iskolában az orosz frontújság teljes szerkesztősége. Ott működtették a tekerős nyomdagépüket. Én, a kis Franciska, hajtogattam a lapokat. Az újságírók után jöttek az orosz kadétiskolások. Közben a szomszédos Teleki-kastélyban is viharos események zajlottak. Budapestről az evakuálás után 28 úri család menekült oda. Az oroszok hírére hamar odébbálltak.

1945 márciusáig laktam az iskolában, s vigyáztam arra, amit rám bíz-tak. Közben nagy gondot jelentett számomra az állatok ellátása, a takarmány beszer-zése is. 1945 nyarán tért vissza a Kadocsa család az iskolába. Bizony, hol volt már az éjféλι mise ideje? S mi minden történt azalatt itt! Én is visszaköltöztem velük a szolgálati lakásba, és 1946. szeptember 2-ig maradtam ott. Nemsokára a megmentett iratok is visszakerültek eredeti helyükre, az irodába.

– *Milyen volt az iskolaélet a háború előtt?*

– 58-60 gyerek volt egy osztályban. Négy padosor volt osztályonként, egy padban négyen ültünk. A zsúfoltság miatt időnként nagy volt a nyüzsgés, fecse-gés, feleselés, vitatkozás. Ezt nádpálcával, körmössel büntették. Az iskola mel-lett már működött a gyakorlókert, 1940 körül beindult a háztartástan oktatása is. Mi, lányok főzni tanultunk. *Erdélyi Sanyi bácsi* egyszer benyitott a főzésre kijelölt terembe, s csipkelődve megkérdezte: „No, mi van, lányok, fakanállevest főztök?”

Tanultunk kötni, hímezni, csuhét fonni, szűrátétet készíteni, gobelint és írásos hímzést varrni. A háború előtt angolul leveleztünk japán lányokkal, *Gál Ilonka néni* segítségével. Nekik is küldtünk levélben apró hímzéseket. Minden tanév végén az osztályok bemutattak egy-egy néptáncot. Erre a szülőket is meghívtuk.

– *Mit játszottak akkoriban szívesen?*

– Kedveltük az ugró- és futójátékokat. Szindarabokat tanultunk be, mesejátékokat, rövid népszínműveket. Ezt igen komoly feladatnak is tekintettük, nemcsak játéknak. 1937-ben Zenélő cipőcske címmel egy kedves mesejátékot adtunk elő. A példás szorgalmú és magatartású gyerekeket 1943-ban egy emlékezetes székesfehérvári kirándulásra vitték el. A madarak és fák napjára szervezett erdei kirándulásokra is örömmel készültünk.

A jó gyerekek egyéb ajándékokat is kaptak. Például a templomban szentképeket, *Molnár Géza bácsi* Piac téri boltjából pedig időnként igazi csemege is jutott nekik. A törött vagy törmelék csokikat, nápolyikat, kekszet megkapta az iskola, és hittanórán a pap kiosztotta az arra érdemes gyerekeknek.

Franci néni ezzel csak a gyermekkori iskolai élménybeszámolóját fejezte be. Akkor még nem gondolta, hogy húsz év múlva, tanácselnökként ismét fontos szerepet kap az általános iskola életében.

Csoportkép az iskola udvarán,
középen Gál Ilona tanár néni

Hernádi Ferencné

Az iskolában volt az otthonunk

Édesapám, *Kadocsa Sándor* 1932-től volt a pomázi iskola igazgatója. A földszinten, jobbra a folyosó végén lévő szolgálati lakásban laktunk. Csodálatos volt az iskolában lakni. Mikor az órák után mindenki hazaindult, én csak átmentem egy ajtón, és már otthon is voltam. Persze szünetekben nem tudtam hazanézni, mert erre apu szigorúan ügyelt. Az egész családom az iskolában tanított, sőt ötödik és hatodik osztályban a nővérem, *Kadocsa Baby* volt a tanítóm. Nem szerettem, hogy ő tanított, mert rettenetesen szigorú volt velem. Emlékszem olyan tornaórára, amikor egész végig engem macerált, mert nem sikerült a bukfenc. Már mindenki engem sajnált, és drukkolt nekem. Sőt, Baby azt mondta, hogy megbuktat, ha nem tudok bukfencezni. Miután *Klubecsó Tildi* barátnőmmel egész délután a bukfencezést gyakoroltuk, másnap valahogy sikerült egy bukfencet bemutatnom. Otthon persze egészen más volt, igazi testvéri kapcsolat volt közöttünk.

Az V. osztály színpadi előadásának szereplői 1946-ban

A mindennapi tanítás mellett anyu szívesen tanított be különböző darabokat a gyerekeknek. A háború előtt Pomázon komoly zenés előadásokat is tartottak, például a Marica grófnőt is bemutatták. Persze ezt nem anyu tanította be, mert ő a zenéhez nem értett. A prózai részét vállalta szívesen.

Édesapám csodálatosan orgonált. Zeneműveket is írt, de csak magának. Ő volt a népdalárda vezetője. Még a mi esküvőnkön is énekelt a kórus. Apu vezette és nagyon szerette a tanonciskolát. Azért indította a kétéves iparitanuló-iskolát, hogy a gyerekek szakmát tanulhassanak. Nagyon a szíven viselte az ott tanuló gyerekek sorsát. Ügyelt arra, hogy ne csak a szakmát ismerjék meg, hanem általános műveltséget is szerezzenek az ide járók.

Akkoriban azt mondták, hogy a mi iskolánk az egyetlen az országban, ahol minden tanteremben van mikrofon. Az igazgatói irodából minden tanterembe ki lehetett szólni. A gyerekek közül többen úgy vélték, hogy ez azért nem jó, mert az irodában hallják, hogy miként felelnek. Apu az ünnepeken, illetve légiriadó esetén használta a mikrofont.

A '30-as, '40-es években igen összetartó tantestülete volt az iskolának. Családiasan éltünk. A tantestületen belül tartottunk névnapi ünnepeket, valamint Mikuláskor is együtt mulatott a tanári kar. Nyugodt, békés légkör jellemezte az iskolát. Akkoriban a helyi intelligencia összetartott. Emlékszem, nálunk keddenként voltak tarokkpartik. A helyiek körében az iskolaigazgatónak, a tanároknak nagy tekintélyük volt, mindenki ismerte őket. Mikor végigmentek az utcán, mindenki köszönt nekik.

Gyerekként sokat betegeskedtem. A barátnóm, Franci vigyázott rám. Reggel nyolc órakor már mesét olvasott nekem, ez délig tartott, hiszen délután iskolába ment. Amikor megjött az iskolából, én máris arra kértem, hogy újra olvasson. Mikor mostanában találkoztunk, mondta, hogy ő még mindig emlékszik azokra a gyerekkönyvekre, amiket együtt százszor végigolvastunk. Olvasás mellett még rengeteget pingpongoztunk. Az igazgatói kertben állítottuk fel az asztalt, és a fél iskola ott pingpongozott. A kertünk különben nagyon szép volt. Apu gondozta, mindenféle virág virított benne. Hátul pedig egy kis elkerített részen volt a baromfiudvarunk.

Az igazgatói lakás alatt pince is volt. A háború alatti bombázáskor

Tantestületi kiránduláson 1940-ben

Az V. osztály csoportképe 1947-ből, a második sorban ülő tanárok: Szeghalmyné Kadocsa Baby, Cselley Margit, dr. Solt Oszkárné, Szentirmay Károly, Németh Magda, Kadocsa Sándor, Gál Ilona és a szélén Loparits Ilona

azonban nem azt használtuk, hiszen az kicsi lett volna valamennyiünk számára, hanem a sziréna hangjára a kastély pincéjébe rohantunk át. A gyerekeket akkor már hazaengedni nem lehetett, így a hátsó udvari kapun siettünk át a kastély háromszintes pincéjébe.

1944 decemberében Csapodra utaztunk a nővéremékhez, aki akkor várt kisbabát. Édesapám távollétében az iskolát az igazgatóhelyettes, *Berg Imre* vezette. Csapodról Ausztriába mentünk, és csak 1945 augusztusában tértünk vissza Pomázra. Apu továbbra is igazgatóként dolgozhatott, akkor még örültek, ha valaki nyugatról visszatért. 1949-ig ő volt az iskola vezetője. 1949-ben pedig minden indoklás nélkül, nyugdíjvesztéssel küldték el az intézménytől. Pedig semmi bűne nem volt, csak iskolaigazgatóként dolgozott. Anyut akkor Csobánkára, a nővéremet pedig Budakalászra helyezték. Apu persze sehol nem kapott állást. Végül egy vaskereskedésbe ment árubeszerzőnek, de mikor rájöttek, hogy ő egy elbocsátott iskolaigazgató, onnan is elküldték. Nagyon nehezen élte át ezt az időszakot, szinte belerokkant, hiszen ő az iskolájáért, a tantestületért élt...

Szollár Ferencné Kadocsa Lenke

Iskolások a kocsmában

1944-ben kezdtem el az első elemít. Amikor az oroszok elfoglalták az iskolát, mi átmentünk a Hangya kocsmába, ott tartottuk az órákat. *Csata Rózsika néni* a kocsmában a zöldre festett lambériára írta rá kevés kis krétával az egyszeregyet és az ábécét. Ott, a kocsmában tanultunk meg írni és olvasni is.

Szilárdfy Zoltán

Háromnapos menetelés

A pomázi leventéket nem vitték el a frontra. Magunk között az a hír járta, hogy ez két embernek volt köszönhető. Az egyik *Csata Laci bácsi* volt, a másik pedig *Mattyók alezredez*.

1944 őszén minket, levente korú gyerekeket összehívtak, és mindennap a leventeotthonban tartottak nekünk foglalkozást. Három szakaszba osztották a gyerekeket. A mi szakaszunk parancsnoka Laci bácsi volt.

1944. december 10-én, egy szombati napon elmeneteltettek minket Pomázról. Mikor elindultunk, nem tudtuk, hova megyünk, mikor térünk vissza. Gyalog mentünk Szentendrére. Az éjszakát a laktanya udvarán töltöttük. Ott valamiféle beszédet tartottak a háborúról, a hősi magatartásról. Ezután egy nagy terembe tereltek minket – talán garázs lehetett –, ahol szalma volt leterítve. Még el sem aludtunk, mikor riadóztattak bennünket, hogy tovább kell mennünk. Útközben két alkalommal is jöttek a szovjet felderítőgépek és dobták a Sztálin-gyertyát, ami bizonyos magasságban nappali fényt árasztott. Az első támadásnál a

Bükkös-patak hídjánál egy kapu alá húzódtunk be – mikor arra járok, mindig megnézem, megvan-e még az a kapu. A másik támadást pedig Leányfalu határában kaptuk, akkor az árokba húzódtunk. Mikor Tahiba értünk, Vácott már benn volt a Vörös Hadsereg. Azt mondták, ha a szovjet csapatok áttörnek, akkor nekünk kell ellenállni. A következő éjszakát Leányfalun a Károlyi család villájában töltöttük. Végül megtudtuk, hogy visszamehetünk Szentendrére, onnan pedig jöhetünk Pomázra. December 12-én fáradtan értünk haza, persze szüleink nagy örömeire. A leventefoglalkozásokra ezt követően is bejártunk.

Toth Ferenc

Anyakönyvi sorszáma: 704.

BIZONYÍTVÁNY

Csordás Tibor tanuló által
a pomázi áll. általános iskola/népi iskola
nyolcadik osztályában az 1949. iskolai évben elért eredményről.

Magartatása	-----
Hít- és erkölcsstan	<u>kitűnő</u>
Beszédgyakorlás — Szabadbeszélgetés	<u>kitűnő</u>
Olvasás — Magyar nyelv és irodalom	<u>kitűnő</u>
Írás	-----
Fogalmazás	-----
Nyelvi ismeretek	-----
Történelem	<u>kitűnő</u>
Föld- és néprajz	<u>kitűnő</u>
Az ember élete	<u>kitűnő</u>
Természetrajz — Egészségtan	-----
Természetrajz — Vegytan	<u>kitűnő</u>
Számolás és mérés	<u>kitűnő</u>
Rajzolás	<u>kitűnő</u>
Ének	<u>kitűnő</u>
Testnevelés	<u>kitűnő</u>
Választható tárgyak, gyakorlatok:	
----- <u>helyi</u> ----- gyakorlatok	<u>kitűnő</u>
----- <u>kémia</u> ----- nyelv	<u>kitűnő</u>
Általános tanulmányi eredmény:	<u>kitűnő</u>
A nevelő testület határozata:	-----
Jegyzet: <u>2.9.12/1949. évi év végi</u>	Mulasztott órák száma: /
<u>alapszám szerint</u>	hiányzott napok száma: /
<u>vizsgát tett</u>	megvizsgált: /
	tanulmányult: /

Kelt: Pomáz 1949. hó. 13. n.
Klárián Gus helyi lán
igazgató, osztályfőnök

Javítóvizsgálati záradék: -----

Kelt: -----
19 ____ évi ____ hó ____ n. P. H. igazgató.

Csordás Tibor általános iskolai bizonyítványa 1949-ből

Üres padok

Négy évig *Kövesdy Istvánné* tanító néni vitte az osztályt. Igen-igen szigorú volt, de végtelen szeretettel vett minket körül, mint a saját gyermekeit féltő édesanya. Csak egyet a gondviselés igazi példájából. Senkit nem kísértek és senkiért nem jöttek az iskola elé autóval. A tanító néni úgy állította fel a 35–40 főből álló osztályát, hogy a legtávolabb lakók leghátul, a többiek pedig hazaérkezési sorrendben álltak kettes sorban. Majd az iskolakapu bejáratából gyönyörködött gyermekei jobbra-balra elváló menetében. A felnőtteknek kijáró tiszteletre és egymás megbecsülésére tanított még az utolsó percben is. Pedig nehéz évek voltak, mert népes osztályunk egyre fogyott. Mi, gyerekek semmit nem értünk, de a tanító néni annál többet. Olyan szomorúan nézte az üresen maradt Morgembeszer, Neumann, majd később Schuk, Miszler, Scheck helyét. Mi nem tudtuk, csak éreztük, hogy itt valami nagy baj van...

Rigó József

Az I. fiúosztály csoportképe 1947-ből, középen Kadocsa Sándor igazgató, Kadocsa Sándorné osztálytanító, Halmos László tanító

Magunkkal vitt emlékek

Nagy kitüntetés a számomra, hogy kitelepítésünk 55. évében a Sashegyi Sándor Általános Iskola igazgatónője arra kért, hogy a pomázi német ajkú iskolás gyermekek háború előtti és utáni élményeiről lehetőleg élethűen számoljak be. Örömmel idéztem fel gyerekkori élményeinket, hiszen ma is szívesen gondolunk vissza iskolánkra, ahol írni, olvasni, számolni tanultunk.

Cserebogár, sárga cserebogár

Közismert volt *Kadocsa néni* és *Kövesdy néni* szigora, kik szerették a nád-pálcát suhogtatni. Én magam is egyszer áldozat lettem, és tíz ütést kaptam a kifeszített nadrágom hátsó részére úgy, hogy alig tudtam a fenekemen ülni. Mindezt egy pár cserebogárnak köszönhettem. Egy gyufaskatulyában hoztam az iskolába az első cserebogarakat, és tanítás alatt egyenként kiengedtem őket az osztályban. Persze ezek után csak rivalgást lehetett hallani a teremben. Alighogy egyet megfoglunk, jött a következő repülési akció. Persze mindez nagyon felháborította Juliska nénit. A kérdésére, hogy ki ennek a személynak az oka, eleinte nem felelt senki. Erre ő az egész osztályt meg akarta büntetni. Végül besúgták a főbűnöst, és a végeredményt én „élvezhettem“, kiporolták a nadrágom.

Első szentáldozás

Hosszú előkészületek után eljött a nagy nap, hogy az első osztályosok az első szentáldozáshoz járuljanak. Ezen a reggelen nem volt szabad odahaza reggelizni, ami nagy áldozat volt a fiatal csemetéktől. Egy koraérett fiú nagy hangerővel dicsekedett, hogy ő jól bereggelizett odahaza, és véleménye szerint neki van igaza. Az volt a véleménye, hogy a kis Jézus ne lent a gyomorban fekdjön, hanem áldozásnál fönt. Rémülve hallgattuk ezt az elgondolást. Végre eljött a nagy pillanat, és Tarzan (ahogy mi neveztük az említett fiút) szájába vette a szent ostyát. Vártuk, hogy Jóska most kővé fog meredni, de nem történt semmi, és Tarzanunk nagy büszkén a helyére ment. Mára ezt a templomi szokást eltörölték, hiszen sok esetben a gyerekek az éhségtől rosszul lettek.

Mise után a Népházban már várt ránk a finom kakaó és a kalács, melyet a katolikus leányegylet tagjai szolgáltak fel. Ezt a reggelit főleg a jobb módú polgároknak köszönhattuk. Tarzánról csak annyit, mint „kalandor“ ma Ausztráliában él, élete célja volt, hogy világot lásson.

Március 15.– felvonulás a Hősök szobrához

Hazánk egyik legnagyobb ünnepe március 15-e, nemzeti ünnepünk volt. Ezen az ünnepen minden egyesületnek erkölcsi kötelessége volt részt venni. Ott voltak az első világháború frontharcosai, élükön *Bakos Bertalan*, a falu főjegyzője, *dr. Tiszolczy Lajos*, a falu orvosa, *Vitéz Keményfi Károly*, a levették nagy csoportja, a turulista egyesület tagjai, a cserkészek. A nemzetiségek nagy többsége is részt vett ezen a nagy ünnepen. Azon kívül az iskolások egy csoportja is. Petőfi Sándor *Nemzeti dal*ának elszavalása után az egyes egyesületek és a község bírója megkoszorúzták az emlékművet, majd a pomázi fúvószenekar zenéjére díszmenetben elvonultak az emlékmű elé. Ezt a napot mi, kitelepített svábok 1946-ban az osztrák–magyar határnál éltük át, Hegyeshalomnál. Nekem ekkor eszembe jutott Petőfinék egy másik verse, amit egy évvel korábban a pomázi Piac téren szavalt egy férfi: „Mit nem akar a svábság, fizessük az adósságát!“

Plank Antal

Leszedett keresztek

A pomázi iskola soha nem volt felekezeti iskola, hanem állami. Bárki járhatott oda, akármilyen vallást is gyakorolt. Azonban minden osztályban a falon függött egy feszület. Az órák előtt mindig imádkoztunk. 1946-ban, mikor az iskolába mentem, a tanító néni azt mondta, hogy ezentúl már nem úgy fogunk köszönni, hogy „Isten áldjon!“, hanem úgy, hogy „Szebb jövőt!“ Azt is tudomásul vettük, hogy ezentúl nem fogjuk énekelni a Szózatot. Amikor azonban megláttam, hogy a földön egy kupacban vannak összerakva a keresztek az osztálytermekből, nekem mint gyereknek majd megvasadt a szívem, és majdnem sírva fakadtam, hogy leszedték a Jézuskát a falról.

Szilárdfy Zoltán

Kényszerű választás – önzetlen gondoskodás

Bár az osztály egyik kitűnő tanulója voltam, a pályaválasztáskor gyári munkásnak jelentkeztem. Tanáraim ezt a döntést nem tudták elfogadni. *Bukovics tanár úr*, az osztályfőnökünk és *Erdélyi igazgató úr* szinte minden héten valamilyen ajánlattal jöttek. Hol az iskola kerítésén ülve, hol az igazgatói irodában beszélgettünk. De nekem nem lehetett más választásom. Nagyon sajnáltak. 15 évesen, nyolcadik után a kalászi Klinger gyárba mentem dolgozni. Egy reggel, amikor hazafelé mentem az éjszakai munkából, találkoztam Erdélyi tanár úrral. Magához ölelve kérdezte, hogy telnek napjaim, mit csinálók. Elmondtam

Az iskola tantestülete 1947-ben

neki. Pár nap múlva hívatott a gyár igazgatója. Kicsit megijedtem. Ő elmondta nekem, milyen képzést kaphatok a gyárban. A gyár még magántulajdon volt, ezért nem értettem, hogyan tanulhatok, és még az átlagkeresetemet is megkaphatom. Pár hét múlva újból találkoztam Erdélyi igazgató úrral, elmondtam neki a történetet, de ő csak azt felelte, hogy mutassam meg nekik, hogy ki vagyok, és kezdet fogott velem. Csak évek múlva, a mestervizsga után tudtam meg, hogy Erdélyi Sándor beszélt az érdekeemben a gyárigazgatóval. Kerestem a találkozást, hogy meg tudjam köszönni neki, amit értem tett, mert úgy éreztem, ez már nem lett volna kötelessége. Ő ezt felelte: „Jóskám, egy tanárnak soha nem szűnik meg a felelőssége a tanítványai iránt.“

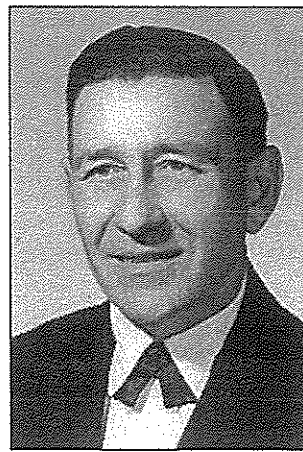
Rigó József

Felejthetetlen tanítók
– múltidézés egy 50 éves osztálytalálkozón –

Erdélyi Sándor volt az osztályfőnökünk. Fantasztikusan jólelkű, szigorú, kemény tanár volt. Az utolsó emlékem vele kapcsolatban, hogy amikor a János Kórházba kerültem, egy pomázi nővér azt mondta, hogy Erdélyi Sándor tanár urat súlyos betegséggel hozták be. Miután én már lábadoztam, felkerestem őt. Sírva átölelt, és azt mondta, nagyon boldog, hogy meglátogattam, és megkért, mondjam el nektek, ha lehetőségem lesz rá, hogy ő milyen szeretettel gondol a legjobb osztályára, a mi osztályunkra. Volt annyi ereje, hogy egy utolsó üdvözlöt küldjön az osztályunknak. Ezt az üzenetet én negyven év óta cipelem, de most átadom nektek. Tehát mindenkit üdvözöl a mi szeretett osztályfőnökünk, aki nagyon büszke volt az osztályára...

Erdélyi Sándor

Bukovics Béla

Bukovics Béla bácsi tanította a földrajzot. Nagyon szigorú ember volt. Megkövetelte a tanulást, a tudást és a tisztességet. Velünk sem tett kivételt, akik futballoztunk, és sok dicsőséget szereztünk az iskolának. Egy vasárnap a szentendrei polgári iskolát, amely számunkra mindig a vetélytársat jelentette, megvertük 2:1-re, a győztes gólt éppen én rúgtam. Gondoltam magamban, ha én gólt is tudok rúgni, akkor hétfőre nem kell felkészülnöm. De másnap a tanár úr számon kérte a tananyagot. Mondtam, hogy ne haragudjon, de én nem készültem, mert az előző nap futballoztunk és győztünk. Azt felelte, hogy ez nem kifogás, és a naptárába beírta az egyest. A legközelebbi órára fel kellett készülnöm és akkor kiradírozta az elégtelent. Ilyen volt a mi drága Bukovics Béla tanár urunk, aki a futballban és a nevelésben is felejthetetlen volt.

Csata László tanár bácsi a végtelenségig természetszerető ember volt. Alig vártam, hogy tavasz legyen és a domboldalra vagy a gesztenyésbe kivigyen minket. Ott körülültük és hallgattuk őt. Csodálatos órákat éltünk át vele, felejthetetlen volt a tanítása.

Pénzes Benő bácsi fantasztikusan tanította a magyart. A következő példa remekül bizonyítja ezt. Érettségi előtt a lányom azt mondta, hogy van egy olyan érzése, hogy Petőfit is adhatják az írásbelin. Megpróbáltam felidézni azt a néhány mondatot, amit ötven éve tanultam Petőfi Sándorról. Olyan kiváló érettségi dolgozatot írt abból a néhány mondatos bevezetőből, hogy a magyar-tanára megkérdezte, honnan szedte ő azokat a gondolatokat. A lányom pedig elmondta, hogy az édesapja diktálta, aki nyolcadikban tanulta Pomázon...

Csupó Sándor

Osztálykép 1954-ből, középen Csata László osztálytanító

Az első és az utolsó munkahelyem: Pomáz

Főiskolai tanulmányaim befejezését követően 1952-ben kezdtem tanítani ebben az iskolában. Kedves, jó hangulatú fogadtatásban részesültem. Segítőké-szen vettek körül az itt tanító kollégák. *Erdélyi Sanyi* – ahogyan azt később tapasztaltam – minden érkezőnek felajánlotta a segítségét, úgy is mint tősgyö-keres pomázi. De nemcsak ő, szinte mindenki készséges volt. Nagyon jólesett, biztosságot adott ez a törődés. Úgy tűnik, mintha ez a törődés az iskolaalapító elődök szellemiségéből fakadna, táplálkozna.

Az első tanítási évben *Böröcz igazgató úr* előzékenyen megbeszélte velem, milyen beosztást szán nekem. Elmondta, szeretné, ha a kémia szertár és tantárgy gazdája lennék és *Csata Lászlóval* osztoznék a természetrajz tanításában. Az 5. leányosztály osztályfőnöke lehettem. Örültem az igazgatói gondoskodásnak.

Hamarosan megismertem Laci bácsit, életre szóló barátságot kötöttünk. Előbb a természetrajz, később a gyakorlati foglalkozás tanításában állandó párost alkot-tunk. Sokat tanultam tőle. E helyen is szeretettel és megbecsüléssel emlékezem rá.

Az iskolai nevelés egyéb feladatai közül nekem az osztályfőnöki szervező-munka összefogása, irányítása jutott. *Böröcz Lajos* igazgatóm találta ki nekem ezt a feladatot. Második éve dolgoztam itt, amikor azt mondta: „Margit, téged annyira szeretnek a gyerekek, és már a szülők is. Legyél te az osztályfőnöki munka felelőse, az osztályfőnöki munkaközösség vezetője!” Szívesen végeztem ezt a munkát, hat igazgatóm (*Böröcz Lajos, Bóna Antal, Czimer László, Kocsondi Antal, Molnár Jolán, Faragó Zsuzsanna*) mindvégig megtisztelt ezzel

Martinusz Ferencné, Margit néni az osztályával

a feladattal. Arra törekedtem, hogy az iskolában olyan házirend, munkarend alakuljon ki, amelyek között a gyermek – a gyakran nagyon mostoha körülmények ellenére is – jól érezheti magát.

Martinusz Ferencné

A mi Margit nénink

Minden pedagógus legfőbb feladata, hogy a gyermekek értelmi fejlődése mellett tanítványait az igaz emberré válás útján is segítse. Ez megértés, szeretet, segítő jóindulat nélkül elképzelhetetlen. Mi ezeknek az erényeknek felejtethetetlen megtestesítőjeként ismertük meg *Martinusz Ferencnét, Margit nénit* 1952–56 között a pomázi általános iskolában. Az eltelt közel 45 év során és a tavaly nyár eleji osztálytalálkozón meggyőződhattünk arról, hogy az a négy év milyen nagy hatással volt erre a majd fél évszázadra. Példátlan szeretettel vettük körül egykori osztályfőnökünket. Emlékek sokasága elevenedett meg. Emlékek a tanítási órákról és emlékek a jó pedagógust mindig is jellemző külön – nem tanítási órán végzett – munkájáról, melyért csak az egykori tanítványok hálája a fizetség.

Köszönet a mi Margit néninknek gyengéd figyelmességéért, helyeslő tekintetért, bátorító, elismerő szavaiért, melyek mindig is élni fognak szívünkben.

Kerecsi Jenőné Semperger Mária

Martinusz Ferencné, Margit néni leányosztályával,
a középső soron a harmadik Semperger Mária

Akikhez mindig fordulhattunk

1948–1956 között voltunk általános iskolások. Ötven év távlatából is kedves emlékeket őrzünk az iskoláról. Kezdetben leányosztályként indultunk, talán 6. osztály után történt meg a koedukáció.

Az alsós években *Nemes Jenőné, Csata Rózsika néni, Sándor Erzsike néni* és *Gyurgyik tanító néni* tanított bennünket. Mindannyian kedvesek voltak, szerettek minket, így szerettünk iskolába járni. Jó volt az irányításuk alatt tanulni. Szigorúak voltak, sokat követeltek, érdekesen teltek a tanítási órák, napok.

A felső tagozatban sok férfi tanárral találkoztunk: *Bukovics Béla bácsi, Erdélyi Sándor, Dely Mihály és Somodi László*, valamint *Martinusz Ferenc igazgatóhelyettes* és *Bóna Antal igazgató úr* is tanította az osztályunkat. Legközelebb *Böröcz Lászlóné, Duncsi néni* és az osztályfőnökünk, *Martinusz Ferencné, Margit néni* állt hozzánk.

Margit néni velünk kezdte itteni munkáját. Bizalommal fordultunk hozzá a problémáinkkal. Tanítási órán kívül is sokat volt velünk, kézimunkáztunk, táncot tanultunk és főként sokat beszélgettünk. Jó hangulatú osztályközösség alakult ki a keze alatt. Máig szeretettel vagyunk egymás iránt és kedves osztályfőnökünk iránt. Ez érződött a 45 éves osztálytalálkozónkon is.

*Szalai né Rab Erzsébet
Lőrinc Lászlóné Lénárt Ágnes*

Köszönöm, Tanár úr!

Ötven év távlatában általában megszépülnek az események, csak a szépre és jóra emlékezünk. Eltűnnek a mélyben azok az izgalmak, feszültségek, amikor nem készültünk az órákra, ám feleltetésre került sor, ami után jött a felelősségre vonás. (Akkor még egy-egy pofon kíséretében, amiért sem a diák, sem a szülő nem reklamált.) A szép és nekünk tetszetős események pedig annyi év múltával még szebbé válnak. Nekem a sportversenyek – *Bukovics tanár úr* vezetésével –, a kirándulások – *Csata Laci bácsival* –, valamint egy különleges, számomra azóta is meghatározó élmény osztályfőnökömmel, *Erdélyi Sándor tanár úrral*. Ezt írom le röviden.

Hajdanában, valamikor 1948-ban, *Erdélyi Sándor* tanár úr esküvőjén – ő egyébként a református gyülekezet kántora volt – az akkori iskolaigazgató, *Kadocsa Sándor* orgonált a református templomban. (Kadocsa Sándor pedig a római katolikus egyház kántora volt, és ez a cselekedet a hírhedt Rákosi-korszakban mindkettőjük részéről nagy-nagy bátorságra vallott.) Én hatévesen csodálattal néztem és hallgattam orgonajátékát.

Engem később zongorázni tanítottak a szüleim, zongorista szerettem volna lenni. Aztán eljött 1956, nagyhét. Nagypénteken, amikor is a templomban álta-

lában „telt ház“ van, Erdélyi Sándor tanár úrnak egész délelőtt órái voltak az iskolában. Szép kilátások: nagy gyülekezet, orgona nélkül... A tízórai szünetben Sanyi bácsi odajött hozzám, és így szólt: – Most futás haza, helyettem te fogsz orgonálni, utána futás vissza!

Örömmel és meglehetősen izgalommal futottam haza, fél tizenegykor remegő lábakkal ültem az orgonapadhoz – de sikerült! És azóta is ott ülök... Talán, ha ő akkor nem küld haza, sohasem leszek orgonista! Ezt 45 év távlatából, halála után is szívből köszönöm neki.

Demeter Miklós

Emlémem Sanyi bácsiról

A tanárok közül *Erdélyi Sanyi* bácsi állt legközelebb hozzám. Szigorú volt mindenkivel, de velem mindig nagyon megértően bánt. Soha nem fogom elfelejteni, hogy amikor 1961. június 25-én vasárnap az első misémet tartottam, Sanyi bácsi betegen is ott ült a templomban a jobb oldali oldalhajóban. Nem lehet elfelejteni, milyen érzés volt, amikor megáldottam őt...

Szilárdfy Zoltán

Erdélyi Sándor és osztálya a jósvafői kiránduláson

Köszönet mindnyájuknak

1949-ben léptem át az Állami Iskola küszöbét. Ez az iskola volt a Sashegyi Sándor Általános Iskola elődje. Gyönyörű éveket töltöttem itt, ami meghatározta az egész életemet. Nyugodt légkörben tanulhattunk tele vidámsággal. Örömmel jártam iskolába.

Tantestületi kép az 50-es évek első feléből

Nagyon jó igazgatóim voltak: *Erdélyi Sándor, Böröcz Lajos, Bóna Antal*. Igen nagy egyéniségek. Sugárzott belőlük a szeretet és a hivatástudat. Szigorúak voltak, de mindig igazságosak! Mindig bizalommal fordulhattunk hozzájuk. Osztályfőnökeim is fantasztikus pedagógusok voltak: *Kuti Istvánné, Somodi Lászlóné, Povázsai László, Nemes Jenő, Pénzes Benjamin, Böröcz Lászlóné*.

Köszönet mindnyájuknak, hogy elindítottak a nagybetűs ÉLETBE. Tisztelettel gondolok egykori tanáiraikra: *Csata Lászlóra, Bukovics Bélára, Halmos Lászlóra, Csizmadia Györgyre, Somodi Lászlóra, Titton Miklósrá, Titton Miklósnéra*. Amit elértem az életben, ahhoz sokat segítettek. A mai diákoknak üzenem, szeressék az iskolájukat. Vegyenek részt a közösségi életben. A tanároktól csak egyet kérhetek, szeressék a gyerme-

keket. Igen nagy szükség van a mai társadalomnak a szeretetre. Unokáim a Sashegyi Iskolába járnak. Az édesanyám és a testvérei is mind ebben az iskolában tanultak. Szeretném megélni, hogy a dédunokám is sashegyis diák legyen.

Csere László

Derús pomázi évek

Tavaly szeptemberben megnézhettem azt a videokazettát, mely az 1949-ben végzetek osztálytalálkozásán készült. Megható volt számomra, hogy milyen szeretettel, megbecsüléssel, mélységes tisztelettel szóltak egykori tanáraikról a fél évszázaddal ezelőtt végzett tanítványok. És micsoda szeretettel vették körül egykori osztálytanítójukat, *Németh Magda* nénit! Azt elmondani nem lehet, azt látni kellene mindenkinek, minden jelenlegi diáknak is. Hogy ők is tudják, hogy így is lehet, hogy csak így szabad...

Én már a felvételt nézve elhatároztam, hogy *Németh Magda* nénit mindenképpen felkeresem. Magda néni őszinte szeretettel fogadott minket pesti otthonában, és nagy-nagy örömmel idézte fel a pomázi éveket.

– 1945-től 1953-ig tanítottam Pomázon. Fiatal tanítónőként kerültem az iskolába. Olyan derús, jó életem soha nem volt, mint az első igazgatóm, *Kadocsa*

Sándor idején Pomázon. Úgy éltünk mi akkor, mint egy nagy család. Ha meguntuk a tanítást, a kolléganőmmel, *Kadocsa Babyval* bementünk Pestre. Általában az ő édesapjától kértünk pénzt az utazáshoz. Ha ő már nem adott, vagy nem mertünk tőle kérni, mert még az előző tartozásunkat sem adtuk meg, akkor a káplánhoz fordultunk. Megtörtént, hogy úgy mentünk el a tanítási idő alatt, hogy az emeleten lévő négy osztályra csak az atya vigyázott. Mi kiadtuk a feladatokat, a gyerekek pedig néma csendben dolgoztak. Mikor az igazgató úr megtudta, hogy Pestre mentünk, nem csinált belőle problémát, másnap csak azt mondta, hogy legközelebb legalább szóljunk, ha elmegyünk. Azon persze csodálkozott, hogy miből utaztunk mi Pestre, de az atya nem árult el minket.

Németh Magda

Az egyik legemlékezetesebb esemény egy kémiaórához kötődik. Az órán a puskaporról tanultunk. A gyerekek egy kis kapszulában megkapták a puskapor alapanyagát. A kapszulában lévő port egy kis papírra kellett tenni, majd a papírt összehajtogatni, végül pedig a gyerekek ráütöttek, erre a puskapor egyet pukkant. Persze, hogy mindenki nagyon élvezte ezt a kísérletet. A hátsó sorban ülő fiúk azonban nem egyenként végezték el a kísérletet, hanem szépen összegyűjtötték a kapszulákból a puskaport. Mikor erre ráütöttek, az akkorát szólt, hogy a falon lévő piros kartonból készült jelmondatok mind lepotyogtak. Az volt az egyetlen szerencsénk, hogy az ablakok nyitva voltak. Mondani se kell, hogy még a községházáról is fölrohantak. Persze a fiúk nem ijedtek meg, hanem jókat nevettek. Mi meg a legközelebbi munkaközösségi megbeszélésen kijelentettük, hogy töröljék ezt a kísérletet a tantervből, mert nem vagyunk hajlandók ezt többet elvégezni.

Télen a gyerekek a kapu és a bejárati ajtó között jó kis csúszdát csináltak. Mikor megláttam, hogy ők csúszkálnak, én is ki akartam próbálni a pályát. Valamikor, fiatal koromban korcsolyáztam, így magabiztosan nekifutottam, és akkorát estem! Persze az egész banda jót nevetett. De nem adtam fel, nem szegte kedvem az esés, újra megpróbáltam. Meg akartam mutatni, hogy megy ez nekem. Akkor azért már megálltam a lábamon. A kastélyban volt két fiatal tanítónő, akik Mikuláskor beöltöztek krampusznak. Lámpaoltás után virgáccsal beugrottak a hálókba, és elfenekelték a gyerekeket, de közben cukrot, finomságokat dobáltak. Másnap, mikor jöttek a gyerekek az iskolába, olyan furcsán néztek rám. Egyszer csak odajött hozzám az egyik, és azt mondta, hogy nem gondolta volna, hogy ilyen tesztek velük. Én persze nem is tudtam az egészről. Aztán valahogy csak rájöttek, hogy kik voltak a krampuszok. Na, a két tanárnő este aztán nálam is eljátszotta az egészet, hozták a vesszőket és cukrot is dobáltak.

Máskor csak engem vicceltek meg, de nem akárhogy! Éppen fát hoztam az erdőből. Az udvaron a fal mellett sorakoztak a hasábok, majd később akartam bepakolni a kamrába. Szépen felöltözve indultam vendégségbe, Mária-napi

Tantestületi összejövetel
az 50-es évek elején

Magda néni kedves történeteit hallgatva megbizonyosodtunk arról, hogy a háború utáni években, abban a nehéz történelmi időszakban is lehetett vidáman élni, derűsen dolgozni.

Barta Éva, Kiss Árpádné

50 éves találkozónkra 1949–1999

*Tanítottalak, neveltelek Titeket,
nem romboltam le álmokat, hiteket.
Reméltem, nem kell Madáchcsal vitázni,
s nagy dolgokat fogtok még csinálni.
Ahogy látom, máris kiderült;
ezen szent vágyam sikerült!*

*Csak így tovább!
Mindig egyenesen járva
semmilyen út nincs lezárva.*

*Ötven év. Sok ember fintorog.
Én rájöttem: nem is oly nagy dolog!
Szép volt, jó volt. Ezek csak közhelyek.
Igen, **BOLDOG** voltam köztetek...
S most, hogy az éveket lezártam,
egy vallomással tartozom:
Csöndben mondom. De kiálthatnám a világban:
Mindig megbíztam mindegyik diákban!
S ezt köszönöm Istenemnek s Nektek.
Egy kérésem van hozzátok, éspedig:
Gondoljatok rám szerdától keddig.*

Magda néni

Kedvező ajánlat

Bóna Antal, az iskola akkori igazgatója, akit a feleségem révén már ismerem, azzal az ajánlattal keresett meg, hogy jöjjenek ide tanítani, hiszen helyettese, *Gedeon Gyula* a lemondás gondolatával foglalkozik. Nem lát a tantestületében olyan alkalmas és vállalkozó személyt, akivel helyettesként együtt dolgozhatna. Engem szívesen fogadna. Kiderült az is, hogy kettőnk alkalmazása esetén az akkor már két éve itt dolgozó feleségem lakáskérésének elbírálása kedvezőbb lehetne.

Akkor én 27 éves voltam, tanítottam katonai tiszti iskolán, dolgoztam a Műszaki Egyetemen, egyik munkahelytől sem kaptam ilyen lehetőséget. Az ajánlatot elfogadtam.

Ez az iskola akkoriban – a 950 fős tanulói létszámmal, a több mint harmincfős dolgozói létszámával – a környék legnagyobb létszámú iskolája volt. Az épület – ötvenéves korán túl – ezt a nagy tanulói létszámot már a minden tanulóra kiterjedő váltott tanítással sem volt képes befogadni. Más, tanítási célra csak szükségből alkalmas épületeket kellett az ellátásba bevonni. A viszonyokat megismerve nem csodálkoztam azon, hogy elődöm – *Gedeon Gyula* bácsi, akit én korrekt, hozzáértő, szorgalmas embernek ismertem meg – nem vállalta tovább a munkát.

Utólag az is biztosra vehető, hogy az igazgatók gyakori cserélődésének okát is az áldatlan körülményekben, a szükséges fejlesztések elmaradásában lehet megtalálni. Az 1956-ra tervezett – a mai Mátyás király úti – iskola építésének még csak a jelei sem mutatkoztak. Megépítése két évtizedet késett.

Szerencsére az iskola tantestülete a helyén volt. Ismerte és szolgálta az általa tanított nemzedék érdekeit: alapozta és ösztönözte tanítványainak továbbtanulását.

Bóna Antal (sajnos rövid) igazgatói működése alatt arra törekedett, hogy minél több szakképzett pedagógus tanítson az iskolában. A megoldás egyik lehetőségének szakképesített pedagógus házaspárok alkalmazását és főként letelepítését tartotta. Ez a törekvés az ő vezetését követően is érvényesült. Ennek eredményeként viszonylag sok házaspár (*Somodi, Dely, Martinusz, Csizmadia, Titton, Mohácsi*) tanított a tantestületben. Ennek volt köszönhető, hogy a „nagyiskola” kettéválasztása nem járt jelentős színvonalcsökkenéssel. Elbírt az akkor személyi állományból történő több kiemelést is (*Somodi László, Csizmadia György* szakfelügyelői, *Dely Mihály* gimnáziumi, majd szakfelügyelői munkakörbe), később a gimnáziumi feladatok megoldására is képes maradt. Anti bácsi másik jelentős érdeme az iskolai napközi otthon alapjainak megteremtése volt.

Martinusz Ferenc
ny. tanulmányi felügyelő

Akit a szíve visszahúzott

Ternovszky Béla rajzfilmrendezőnek sok gyermek rajzos kedvence köszönhető, így pl. a *Macskafogó* című rajzfilm is. Nagyon megörültünk, mikor meglátuk, hogy ő is a valamikori 1. Számú Általános Iskolába járt. Örömmel mesélt iskolás éveiről.

– *Őn tősgyökeres pomázi?*

– Én nem, de a családom az. A dédnagyapám szerb pap volt itt Pomázon. Anyám családja már vándorolt többfelé, ő már nem itt született, de Pomáz mindig központi hely maradt az életünkben. Apám nem pomázi volt, s urbánus ember lévén el akart innen menni, meg a munkája is Pesthez kötötte. Mi, gyerekek nagyon nem akartunk innen elköltözni, s az érettségiig mi voltunk az erősebbek. Utána aztán Budapesten laktunk. De visszakerültünk ide, a nővérem meg én is.

– *Elsőtől nyolcadikig itt járt iskolába?*

– Igen, 1949-től 57-ig jártam ide. Az első osztályos tanító nénim *Kadocsáné* volt, aki még az édesanyámat is tanította. Akkoriban még egy évig hetes volt a legjobb osztályzat. Édesanyám is pedagógus volt, csak ő Budakalászon tanított. Így mi a pomázi értelmiség körébe tartoztunk, s a szüleim nagyon jóban voltak *Kadocsáék*kal, *Böröczék*kel, *Bónaéék*kal, *Bukovics Béláék*kal és *Németh Magdá*val. A nővérem és én átmenetileg kosztosai voltunk *Böröczék*nek, akik felvállaltak minket. Így tehát nagyon szoros volt a kötődésünk az iskolához, a tanárokhoz is. Akkoriban az igazgató *Böröcz Lajos*, majd *Bóna Antal* volt.

– *Egy hetedikes bizonyítványban láttam, hogy Őn tiszta kitűnő tanuló volt. Végig ilyen jól tanult?*

– Hárman voltunk az osztályban kitűnők, *Németh Pali*, *Diványi Orbán* és én. Jó barátok is voltunk. Nyolcadikra azért egy kicsit sikerült lerontanom a kitűnőmet, mert a matematika és a fizika nem állt annyira közel hozzám.

– *Kikre emlékszik vissza szívesen?*

– Természetesen az alsós tanító nénikre, *Kadocsa Sándornéra* az elsőben, *Somodi Lászlónéra* a másodikban, *Povázsai Lászlóra* a harmadikban, negyedikben pedig *Nemes Jenő* tanított. Nemes Jenő a fogalmazásaimat még későbbi osztályoknak is felolvasta, ami engem nagy büszkeséggel töltött el. Mindannyian fantasztikus emberek voltak, s ami a lényeg, hogy süttött belőlük a gyermekek iránti szeretet. *Pénzes Benjám*in volt 5–8. osztályig az osztályfőnököm. Magyarot tanított. Felső tagozatban már jöttek a szaktanárok, s ekkor már nem lehetett olyan szoros kapcsolat, mint az alsós tanító nénikkel. De nagyon jó tanárok tanítottak, s szerettük őket. *Csata Laci bácsi* nem egyszer velünk vágatta le a botot, amivel elnászpángolt, de imádtuk. *Bukovics Béla bácsi* valóságos kultuszát teremtette meg a sportnak. Vezetett focit, tartott szertornát, meg tudta szerettetni a sportot. Akkoriban senki nem akart felmentést kérni a tornaóráról, alig vártuk! És természetesen *Somodi Laci bácsi*, aki a művészetét is a tanít-

ványai fejlődésének szolgálatába állította. Megszállottként tartotta a rajz szaköröket, hozta be a modelleket, állította be a csendéleteket. Ő is nagyon erélyesen a képzőművészet irányába lökdösött.

Pénzes Benjamin és osztálya, a hátsó sorban balról az ötödik Ternovszky Béla

– Hogyan került Ön a művészet vonzásába, volt-e a családjában valaki, aki erre inspirálta?

– Apai nagynéném iparművészkedésből élt, autodidakta módon képezte magát. Az édesapám pedig szinte mindenben nagyon jó képességű volt. Autodidakta módon megtanult hegedülni, amatőr színjászó és rendező volt, a hadifogságban zenekart szervezett, és írt. A kézügyessége is nagyon jó volt. Később bankár lett. Amikor felfedezte a tehetségemet, onnantól kezdve hordott engem a Magyar Nemzeti Bank képzőművész-körébe hetente egyszer. Ott bontogattam a szárnyaimat, de mindez nem lett volna tán elég, ha az iskolában Somodi Laci bácsi nem pátyolgatott volna.

– Voltak-e nagy iskolai megmozdulások?

– Minden évben mentünk tanulmányi kirándulásra, múzeumlátogatásra, mezőgazdasági kiállításra, ipari vásárra, a Madarak és fák napján minden évben kirándultunk Vróczba, ott játszottunk, ismerkedtünk a növényekkel. Működött az iskolában dalárda, néptáncsoport, ők is szerepeltek ünnepeken, rendezvényeken.

– Milyen volt a mindennapi életük, hogyan töltötték a délutánokat, a szabadidejüket?

– Én a Templom téren laktam, ott volt a tér a lányokkal, a kastéllyal, valamint a homokbánya. Iskola után megcsináltam, amit otthon kellett, pl. befűtöttem, aztán rohantam a térre. Az utcán nőttünk fel. Nem úgy érte, ahogy ezt ma pejoratíván használják. Az utca nevelt is. Ott éltünk, szó szerint a tér közepén, golyóztunk, kártyáztunk, pilickáztunk, rabló-pandúroztunk. Ha jött egy lovas kocsi, odébb mentünk, aztán folytattuk tovább. Amikor tavaszodni kezdett, mentünk a határba „bresnyázni” – cseresznyét lopni. De ez megengedett volt a gyerekeknek. Aztán mentünk a hegyekbe, a Kő-hegyre, a Kevélyre, felmentünk a Majdán Polára. Télen onnan síeltünk lefelé. Meg sokat jártunk moziba. De az esti előadásokat nem látogathattuk.

– *Van-e valamilyen emlékezetes történet, melyet többször emlegetnek iskolatársaival?*

– Vékony, egyszázbélű gyerek voltam, s egyszer a nagydarab Siska meg akart verni. Engem szerettek a cigányfiúk az osztályban, s az egyik szintén vékonydongájú, de jó verekedős fiú megvédett, méghozzá úgy, hogy ők verekedtek össze. Jól helybenhagyta Siskát. Meg az is emlékezetes volt az életünkben, amikor koedukált lett az osztályunk. Akkor már jól benne voltunk a kamaszokban. Sajnos nyolcadikban az osztály fele elkerült tőlünk, mert akkor nyílt meg a másik iskola a szerb kollégiumban. Rossz volt, hogy elszakadtunk egymástól.

– *Faggathatom egy kicsit a családjáról?*

– Három lányom van, már felnőttek, két unokánk is van már. Ők már a saját útjukat járják. Büszke lehetek rájuk, mert tehetségesek. Igaz, hogy azt a rajzolási kényszert egyiknél sem fedeztem fel, ami rám jellemző volt.

– *Mi dolgozik mostanában?*

– Sajnos ez a szakma a csőd szélén áll. Isteni csoda, hogy tavaly egy egész órás filmem, az *Egérút* elkészülhetett. Amúgy bérmunkákat végzünk. Most például a *Mr. Bean* rajzfilmváltozatához kértek fel.

– *Mi boldogítja mostanában?*

– A mozgásos sportok, a síelés, a teniszezés, a lovaglás mindig boldoggá tesz, és szükségem is van rá, igényem is. Szeretném a gyerekeimet révben tudni, főként az anyagiakra értem ezt, hiszen mi, szülők ebben a korban már főként ebben tudunk segíteni. A sorsukat már ők alakítják.

– *Hogyan összegezné az általános iskolai éveket?*

– Ha visszaemlékszem életem későbbi szakaszaira, soha nem szenvedtem hátrányt amiatt, hogy falusi iskolába jártam. Nagyon erős, jó színvonalú iskola volt. És ezt nemcsak azért mondom, mert a távolság megszépítette, hanem az eredményeim is igazolták, hogy jó alapot adott ez az iskola. Emberileg is sokat kaptunk az ott tanító tanároktól. Biztosan nem véletlen, hogy a szívem visszahúzott Pomázra, ahova gyermekkorom sok szép emléke köt.

Egervári Lilla

Az iskola tanárai 1944 és 1954 között

Beinrohr Lászlóné	Klacsán József
Berg Imre	Koncz Lászlóné Tabak Edit
Berg Imréné	Kovács Margit
Bóna Antal	Kövesdyné Mátéfy Róza
Bóna Antalné	Kuti Istvánné
Böröcz Lajos	Dr. Láng Lászlóné Németh Magdolna
Böröcz Lászlóné	Laszky Antalné
Bukovics Béla	Martinusz Ferencné
Csata László	Mihájlovits Ilona
Csata Lászlóné	Molnár Elvira
Csata Rózsa	Muszbek Zoltánné
Csúcshegyi Gabriella Livia	Nemes Jenő
Csúcshegyi Gyuláné	Nyers M. Magdolna
Demeter Béláné	Dr. Parlagi Lászlóné
Depinyi János	Pénzes Benjamin
Domján Margit	Povársay László
Erdélyi Sándor	Rónay Borbála
Ernyey Irén	Sándor Erzsébet
Gál Ilona	Dr. Solt Oszkárné
Gyurgyik Gyuláné Őry Ilona	Somodi László
Halmos László	Somodi Lászlóné
Hoffmann Gizella	Szeghalmy Tiborné Kadocsa Julianna
Iványi Orbánné	Szentkuti Ilona
Jerfy Lászlóné	Szilványi Mária
Kadocsa Sándor	Szmodics Béla
Kadocsa Sándorné	Terray Györgyné Cselley Margit
Kiss Ilona	Varga Károlyné

(A tanárok névsorát az anyakönyvi naplóból gyűjtöttük ki, az esetleges hibákért elnézést kérünk.)

NYUGODT ISKOLÁS ÉVEK

1955–1969

Az útravaló

Bármilyen tevékenységről is van szó, a kezdetek mindig nagyon fontosak, sokszor meghatározóak az ember életében. Különösen igaz ez a gyerekekre, akikben a friss benyomások még mélyebb nyomot hagynak, kihathatnak egész életükre. Manapság, amikor a gyerekek többsége már kicsi korától kezdve közösségbe jár – bölcsődébe, óvodába –, újabb közösségbe kerüléskor az alkalmazkodás könnyebb.

Az iskola azonban szinte minden gyerek életében mégis többet jelent, mint egy egyszerű közösségváltás. A gyerekek zöme izgalommal készül az iskolába, s nagy várakozás előzi meg az első napot. A fogadás, amelyben a tanító néni személye, egyénisége igen fontos, meghatározhatja a gyerek iskolához való későbbi viszonyulását.

A pomázi I. Számú Általános Iskolába 1955-ben kerültem, a „nehéz ötvenes évek“ közepén. Az a szerencse ért, hogy mind az első napok, mind az egész első év sok-sok kellemes emléket hagyott bennem. Köszönhettem ezt Nemes tanító néninek, *Nemes Jenőné* varázslatos személyének, a közvetlenül nyugdíj előtt álló tanító néni kiváló pedagógiai érzékének, jóságának és szigorúságának.

Öröm volt számomra iskolába menni, mert ott mindig nagyon érdekes dolgok történtek, s ha valamit jól csináltunk, mindig kedvesen megdicsérték érte. S ha óhatatlanul is, de valamit elmulasztottunk, akkor is „kedvesen“ szidtak meg, s ezért mi, amilyen gyorsan csak lehetett, bepótoltuk.

Abban az időben, amikor szinte mindenkinek a pusztá megélhetés is gondot okozott, hogy honnan volt a tanító néninek annyi kedves tárgya, amivel a különböző nehézségű feladatok jó megoldását jutalmazta, nem tudom. Vásárolni nemigen lehetett, így nyilván ő készítette. Emlékszem a piciny papírnégyzetre írott ötösökre, amelyeket dobozban gyűjtöttem, a gomba alakú, fején színes téli havas tájat ábrázoló könyvjelzőre, amit az ötösökért kaptunk, s még ma is féltve őrzöm azt a csizmás kandúrról készült kasírozott képet, amelyet még a falra is fel lehet akasztani. Az így szerzett, komoly teljesítménnyel kiérdemelt „ajándékokat“ a tanév végén azután az osztályban rendezett „kiállításon“ minden szülő megtekinthette. A tárgyak alatt a tanító néni gyöngybetűivel írott nevek árulkodtak a „tulajdonosokról“, akik méltán lehettek büszkék. A dicséret nagyon fontos!

Kedvesen és szigorúan bánt velünk, segített a tollszárban lévő, mártogatós tollal a betűket formálni, ami nem volt könnyű, mert a papír egyenetlenségeiben megakadó tollhegyből a tinta szívesen spriccelt szét. Nemtetszését fejezte ki az agyonradírozott papírért akkor is, ha a kockás füzetben a számtanlecke hibátlan volt. Emlékszem a tanteremre is, a terem teljes szélességét kitöltő hosszú padokra, amelyekben legalább hatan ültünk. Kettőnknek volt egy, a padon lévő lyukba illeszthető, üvegből készült tintatartója, amelyet Nemes tanító néni mindig csak közvetlenül írásóra előtt töltött meg tintával, s az óra után azonnal ki is ürített, nem adva lehetőséget a rosszkodásra. Szótagolva, hangosan olvastunk a színes, rajzos olvasókönyvből. Teljesen hagyományos, az évtizedek alatt jól bevált, „saját módszerrel“ tanított, igen hatékonyan. Nagyon szerettem iskolába jámi.

Tantestületi csoportkép 1955-ből

A következő évben a tanévnyitón nagy szomorúság töltött el, amikor megtudtam, hogy Nemes tanító néni nyugdíjba ment, és már nem tanít. Hosszú életű volt, a későbbi években, amikor találkoztam vele, soha nem tudtunk elmenni egymás mellett anélkül, hogy meg ne álltunk volna beszélgetni. Mindig érdekelte diákjainak további sorsa. Már felnőttként kísértem ki utolsó útjára, megköszönve neki ott is a jó tanári diplomát, a szép és könnyű kezdeteket.

A pomázi I. Számú Általános Iskola elvégzése után a szentendrei MórícZ Zsigmond Gimnáziumba kerültem, majd az Eötvös Loránd Tudományegye-

temen szereztem kémia–fizika szakos tanári diplomát, ahol a mai napig is tanítok. Pedagógus lettem.

Minden iskolában voltak jó tanáraink, sokukról írhatnék hasonló jókat, de Nemes tanító néni volt mégiscsak az első. Azóta majdnem fél évszázad telt el.

Most, az iskola centenáriumán kívánok mindenkinek, de különösen az érzékeny, sérülékenyebb kisdíákoknak hasonlóan aranyos, kedves tanító nénit, hogy majd ők is szeressenek tanulni és szívesen járjanak iskolába, úgy, mint én.

Dr. Rajkovits Zsuzsanna

Megoldás helyett átszervezés

Amikor bizonyossá vált, hogy az 1956-os tanévkezdésre előirányzott iskola nem épül meg, döntés született az addig öt épületegységben (Iskola u. 2., Beniczky u. 53., Szerb u. 6., Beniczky u. 38., Mártírok u. 1.) működő iskola, valamint az iskolához csatolt óvodák további feladatellátási rendjéről. Ennek alapján 1956. szeptember 1-jétől:

– Az I. Sz. Általános Iskola (Iskola u. 2.) működteti a szerb tanítási nyelvű 1–4. osztályos iskolát. Ellátja az illetékességi területén (a Hunyadi János és a Gábor Áron utca vonalától számítva a település Duna felé eső részén, Dolina és Kiskovácsi külterületeken) élő tankötelesek általános iskolai oktatását. Továbbá a település egész területére vonatkozóan a nemzetiségnyelv-oktatást és a felnőttek általános iskolai oktatását. Gondoskodik az Állami Leánynevelő Intézet tanulóinak általános iskolai oktatásáról.

– A II. Sz. Általános Iskola (Beniczky u. 53.) látja el az illetékességi területén (a Hunyadi János és a Gábor Áron u. vonalától kezdődően a Csobánka felé fekvő területen) a tankötelesek általános iskolai oktatását, szervezi a település egészére kiterjedő napközi otthoni ellátást.

Kijelölt intézményként gondoskodik a két iskola, a négy szakmai területen önálló óvoda gazdálkodásának – közös gondnok, gondnokság közreműködésével történő – megszervezéséről, bonyolításáról. A döntés meghozatala előtt biztos volt, hogy az I. Sz. Iskola igazgatója *Bóna Antal* marad, helyettese pedig *Martinusz Ferenc* tanár lesz. Az is bizonyos volt, hogy a II. Sz. Iskola igazgatója idegenből jön, helyettese *Titton Miklós* tanár lesz. A megosztás részleteinek kimunkálását a két helyettesre bízták az illetékesek. Azt a kinevezésre váró két igazgató és a fenntartó Járási Tanács Művelődési Osztálya jóváhagyta.

Az I. Sz. Általános Iskola vezetésére továbbra is *Bóna Antal* tanító, az újonnan szervezett II. Sz. Általános Iskola igazgatására *Elekes Zoltánné* tanító kapott kinevezést.

Martinusz Ferenc

A pomázi iskola „csillagai“ a Népstadionban

Az ötvenes évek elején a mozgalmi élet át meg átszötte az iskolák hétköznapjait. A tanítás minden reggel zászlófelvonással kezdődött. A zászló árboca a bejárati ajtó lépcsőjének jobb oldala felől volt. Körülötte helyezkedtek el az osztályok. Az úttörőmunka, a foglalkozások kitöltötték a délutáni szabadidőt is. Mi azonban nagyon szerettünk focizni, s hogy ez az úttörő-foglalkozások alatt is folyhasson, szervezett formában kellett végezni. Ehhez volt partner *Bukovics Béla* tanár bácsi.

Bukovics Béla testnevelő tanár a torna művészetére oktatja fiait

1950-től betiltották az iskolai hittanoktatást. Az iskolán kívüli hittanórákat *Tölgyes Kálmán* plébános tartotta, akit nagyon szerettünk. Nagyon jó pedagógiai érzékkel tanított bennünket. Óráin diavetítésekkel színeztve sokat mesélt a Vatikánról és kincseiről, amit idősebb koromban személyesen is sikerült megcsodálnom.

1953-ban meghalt Sztálin. Az iskolában délelőtt félárbocra eresztették a zászlót, és műsorral emlékeztünk meg a „Nagy Tanítóról“.

Ebben az évben a két iskola különvált. A Piac térnél volt a körzethatár. Az alvég az Iskola utcába, a felvég a Beniczky utcai épületbe járt. Ekkortól voltak koedukált osztályok. Osztályunkba velem együtt öt fiú járt. A lányok egy része falubeli volt, a többiek a szomszédos lánynevelő intézetből jöttek, nekünk az intézeti lányok tetszettek jobban.

Az 1956-os forradalom Pomázon nem hozott zavargásokat. Az ezt követő megtorlás annál inkább. 1957-ben az osztályfőnöknőm, *Iluska néni* fiát koholt vádak alapján, példát statuálva két társával együtt felakasztották. Minket, nyolcadikosokat nagyon lesújtott a fiú halálhíre és az osztályfőnökünk fájdalma. Férjét, az igazgató urat leváltották és áthelyezték. Mi, nyolcadikosok néma tüntetést szerveztünk az osztályban, és gyászkarzalagot készítettünk mindegyikünknek. A feszültséget csak az igazgatóhelyettesnek sikerült lecsillapítania.

De sem a forradalom, sem a diktatúra nem tudta megfékezni a foci iránti imádatunkat. *Bukovics Béla* bácsi vezetésével sorra nyertük a meccseket, verse nyeket. Legnagyobb haditettünkre akkor került sor, amikor beneveztünk a budapesti „Utcák-terek bajnokságra“. Ezt mindig Csepelen rendezték. A hón áhított kupa háromszor is a miénk lett. A döntőben 1957. augusztus 20-án villanyfényes mérkőzésen a „Lövéde tér“ csapatával játszottunk és győztünk 2:1 arányban. Az érmeket és a kupát az aranycsapat kapusa, *Grosics Gyula* adta át.

A kupa ma is látható a 6.b osztály vitrinjében. A csapat tagjai a következők voltak:

Pach Tibor

Pákolicz Mihály

Tamás Károly

Branszeisz János

Zeglin Tibor

Hambalek Miklós

Vajas György

Pintér József

Leidinger György

Borbély László

Locz Tamás

Focisikereinkről mások is tudomást szereztek, ennek köszönhetően az az óriási megtiszteltetés ért bennünket, falusi srácokat, hogy meghívtak egy mérkőzésre 1957 tavaszán a Sopron megyei serdülőválogatott ellen. És ezt a mérkőzést a Népstadionban 1957. október 6-án a Magyarország–Franciaország válogatott mérkőzés előtt kellett lejátszanunk. Örömünk határtalan volt. Sajnos minden örömmel együtt jár egy kis ürem is. A mérkőzés előtt 1-2 nappal a fél csapat megbetegedett, fáj a gyomrunk, belázasodtunk. Végző kétségbeesésünkben *Tölgyes Kálmánhoz*, a falu plébánosához fordultunk. Vele a hittanórák és a misei ministrálások során igazán bensőséges kapcsolatot alakítottunk ki. Szóval megértett bennünket, és a meccs napján misét celebrált nekünk, hogy ki tudjunk állni, és ne kelljen lemondani erről az óriási élményről. A nevezetes napon minden nebuló valamennyi rokona kinn volt a Népstadionban.

Mi is ott álltunk a szent gyepen, és a betegségtől is bódultan lejátszottuk életünk legemlékezetesebb találkozóját. Igaz, kikaptunk 1:2-re, de ki törődött akkor azzal.

A csepeli „grundbajnokságon“ szereplő győztes pomázi csapat

Pomázi focisták a Népstadionban

Az utánunk játszó magyar válogatott a világhírű *Leo Horn* által vezetett találkozón Aspirány két góljával 2:0-ra győzött.

A meccset követően az iskolában még egy újságíró is felkeresett bennünket, így lett tizenegy szurtos pomázi iskolás lurkó és iskolája a *Képes Sport* című hetilap 1957. október 15-i számának egész oldalas „SZTÁRJA“.

Borbély László

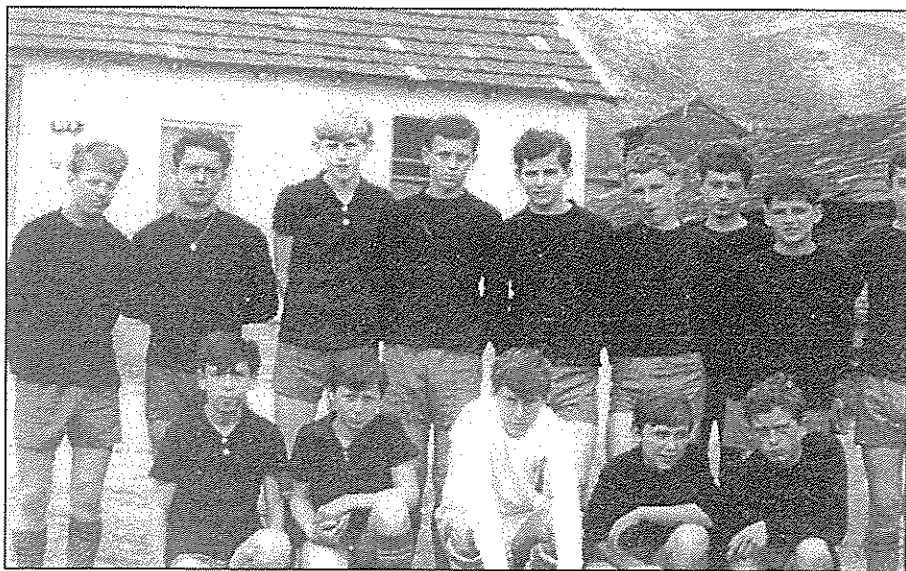
A pomázi I. Számú Általános Iskola kétszeres bajnok labdarúgócsapata.
Álló sor balról jobbra: Vajas, Réz, Branszeisz Leidinger, Borbély, Dobai.
Guggolnak: Löbmann, Németh, Kuti, Gyukin, Hambalek

„Vallásom lett a sport“

Egervári Sándor, a Dunaferr csapatának edzője nagyon szép, nagyon kellemes emlékként idézte fel a pomázi iskolai éveket:

– Nagy szeretettel gondolok vissza *Kristofóri Istvánra*, az osztályfőnökünkre. Túl azon, hogy nagyszerű tanár volt, egyben nagyszerű ember is. Úszni vitt minket a Rudas fürdőbe, illetve a Gellértbe. Nagyon jó közösséget alakított ki az osztályban. Osztálytársaim többségével ma is találkozom, tartjuk a kapcsolatot, hiszen a gyökereink itt vannak, az iskola környékére húzódnak. Velünk már gyermekkorunkban megszerettették a sportot. Ebben élen járt a testnevelő

tanárunk, *Bukovics Béla* bácsi, aki nagyon komolyan megszervezte sportéletünket. Elsősorban a labdarúgás szeretetére tanított minket. Elindított egy olyan pályán – megszerettetve velünk a futballt –, ahol karriert futhattunk be. Nemcsak jómagam, hanem több korombeli is. Éppen osztálytársam volt *Pintér Sanyi*, aki a válogatottságig vitte a futballban. Én tudatosan nem készültem erre a pályára, hanem úgy hozta az élet, hogy vallásom lett a sport. Ez véletlenszerű dolog, talán az égiek akarták így.

A pomázi focicsapat, az álló sorban balról a negyedik *Egervári Sándor*

Bukovics Béla bácsi minden évben benevezett minket Csepelen egy úttörő-tornára, ahol a pomáziak hosszú éveken keresztül győzelmet arattak. A mi csapatunk is eljutott a döntőig. Folyamatosan készültünk a versenyre, az egész év arról szólt, hogy májusig, a tornáig megfelelő állapotba hozza *Béla* bácsi a csapatunkat. Akkoriban a katolikus templom melletti saroképületben volt a tornaterem. Ez nagyon pici volt egy osztály számára. *Bukovics Béla* bácsi nagyon bölcsen, ha csak lehetett, kivitt minket a pályára. Tíz perc alatt leértünk, tíz perc alatt visszamentünk, és mivel általában két testnevelésóra volt egymás után, maradt elég időnk arra, hogy feles energiánkat értelmesen, ellenőrzötten vezethessük le. Más volt akkor még a világ. Egy klottgatyában jártunk iskolába. Két melegítőnk volt. Téli napokon, ha iskolába mentünk, a jobbik melegítő volt felül és a rosszabbik alul. Mikor a pályára mentünk *Bukovics Béla* bácsival, akkor a rosszabbikat húztuk felülre.

Bennünket hat lóval sem lehetett elhúzni a futballpályáról, sötétedésig kint voltunk. 100–150 gyerek volt akkoriban a pályán. Pál utcai fiúk gyanánt méret-

tettük meg erőnket iskola után komoly kézilabda- vagy futballmérkőzések keretében. Saját erőből kézilabdapályát építettünk, kettőt is. Egyet a kastélyban, egyet a gyakorlati kertben. Úgy érzem, értelmesen töltöttük akkoriban az időt. Talán gazdagabbak voltunk a mai fiataloknál, sokkal több közösségi és társadalmi élet volt abban az időben.

Nemcsak a múltat idézte fel a neves edző, hanem a sporttal kapcsolatosan a jövőre vonatkozóan is elmondta észrevételeit:

– A legfontosabb, hogy a pedagógusok, a gyerekekkel foglalkozók megszerettessék tanítványaikkal a sportot. Nem feltétlenül élversenyzőnek kell készíteni őket, hanem az a fontos, hogy egészségesen élhessenek. A sporton keresztül nagyszerű közösségekre találhatunk, és olyan emberi tulajdonságokat sajátíthatunk el, mint a küzdeni tudás, a másik tisztelete, a társak megbecsülése. És ezeknek a későbbiek során – bármilyen tevékenységet is folytatunk – nagy hasznát vehetjük. Azt hiszem, jelen pillanatban ezt kellene a gyerekekben felébreszteni, hogy ne azon törjék a fejüket, hogyan bújhatnak ki egy sportesemény vagy éppen egy testnevelésóra alól, hanem szeressenek mozogni, sportolni. Aki nem tud szekrényt ugrani, az másszon kötelet, aki nem tud kötelet mászni, az menjen kézilabdázni. A lényeg az, hogy valamilyen formában „fertőződjön meg” a sport szeretetével, és legyen igénye a mindennapi mozgás. Ebben a mozgás szempontjából ingerszegény világunkban egyre nagyobb feladatunk, hogy a fiatalokat ebbe az irányba tereljük, hiszen ennek óriási társadalmi és személyre szóló haszna van – fejezte be a beszélgetést Egervári Sándor.

Barta Éva

Páros talajgyakorlat Kristofóri Istvánné testnevelő segítségével

Iskolánk a háború után

Simon Istvánné, Franci néni 1958 szeptemberétől 1964. október 31-ig fontos tisztséget töltött be Pomázon: tanácselnök volt. Az iskolának ekkor még nem a községi tanács volt a fenntartó szerve. Az ő vezetése alatt építették át a Beniczky utcai épületet iskolai célra. Ekkor kezdték bevonni az iskolákat a községi ünnepek műsorába. Ő állította fel az első közös karácsonyfát a Piac téren és a Tanácsháza udvarán. Erre az időszakra esik egy közös emlékünks is.

Én még kisdíák voltam, ő már vezető, amikor az Iskola utcai épület földemje és lépcsője leszakadt, életveszélyessé vált. Az iskolát ki kellett üríteni, de az oktatásnak zavartalanul kellett tovább mennie. A helyreállítást, a tervezést *Kovács József építészmérnök* vállalta társadalmi munkában. Azt kellett eldönteni, hová helyezték az osztályokat. Felsőbb utasításra, közérdekből kijelöltek különböző épületeket, helyiségeket, ahol a kihelyezett csoportok folytatták a tanulást. Ezt minden érintett fél megértette, tudomásul vette, szívesen segített az átköltözésben. Így tanultak gyerekek a Gémesi-kocsmában (a mai háztartási bolt helyén), a Libli-házban, a Bartkó-házban, a Teleki-kastélyban, a Tanácsháza két termében, a Bem utcai régi kultúrházban. A tanítás a helyhiány miatt napi három műszakban folyt. Igen megterhelő időszak volt ez tanár és diák számára egyaránt. Az én emlékeim három helyszínhez kötődnek: Az első osztályt a Bartkó-házban (a mai Mártírok útja elején) kezdtem *Szilványi Mária* vezetésével. 2–4. osztályba ugyaneide, az épület másik szárnyába jártunk *Adamikné, Marika néni* osztályfőnöksége alatt. A földemcsere idején hetekig a Gémesi-kocsmában sötét terme lett az osztályunk. Legszívesebben a Teleki-kastélyban eltöltött egy évre emlékszem, amikor az osztályunkban velünk tanuló intézeti gyerekek láttak minket „vendégül” egy tanévre. Ez is érdekes fejezete az iskola életének. A mi osztályunk (osztályfőnökünk *Imre Margit néni* volt) nyolc fő faluból járó lányból és húsz intézeti lányból állt. Ide, a kastélyba hozták a tehetős, de igen elfoglalt szülők is lányukat, de laktak itt szociális és erkölcsi veszélyeztetettség miatt is gyerekek. Szóval mi, falusiak voltunk kisebbségben. Az intézeti lányok, amikor az iskola használható volt, csoportosan, nevelőnő kíséretében, csinos egyenruhákban jártak át hozzánk tanulni. Amikor bajba kerültünk, mi mentünk az intézet földszinti termébe. Ez egy meleg, napos, igazán barátságos terem volt. Családi légkör fogadott minket. Nem kis irigységgel néztük a fürdőszobákat és az angolvécéket. Az iskola udvarán ekkor pottyantós fabódék álltak rendelkezésünkre. A szünetekben gyönyörködtünk a teraszról elénk táruló szép kilátásban, élveztük a rózsakert illatát, a park csöndjét, szóval mindent. Az itt töltött egy tanév számunkra kellemes kényszerűség, ajándék volt. Négy évig tartott ez a felállítás: kevés falusi, 18-20 intézeti lány. Így is fejeztük be a 8. osztályt. Abban az évben a már sokat emlegetett *Gál Ilonka néni* volt az osztályfőnökünk. Sajnos az intézeti lányokról azóta semmi hírünk nincs, pedig jónéhányukat a négy év alatt megszerettük. Egy apró tablókép maradt csak meg közös életünkéről.

Szilványi Mária és első osztályosai a Bartók-ház lépcsőjén 1956-ban

E kis kitérő után visszatérve a fődémcserehez, Franci néni elnöksége idején megtörtént az épület bővítése is. Alul-felül több tantermet ragasztottak az iskolához. Így indulhatott meg Pomázon az első gimnáziumi osztály, amely két évfolyamot eljuttatott az érettségig, majd megszűnt.

Hernádi Ferencné

Tanórán kívüli foglalkozások

Iskolánk mindig nagy figyelmet fordított a tanulók tanórán kívüli foglalkoztatására. Az iskolavezetők fontosnak találták, hogy legyenek olyan pedagógusok, akik a tanórai nevelés-oktatás mellett a tanórán kívüli foglalkoztatásnak is a mesterei. Az 1950-es években *Rónay Borbála (Kristoföriné)*, *Bukovics Béla*, *Gál Ilonka*, *Antal Róza (Monokiné Rózsika)* és én serénykedtünk ezen a területen rendszeresen. Iskolánk jelenlétével és versenyképességével minden ifjúsági rendezvényen számolni lehetett, kellett.

Bóna Antalné, *Iluska* valahonnan megtudta, hogy főiskolás koromban tánc csoportban táncoltam. Ő biztatott az iskolai tánc csoport szervezésére. A kezdeti sikerek hatására tánc oktatói tanfolyamot is végeztem. Évtizedeken át volt az iskolának tánc csoportja. Sok gyermeknek, fiatalnak jelentett megnyilvánulási lehetőséget, örömet az együttlét, a közös munka, a sikeres szereplés, a nemes versengés. Csoportunk gyakori szereplője volt az iskolai, községi, körzeti ünnepeknek, szemléknek, bemutatóknak. Ott voltunk és szerepeltünk minden nemzetiségi találkozón. Táncoltunk magyar, német, szerb, román, orosz táncokat.

A színpadképes szereplésnek számos feltétele van. Sok-sok szereplésünk csak úgy volt lehetséges, hogy kedves, áldozatokra kész és képes támogatónk volt. *Kövecses Ferenc* szülőként a próbákon és a szerepléseken a zenei kíséretet

A Martinusz Margit néni által vezetett néptáncscsoport

adta. Amikor őt elveszítettük, *Pál Öcsi* tanuló lépett örökébe. Sok kedves segítőnk, támogatónk volt a Posztógyárban. A gyári dolgozók és a vezetés támogatását, segítségét iskolánk felé *Pápai Sándor* és *Rajkovics Péter* közvetítette. A Háziipari Szövetkezetben *Bán Antal* elnök minden részlegvezetőt felhatalmazott a megfelelő támogatás mérlegelésére. A gyermekek nevében is köszönet érte.

Martinusz Ferencné

A sokoldalúság alma matere

A centenáriumát ünneplő iskola egykori tanítványaként szeretettel és hálával gondolok régi iskolámra, tanáraimra, iskolatársaimra.

A múlt visszaidézése közel fél évszázados időtartamot ölel fel, hiszen tanulmányaimat 1959–1962 között folytattam az akkori pomázi I. Számú Általános Iskola felső tagozatán.

A visszaemlékezés hitelességéhez tartozik, és emlékeim, valamint pozitív értékítéletem megértéséhez is nyújthat némi magyarázatot az a tény, hogy az alsó tagozatot a helyi szerb nyelvű iskolában végeztem.

Akkor még létezett egy osztatlan I–IV. osztállyal működő elemi iskola, ahol a négy évfolyamot együtt, egy időben anyanyelven oktatták. Sajnos röviddel távozásunk után az iskola sorsa megpecsételődött. Tanulóihiányra hivatkozva több száz éves működés után bezárták és megszüntették a szerb nyelvű elemi iskolai oktatást.

A zárt, hagyományos rendet reprezentáló szerény falusi iskola után sokszínű, gazdag, minőségben újszerű oktatási intézményt képviselt az akkori I. Számú Általános Iskola. Ebben az értékítéletemben nyilván szerepet játszott a felső tagozatos oktatás eleve más tanrendje, a szaktanárok megjelenése és minden bizonnyal a nyiladozó értelmű fiatalok szerteágazó érdeklődése is.

Az iskolával kapcsolatos legmaradandóbb élményem is ezzel függ össze, hiszen kiváló és színes egyéniségek oktatták az egyes tantárgyakat és inspiráltak bennünket saját szakterületük megszerettetésére.

Megkülönböztetett szeretettel és tisztelettel gondolok *Somodi László* tanár úrra, aki a rajzolás és a festészet iránti – addig burkolt és mélyen rejlő – érdeklődésem és tehetségem kiaknázásában meghatározó szerepet játszott. A művészeti és kulturális értékek és hagyományok megbecsülésére, emberközpontú világ és környezet szeretetére oktattott bennünket. Az általa irányított rajz szak körben végzett munka életre szólóan elkötelezett a művészetek iránti sokrétű érdeklődésemben. Őszinte empátiával és bölcsességgel megáldott személyiségevel tudta elhitetni velünk, hogy a maga működési területén felnőttként, partnerként lehet kezelni fiatal, serdülőkorú tanulókat is. Szerencsénk volt abban is, hogy a közmegebecsülésnek örvendő másik „nagy öreg”, *Csata Laci bácsi* biológiaóráit és „gyakorlati oktatás”-nak nevezett tantárgyát is élvezhettük.

Csata tanár úrtól tanultuk meg a Meselia oldalán lévő kertben a szőlőtelepítés mikéntjét, a mezőgazdasági és a kert munkát, a fizikai tevékenység becsületét. A családi indíttatás, a falusi környezet és életmód is közrejátszott abban, hogy a gyakorlati kertben elsajátított jártasság felnőtt korban kamatozó, korszerű életmód elemünké vált.

Hasonló emlékeket és érzéseket idéznek fel *Csizmadia György* tanár úr bar-kácsolással eltöltött órái, melyek ugyancsak sokat jelentettek a kézügyesség, a manuális készség fejlesztése terén.

A sport, a testnevelés, az egészséges életmódra nevelés fontosságát és értékeit is pomázi iskolámban fedeztem fel. Az iskola labdarúgó- és kézilabdacsapatában játszani – a néhai *Bukovics Béla* tanár úr irányítása alatt – igazi dicsőségnek számított egykori iskolámban. Az időnként alkalmazott „drákói módszerei” ellenére a fegyelem, a kötelességtudat és a teljesítmény becsületére tanított bennünket.

Igazságtalan lennék, ha többi szaktanáromnak nem adóznék hasonló elismeréssel, bár igen nehéz közülük bárkit kiemelni. Mindegyiktől kaptunk valami útravalót, amit középiskolámban, a szentendrei Móricz Zsigmond Gimnáziumban, majd a Budapesti Orvostudományi Egyetemen és később hivatásom gyakorlásában, egyéni boldogulásomban gyarapítani és kamatoztatni tudtam.

A gyakorlatiassággal társuló sokoldalúság, a közvetlen környezet iránti produktív fogékonyság, jó értelemben vett puritanizmus, a lakóhely, a szűkebb közösség iránti szoros kötődés volt az egykori „alma mater” életre szóló ajándéka.

Hálával tartozom az intézménynek és egykori tanárainak, sok akkor és ott kötöttem hosszú távú barátságnak és kapcsolatnak, melyek további életem, pályám és lokálpatriotizmusom meghatározó tényezőivé váltak.

Dr. Golub Iván

Visszaemlékezés-szilánkok 1958–1966

1958–59: I. a osztály. Ismerkedés a betűkkel, számokkal. Először a levegőben, majd az újságpapíron gyakoroljuk az ismeretlen formákat. És azok az aranyos mesék! *Ilci néni* minden betűhöz szép, színes rajtot készített a táblán és rövid történetet, mesét fűzött hozzá. Az *sz* betűre emlékszem a legjobban. Két sziszegő kígyó (a király és a királyné) a fűben.

Borzalmas balesetek az irkán! Ha a mártogatós toll megremeg a kézben, biztos, hogy tintapacát ejt. Sokszor kellett ezért újraírni az egész oldalt.

1959–60: Második osztály. Már felismertünk mindent. A WC-t is. Fabódé, három helyiséggel. A negyedik ajtaja mindig bedeszkázva. Sorba kellett állni.

Tavasza megroggyant az iskola épülete. Aládúcolták! Izgalmas volt a gerendákat kerülgetni a tantermekben. De el is lehetett bújni mögéjük!

1960–61: Ezt az évet mindenki az iskolán kívül töltötte. Volt olyan osztály, amelyik a kocsmába, a tanácsházára vagy a tornaterembe járt. A III. a az MSZMP párházát látogatta. A köves padlót gyékényszőnyeggel borították – ellentétben az iskola hajópadlójával, ami olajjal vastagon volt átitatva –, így remekül

Az I. a osztály Ilci nénivel

lehetett négykézláb közlekedni a padok alatt, főleg az órákon. Néha sikerült eljutni a leghátsó padból az elsőig is. Fiúkkal jártunk együtt az osztályba! Idáig ugyanis külön volt fiú-, illetve lányosztály. Az ültetési rend pedig: egy fiú, egy lány. Az egyik osztálytársam szülei tv-t vettek. Délutánonként a fél osztály náluk ült és nézte a *Robin Hood* című sorozatot. Óriási újdonság!

1961–62: Újra a felújított iskolában. Csak a kályhák a régiiek. Sokszor késik a tanítás, mert akkora a füst. Vagy be sem tudnak gyűjtani, és mindenki kabátban ül.

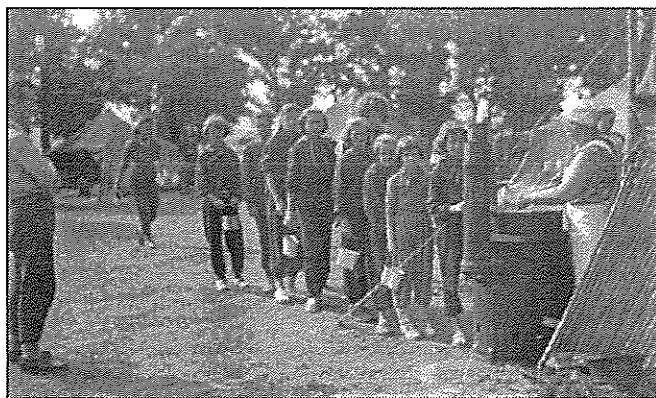
Itt a twist nevű tánc! A szünetben mindenki twistet gyakorol.

Április 4.: úttörőavatás. Mindenki megkapja a piros nyakkendőt. Ezután minden iskolai rendezvényen kötelező az úttörő-egyenruhát viselni.

1962–63: Országszerte szénhiány volt, ezért az iskolában szénszünetet rendeltek el. Két hét téli szünet és két hét szénszünet! Ez sajnos soha többé nem ismétlődött meg! Rengeteget szánkóztunk a Kliszán és korcsolyáztunk a focipálya mellett.

Az orosz nyelv tanulása: мама дома, папа дома, Ада дома.

Nyár. Úttörőtábor a Balaton mellett. A sátrak nagyon ócskák, könnyen beáznak – de a hangulat kitűnő. Délutánonként gazolás a tábor mellett.

Ebédosztás csajkával a szántódi táborban

1963–64: Hatodik osztály. Toldi – rengeteg verstanulás. Szinte minden vers, ami az irodalomkönyvben szerepelt, kívülről kellett fűjni.

A délutáni őrsi órákra nehezen találni üres tantermet. Állítólag bővíteni fogják az iskolát. Mivel „az úttörő, ahol tud, segít“, Mókus őrünk egy idős nénit patronált: vizet hordtunk, tüzelőt pakoltunk neki. A néni nagyon örült, és finom süteménnyel kínált bennünket.

Színházi előadást szerveztünk a (rég) művelődési házban. A darabban az egész osztály szerepelt, elég szép sikerrel. A moziban pedig az iskolai Ki mit tud?-ot tartottuk.

1964–65: Gimnáziumi osztály is indult az iskolában. Maradtak a nyolcadikosok. Új tantárgyak: fizika, kémia. Nagyszerű az irodalom szakkör. Hetente új cikkekkel jelenik meg a faliújság. Remek hangulatban írjuk őket drága *Gál Ilonka néni* vezetésével. Szívügye volt a faliújság.

Ki mit tud? 1959 tavaszán, a 4. a osztály szereplői jelmezben

Bukovics Béla bácsi a földrajz- és a tornatanárunk. Mindent tudni kellett Magyarországról és a megyékről. Tornaórán meg vadvirágok és vadszamarak volt a nevünk. A tesiórákat viszont legtöbbször nem a teremben tartottuk (nem is volt rendes terem és fűtés), hanem a Teleki-kastély kézilabdapályáján.

1965–66: Az utolsó év az öreg falak között. Kitört a Beatles-mánia. Természetesen olyan hosszú hajat nem hordhattak a fiúk az iskolában. A hosszú haj és a miniszoknya állandó probléma volt. Unjuk az iskolaköpenyt. Mindenki igyekszik valamit változtatni rajta, ha már muszáj hordani. A VIII. a ráhímezte a köpenyére a négy Beatles-fiú gombafejét gitárral együtt.

Továbbtanulás, felvételik. Az órákon alig figyelünk. Délután jobban szeretünk suliba járni, mert óra előtt 1/2 1-től 3/4 1-ig táncolunk a Táncczenei koktél című rádióműsorra. Már van hordozható Sokol rádió és Mambó orsós magnó!

Két új teremmel bővült az iskola. Ballagás csendben, minden hacacaré, virágözön nélkül, *Molnár Joli néni*vel. Bankettől szó sincs. Utolsó együtt töltött nap: hajóút Visegrádra.

Némethné Matéka Gizella

Jó kapcsolat a szülőkkel

Iskolánkban a szülőkkel való jó kapcsolattartásnak hagyományai voltak. Elődeink is nagy jelentőséget tulajdonítottak az életpályára történő felkészítésnek, azóta is folyamatosan növekedik az iskolai tanulás jelentősége, értéke. Az iskolánkból akkor kikerülő diákok jó eséllyel indultak, a jó nevű középiskolák szívesen fogadták a Pomázon tanult gyermekeket. A szülők értékelték a jó szakmai alapozást, a gyermekek célirányos fejlesztését, nevelését.

Az iskola igényt tartott a szülők véleményére. Ebben az időszakban eleven volt a szülőkkel való kapcsolat, élénk volt a szülői munkaközösség munkája. *Czimer László*, akkori igazgatónk különös érzéssel tudott kapcsolatot teremteni a szülőkkel. Szinte szertartása volt nála a szülőkkel való kapcsolattartásnak.

Aktívan segítettek a szülők a tanulmányi séták, a kirándulások, a táborozások alkalmával is. Az iskola és a szülői munkaközösség együttműködését számos kiváló munkaközösségi elnök szervezte, szeretettel emlékezünk *Löbmann Ferencnére (Valikára)*, *Kelemen Gézánéra (Juci nénire)*, *Laborfalusi Róbertnéra (Adriára)* és kedves önkéntes munkatársaira.

Akkor is az önkéntes segítők álltak az iskola mellett, amikor az felújításra szorult. Alig hatvanéves volt, amikor fődémje végképp megrokkant. Fafődémjének szinte minden gerendája elporladt. Csodával határos, hogy nagyobb szerencsétlenség nélkül túléljük ezt az eseményt.

A gyors fődémcsere érdekében *Eszterle József*, a Művelődési Minisztérium és *Kovács József*, az Építésügyi Minisztérium dolgozója – sokunk jó barátai – tevékenykedtek. Önzetlenségükre, kitartásukra emlékezem, emlékezünk.

Martinusz Ferenc
akkori igazgatóhelyettes

Balatoni táborozás

A mai napig szép emlékként idézem fel a nyári egyhetes iskolai táborokat. A szentendrei járásnak a Balaton környékén volt bérelt területe évről évre változó helyszínen.

Ha jól emlékszem, 1958 nyarán szervezték az első táborozást Szántódon, majd a következő évben Fonyódon. A gyerekek egy része jutalomként vehetett részt a nyaraláson, a többieknek kellett valamennyit fizetniük, de az nem volt egy komoly összeg. Vonattal mentünk le a Balatonra, 6-8 tanár kísérte a gyerekeket. Csak felsősöket vittünk. Az alsósoknak talán egyszer szervezett tábor *Viola néni* Balatonkenesén.

A táborban katonai sátrakban laktunk. 10-15 gyerek aludt egy sátorban. Előfordult, hogy ezek beáztak, néha össze is dőltek. Olykor a matracokon állt a víz, de ez igazán senkit sem zavart.

Reggeli zászlófelvonás a szántódi táborban

Ebéd a táborban

Délelőtt és délután is fürödtünk. Délutánonként kirándulni mentünk például Badacsonyra vagy Tihanyra. Forgószínpadszerűen különböző foglalkozásokon vettek részt a gyerekek. A reggel zászlófelvonással, napi parancssal, sátorszemlével indult. Ebédet ott főztünk magunknak.

Tímár Gergely bácsi külön élmény volt, mert minden este lábvizitet tartott a fiúknak, amikor szét kellett nyitniuk a lábujjaikat, hogy kiderüljön, megmosták-e tisztességesen. Esténként a kollégákkal egy kis kiruccanásra, egy-egy vendéglői vacsorára is volt lehetőségünk. Mondani sem kell, hogy mindenki remekül érezte magát.

Egyszer mégis előfordult, hogy az egyik tanítványunk egész este sírt, hogy nem volt ott a mamája, és ő mindenáron haza akart menni hozzá. Már attól féltünk, hogy éjjel elindul, és a vasút mentén hazamegy. Végül haza is kellett vinni. De ez csak egyedi eset volt.

Később vándortáborozás indult *Julcsi néni* vezetésével. Majd kipróbáltuk a cseréüdülést is. Vendégül láttunk vidéki gyerekeket, majd a mi diákjaink mehettek hozzájuk nyaralni. Számomra mégis a balatoni táborok a legemlékezetesebbek.

Vogel Mihályné

„Rózsát oltsatok!”

Kiemelt feladatnak tekintettem annak elérését, hogy a gyerekek a fárasztó tanulás ellenére is szeressenek iskolába járni. Minket a tanítói pályára ezzel a jelmonddal engedtek ki az életbe: „A vadonban rózsát oltsatok, hogy szebb legyen a föld!”

Ebben az iskolában mindent megtettünk, hogy családias légkör alakuljon ki. Úgy éltem az iskolában és a községben is, mint egy nagy családban. A tanulóim is ezt a családi nevelést hozták magukkal, így problémamentesen, szép emlékekkel mentem nyugdíjba 1980-ban.

Soha nem felejttem el, amikor *Czimer László* igazgató összehívta a tantestületet azzal a kérelemmel, hogy segítsünk egy gyermekparalízisben megbénult gyermekben, aki iskolánk beírt tanulója, de járni nem tud. Elérkezett az első rózsaojtás ideje – gondoltam. Négy évig jártam Erzsikéhez, aki leérettségizett, sőt az egyetemet is elvégezte. Ezek az eredmények, feladatok tették szebbé a pályánkat és felejthetetlené a pomázi iskolában töltött 23 évet.

Tanítványaim közül sokan sikeres tanulással feljutottak a csúcsra, akikre nemcsak az I. Számú Általános Iskola, hanem Pomáz is büszke lehet. Közéjük tartozik: *dr. Golub Iván*, az Uzsoki Kórház főigazgatója, *dr. Rajkovits Zsuzsa*, az Eötvös Loránd Tudományegyetem docense, *dr. Korausz Etelka* gyermekorvos, *dr. Nemes József* orvos, *Egervári Sándor*, a Dunaferr edzője. Illetve akik a tanári pályát választották: *Nemes Erzsébet*, *Zeke Marianna*, *Váci Zsuzsa*, *Böröcz Júlia*.

Hajdu Jánosné

Köszönet az emberségért

Azzal a kéréssel kerestem fel *Czilinger László* kertészt, hogy az iskola gyakorlati kertjéről meséljen nekem. Ő persze erről is szólt, és nagy-nagy szeretettel beszélt felejthetetlen tanáiról is, felidézve a '60-as évek iskolai élményeit:

– 1959-ben kezdtem meg iskolai tanulmányaimat. Pomázon akkoriban két iskola volt, az I. és a II. számú. A mi iskolánkat abban az időben fel kellett újítani, így első és második osztályban a tsz irodáiban tanultunk. Elsőben *Nemes tanító néni* tanított meg írni és olvasni, második osztályban pedig *Balogh István* bácsi volt az osztálytanítónk. Ötödiktől *Faragó Zsuzsanna* tanárnő állt osztályunk élén. Ő az iskola egyik legszebb fiatal tanárnője volt. Fiatal kora ellenére nagy fegyelmet tartott 37 fős osztályunkban. Emlékszem, hogy jó pedagógiai érzékkel a fiúkat nem éneklésből osztályozta, hanem a zeneszerzők életrajzából készültünk fel, így nem hozott minket kínos helyzetbe, nem kellett mutató hangunkon az osztály előtt énekelnünk. *Tímár Gergely* tanár bácsira is nagy szeretettel emlékezem. Külön köszönöm neki, hogy mindig precíz, igényes munkát várt el tőlünk. *Somodi Laci* bácsi szigorú, de emberséges pedagógus volt. Kiváló művész és kiváló tanár.

1965-ben érkezett az iskolába egy ifjú titán, *Ziegler János*. Csodálatos egyéniség volt. Akkoriban a katolikus templom melletti épületben tornáztunk. Az ő érkezése előtt alig volt felszerelés a tornateremben, mindössze egy kötél, egy rúd, három pad és egy bordásfal. A tanár úr gumilabdákat, futball-labdákat, kézilabdákat és trambulint is beszerzett. Különtornát is tartott, akinek erre igénye volt, havonta néhány forintért járhatott a foglalkozásokra. Nevéhez fűződik az is, hogy a kastélytól leválasztott területen kézilabdapályát, távolugrópályát is sikerült kialakítania.

Ziegler Jánossal együtt érkezett az iskolába *Földessy József* tanár úr is. Ő fölpezdítette az iskola életét. Mai napig emlékszem az általa szervezett számháborúkra.

A szakmám, a kertészet iránti érdeklődésem a családból indult, de sokat köszönhetek az iskolának is. A Teleki családtól kapott (vásárolt) egyhektáros területen 1945-ben már megkezdődött a politechnikai oktatás. Heti két órában *Molnár Joli néni* és *Katona Sanyi bácsi* vezetésével dolgoztunk a kertben. Tavasszal, február–március táján az egész osztály kivonult a kertbe. A fiúk a szőlőskertben dolgoztak, a lányok a zöldségeskertben tevékenykedtek. Csemegezni nagyon jó, bornak használhatatlan szőlőfajta termett ott. Kb. 500 szőlőtő volt. Tanáraink ránézésre el tudták dönteni, hogy kinek adhatnak a kertben komolyabb feladatokat. Négy-öt tanuló metszhette a szőlőt, ez igazán kitüntetésnek számított, míg a többiek a gallyakat hordták. A szőlőgondozás egész éves munkát jelentett. Nyáron a jó emlékű Tatai bácsi és a családja gondozta a gyakorlati kertet. Ősszel aztán ismét mi munkálkodtunk. Leszüreteltük a szőlőt, felszedtük a zöldséget, majd betakartuk a szőlőtőkéket. Télen a gyakorlati teremben dolgoztunk. Megjavítottuk az elhasználódott szerszámokat, gyalultunk, hamutálcát készítettünk, a lányok varrni tanultak, de a fiúk sem maradtak ki ebből a tevékenységből.

Az 1966-os év igen mozgalmas esztendő volt az életünkben. Május 1-jén a mi osztályunk állhatott a fővárosi felvonulási tribünön, és integethettünk a felvonulóknak. Büszke vagyok arra is, hogy ebben az évben az úttörő-olimpia keretében az akkori úttörő-stadionban *Ziegler János* vezetésével játszott a kézilabdacsapatunk, mégpedig nem akárhogy, hiszen harmadik helyezést értünk el. Ez nagyon szép eredmény volt országos szinten.

Czilinger László minden mondatából érződött a tisztelet és a megbecsülés egykori tanárai és iskolája iránt. Pomáz ismert kertésze a mai napig jó kapcsolatot tart az iskolával, segítségére, támogatására mindig számíthatunk.

Barta Éva

Különleges gyerekek

1965 szeptemberétől 1968 novemberéig tanítottam a pomázi iskolában. Úgy éreztem, hogy érkezésünkig – *Ziegler János* tanár úrral egyszerre kezdtünk itt tanítani – elég konzervatív szellem uralkodott, megfigyelhető volt az igazi vidéki iskolára jellemző távolságtartás. Nekem idegennek tűnt ez a légkör. Én Kőszegről kerültem Pomázra. Ott másfajta szellemben dolgoztunk. Felszabadultabban, közvetlenebbül. Én itt is közvetlen voltam a gyerekekkel. Ez persze nem azt jelentette, hogy engedékeny vagy gyengekezű lettem volna, ellenkezőleg, engem általában a szigor, a keménység jellemezett. Megtaláltam a kapcsolatot a gyerekekkel, másképp viszonyultam hozzájuk, mint néhányan. Emiatt lehet, hogy többen furcsán tekintettek rám.

Nagyon színes három évet töltöttem Pomázon. Ez egy különleges iskola volt, főleg a diákok miatt. Olyan különleges gyerekek voltak itt, amilyeneket az ember más iskolában álmában sem talál. Ha visszagondolok rájuk, még most is nevetnem kell, olyan jó számaik voltak. Igazi *Huckleberry Finn* és *Tom Sower* típusú gyerekek voltak. Igazi kis csirkefogók. Például amikor egyszer megnéztük *A koppányi aga testamentuma* című filmet, hazafele menet egy csapat fiú már a Mandics-sírboltban folytatta a csatát. Előfordult az is, hogy egy héttagú banda megkergette az egész iskolát. Máskor néhányan fölcaptak régésznek, és elkezdtek sírt bontani. Ezekkel a gyerekekkel mindig foglalkozni kellett, hiszen mindig a felszínen voltak. Szerettem őket különleges fantáziájuk miatt, ettől voltak egyediek, máig emlékezetesek.

Akkoriban csak oroszot tanítottam az iskolában. Ez bizony nem volt könnyű feladat a 38-40 fős osztályokban. Voltak olyan gyerekek, akik fogékonyak voltak, szívesen tanulták a nyelvet. Versenyekre akkoriban minden iskolából kellett gyerekeket küldeni, és a mi tanulóink ott is megállták a helyüket, jól szerepeltek. Azonban azokat, akikről tudtam, hogy nem akarnak középiskolába menni, nem terheltem meg túlzottan az orosz nyelv tanulásával, nekik csak az volt a kötelességük, hogy nyugodtan üljenek. Néha megsúgtam nekik előre, hogy másnap „megnézem a fejüket“, vagyis feleltetem őket.

Tantestületi buszkirándulás a 60-as években

1966-tól gimnáziumi képzés is volt az iskolában. A gimnazisták a földszinti termekben tanultak. Az általános iskolai osztályokban tanítók vitték a gimnáziumi osztályokat is. Felkészültségük magas szintű volt, így taníthattak a gimnáziumban, többen egyetemet végeztek a kollégák közül. Volt igény a pomázi középiskolára, sőt még Szentendréről is jártak át. Miért szűnt meg mégis néhány év múlva? Valószínűleg azért, mert csökkent a gyereklétszám. Közel volt a szentendrei gimnázium, majd ahogy javult a közlekedés, már nem jelentett problémát a fővárosba jutás sem.

Az akkori tanári karból csak *Timár Gergelynével, Nellikével* tartom a kapcsolatot. A férjével, *Timár tanár úrral* nagyon jó viszonyban voltunk. Valamennyi egykori kollégámra szívesen emlékezem, csak azt sajnálom, hogy már kevesen élnek közülük.

Földessy József

„Minden tanárom egyéniség volt. Ezért is tiszteltük őket...”

Dr. Kaiser Attilát sokan ismerik, hiszen Pomáz egyik körzetének háziorvosa, illetve a képviselő-testület tagja. 1964 és 1968 között járt az I. Számú Általános Iskolába, ahogy akkor iskolánkat nevezték. Az iskolás évekről faggatom, arról, hogy milyen emlékeket őriz pomázi diákéveiről.

– Negyedikes koromban költöztünk ide Gyuláról, az ötödik osztályt kezdtem itt. Fiúosztályba kerültem, lehettünk úgy 30-33-an. Az igazgató *Czimer László* volt. Az osztályfőnökeim *Égner Kálmán*, *Katona Sándor* és *Ziegler János* voltak.

– *Melyik volt a kedvenc tárgya?*

– Jó tanuló voltam, és szerettem tanulni. Egyedül az énekekben voltam ügyetlen. Úgy igazán nem is tudom, hogy melyik volt a kedvenc tárgyam.

– *Mikor döntötte el, hogy orvos lesz?*

– Már valamikor az óvodában.

– *Milyen volt az osztályközösség, szövődtek-e barátságok?*

– Jó volt az osztályközösség, de olyan életre szóló barátságok nem szövődtek. A mai napig is tudunk egymásról, akik itt maradtunk Pomázon, de sokan elköltöztek. Osztálytársaim voltak pl.: *Maár Lajos*, *Bogoly István*, *Schiffer Sándor*, *Dobai János*. Mindig örülünk egymásnak, ha találkozunk.

– *Hogyan ismerkedtek a lányokkal, ha az osztályba csak fiúk jártak?*

– A szünetekben azért tudtunk ismerkedni, meg ha volt valamilyen délutáni program. Ez elég ritkán adódott.

– *Hogyan telt egy napjuk, mi volt a kedvenc időtöltésük?*

– Délelőtt az iskolában voltunk, többnyire 5-6 óránk volt. Aztán hazamentünk ebédelni, tanultunk, utána pedig általában rúgtuk a labdát. Volt egy időszak, amikor váltott műszakban jártunk, egyik héten délelőtt, másik héten délután. Az egy rosszabb időszak volt. De egyébként én szerettem iskolába járni.

– *Járt valamilyen szakkörbe?*

– Az osztályfőnököm, *Ziegler János* torna szakkört tartott, én oda jártam. Később focival kezdett foglalkozni, még az utánpótlás-válogatottnak is edzője volt.

– *Kire emlékszik vissza szívesen?*

– Minden tanárom a maga módján egyéniség volt. Ezért is szerettük őket, és ezért volt tekintélyük. Határozottak voltak, a tárgyukat jól tanították. Az is igaz, hogy akkor még más volt a világ. Ha egy pedagógus mondott valamit, akkor azt mindenki elfogadta. Senki nem kezdte védeni a saját fiát, és a gyerekek sem háborodtak fel, ha kaptak egy fülest, mert az mindig indokolt volt, és tudták, ha otthon elmesélik, akkor kapják a párját.

– *Mennyire volt felszerelt az iskola?*

– Nem volt olyan fantasztikus felszereltség, mint amelyet ma elvárnak egy iskolától. De azért fizika- vagy kémiaórán kísérleteztünk, a tanár behozta tálcán az eszközöket. A tornaterem nagyon kicsi volt, így aztán jó időben mindig a pályán voltunk. Volt technikaóra, amikor a műhelyben fűrtünk-faragtunk. Gyakorlatin pedig kertészkedtünk a gyakorlókertben.

– *Voltak-e kirándulások?*

– *Katona Sanyi bácsi* szervezett kirándulásokat a Kő-hegyre, a Gyopár-forráshoz. Olyan távolabbi kirándulásaink nem voltak. Akkoriban még az is nagy szónak számított, hogy az *Egri csillagokat* itt forgatták valahol Üröm fölött, és körbejártuk biciklivel a helyszínt.

– *Milyen volt az úttörőélet?*

– Abból leginkább arra emlékszem, hogyha volt valamilyen ünnepség, mint pl. május elseje, akkor már hetekkel előtte tornaórán gyakoroltuk a sorakozást, a vonulást, a lépéseket. Az ünnepségek kötelező részén ott voltunk, de amin már nem kellett, arról elmentünk. Rúgtuk inkább a labdát.

– *Hogyan fegyelmeltek a tanárok abban az időben?*

– Mint említettem, fiúosztályba jártam, így szükség volt a szigorra. Volt olyan tanárnő, aki emlékezetes pofonokat osztogatott. *Földessy tanár úr* a Fapari Szövetkezetből kapott fakanalakat, azzal adott tenyerest. Egyszer délután mentünk iskolába, én délelőtt magánórán voltam, németet tanultam. Az első óránk orosz volt, s engem szólított fel a tanár úr. Hirtelen meglepődtem, mert még a némettel volt tele a fejem. Lassan, határozatlanul álltam fel. A tanár úr dörzsölte a kezeit, szinte örült, hogy most megfogott. Persze az osztály is izgatottan várta, hogy mi következik. Én aztán elmondtam a leckét, s a tanár úr azt mondta, hogy ez ötös, de a tenyerest nem úszom meg, amiért átvertem. Persze ez nem volt komoly.

– *Hogyan összegezné a felső tagozatos élményeit?*

– Szerettem ebbe az iskolába járni. Jó hangulatú órák voltak. Szívesen jártunk iskolába, és a tanárokkal sem volt semmi problémánk. Jól felkészítettek bennünket, hiszen annak ellenére, hogy az osztályomba több túlkoros is járt, többségünk főiskolára, egyetemre is bejutott.

Egervári Lilla

Lelkes pedagógus, lelkes tanítványok

Ziegler János tanár úr 1964-től 1968-ig tanított az iskolában. Majd a Központi Sportiskolába került labdarúgóedzőként. 1982-ig dolgozott ott, ekkor pedig a Magyar Labdarúgó Szövetségbe hívták főállású edzőnek. Amikor 1998-ban a szövetség élén váltás történt, ott kellett hagynia az állását. Tavaly óta ismét testnevelést tanít egy középiskolában.

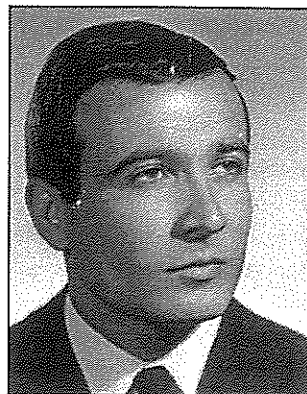
Bár az érettségizett osztályokkal többször találkozott, az egykori emlékeket már korábban is felelevenítették, az iskola épületében viszont 33 év óta nem járt. Ezért is hívtam a tanár urat egy múltidéző beszélgetésre az iskolánkba.

Sportpályánk láttán büszkén mesélte, hogy a gyakorlati kert egy részén neki köszönhetően alakítottak ki két kézilabdapályát. F fiatal, lelkes tanárként került az iskolába. Mikor *Tatai bácsi* megmutatta neki a tornatermet, és közölte vele, hogy ott mindössze egy dolgot lehet tenni, még hozzá bakot ugrani, ő már tudta, hogy

változtatásra lesz szükség. Elsőként rácsot tetetett a terem ablakaira, így legalább már a labdát lehetett használni. Sportfelszerelésre is jutott pénz. Kétéves munka eredményeként ütőképes csapatokat tudott kiállítani a különböző sportversenyeken. Labdarúgásban, kézilabdában, négytusában, tornában és sakkban is legyőzték tanítványai a környékbeli csapatokat a körzeti versenyeken.

Szívesen emlékszik vissza a délutáni különtornákra, amiket azért tartott, hogy többet mozoghasanak a gyerekek. Ők pedig szerettek sportolni, szerették a testnevelést. Jól bizonyítja ezt a következő kis történet is: *Bukovics Béla* bácsinak valami miatt elmaradt az utolsó órája. A gyerekek nem-hogy haza indultak volna, hanem a tornaterem előtt tüntetett az egész osztály a következő mondatot skandalva: „Tornázni akarunk!” Akkoriban a gyerekek is ilyen lelkesek voltak.

A tanár úr szép emlékként gondol a Pomázon eltöltött időre. Vallja, hogy ezek voltak az ő tanulóévei. Nagyon jó szívvel emlékszik akkori tanítványaira, akik értékelték a lelkesedését és azt is, hogy mindenhova vitte őket. Szerinte a gyerekek rögtön megérik, ha értük tesznek valamit, és ezt nem felejtik el.

Ziegler János

Barta Éva

Hatásos módszerek

A Ratkó-korszakban születtem, így a nagy gyereklétszám miatt mi, telepiek (a Dózsa György utcában laktunk) az első és a második osztályt a Mártírok útja 1. szám alatt ideiglenesen kialakított két tanterem egyikében végeztük. Elsős osztályfőnökünkre, *Nemes tanító nénire* ma is szívesen emlékszem. Élesen kirajzolódó képek maradtak meg bennem a babzsákos tornaórákról. Gyakran jut eszembe még napjainkban is, ha a testedzés hiányát a helyhiánnyal indokolják, mert szerintem ez inkább a leleményesség hiánya. Gyakran mászkáltam otthon seprűnyéllel a hátamon, és néhány könyvet is sikerült átalakítani, miközben a fejemen egyensúlyoztam velük. A szép járást, tartást így kellett megtanulni. Ez volt a házi feladat, és én szorgalmas diák voltam!

Ötödik osztályban rengeteg új élmény ért. Minden tantárgyat más-más tanár tanított. Legszívesebben két pedagógusra emlékszem vissza. Az egyik *Tímár Gergely* volt. Nagyon pontos, igényes munkát várt el mindenkitől. Az első házi feladatunk az volt, hogy nyelvtan-, irodalom- és történelemfüzetünket másfél cm-es margóval láttuk el. Gondolom, sokan tudnánk szó szerint idézni olyan

mondatot, mint például a következő: „A címet aláhúzzuk puha ceruzával, vonalzó mellett kettőszőr.“ A másik meghatározó személy *Földessy József* tanár úr volt. A fegyelmezésnek akkortájt szokatlan, de annál célravezetőbb módját választotta. A rendetlenkedő diák szemben állt a dobogón az osztállyal, kezét mellső középtartásba helyezte, lábujjhegyre emelkedett, majd a térdeit behajlította. A fegyelmezetlenség mértékétől függően hosszabb-rövidebb ideig (1–3 perc) ácsorgott így az illető. Mikor letelt a büntetés, remegő lábakkal és kezekkel ülhetett vissza a padjába.

Egy másik célravezető módszert sajnos én is kipróbáltam. Az osztályunkban majdnem mindenki rágta, szopogatta a ceruzája vagy a tolla végét. A tanár úr egy ideig csak szólt emiatt. Az egyik alkalommal azonban megkérdezte, hogy ki vállalná, hogy készít egy kis befőttesüvegbe mézet, majd abba erős paprikát és egy kis borsot kever. A barátnőmmel vállalkoztunk erre a feladatra, és másnap vittük is az iskolába ezt a furcsa keveréket. Szerencsétlenségemre nekem kellett elsőnek kipróbálnom. Miután ismételten rágtam a ceruzám végét, kihívott és ezzel a szörnyűséggel kente be, ami persze égette, csípte a számat, a torkomat, a szemem is könnybe lábadt. De soha többé nem vettem a számba sem ceruzát, sem tollat.

Nemcsak én szerettem ebbe az iskolába járni, hanem a gyerekeink is. Fiunk a nyolcadik osztályt végezte itt. Szülői szemmel két fontos változás történt a korábbi évekhez képest: jó és összeforrt közösségbe került, és megszerette az irodalmat, *Duró Imre* bácsinak köszönhetően. A lányunk harmadik osztálytól hatodikig járt az iskolába. Jó és szigorú osztályfőnököt kapott. Hálásak és elégedettek voltunk, amikor felvették őt a szentendrei Ferences Gimnáziumba.

Szlávikné Katona Mária

14 év a pomázi iskolában

Fiatal nevelőként 1955 szeptemberében kerültünk Pomázra, kérelmünkre, kinevezés útján, a dunapatai iskolából. Én az akkor még egy vezetés alatt álló testületben az ötödik osztály főnökségét kaptam, míg feleségem a „Libli“-házban működő napközibe került. *Erdélyi Sándor* és családja patronálásának sokat köszönhattünk a kezdeti nehézségek legyőzésében. A feleségem, *Pásthy Klára* idővel az I. Számú Általános Iskolában mint alsós nevelő tanított. Két gyermekünk pedig a II. Számú Iskolában végzett.

Kezdetben a felső tagozaton matematikát, majd fizikát tanítottam. 1975 novemberében az említett tantárgyak szakfelügyelője lettem, de továbbra is az iskola állományába tartoztam. A gyakorlati foglalkozás bevezetésével annak szakfelügyeletét is rám bízta. Az iskolában igen odaadó segítőt *Csata László* tanító úr. Laci bácsi nyugdíjba vonulása után e tantárgy tanításában is, irányításában is részem lett. Működésem alatt a gyakorlókert és a műhely is

Tűzoltó versenyen iskolánk tanulói a '60-as években

**Csizmadia György átveszi a „Kiváló tanár“ kitüntető címet
Ilku Páltól, a művelődésügyi minisztertől**

sokat fejlődött. A kertben végzett munkánk emlékei a ma már közel ötvenéves cseresznyefák lettek. A műhely felszereltsége pedig a megye legjobbjaihoz tartozott. Az iskolában fizika szakkör is működött. Ennek keretében egyszerű kísérleti eszközök születtek. A feladatmegoldó pályázatok pedig a példamegoldásokat segítették elő. Tűzoltócsapatot is szerveztünk. Az iskola a nevelők továbbképzésének is helyet adott. Sikeres tanfolyamokat szervezett a háztartási ismeretek elsajátítására. Hazánk megismerése érdekében számtalan jó hangulatú kirándulást szerveztünk. Klári néni az osztályát többször benevezte néptáncversenyre, ahol sokszor jó helyezést értek el. Az iskolában folyó kiváló munkát az oktatást irányító szervek is számon tartották. Ennek eredménye lett „Kiváló tanár“ kitüntetésem 1962-ben. Nagyon megtisztelőnek tartottam ezt a díjat, nagy elismerés volt számomra.

Mivel nem volt saját lakásunk, éltünk az OTP által felkínált telekvásárlási lehetőséggel és pedagógus lakásépítési kölcsönt is igénybe vettünk. E mozgalom révén Leányfalun jutottunk kedvezményes telekhez. Később tudtuk meg, hogy az ottani lakásépítés kötelezettséggel jár. Így lakhelyet, lakást és iskolát változtattunk. 1969. szeptember 1-jén áthelyezéssel Leányfalura kerültünk, ahol nyugdíjazásunkig tanítottunk. Később, 1984 októberétől december 31-ig mint helyettesítő nyugdíjas visszatértem Pomázra, majd az azóta eltelt 16 évet a budakalászi általános iskolában a fizika tanításával töltöttem. Ma már mint nyugdíjasok csak emlékekben foglalkozunk az iskolai élettel.

Csizmadia György

Hogyan lett a szerelőből muzsikus?

Ahogy múlnak az évek, egyre világosabban tudom felidézni egy apró termetű tanítónő alakját, aki szeretetteljes szigorával egyengette útjainkat 1963/64-ben, első osztályos korunkban. *Özv. Gyurgyik Gyuláné* akkor már jónéhány évtizede tanított Pomázon, s nekem ez akkor jutott tudomásomra, amikor az első hetek valamelyik óráján családunkról beszélgetvén, valahogy így kommentálta beszámolómat:

– Igen, tudom, tudom... már az édesanyádat is tanítottam.

Mint fentebb jeleztem, szigorú volt, de – és ezt már jóval később értettük meg és éreztük át – igazán soha nem haragudott ránk, mert szigora valami egészen különleges, elhivatottság és igaz emberség táplálta szeretetből fakadt. Szüleim hosszú ideig idézték azt a mondatát, mellyel akkor lepett meg, amikor az egyik óra általam unalmasnak tartott részét, ha jól emlékszem egy társam tétova felelését, valami pad alatti tevékenységgel (már nem emlékszem milyen szerkezet vagy játék volt nálam) próbáltam átvészelni, s ebből ő így riasztott fel:

– No, folytassa, szerelő!

S mivel valóban tudtam folytatni, ő egyáltalán nem neheztelt rám, sőt máskor is elnézte nekem, ha az órán néha mással (is) foglalkoztam, persze időről időre ellenőrizte, hogy lépést tartok-e az óra menetével.

Aztán tanév vége felé egy szép napon érdeklődött, hogy édesanyámék jönnek-e a szülői értekezletre (vagy fogadóóra), mert beszélni szeretne velük. A rémület, hogy vajon mi lehet a baj velem, amit most már a szüleimnek is tudniuk kell, egész délután nyomasztó hangulatban tartott. Este aztán kiderült, hogy mindössze (!) ez volt mondandójának lényege:

– Ennek a gyerekek jó füle van, zenét kellene tanulnia.

A következő tanév elején tehát megjelentem a Szentendrei Állami Zeneiskola Pomázi Kihelyezett Tagozatán (ami ugyanannak az „egyes“-nek egy földszinti termét jelentette), ahol előbb énekeltettek, majd megkérdezték, hogy milyen hangszert szeretnék tanulni. Elmondtam, hogy nekem ennyire konkrét elképzelésem nincs, engem csak Gyurgyik tanító néni küldött... Arra aztán végképp nem emlékszem, hogy meséltem-e nekik margitszigeti élményeimről. Apám ugyanis a Fővárosi Vízműveknél dolgozott, s annak egyik telephelye a szigeten volt. Amikor hétvégére esett a szolgálat, s az idő is jó volt, olykor én is elkísértem. Számtalanszor lépcsőztünk fel a víztorony tetejéig, s gyönyörködtünk a panorámában. Egy számomra varázslatos zöld gomb megnyomásával jónéhányszor én indítottam be a szökőkút hajtószivattyúit, alkonyat után pedig a vízsugarat megvilágító színes fényjátékot. Mindezekről aligha meséltem a zeneiskolai tanároknak, arról viszont talán igen, hogy mekkora hatást tett rám a szigeten szabadtéri koncertet adó fűvőszekarak látványa, nem is beszélve fortisszimóik fenéségességéről. Mindenesetre azt mondták, hogy fűvős szakra javasolnak, s ezt én boldogan vettem tudomásul. Hazafelé menet egy aranyos csillogású, leginkább trombitára emlékeztető hangszer képe ragyogott lelki szemeim előtt, amelyet én teljes bizonyossággal azonosítottam a tanárok által emlegetett hangszerrel, s ott-hon így újságoltam szüleimnek boldogan:

– Valami „kralinét“-ot kapok a jövő héten.

Nem tudom, milyen képet vágtam a következő alkalommal, amikor átadták életem első hangszerét. Csodálkoztam fekete színén, aztán meg azon, hogy fából készült, s mindössze néhány kopott billentyű kárpótol a csillogó rezek hiányáért. De mégiscsak nekem adták, s már azt sem bántam, hogy nincs hozzá sem tok, sem huzat („Édesanyád varrjon majd neki valamit!“), vittem haza boldogan. Soha nem felejttem azt az érzést, ahogy azon az esős őszi napon, az alkonyat utáni félhomályban ballagtam haza a Fáy András utcában, hosszú esőkabátom alatt szorongatva az ütött-kopott kis Esz-klarinetot.

Szaladtak az évek, s úgy tűnt, tényleg „szerelő“ lesz belőlem. Zeneiskolai tanárom, drága jó *Papp Tibor* bácsi ugyan ügyesnek tartott, s érdeklődött, van-e kedvem a zenei pályához, de engem akkoriban a foci jobban érdekelt, mint a gyakorlás, ezért nem a konziba mentem. Egy finommechanikai és műszeripari szakközépiskolában tanultam tovább, de jó két év múlva már tudtam, hogy azt

csak becsületből végzem el, hisz addigra minden időmet a zene töltötte ki: a legendás Ifjúsági Fúvóegyüttes, aztán akkoriban alakítottuk meg a későbbi Vujicsics zenekart, továbbá mindezek és a klarinét mellett felbukkant másik hangszerem, a szaxofon (talán ez lett abból az aranyos csillogású hangszerből?) és vele együtt a jazz is.

Konzi, Főiskola, Jazztanszak...végleg eldőlt: a szerelőből muzsikus lett. Sokfelé jártam a világban, sokféle emberrel sokféle zenét játszottam, de mindig fontosnak tartottam, hogy emellett tanítsak is (zeneiskolában, konziban, jó ideje pedig a főiskolán), s ezt nemcsak valamiféle biztos anyagi háttér megteremtése érdekében tettem – eme kijelentésem hitelességére a tanári fizetés a legbiztosabb garancia. Ezt kényszerből nem szabad csinálni, s ha az ember némi pedagógiai vénával meg is van áldva, azt csak egyvalami hozhatja igazán felszínre: saját tanárainak példája. Nekem szerencsém volt, hisz az a sor, amely ugyan túl sok nevet nem tartalmaz, de ragyogó tanárok és emberek feledhetetlen emlékét idézi fel bennem, elsős kisiskolás koromban kezdődött a pomázi egyesben.

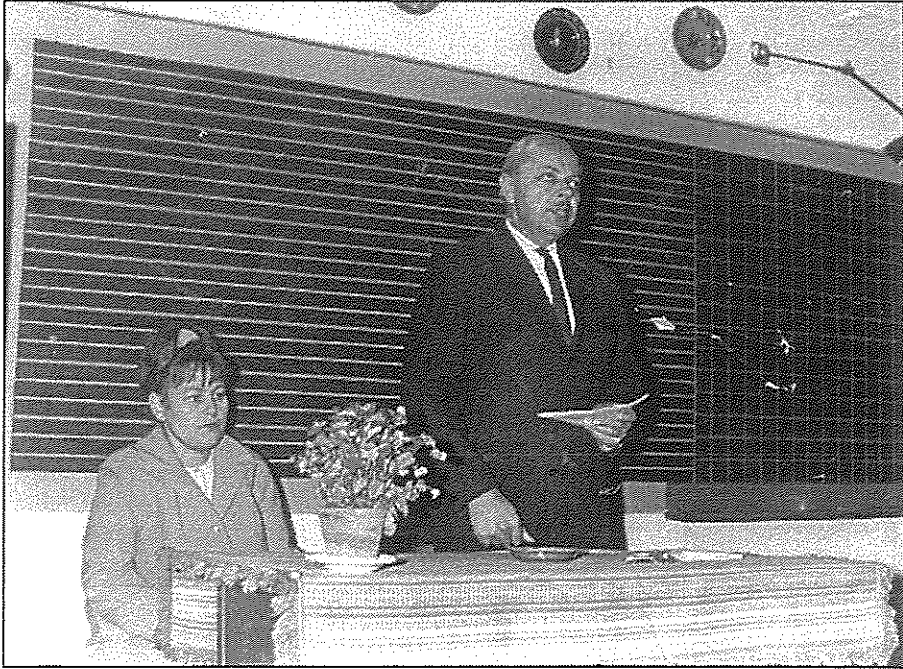
Borbély Mihály

Volt egyszer egy gimnázium

1964-től az I. Számú – ma Sashegyi Sándor Általános Iskola – adott helyet az Általános Iskola és Gimnázium, Pomáz nevet viselő intézménynek. Két osztálynyi tanulót kísérték végig négy éven keresztül fiatal, kimagasló képességű tanárok, akik azóta elismert és sikeres szakmai, és emberi életutat jártak be. Követendő példái lettek pályatársaiknak és nekünk, diákoknak egyaránt, amit ezúton is őszinte szívvel köszönünk meg nekik.

Az első évfolyam osztályfőnöke *Molnár Edit* biológia és kémia szakos, a másodiké *Fábián Magdolna* magyar és történelem szakos tanárnő volt. Magdi néni kedves emlékként idézte fel, hogy az általános első négy osztályát ő maga is ebben az iskolában végezte, osztályfőnöke *Csata Lászlóné* volt. Emlékezetes a magukat mindig is pomázinak valló tanáraink névsora: *Bihari Lászlóné, Csizmadia György, Boros Istvánné, Tímár Gergely, Kocsondi Antal* és nem utolsósorban *Somodi László* művész-tanár úr. De ki ne ismerné – ha máshogy nem, hát diák gyermekei révén – a matek specialista (ma Szentendrén tanító) *Égner Kálmánt* vagy az országos serdülő fociválogatott edzőjévé lett *Ziegler János* tanár urakat? Ekkor az iskola mindig szigorú igazgatója *Czimer László* volt

A felépített új iskolaszárny is jelezte, hogy hosszabb távú középfokú képzést terveztek Pomázon. A kölcsönhatás pozitívuma, hogy mi, gimnazisták helyet kaptunk az általános iskola épületében, viszont az ide érkező középiskolai tanárok jó szakmai hatással voltak az általánosban tanítóokra. A környező településekről (Csobánka, Pilisszentkereszt) ide irányították a gimnáziumba jelentkező-

Összevont szülői értekezletet tart Czimer László igazgató

ket. Az oktatás színvonalára jellemző, hogy a hatvan végzős diák egyharmada jelentkezett felsőfokú továbbtanulásra, s felvételt is nyert. Sajnos, a kor oktatási koncepciója időközben a szakközépiskolákat preferálta, ezért a középiskolai fejlesztések elmaradtak, a lecsökkent tanulólétszám megpecsételte gimnáziumunk sorsát. Egy oktatási intézmény életében öt év igazán rövid idő, mégis ez a helyi, pomázi gimnázium képes volt „valami másban” is felejthetetlenly nyújtani diákjainak. A ma már ötvenes éveikben járó „gimnazisták” emlékezéseik során elsősorban ezt a megfoghatatlan többletet elevenítik fel, és említik mint maradandó értéket. Ismertek és elfogadottak voltak – és a diákélet éveiben csak erősödtek – a családok közötti kapcsolatok. A helyi gimnazisták több időt töltöttek lakókörnyezetükben, részt vettek a mindennapok eseményeiben, a közösség „szeme láttára” lettek (válhattak) megbecsült felnőttek.

Fogékony, de egyben befolyásolható, jellemformáló évek ezek. Nekünk nem volt idegen, ha szlovákul, németül vagy szerbül szóltak padtársaink. Az sem járt mulasztással, ha valaki közösségi, családi ünnepei okán néhanapján hiányzott az órákról. A mai, mindenben szakosodó – nyelvi, identitásbeli, kultúrköröket szétválasztó – világunkban tanulságul szolgálhat.

Közösségünk sokszínű kultúrájának hagyományait ápolva, néptánc szakkör működött az iskola szervezésében. *Martinusz Ferenccel, Margit nénivel*

Iskolánk néptáncosai egyik fellépésük előtt

állandó résztvevői voltunk a környékbeli ünnepi eseményeknek, sikeresen szerepeltünk „nemzetiségi találkozókön“. Diákként kényszeredetten ugyan, de részt vettünk a gyakorlati órák keretén belül az iskolai szőlő- és gyümölcsöskert rendszeres művelésében. Ma ezeknek az éveknél köszönhetik „hozzaértő szaktudásukat“ a vállalkozóvá, orvosná, egyéb szakemberré lett, kis hobbikertet művelő diáktársaink. Akkoriban minden évben iskolakezdéskor részt vettünk a gazdaságok őszi gyümölcsbetakarításában. A szervezett diákmunka érdemi ellenszolgáltatásaként ez időben újították fel tornatermünket, és elkészült a kézilabdapálya is. A miénknek éreztük, hiszen megdolgoztunk érte.

A öregdiákok tollbamondását lejegyezte:

Golub Athanász

Pomázi gimnazista voltam

1965 és 1969 között tanultam a pomázi gimnáziumban. Nagy élményt jelentett gimnazistaként tanulni egy olyan intézményben, ahol kezdettől fogva mi lehettünk a nagyok, akikre fel lehetett nézni, akiktől segítséget is lehetett kérni. Más gimnáziumban a sok osztály között csak az egyik lettünk volna. Lehet, hogy mulatságosnak tűnt, mikor az udvaron az első elemis kis nebulók az érettségire készülőkkel kidobót játszottak. De mi ezt a helyzetet nagyon élveztük.

Egy-két csibészség is eszembe jut a sok szép élmény között. Egy tavaszi napon például elmentünk kirándulni, mindenféle engedély nélkül, csak úgy titokban, órák helyett. Nagy fejtörést okozhatott a pedagógusainknak, hogy miként büntessék rendbontó cselekedetünket. Nehéz lett volna mindenkit – az egész osztályt – elbocsátani, illetve meginteni a csíny miatt.

Egy napon, valószínűleg április 1-jén az osztály ajtaját egy szekrényvel torlaszoltuk el belülről, és vártuk a fejleményeket. Az egyik tanárunk olyan illedelmesen kopogott a nagy szekrényajtón is, hogy megsajnáltuk és beengedtük őt.

Osztályunkból hárman jelentkeztek az orvosi egyetemre, és mindhármunkat fel is vettek. Műszaki, vendéglátóipari főiskolára és egyéb felsőfokú intézménybe is bejutottak az osztálytársaink. Annak ellenére, hogy középiskolai osztályok csak néhány évig indultak az intézményben, és mindenféle hagyomány nélkül kezdődött meg a képzés, mi büszkén mondhatjuk, hogy pomázi gimnazisták voltunk.

Dr. Szőke Zoltán

„Öregdiákok“ emlékei a pomázi gimnáziumi évekről

1964. szeptember 1-jén 47 megszeppent fiatal gyülekezett a pomázi I. Számú Általános Iskola udvarán.

Mint minden 13–14 éves tini lány és fiú, mi is nagy izgalommal vártuk, hogy gimnazisták legyünk. Sokszor elképzeltük, hogyan utazunk majd HÉV-vel Szentendrére, esetleg a fővárosba, Budapestre egy neves gimnáziumba, ahol sok új diákot ismerhetünk meg, és új barátokat szerezhetünk, ahol megkezdődhet majd az igazi diákélet. Kicsit csalódottak voltunk, amikor szüleink és általános iskolai tanáraink a pomázi gimnáziumba irányítottak bennünket. Így tudtuk meg, hogy Pomázon gimnázium lesz, azaz beindul egy 9. osztály, ami fokozatosan fejlődik majd 12 évfolyamos iskolává. Így indult el 1964-ben pomázi, csobánkai, pilisszentkereszti és budakalászi diákokkal a pomázi gimnáziumi élet. Ebből a kis csapatból hamarosan egy jól összekovácsolódott osztályközösség lett, köszönet a pályakezdő tanároknak. *Molnár Edit* volt az osztályfőnökünk. Az ő érdeme, hogy ezt a nagy létszámú kamasz csapatot jó osztályközösséggé alakította. *Égner Kálmán*, a matematika- és fizikatanárunk megtanított bennünket lényeglátóan gondolkodni. *Fábián Magdi néni* a magyar nyelv, az irodalom és a történelem tantárgyat ismertette meg velünk. *Varga Éva* és *Ziegler János* a sport szeretetét nevelte belénk.

Tanáraink szakkörökkel és különböző kulturális programokkal, kirándulásokkal tették tartalmasabbá tanulóéveinket. Bejártuk az ország legszebb, legnevezetesebb tájait, megismerkedtünk hazánk szépségeivel. A balatoni táborozások felejthetetlen élményei még ma is bennünk élnek. A hangulatos klubesteken egyre jobban összelegettünk. Az évek során szerelmek szövődtek, és egész

életre szóló barátságok köttettek. A szerelmekből házasságok is születtek (*Laborfalusi Éva* és *Martinovics Tibor* házassága). Az első öt éves osztálytalálkozónkon felmelegedett régi szerelemből is házasság lett, *Tóth Györgyi* és *Harmos Géza* is örök hűséget fogadott egymásnak. A következő évfolyamból *Berecz Kati* és *Golub Athanász* szerelmét koronázta házasság.

Az első évfolyamból végül csak huszonnyolcan érettségiztünk le, de büszkék lehetünk magunkra, mert többségünk diplomát szerzett, és megállta a helyét az életben. Például *Vaszilko Misi*, aki a környék egyik legjobb fogorvosa, *Németh Lajos*, aki az idén 50 éves ICO üzemmérnöke, *Tóth Györgyi* a pomázi óvoda vezető óvónője, *Laborfalusi Éva* a budakalászi, majd szentendrei óvodások vezető óvónője, *Harmos Géza* sikeres belgyógyász, *Szőke Zoltán* szintén fogorvos lett. A pomáziak is büszkék voltak erre a kis közösségre, mindenki odafigyelt és lehetőségeihez mérten igyekezett segíteni.

Az azóta eltelt több mint harminc év alatt mindig nagyon vártuk az osztálytalálkozókat. Ekkor újra örülhetünk egymásnak, és feleleveníthetjük közös élményeinket, csínytevéseinket, melyeknek tanáraink is részesei voltak.

Schiffer Ágnes, Kalmár Ilona

Gimnáziumi évek 1964–1969

A Ratkó-törvény nem éppen áldásos következménye az általános iskolák után a középiskolákat is elérte a '60-as évek elején. A megsokszorozódott jelentkezőket a szentendrei két gimnázium, a Móricz és a Ferences nem volt képes fogadni. Így kiegészítésként olyan döntés született, hogy ebben a körzetben a pomázi iskola bővítésével oldják meg ezt a problémát. Ide veszik fel a Csobánkáról, Pilisszentkeresztről, Budakalászról érkező jobb tanulókat. Az iskola épületének bővítéseként épült fel a mai 6. b és alatta a 3. a osztály terme, azaz a „lapos tetős“ toldaléképület. Ekkor épült a már lebontott dombon lévő fiú-lány udvari WC, valamint a hátsó utcai fronti hosszú téglafalú kerítés, ami ma már szintén nincs meg, csak a GYIVI felé. A mostani sportpálya őse is ekkor készült, amit a szűkös hely miatt a község adott az iskolának. Bár a gimnázium számára az egyemeletes (egy-egy osztály) lapos tetős toldaléképületet készítették el 1964 tavaszára, később mégsem ez lett a helye. A gimnáziumi részt az általános iskolaitól a bejárati rész – lépcsővonal – választotta el. A demarkációs vonal az udvaron is folytatódott a bejárati kiskapuig.

Általában az iskolában egy osztály végig ugyanabba a terembe járt. A terem végében értékelő faliújság volt. Fönn a vízszintes sorban az osztály tanulóinak nevével, oldalt a tantárgyak nevével, egymás alatt. Az ötös osztályzatot egy kis piros négyzet feltűzése jelezte, az elégtelent egy fekete. Havonta volt az értékelés. Az első öt tanuló a következő héten elmehetett jutalmul a Vígyszínház egy-

egy előadására, az osztályfőnökünk, *Molnár Edit* tanár néni vezetésével. Az osztálynak bérlete volt.

Az érettségire sajátos tételkidolgozással készültünk. Mindenki kidolgozott tantárgyanként egy-két tételt. Indigóval három-négy példányban ezt sokszorosította. Így nem kellett minden tételt kidolgozni, csak megtanulni. Érettségi magyar, matematika, történelem és fizika tárgyakból volt. Először névsor szerint négy tanuló mehetett be, majd félóránként egy újabb.

Egy évben kétszer szerveztek osztálykirándulást (háromnaposat), ősszel és tavasszal. Vonattal utaztunk mindig egy célállomásig (pl. Eger) és innen gyalogtúrával tovább (pl. Lillafüred). Volt turista szakosztályunk. Az országos kék-túra útvonalán túráztunk.

A gimnázium színvonalára jellemző, hogy az itt végzettek, érettségizettek jelentős része felsőfokú iskolát végzett. Körülbelül a szentendrei Ferences Gimnázium és a Móricz Gimnázium közé tehető a teljesítménye.

Csizmadia János

Diákcsínyek

Általában az évek során a tanár–diák kapcsolat letisztul. Megismerik egymás szokásait, rigolyáit. Elfogadják egymást olyannak, amilyenek. Probléma akkor keletkezik, ha például az egyik tanár hiányzik, és helyettesítésre szorul. Ilyenkor könnyen „kavics” kerülhet a harmonikusan működő gépezetbe...

Egy április elseji reggelen *Égner tanár úr* hiányzott. Osztálya ezt nem tudván, felkészült a vaskos „bolondok napi” tréfa kivitelezésére. Az egyik polcos szekrény ajtajait levették, polcait kiszedték és szájával az osztályajtó elé tölték. Mivel az iskola minden ajtaja kifelé, a folyosóra nyílt, így a csapda tökéletesnek mutatkozott. Becsöngettek. Mindenki feszülten várt. Jött is az Éger tanár urat helyettesítő *Kocsondi tanár úr*. Nyílt az ajtó... és a szekrény meg-elevenedve mozogni kezdett. Egy-két tétova mozdulat után megjelent Tóni bácsi villámló tekintettel. Mindenki meg-hűlt a vér. De nem volt idő mentegetőzni, mert máris csattant a hangja: – Azonnal elővesz mindenki egy lapot! Szigorított dolgozatírás!

Egész idő alatt sétált, topogott a padosorok között. Izzadt kezünkben görcsösen forgattuk a tollat, inkább kevesebb, mint több sikerrel. Óra végén fölényesen összeszedte egyenként az alig használt lapokat, majd föllépett a katedrára. Végignézett diadalittasan az osztályon, mint egy diktátor és... egy laza mozdulattal kettétépte a lapköteget és bedobta a szemétkosárba. – Uraim, ez meg az én áprilisi tréfám volt! – és kiment a torlaszától már megszabadított ajtón.

Egy másik csíny is egy helyettesítés alkalmával történt. *Tímár Gergely* volt a magyartanárunk. Az ő szokása az volt, hogy megkövetelte, ha ő jön be órára, a tanári asztal mindig katonásan egybevágólag álljon a katedrával, annak a szélére

kellett kitolni. Így több felelőt tudott a katedra mellé kiszólyítani, felsorakoztatni! Ezt, hogy jóindulatát elnyerjük, minden órája előtt precízen be is állítottuk. Egy nap hiányzott. Helyette *Égner Kálmán* tanár úr érkezett. Mint a helyettesítések-nél általában, most is megkönnyebbült sóhaj szakadt fel diáki keblünk-ből a beléptekor. Csak egy hiba volt. *Égner* tanár úr fenemód szeretett magyarázás közben a tanári asztallal tornázni. Karját széttárva, széleit megfogva próbálgatta felemelni, majd visszarakni az asztalt úgy, hogy közben kézállást mímelve ránehezedett. A helyzet súlyosságára akkor döbrentünk rá, amikor rákezdedt most is kedvenc repertoárjára. Főleg az első padsorban ülők érezték a veszélyt. Dermedten figyelték az asztal inogását, fel-felszisszentek egy-egy súlypont-áthelyezési pillanatnál. A katasztrófa elkerülhetetlen volt. A tanár urat *Dugovics Tituszként* rántotta magával az asztal, le a katedráról. A fáradt olajtól immár színe-esebb öltönyét porolgatva, zavartan mondogatta, inkább csak magának: – Lám-lám, ugye mondtam, hogy egyszer úgyis pofára fogok esni! Szemünkbe könny szökött. Nemcsak az aggódástól.

Csizmadia János

Ünnepségek

Az év folyamán az évnyitón és az évzáró ünnepségen kívül négy iskolai ünnepély volt: március 15., április 4., szeptember 29., november 7.

Ezeket az udvaron, a bejárati ajtó és az út két oldalán állva bonyolítottuk le. A lépcsőn asztalokból dobogót alakítottak ki, amin helyet foglalt az igazgató úr, *Kúti őrnagy* politikai tiszt és *Leidinger Gyula* tűzoltóparancsnok. Az igazgató úr nyitotta meg az ünnepélyt, *Kúti őrnagy* tartotta a megemlékezéseket.

Május elsején községi ünnepség volt felvonulással.

Szeptember 19-én, a Néphadsereg napján volt az úttörő- és kisdobosavatás, a két iskoláé együtt, hol a *Beniczky* utcában, hol nálunk. Utána ügyességi túraversenyt tartottak.

Az őszenyitható termet csak a farsangi bálok alkalmával használták. Mikulás-ünnepséget csak az alsósoknak tartottak.

Úttörőavatás az iskola udvarán

Csizmadia János

Tatai bácsi

A tablón a tanárok és a tanulók képe mellett szerepelt *Tatai Alajos* hivatalsegéd fotója is. Ő volt az iskola rendfenntartója. Ő fogadta reggel a diákokat, jelezte az órák kezdetét és végét egy 30 cm átmérőjű rézkolomppal. Ennek hangja az iskola területének minden zugába elért. Tartózkodási helye a feljárat lépcső mellett volt.

Feladatai közé tartozott télen napközben a kétaknás „jobbágykályhák” utánöltése. Ilyenkor nem rejtette véka alá, ha valamelyik tanárral nem szimpatizált. Ténykedését azokban az osztályokban szellőztetés követte.

A szünet előtt pár perccel megnyitotta az udvaron lévő, a mai tanári harmadik ablaka alatti, betonvályú soros ivókútjának csapját. Itt lehetett bögre nélkül inni. Bent csak bögréből.

A szünetben a folyosói fegyelem fenntartása is az ő feladata volt, amit nagy hozzáértéssel végzett. A rohanás, lökdösődés, cikázás ismeretlen volt ebben az időben. Szigoráról faluszerte híres volt.

Csizmadia János

Az iskola tanárai 1955 és 1969 között

Adamik Béláné	Faragó Zsuzsanna	Molnár Edit
Arany Tamásné	Foltán Józsefné	Molnár Jolán
Balogh Istvánné	Földessy József	Monoki Lászlóné Antal
Balogh Kornélia	Gál Ilona	Róza
Barcs Lászlóné	Garzó Valéria	dr. Nagy Mózes Erzsébet
dr. Benedek Ernőné	Gedeon Gyula	Nemes Jenő
Billein Józsefné	Gyurgyik Gyuláné	Nemes Jenőné
Bóna Antal	Hajdu Jánosné	Németh Irén
Bóna Antalné	Hell Istvánné	Nyers M. Magdolna
Böröcz Lászlóné	Kalácska Lajosné	Peják Zsiváné
Bukovics Béla	Kocsondi Antal	Pénzes Benjamin
Burján Gyuláné	Kocsondi Antalné	Rutkai Imréné
Czimer László	Koncz Lászlóné	Sályik Zsuzsanna
Csata László	Kristofóri István	Sándor Erzsébet
Csizmadia György	Kristofóri Istvánné	Sasvári Zsuzsanna
Csizmadia Györgyné	Kvasznyik Mártonné	Somodi László
Csólics Sándorné	Lehoczky Mária	Somodi Lászlóné
Dely Mihály	Letzel Rózsa	Sugár Frigyesné
Dely Mihályné	Martinusz Ferenc	Szabó Ferencné
Erdélyi Sándor	Martinusz Ferencné	Szentmiklóssy Andrásné
Fábián Magdolna	Mohácsi Györgyné	Szilványi Mária

Terray Györgyné
Tímár Gergely
Tímár Gergelyné
Titton Miklós
Titton Miklósné

Tomasevity Ibolya
Tóth Béláné
Tóth Róza
Ujlaky Tiborné
Varga Károlyné

Vilmos István
Vogel Mihályné
Zeke Kálmánné
Ziegler János

A gimnázium tantestülete:

Czimer László	igazgató
Földessy József	igazgatóhelyettes, orosz
Égner Kálmán	matematika, fizika
Fábián Magdolna	magyar, történelem
Faragó Zsuzsa	ének
Deli Mihályné	földrajz
Molnár Edit	biológia, kémia
Kocsondi Antal	orosz, latin
Grósz Dánielné	francia
Génes Antalné	testnevelés
Ziegler János	testnevelés
Gombos Béláné	pszichológia, művészettörténet
Csizmadia György	mezőgazdaság, gyakorlati
Molnár Jolán	mezőgazdasági ismeretek
Dobó Józsefné	szabás-varrás

(A tanárok névsorát az anyakönyvi naplóból gyűjtöttük ki, az esetleges hibákért elnézést kérünk.)

A VÁLTOZÁSOK KORA 1970–1989

Egy iskola két épületben

Az összevonás (Iskola u. 2. és Beniczky u. 53. alatt működő két iskola) gondolata az új (Mátyás király utcai) iskola elkészültével vetődött fel. Célja a meglévő épületek, a technikai felszereltség, a szemléltetőeszközök jobb kihasználása volt. A terv megvalósíthatónak tűnt, hiszen a két iskola távolsága nem jelentett az ide járó gyermekeknek lényegesen nagyobb utat.

Tárgyi feltételek tekintetében azonban nem kerültünk sokkal jobb körülmények közé, az osztályokat olajkályhával fűtöttük, a WC-csoport épületen kívül állt, itt is csak szükségstornaterem volt. Viszont a tantermek tágasak, világosak voltak, nem szükségstantermek, mint a Beniczky utcában. Így mindenki örült a megoldásnak, mert legalább felsős korában iskolának épült helyre járhatott.

A felső tagozatot az Iskola utcában helyeztük el, míg az alsós tanulók továbbra is a Beniczky utcai épületbe jártak.

Az összevonás után az 1981/82-es tanévet két helyen kezdtük meg 32 tanulócsoporttal, és így dolgoztunk kilenc éven át.

Az alsós nevelők nevelési szempontból többször hiányolták a nagyobb gyerekek jelenlétét. Hátrányt az okozott csupán, hogy az alsós és a felsős nevelők lényegesen kevesebbet találkoztak egymással, kevesebb lehetőség adódott a tanulók családi körülményeire vonatkozó tapasztalatok cseréjére.

A tárgyi feltételek 2-3 éven belül jelentősen javultak. Új padokat, asztalokat, szekrényeket vásároltunk. Az igen nehezen tisztán tartható, nem fűthető, hideg WC-csoport helyett mindenki nagy örömeire elkészült az épülethez csatlakozó vizesblokk. Taníthattuk gyermekeinket az angolvécé használatára, mert abban az időben nem sok gyereknek volt lehetősége ezt otthon megtanulni.

További jelentős fejlesztés volt a központi fűtés bevezetése. Tíz éven át fájó pont maradt, hogy a szükségstornatermet tudtuk csak használni. Az elhasznált parketta alól felszálló por már káros volt gyermekeink egészségére. Így sokszor tartottuk az időjárás függvényében szabadban az órákat.

Már az utolsó években került sor a tornaterem parkettájának cseréjére. Ezzel egyidőben a község vezetői elkezdték az új tornacsarnok tervezését, ami nagy várakozásunkra végre megépült.

A testület összefogásával jó nevelőközösség alakult ki. Mindig reprezentatív volt az előcsarnok, amit a rajztanárok a tanulók szép, ízléses munkájával hetenként, kéthetenként frissítettek fel.

Lelkes kartársunk – *Böröcz Lászlóné, Erzsike néni* – az egyik tanterem bútorzatát népi motívumokkal festette át, amit minden látogatónk csak elismeréssel tudott nyugtázni.

A szakfelügyelői látogatások elismerően nyilatkoztak a testület lelkiismeretes, megalapozott szakmai munkájáról, a tanulók felkészültségéről.

Nagy előrelépést jelentett a német nyelv oktatásában a németországi *Mary Liebl* nyelvtanár alkalmazása. Segítségével jelentős külföldi kapcsolat jött létre. Tanulóink számára németországi tanulmányutakat szerveztünk, ami nyelvtudásuk jobb megalapozását biztosította.

A 6. osztályosok csoportképe 1972-ből, középen Steffler Ildikó osztályfőnök

Nem lehet elfelejteni azt az évfolyamot, amelyik már akkor Pomáz városról álmódzott, ahol szép virágos parkok teszik változatosabbá a házsorokat, tiszta, széles utcákon emeletes buszok közlekednek, sportolásra alkalmas sportpályák és csarnokok biztosítanak lehetőséget az ifjúságnak az egészséges életmód elsajátítására, és a művelődési ház gazdag programmal várja a lakosságot. Remélem, a ma már felnőtté vált akkori évfolyam tesz is azért valamit, hogy egykori vágyaik valóra váljanak.

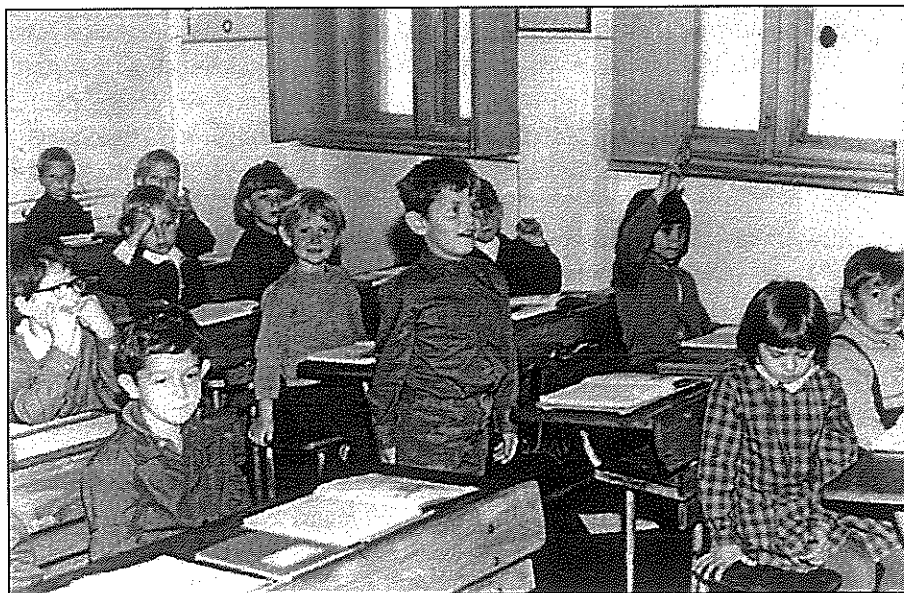
Sok kedves, együttműködő kolléga s még több tehetséges, szorgalmas kisdiák tette széppé napjainkat, adott nap mint nap újabb erőt e nemes, de nem könnyű feladat ellátásához.

Titton Miklósné

Egy biztos pont

Még fiatalnak érzem magam, mégis idestova negyed évszázada annak, hogy általános iskolás voltam. Annak idején furcsán néztem apámra – aki szintén ebbe az iskolába járt –, amikor emlékeiről, tanáraitól és valamilyen, számomra elképzelhetetlen palatábláról és palavesszőről mesélt. Furcsa volt a változást és a különbséget látni az általa elmondottak és az általam ismert között. Ma már én is látom – néha megdöbbenve ugyan –, mennyit változik a világ. Ahol szánkópálya volt a három cseresznyefánál, ott most családi házak állnak, ahol iskolaudvar volt, ott most tornacsarnok magasodik.

Az első emlék, ami eszembe jut, hogy iskolába menet mindig nehezebbnek tűnt a táska, mint hazafelé – talán a Meselia domboldala miatt –, pedig akkoriban még egy-két füzettel beérték a tanáraink. Vajon miért építik az iskolákat ilyen magasra, amikor éppen elég „gondja“ van a kisiskolásnak? Úgy rémlik, hogy kezdetben szombaton is volt tanítás, később már csak minden második szombaton, majd pedig minden hétvégénk szabad lett. A nulladik óra akkoriban még ismeretlen fogalom volt.

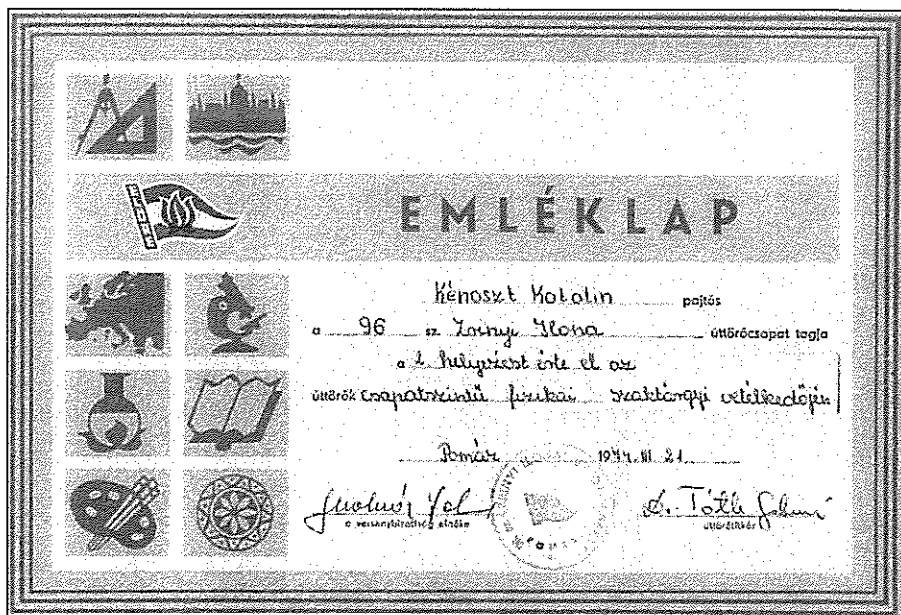
Osztálytermi kép 1970-ből

Mártogatós töltőtollal kezdtünk írni, itatóspapírral törölgettük a pacákat, és csak idővel használhattunk patronos, majd golyóstollat. Megjelent a négyszínű toll is, ami aztán igazán kuriózumnak számított. A boldog tulajdonos egy abszolút konvertibilis, bármire elcserélhető íróeszközt tudhatott magáénak, amit még időnként a tanárok is kölcsönkértek. Egy-két hónapos, esetleg féléves időszakokat jellemeztek olyan, nem feltétlenül nélkülözhetetlen iskolai „kiegészítők“, mint a „szimatszatyor“ (gázálarctáska), később a diplomatatáska, a rotring ceruza, a „szagos“ radír, a zenélős kvarcóra vagy az alapműveletes zsebszámológép. A divat örök szabályai szerint ilyenkor ezek értéke, megítélése jóval felülmúlta valódi használati értéküket. Talán utolsó erejével az életben maradásért tett küzdelmében még előkerült a tiki-taki és a jojó, a lányok pedig gumin ugrálva múltatták az órák közti időt. Egy magára valamit is adó fiú zsebében pedig mindig ott lapult az U szöges csúzli, és nem jelenthetett különösebb nehézséget az sem, hogy töltőceruzájából és a tízóraiból megspórolt kifli beléből félelmetes fegyvert „kovácsoljon“.

Szeptember végén, úgy 29-e táján még szokás volt akadályversenyt rendezni, ahol a jól szerveződött kisdobos és úttörő őrök összemérhették tudásukat a Szovjetunióról, illetve állóképességüket és énektudásukat egészen a vróczi tisztásig vagy a Gyopár turistaházig. Tanításmentes nap lévén ez közkedvelt elfoglaltságnak számított, és rendszerint a nap végén előkerült a bogrács is. Téli időszakban, kihasználva az udvar adottságait, többméteres csúszkapályák tökéletesítésével és jegesítésével töltöttük az órák közti szüneteket, melyeken aztán bemutattuk az éppen aktuális kunsztokat. A szerencsésebbek „fröcsi“ talpú cipőben szereztek behozhatatlan előnyöket a két lábon csúszás távolsági versenyében egészen addig, míg a gondnok egy lapát salakkal véget nem vetett a mulatságnak. Az előrelátó nebuló mindig tartott magánál nejlonból készült „reklámszatyrot“, amely télidőben a „fönti“ udvaron lévő dombokon – rendeltetésétől eltérően – szánkóként funkcionált.

Jogutódlás szempontjából feltehetően nem tévednék, de tudatosan nem fogalmazok úgy, hogy sashegyis voltam, hiszen akkoriban még nem így hívták az iskolát. Pomázi I. Számú Általános Iskola volt a becsületes neve, majd pedig II-es lett belőle, összezavarva ezzel a két iskola diákjaiban érlelődő lokálpatriotizmust a saját iskolája iránt. Óhatatlanul kialakult bennünk is némi idegenkedés az akkori II-es iskolával kapcsolatban, amely feltehetően ismereteink és információink hiányosságából táplálkozott. Hetedikesek lettünk, új iskola épült Pomázon, létrejött tehát a két másik iskola házassága. Szétesett az osztályunk, a fele az új, Mátyás király úti iskolába távozott, a megmaradt fél osztályt pedig „össze-csapták“ a II-es iskola másik fél osztályával. A tanári kar nagy része szintén a II-es iskola, általunk csak szigorúságáról és következetességéről (akkor nem így fogalmaztam volna) közismert pedagógusaiból tevődött össze. Új osztálytársak, új tanárok, új követelmények megjelenése éppen akkor, amikor már a tovább-

tanulás gondolatával is foglalkoznunk kellett... Derült égből... Egyszóval gondterhelten, félve tekintettünk nem túl biztató jövőnk irányába. Nem attól féltünk, hogy át kell hímeznünk a fehér úttörőingünk ujján a 96-os Zrínyi Ilona Úttörőcsapat számát 2540-re, amely – ha jól emlékszem – a Hunyadi János Úttörőcsapat száma volt, hanem attól, hogy véget érnek a könnyed általános iskolás gyermekéveink. Részben beigazolódni látszott e félelmünk. Meglepve tapasztaltuk, hogy oroszórakon nem az udvaron rúgjuk a bőrt, hanem a ragozást magoljuk. Az addig csak hébe-hóba előforduló röpdolgozatok is mind gyakoribbá váltak, sőt az értékelésük is mintha kevesebb megértést, empátiát sugallt volna. A helyzetünkről alkotott szubjektív véleményünk mindenesetre nem volt hízelgő. Személyes tragédiám sem került el, mivel félévkor megbuktam az említett nyelvből – a futballórák nyilvánvalóan nem alapozták meg kellően a tárgyi tudásomat. Ijedtemben éjjel-nappal ragoztam és így egészen közepesig sikerült felküzdeni a tudásom. Meg is lett az eredménye, mert ily' „hatalmas” tudás birtokában még a főiskolán is könnyedén elkápráztattam orosz tanáraitam. Talán az akkori tankörtársaim mindvégig „sporttagozatos” elemibe jártak!

Emléklap a fizikaversenyen elért 2. helyezéért

Természetesen kellemesebb emlékek is eszembe jutnak. Egy csapásra feléledt a közösségi életünk, rengeteget kirándultunk, egy-, két- és háromnapos osztálybulikon ismerkedtünk egymással és az országgal. A szünetekben csúszkálás helyett Pajtás újságot (emlékszik-e még rá valaki) árultunk, rongy- és

papírgyűjtési akciók keretében gyarapítottuk az osztály vagyónát. A színházi és egyéb kulturális programok mind rendszeresebb látogatása is hozzátartozott az életünkhöz. Akik eljöttek és ott voltak, biztos vagyok benne, hogy még ma is meghatározó élményükként tartják számon a „Kőműves Kelemen“-t vagy a „Popfesztivál“-t a Vígyszínházban. Egy kicsit más jellegű szórakozás gyanánt ott drukkolt az osztályunk a Népstadionban lejátszott magyar–brazil örök rangadó labdarúgó-mérkőzésen.

Apropó sport... és egy kis nosztalgia: a mai sashegyis srácok már biztosan nem tudják, mit jelentett a tornaórán a kis kör és a nagy kör. A hangzással ellentétben nem a kocsmában volt használatos ez a fogalom. Tornaterem hiányában (volt ugyan terem, de arról jobb nem beszélni) a Meselia oldalán futottunk kisebb és nagyobb, jól bejáratott és nem utolsó sorban a tornapályáról szemmel is követhető köröket – feltehetően a tanerő ötletességének eredményeként. Szó se róla, mindig naprakészek voltunk az éppen érett gyümölcsfajtákból, ami nem mindig tett jót a köridőnek, főleg nyár elején és kora ősszel. A természet közelsége, varázsa kárpótolhatott volna minket az olykor zord körülményekért, de az esős, sáros tornaórák után a szükséges tisztálkodási lehetőségek halvány reménye nélkül, általános kinézetünkkel és állapotunkkal kihívást jelenthettünk szüleinknek, tanítóinknak egyaránt. A nagyobb bajnak mégis inkább azt találtuk, hogy a testnevelésórák nem a jól bevált koedukált formában zajlottak, ami az éppen serdülő és kamaszodó lelkünknek cseppet sem imponált. A másik, lányokat nélkülöző óránk az orosz volt, ahol szintén óriási hiányát éreztük a tudvalevőleg szorgalmasabb és a súgás szempontjából vitathatatlanul eredményesebb sebbik nemnek.

Most már szép emlék, és majd néhány év múlva, séta közben mesélhetem az Interneten és WAP-on nevelkedő gyermekemnek, hogy én még kapáltam, illetve a korosztályommal együtt mi még kapáltunk és ástunk az iskola gyakorlati kertjében, heroikus küzdelemben a gledicsiabokrok átjárhatatlan tüskerengetegével. Neki ez már korántsem lesz izgalmas történet, csak egy feledhető epizód séta közben – nekem, nekünk viszont emlékeket idéz. Azt, hogy mit termeltek (termeltünk) a kertben, senki nem tudta, de az biztos, hogy komoly szüretekről, rekordtermésről nem volt tudomásunk.

Emlékeim között szerepel még a Kazinczy-verseny, a farsangi buli az UWAG kultúrtermében és rémlik egy – számomra már ismeretlen célú és témájú – vetélkedő az akkori MŰART irodaépületében, ahol egy életre megjegyeztem, mi fán terem a kuszkus. Talán még nyert is a csapatunk, viszont ajándékot, nyereményt akkoriban még mindenki kapott.

Kellemes emlékek kötnek az iskolához, jóleső érzés látni, hogy nemcsak megmaradt olyannak, amilyen volt, hanem folyamatosan szépül, fejlődik. Több pomázi intézmény azóta már új helyre költözött, a könyvtár a Jankovits utcából, a művelődési ház a Bem József utcából, a rendőrség, a posta úgyszintén.

Osztálytermükben a búcsúzó nyolcadikosok 1982-ben

Elelmiszerboltok, kocsmák nap mint nap bukkannak fel és tűnnek el, egy biztos tájékozódási pontom mégis van, amely szinte egész Pomáizról jól látszik, a kastély és a katolikus templom szomszédságában, az iskola.

Bartos László

Új tanítók, új barátok

Szinte megváltozott egész iskolai életünk, mikor régi, kedves tanítóink és barátaink az új tanévet már a másik iskolában, az újonnan megnyílt I. számúban kezdték. Hirtelen minden más lett, és ettől egy kicsit mindannyian megilletőd-tünk. Két osztály összevonásából lett a 7. d. Új osztályunk egyrészt az Iskola utcai intézményben maradt gyerekekből, másrészt a Beniczky utcai iskolából érkezett tanulókból alakult. Osztályfőnökünk, *Hernádi Ferencné, Éva néni* segítségével hamar hozzászoktunk a változáshoz, új barátokat találtunk egymásban.

Ha az iskolában bármilyen témában versenyt hirdettek, mi biztosan jelentkeztünk, és általában dobogón végeztünk. Rendszeresen megnyertük a papírgyűjtést is. Emlékszem, összefagyva, fáradtan húztuk a kiskocsikat tele papírral, mert szerettünk volna a legjobbak lenni. Ma is boldogan emlékszem vissza, hogy az iskolában én nyertem meg a versmondó és a szépkiejtési Kazinczy-versenyt.

Osztálykép 1985-ből, a hátsó sorban közepén az osztályfőnök, Hernádi Ferencné

Osztályfőnökünk sok-sok türelemmel, alapos és gondos foglalkozásokkal készítette fel minket a versenyekre. Rengeteget kirándultunk és nagyon sok érdekes program színesítette általános iskolai tanulmányaink utolsó két évét. Csak két évet voltunk együtt, aztán mindenki egy új, ismeretlen úton indult el, de ma is jó visszagondolni erre a rövid két esztendőre.

Nagy szeretettel emlékszem vissza tanítóinkra, akik segítettek abban, hogy mindannyian együtt fejezhettük be az általános iskola nyolcadik osztályát.

Gruber Mónika

Életem első iskolájáról

Amikor egyik legkedvesebb tanárom megkeresett, hogy írjak néhány sort az iskolai élményeimről, eszembe sem jutott, hogy nem nemet mondjak.

Pár nap elteltével azonban rá kellett döbbernem, hogy nem egyszerű feladatot vállaltam, hiszen már 15 éve annak, hogy befejeztem az általános iskolát.

Szüntelenül azon járt az eszem, hogy mit is írjak, milyen emlékeim vannak az első iskolámról. Gyakorlatilag érzések, hangulatok, illatok maradtak meg, s nem tények. S hogy mik is ezek?

Akkoriban az alsó és a felső tagozat két iskolában tanult. Az alsósok a Beniczky utcába jártak. A tantermekben még a szüleink által használt padok voltak. Minden elsőst az érdekelt a legjobban, hogy mi is az a lyuk a pad köze-

pén. Majd megtudtuk, hogy amikor még nem volt golyóstoll, abban tartották a tintásüveget.

A tanterem padlózata nem parketta volt, hanem hajópadló, amit minden takarítás után olajjal töröltek át. Mondanom sem kell, hogy nem dicsértek meg a szüleim, amikor egy-egy fogócska kapcsán elterültem a padlón és az olaj eltűntethetetlen nyomot hagyott a ruhámon. Az olaj illata még mindig az orromban van, ahogyan az olajkályháé is. „Morgós“ hangját sem tudom feledni, ami először félelmet keltett bennem, majd megszerettem, hiszen a hideg téli napokon onnan jött a finom meleg.

Mikulásra és karácsonyra készülve úgy teremtettünk kellemes ünnepi hangulatot, hogy a kályha tetejére narancshéjat és a fenyőfa tűleveleit dobtuk. Ez az emlék még a mai napig is be-beugrik, amikor narancsot eszem, bár ma már az ember akár mindennap ehet narancsot vagy banánt, nem úgy mint akkor...

Valahol nagyon mélyen vannak emlékképeim a régi művelődési házról, amit azt hiszem azóta már le is bontottak. Évekkel ezelőtt jártam abban az utcában, akkor egy elhagyott, romos épület állt ott. Mindig itt tartottuk a farsangot, amire nagy izgalommal készültünk, s emlékszem, hogy édesanyám éjszaka varrta meg a megálmódott jelmezt.

A felső tagozat éveiben – ez már az Iskola utcában volt – úgy gondoltam, hogy végre vége a „dedós“ időszaknak, már komoly diák vagyok, akinek az a feladata, hogy minél jobb tanulmányi eredmény elérésével a nyolcadik osztály befejezése után egy budapesti gimnáziumban tanuljon tovább.

Kisdobosavatás az iskola udvarán

Sohasem felejttem el a tornaórák különös hangulatát, amikor a természet által alkotott öltözőben vettük át a tornaruhánkat, és a hepehupás kézilabdapályán szaladgáltunk, hiszen miután tornaterem nem volt, télen-nyáron egyaránt a szabadban tornáztunk. Senkit nem zavart a hideg, a hó, az eső és az öltöző, zuhanyozó hiánya.

Természetesen nem állítom, hogy mindez így volt a legjobb, de az biztos, hogy nem volt közöttünk annyi lelki sérült gyerek. Jól éreztük magunkat és jó volt a hangulat. Mi talán még tudtuk, hogy mi az a tisztelet, ami egy tanárnak, egy szülőnek kijár. A szüleinknek nem kellett attól tartaniuk, hogy minden sarkon kábítószerral kínálnak minket.

Lehet, hogy anyagilag nem kaptunk meg mindent, mint a mai gyerekek, azonban több idő jutott a lelki értékekre, a kultúrára, a közös programokra mind a családon, mind pedig az iskolán belül. Reményemet azonban sohasem veszíttem el, hogy még vannak és mindig lesznek olyanok, akiknek fontosak az emberi értékek.

Füzesséry Júlia

Minden csínytevésben benne voltam

Mint diák és mint egy rövid ideig itt tanító tanár szívesen emlékszem vissza az iskolában töltött évekre. Nemcsak én, az öcsém, de a szüleim és még a nagyszüleim is itt tanultak. Sőt, amire nagyon büszke vagyok, még a nagypapám tervezte és építette az iskola tetőszerkezetét.

Négy éve már, hogy itt tanítottam, de még frissek és meghatóak ezek az élmények. Oda visszamenni tanárként, ahol diák voltam, kicsit szorongással töltött el. Az volt a legfurcsább, hogy azok lettek a kollégáim, akik nemrég még engem tanítottak.

Napközis, tanulószobás tanárként tanítottam és történelmet is oktattam, a történelem szakos tanárt helyettesítettem. Mindig is szerettem a történelmet, ezért élveztem ezeket az órákat. Szerettem itt tanítani. Élmény volt, amikor a tanítványaim felfedeztek a folyosón kifüggesztett tablón és kérdezgettek: – Tamás bácsi is ide járt az iskolába? Milyen volt akkor diáknak lenni?

Az is megható, hogy akiket itt tanítottam, már középiskolások és találkozom velük, sőt vannak, akiket újból tanítok a szakmunkásképzőben. (Az is jólesett, hogy egykori tanítványaim meghívtak a ballagásukra.)

1978-ban kezdtem tehát itt az iskolás éveimet. Van egy rossz emlékem is alsó tagozatból. Nagyon szerettem rajzolni, de az „Utam az iskolába“ című rajzra csak kettést kaptam, pedig rengeteget dolgoztam vele, emlékszem, ez nagy törést okozott nekem. Sárga iskola, piros tetővel, iskolába siető gyerekek az utcán. De a kék éggel sajnos átfestettem az utcát is, így nem látszottak már az emberek, senki nem ment iskolába.

Felsőben *Piri néni* volt az osztályfőnököm. Négyesnél rosszabb jegyem nem volt, voltam kitűnő is. Jó tanáraink voltak. *Sárréti Pali bácsit* nagyon szerettem, nagy tisztelettel és hálával gondolok rá. Ami kézügyességem van, azt neki köszönhetem. Emlékszem, a technikateremben mindig rend volt, az ember pontosan tudta, mit hol talál. Modellező szakkörre jártunk, repülőgépet röptettünk Pali bácsival, gyönyörű volt. KRESZ-tanfolyamra is jártunk hozzá, megszereztük kismotorra az igazolványt. Sokat faragtunk, reszeltünk, kísérleteztünk.

Katona Sanyi bácsi és Sárréti Pali bácsi a technikateremben 1983-ban

Kik voltak a tanáraink? Többek között *Juhár Jánosné*, *Szabó Árpádné*, *Patkás Zsuzsa* és *Veress Kálmán*.

Angol szakkörre szerettem járni. Énekkarra csak addig jártam, amíg egyszer véletlenül énekeltem, ekkor rögtön hazaküldtek, mert hangommal az egész kórust „elvittem“.

Történelemből mindig négyest kaptam – pedig imádtam –, mert nem volt igazán szimpatikus a hozzáállásom, például Károly Róbert nekem Károly Robi volt, így életségűbben hangzott. Mindig az izgatott, hogy a kisember vajon hogyan élhetett, milyen életkörülmények között a történelem folyamán, így a történelem számomra nem volt egy elvont tudomány.

Jópofa dolog volt az is, amikor *Katona Sanyi bácsi* üzenetét adtuk át *Hernádi Feri bácsinak*, hogy „Hajrá Újpest!“, és akkor futni kellett, mert repült a kulcs utánunk.

A tájfutó edzések is emlékezetesek, Ági néni járt ki Pestről, aki az elméleti és a gyakorlati edzéseket tartotta.

Mennyi mindent csináltunk! Voltak közös mozinézések a pomázi moziban, sárga diákjeggyel kellett bemenni. Szomorú, mennyire lerobbant ez az épület. Az első szerelem is ehhez az iskolához kötődik, mély nyomot hagyott bennem. Nagyon jó társaság volt a miénk. A hátsó udvarról mindig sikerült átrúgnunk a labdát a GYIVI kertjébe. Emlékszem, én voltam a figyelő, hogy jön-e a tanár. Volt ott egy hatalmas olajtartály, úgy nézett ki, mint egy tengeralattjáró. Nagy kaland volt erről átmászni a labdáért. Vagy az épület melletti árokba, ami tele volt csalánnal, nekifutással átlendülve a korláton, lehuppanni a labdáért. Persze csak akkor, ha nem láttak minket.

Akkor még nem épült fel az új tornaterem. Télen a lejtő tetejéről csúszkáltunk, a pálya lekanyarodott egészen az első udvarra. A magaviseletem jó volt, de azért minden buliban benne voltam. Az úttörőéletre szívesen emlékszem: „2540-es számú Hunyadi János Úttörőcsapat, vigyázz! Középre nézz!” – ez a vezényszó nagyon megmaradt bennem. *Sántáné, Bibi néni* volt a csapatvezetőnk.

Suli után sokszor kimentünk az iskola fölötti mélyúthoz, ami akkor még földút volt, a löszfalnál őrsi gyűléseket tartottunk. (Jókat dobáltunk.) Csapatdobos szerettem volna lenni, de az ünnepségen nagyon leégtem, mert össze-vissza vertem a dobót, így gyorsan leváltottak. Hiába, még ehhez is botfülem volt.

Viszont én voltam a rajzászlóvivő, erre nagyon büszke voltam. A Gyopár-forrásnál volt mindig az akadályverseny vagy a számháború, én vittem hősiesen a zászlót, fölfelé még nem is volt baj, de aztán rohantunk be az erdőbe, szegény zászló igencsak szakadozott lett. Szép volt. Szerettem ebbe az iskolába járni.

Dobai Tamás

Emlékek egykori tanárainkról

Az iskolát 1978-ban kezdtem, az akkori I. Számú Általános Iskolában. 1–2. osztályban *Vogel Ági* néni volt az osztályfőnökünk, akit nagyon szerettünk, hisz igen gyerekcentrikus volt, és oly nagy szeretettel vezetett be bennünket az írás és olvasás rejtelmeibe. A 4. osztályt már a Beniczky utcai épületben kezdtük, ugyanis ekkor készült el az állomáson az új iskola. (Az alsó tagozat felköltözött a Beniczky utcába, a felső pedig az Iskola utcába került.) Itt egy évig tanultunk *Kiss Julika* néni vezetésével. Nagy változás volt ez, hiszen osztályunk egy része a lakhelye szerint lekerült az állomási iskolába, a többiek, azaz mi, a régi épületben maradtunk. Persze új összetételű osztályokkal indult a tanév.

Ötödiktől – mint felsősök – ismét a régi helyünkön, az Iskola utcában tanultunk. Ekkor lett az osztályfőnökünk *Kiss Árpádné, Piri néni*. Azt leszögezhetem, nem voltunk egy álom osztály, de mivel Piri néninek a miénk volt az első osztálya, különösen a szívéhez nőttünk. A mai napig emlékszik a teljes osztálynév-

Vogel Ági néni és az 1.b osztály

sorra. Ötödik osztály végén felejthetetlen háromnapos kiránduláson vettünk részt Szilvásváradon, a Szalajka-völgyben. Sokunknak ez volt az első ilyen közös, család nélküli nyaralása, és úgy emlékszem, ezt mi nagyon élveztük. Elkísért bennünket Piri néni férje, Árpi bácsi is, és ez nagyon jó volt, hisz nagyon tiszteltük őt, felnéztünk rá, apánk helyett apánk volt. Ezen kívül ő volt a „tábori doktor bácsink“, hisz nagy rutint szerzett a kullancsok eltávolításában.

Nagy szeretettel emlékszem vissza *Veress Kálmán* bácsira, aki oroszot tanított nekünk, s aki sajnos már nem él. Az elkövetkező évekre én nagyon sok ilyen, kedves, szeretetre méltó tanárt kívánok a Sashegyiseknek! Neki köszönhetem az idegen nyelv iránti szeretetemet, hisz ő vette észre, hogy nekem jól megy a nyelvtanulás és „szelíd“ erőszakkal rávette, hogy sokat foglalkozzam az oroszul, még versenyre is benevezett. Kedves szavajárása még ma is a fülemben cseng: „De jó lenne egy rumos kávé!“ Mindig hozzátette: „Enyém a kávé és a rum, titek a zacc.“

Juhár Marika néni volt a magyartanárnk. Sose felejttem el azt a triót (Gyurity, Majoros, Kasza), akiket oly szívesen készített fel a szavalóversenyekre. Úgy gondolom, neki is kedves emlék ez, hiszen mindig sikerült jó helyezést elérnünk. Emlékszem, a saját otthonába hívott minket, és ott gyakoroltunk, nagy élmény volt ez is. Marika néniből mindig sugárzott a nyugalom és a kedvesség. Neki köszönhetem a magyar nyelv és irodalom iránti szeretetemet és dicséretes magyar érettségi vizsgámat.

A mai életemet is meghatározza az éneklés, így természetesen erről is szólnom kell. Az éneket Piri néni tanította. Énekkarra is jártam *Gila Illésné, Aranka néni* vezetésével. Sokat szerepeltünk, szinte minden ünnepségen. Aranka néni meghatározó színfoltja volt iskolánknak.

Egy emberről még feltétlenül szólnom kell, hisz tőle nagyon sok emberséget, mások iránti tiszteletet tanultam, ő *Sárréti Pali bácsi*. Ő volt a nyugalom szigete, mindig meghallgatott, és ha fájt is néha igazságos szókimondása, mindig hallgattam rá. Utólag bebizonyosodott számomra, hogy nagyon jól tettem. Soha nem kiabált, nem veszekedett, csendesesen irányított, s mi valahogy soha nem éreztük, hogy vissza kellene élni a jóságával. Egy pillantása elég volt, s rögtön észrevettük magunkat, ha valami rosszat tettünk. A mai napig szívesen elbeszélget velem az utcán, ha összefutunk. Az ő munkássága példa lehet minden mai tanár előtt.

Sok év eltelt azóta, hogy én ebbe az iskolába jártam, az emlékek lassan halványulnak, a rosszabbak könnyebben, de az igazán nagy élmények megmaradnak.

Hollósi Józsefné Kasza Andrea

Akár a jó házhoz, a tudáshoz is kell a jó alap

Dr. Szabó Zsolt jogász 1987-ben fejezte be iskolánkban a tanulmányait. Már diákként is szép sikereket ért el kedvenc sportágában, a sakkban. A sakk jelenleg is meghatározó szerepet játszik életében, elnyerte a FIDE mesteri címet is. Diákkori élményei közül a következőket emelte ki:

– Érdekes módon, kétszer kezdtem ebben az iskolában a tanulást. Ide íratlak be első osztályba, így 1979 őszén beléptem az akkor hatalmasnak tűnő iskola falai közé. A második osztályt viszont már a Beniczky utcai iskolában folytattam. A két iskola ugyanis egyesült, és az alsó tagozat a konyhás napközi miatt odakerült, míg az Iskola utcában csak a felső tagozat tanult évfolyamonként négy osztállyal. Így csak felsősként járhattam ismét az Iskola utcai épületbe.

Ekkor indult be a nemzetiségi német nyelv oktatása az alsó tagozaton is, *Gérics Sándor tanár úr* vezetésével.

Egy másik oka is volt, hogy szerettem ide járni: volt sakk szakköre az iskolának. A sakk később fontos szerepet játszott az életemben. Igaz, a sakknak már családuknban is voltak hagyományai. Ezzel a rendkívül érdekes, izgalmas játékkal édesapám ismertetett meg egészen kicsi koromban. A szervezett sakkélettel viszont itt az iskolában ismerkedtem meg. A szakkört *Scheck Mátyásné, Nóra néni* vezette.

Ő vitt bennünket a különböző szintű versenyekre is. Szép megemlékezés, hogy halála után gyermek-sakkversenyt neveztek el róla.

Alsó tagozaton hamar kiderült, hogy az otthonról hozott és az iskolában szerzett alapok jónak bizonyultak. Már harmadik osztályos koromban megnyertem a megyei bajnokságot. Innen egyenesen vezetett az út az úttörő-olimpia országos döntőjébe, a zánkai úttörővárosba. Itt két hetet töltöttem, tizenegy partit játszottam, tíz és fél pontot gyűjtöttem, így első lettem a kisdobos kategóriában. Itthon az iskolában nagy örömmel fogadtak, akárcsak egy igazi olimpiai bajnokot. Ekkor már leigazolt a budapesti Honvéd SE, melynek kis kitérővel a mai napig is tagja vagyok. Általános iskolai éveim alatt még kétszer (1983–1984, 1985–1986) sikerült korosztályos bajnokságot nyernem.

Még egy nagy élményem fűződik ehhez az időszakhoz. Jó eredményeimet látva, rám, egy pomázi iskolás diákra esett a választás, hogy tizedmagammal a budapesti Gellért Szállóban megmérkőzzek egy japán sakkautomatával. Nekem sikerült Őt megvernem!

Az idegen nyelvek tanulása ma már elengedhetetlen követelmény nemcsak a mindennapi életben, de már a felsőbb iskolában is. Ezért is volt előrelátóan okos gondolat az általános iskolában már alsóban is elkezdni a nyelvek oktatását. Ez a mi iskolánkban is eredményes volt, hiszen a német szaktárgyi versenyeken sikeresen szerepeltünk. Ötödik osztályban a megyei versenyen az elsők között végeztem, így tagja lettem az NDK-beli Meiningen városába két hétre kiutazó diákcsapatnak.

A hab a tortán az volt, hogy az út oda: TU–134-es, vissza TU–154-es MALÉV repülőgéppel történt. Életemben először jártam repülőtéren és utaztam repülőgéppel. Gondolom, nem voltam ezzel egyedül. Leírhatatlan élmény volt számomra.

Az NDK-ban ismerkedtünk a környezettel, szokásokkal, ételfajtákkal és persze próbáltuk fitogtatni nyelvi tudásunkat. Minden élményt háttérbe szorított a repülés, csak azt sajnálom, hogy hazajövetelkor nem az iskolánk udvarán volt a leszállópálya, persze nem az óraközi szünetben.

A mi osztályunk elég szorgalmas osztály volt, a középiskolában is megálltuk a helyünket. Legszívesebben *Patkás Zsuzsa* tanárnőre emlékszem nagy szeretettel. Ebből az osztályból az Árpád Gimnáziumban folytatta velem együtt a tanulmányait *Veress Roland*, *Juhár Tomi*, *Nagy Dani* is.

Az, hogy később sikerült summa cum laude elvégezni az ELTE Állam- és Jogtudományi Karát, a jó alapoknak is köszönhetem, hiszen ahogy a jó házhoz, a tudáshoz is jó alapok kellenek. Köszönöm ezeket az alapokat.

Hernádi Ferenc

Véletlenek márpedig vannak, legalábbis a fociban 1. 1982–1983

Már egy éve működött az „új“ II. sz. iskola az Iskola utcában, a felső tagozaton évfolyamonként négy osztállyal. A megnövekedett létszám kedvezett a sportnak, hiszen több gyerek között több tehetséget fedezhettünk fel.

Két sportág vitte akkoriban a pálmát. A fiú kézilabdát *Katona Sándor tanár úr* (a kézilabda NB I. játékvezetője) irányította, a lányok kézilabdaedzéseit *Sánta Áronné tanárnő*.

Focistáink az 5–6., illetve a 7–8. osztályosok korcsoportjában versenyeztek. Fociban még Pilisszántó csapata volt a legjobb, de már készülődtünk a trónfosztásra.

Iskolánk focicsapata 1983-ban

A szentendrei járási döntőn találkozott egymással a két iskola. Mindkét korosztályban nagyon kemény fej-fej melletti küzdelem alakult ki.

A 7–8. osztályosok közötti harcban végül még Pilisszántó kerekedett felül. Csapatuk sztárja egy nyolcadikos zömök fiú, *Fischer Pali* akkor már az FTC serdülő játékosa volt.

Az 5–6. osztályosok között pilisszántói vezetés után egy ballábas, szőke, negyedikes srác fejesével fordult meg a mérkőzés. Az ő neve *Juhár Tomi*.

Ők ketten egymástól kb. 20 méterre rúgták, fejték a gólokat. Majd tíz év elteltével Pali – sok hányattatás után – újra Tamás közelében focizott. Ugyanabban a csapatban, a Vasas SC-ben, Pali csatárként, Tamás középhátvédként. Azóta mindketten játszottak már a magyar válogatott csapatban is. Akkor ott, a szentendrei Kőzúzó utcai pályán ezt előre biztos egyikőjük sem gondolta volna, a Fáy utcai pályán pedig már biztos egyikőjük sem emlékezett az egykori, „véresen komoly“ járási iskolai döntőkre.

Lehet, véletlen volt...Véletlenek márpedig vannak!

Hernádi Ferenc

Véletlenek márpedig vannak, legalábbis a fociban! 2. 1983–1984

Ebben a tanévben ismét nagy sikert hoztak labdarúgóink az iskolánknak. Beneveztünk a X. országos tehetségkutató akcióba. Itt 5000 kis focistával együtt szerepeltek a mieink:

Melicher Zoltán, Ferencz Sándor, Nagy Zsolt. Mindhárman túljutottak nemcsak a szentendrei, de a dunakeszi selejtezőn is, és tagjai lettek a veresegyházi kéthetes sporttábornak, ahol Pest megye serdülő válogatottjában szerepeltek.

Innen *Ferencz Sanyi* és *Nagy Zsolt* útja a margitszigeti Úttörőstadionba vezetett.

Itt Nógrád, Komárom és Pest megye, valamint Budapest válogatottjai közül választottak ki kétszer 15 focistát. Ők az országos döntőben mérték össze tudásukat, mint a „Piros“, illetve a „Fehér“ csapat tagjai. A döntőt augusztus 20-án Szegeden rendezték a Szeged–Újpest előmeccseként. Az eseményt a rádió is egyesben közvetítette, a riporter *Novotni Zoltán* volt.

Focicsapatunk 1985-ben

A győztes „Fehérek“ csapatának tagjaként ott volt *Nagy Zsolt* is, és nagy örömünkre elnyerte a legjobb védőjátékosnak járó kupát, amit *Zsengellér Gyula* adott át. Az élet és a véletlen játéka, hogy 1977. augusztus 16-án ugyancsak Szegeden a „Pajtás-Kupa“ döntőjében, ahol III. helyezettek lettek, ismét egy pomázi diák, *Antal József*, a II. sz. iskola csapatának kapitánya vette át a mezőny legjobbjának járó labdát *Sebes Gusztávtól*, az Aranycsapat szövetségi kapitányától. Csapatunk kapusa, *Duró Imre* ma az iskola tanára. Ezt az eseményt a tv is közvetítette (a riporter – milyen véletlen – megint *Novotni Zoltán* volt).

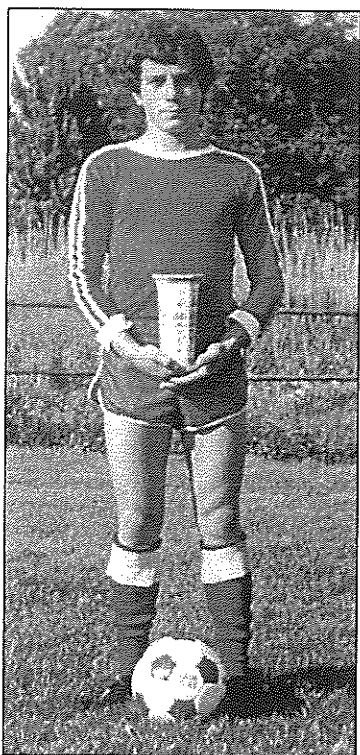
De hogy tovább fokozzuk a véletlenek felsorolását, *Nagy Zsolt* 1983. november 10-ére már a magyar serdülő válogatotthoz kapott meghívót. Itt a szövetségi kapitány nem más, mint *Ziegler János*, a régi Pomázi Általános Iskola és Gimnázium testnevelő tanára volt.

Véletlenek tehát igenis vannak! Legalábbis a fociban.

Hernádi Ferenc

Sikeres focistáink

A 80-as évek közepén összeállt egy jó kis focicsapat a II. sz. iskolában. A *Szeifert László, Pölcz József, Nagy Zsolt, Konc Péter, Magyar Pál, Horváth György, Tóth Attila, Oláh Márton, Melicher Zoltán, Balogh Sándor, Horváth Sándor, Ferenc Sándor, Schieszl Csaba, Kuruc Tamás* alkotta csapat 5–6. osztálytól a 7–8. osztályig a serdülő és az ifi korosztályban is szinte azonos összeállításban szerepelve, rengeteg kupát és bajnokságot nyert. (1983–1984: Kossuth Kupa, Bukovics Kupa, Veresegyházi Húsvéti Kupa.)

A sikeres szereplés Pest megye válogatottjába való meghívást is jelentette egyben *Horváth György, Melicher Zoltán és Szeifert László* számára.

A tehetségkutató akcióban a legjobb hátvéd címet szerzett *Nagy Zsolt* magyar serdülőválogatott is lett.

Hernádi Ferenc

Nagy Zsolt a tehetségkutató verseny után

Jó közösség, közvetlen tanárok

16 évvel ezelőtt még én is a most 100. évfordulóját ünneplő iskola diákja voltam. Az 1981 és 1985 közötti években a II. Számú Általános Iskolába csak felső tagozatos diákok jártak. Ha jól emlékszem, tizenkét osztály, azaz évfolyamonként három.

Az iskola akkori igazgatója, *Titton Miklósné* és az iskola tanárai nagy hangsúlyt fektettek a pontosságra és a fegyelemre. 7 óra 45-ig mindenkinek be kellett érkeznie az iskolába, mert utána kapuzárás volt, a későn jövőt pedig jelenteni kellett az ügyeletes tanárnak. Sorakozónál az ügyeletesek (kijelölt tanulók) járkáltak az osztályok között, kiállítva a sorból a beszélgetőket, rendetlenkedőket. Közös köszönések után vonultunk fel az osztálytermekbe, ahol a két ügyeletes (hetes) már előkészítette a naplót és az egyéb eszközöket az óra megtartásához.

Minden tanár a maga módján, személyiségéből adódóan, a legmegfelelőbbnek tűnő módszerrel próbálta „kordában” tartani az osztályokat. Volt szigorú és kevésbé szigorú tanárom, volt, aki erélyes hangjával, míg más közvetlenségével irányított, tanított bennünket. Jó úttörőkhöz mértén viseltük ünnepeken a piros nyakkendőt és tanultunk hol szorgalmasan, hol pedig kevésbé nagy buzgalommal.

A szorgalom motiválásában osztályfőnököm, *Veress Kálmán* igazán kitartónak bizonyult. Nagyszerű tanár és csodálatos ember volt. Minden „nehézség” átsegítette az osztályt (felvételi és egyéb pályaválasztási nehézségeken). Kiállt mellettünk a jó és a rossz dolgokban, elnyerve mindezzel a bizalmunkat. A magyar és az orosz nyelvet igyekezett minél alaposabban elsajátíttatni velünk.

Osztályrendezvényeken és osztálykirándulásokon, amik mindig nagyon jól sikerültek, sem ismerhettük meg másként, mert mindig önmagát adta.

A számok, halmazok rejtelseibe *Kiss Árpádné*, mindannyiunk kedvenc Piri nénije vezetett be minket. Szigorú, ám következetes, melegszívű tanárnő. Ha úgy látta, hogy problémája van az osztálynak vagy valamelyik tanulónak, beszélgetést kezdeményezett a probléma megértéséért, annak megoldásáért. Óráit nagyon lelkesen tartotta, újabb és újabb eszközöket (kúp, gúla stb.) mutatott be. Óráin peregtek az események, ami nekünk motiváló volt, mert sokszor jutottunk sikerélményhez, amit megfelelő osztályzattal értékelt. Minden századik órát egy tanuló tarthatta, és akkor végre mi kérhettük számon társainktól azt, amit akartunk. Ezt mindig szerettük, de újabb tanári állásra várva lassan telt el a következő 99 tanóra.

*Gila Illésné*nél, *Aranka néni*nél énekeltük túl a zongorát, az alt és mezzo szolamokat. Nagyon szerette a népdalokat, amiket számonkért a hozzájuk tartozó ismertetőikkel együtt. Az elméletet inkább a fiúkra alapozta. Nagyon sok

hanglemezt hallgattunk, hogy jobban megismerhessük a könyvekben szereplő műveket. Egy héten legalább kétszer kötelező volt a lányoknak az énekkar. Ezzel felkészültünk az ünnepekre, alkalmankénti versenyekre.

*Hernádi Ferenc*től tanulhattunk a Föld kialakulásáról, belső kincseiről, különböző országok társadalmának értékeiről. A feladott anyagrészeket mindig felelés formájában kérte számon. A tábla mellé kirakott térképen kellett megmutatni az órán említett földrészt, országot, hegységet, folyót stb. Órai pihenetők, érdekesek voltak.

Sárréti Pali bácsi volt az a szeretett tanárunk, aki még a lányokat is satupad mögé állította. Manuális készségünket fejlesztve adta fel különböző feladatait. Kulestartót faragtunk, madáretetőt készítettünk, jelzőtáblákat festettünk. A lányoknak mindig sokat segített, a fiúktól azonban elvárta az önállóságot. Az otthon elkészített vagy csak befejezett tárgyakat a megadott időre mindig be kellett vinni. Nem szerette, ha valaki az óráján rágózott vagy hintázott a forgószéken. Az illetőt mindig felállította. Szerette azonban a rendet és a fegyelmet. Nem utolsósorban az esztétikus, tiszta munkákat.

Gérics Sándor megmutatta nekünk a német nyelv tanítása során, hogy milyen fontos a szorgalom és a kitartás ahhoz, hogy megalapozzunk egy idegen nyelvet. A legszigorúbb tanár volt, akinek órájára nem lehetett felkészületlenül menni. Szerettük, amikor énekelve jött be a tanterembe, mert akkor tudtuk, hogy az óra énekléssel, játsszással fog eltelni. Igen jó hangján többször bemutatta az új dalt, amit mi élvezettel hallgattunk. Kevésbé örültünk akkor, amikor dolgozatfüzetekkel a hónap alatt érkezett. Azt hiszem, ez az érzés minden diák számára természetes.

Tanáraink az évek során megtanítottak arra, hogy boldogulásunk alapja a szorgalom, a kitartás és a tanulni akarás lehet. Nagyon szerettem ebbe az iskolába jární, mert jó volt az osztályközösség és tanáraink is barátságosak, közvetlenek voltak.

Kozmérné Szökő Erzsébet

A Szülői Munkaközösség – részünk az iskolából

Aki elvállalja bármely iskola Szülői Munkaközösségének a vezetését, tudja, nehéz feladat vár rá. Én úgy kezdtem hozzá ehhez a munkához, hogy bízam a többi szülő segítségével, ötleteiben. Nem is csalódtam, SZM-elnökségem idején igen agilis, tettekre kész anyukák, apukák segítettek, akik tudták, hogy a gyerekekért, a közösségért dolgoznak. A legnehezebb az anyagiak előteremtése volt. Pénz nélkül már akkor sem ment semmi. Egyetlen bevételünk a minden év tarsangján megrendezett SZM-bál volt. A bevételt elsősorban a büfé forgalma

jelentette. Ennek megszervezését minden évben más-más osztály vállalta. Bizonyos százalék a bevételből őket illette, amit osztálykirándulásra fordíthattak. A tombolára az ajándékokat a községben működő vállalatok, szövetkezetek és a szülők adták össze. Bő választék volt mindig! A tombolajegyek árusítását is a szülők végezték. Ebből a bái bevételből kellett egész évben gazdálkodnunk. Jutott belőle kirándulások, táborozások támogatására, új sátrak vásárlására, a sportpálya felújítására, az iskolaudvar egy részének betonozására. Örültünk minden hasznos célra kiadott fillérnek! Az új sátrakat a 8. d-sek boldogan próbálták ki a Szelidi-tónál a táborozásokon, ahol mi, szülők is szép számmal részt vettünk *Hernádiné Éva néni* szervezésében.

Táborozás 1985-ben a Szelidi-tónál

Különös gondot fordítottunk a pedagógusnap méltó megünneplésére, ami igaz, évente csak egyetlen nap, de mi igyekeztünk mindig emlékezetessé tenni, mert a szeretet és a megbecsülés egész évre szól.

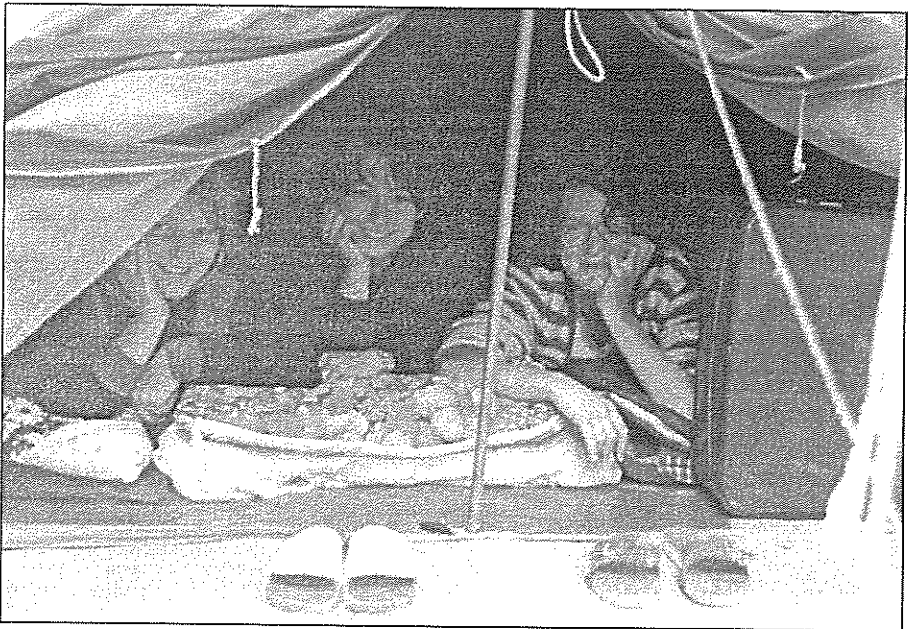
Fő célunk a szülők és a pedagógusok közötti jó kapcsolat, együttműködés kialakítása, fenntartása volt, és ennek gyermekeink lettek az élvezői. Amit gyerekeink boldogságáért, boldogulásáért teszünk, az soha nem jelentéktelen semmiség. Minden cselekedetünkkel, amit az iskola, a diákok, a nevelőtestület érdekében tettünk, hozzájárultunk az iskola jó közérzetének kialakításához.

Jankó Tiborné

Morzsák

1984 ősze, szeptember 1. Meleg, száraz nap volt, amikor először léptem be a II. Számú Általános Iskola kapuján. A melegre azért emlékszem pontosan, mert az anyukám varrta hosszú iskolaköpenyt viseltem. Ronda volt, meleg és kötelező. Tizenkét évesen egy új iskolában, új osztálytársak és tanárok között. A percek éveknek tűntek, amíg az épületből harsogó rekedt hangú csengő hangjára szétrebbenő gyerekkavalkád közepén csak álltam, és az agyam lázasan dolgozott, vajon én itt hova tartozom. Akkor talán most hazamegyek és holnap ismét megpróbálom, gondoltam, amikor egy szemüveges, barna, göndör fürtös lány lépett hozzám és bevitt az osztályba. Ő volt Vera, aki a legjobb barátnőm lett, és persze ott volt Gyöngyi és Csilla. Mi négyen, akik véd- és dacszövetséget kötötünk az orosz-, a földrajz-, valamint a rettegett irodalomórai felelések ellen. Mi négyen együtt sírtunk és nevtünk, egy sátorban aludtunk a Szelidi-tó mellett az osztálytáborozáson, és együtt gyűjtöttük az újságpapírt az új tornateremre felajánlásként. Én most rájuk emlékezem, és *Éva nénire, Feri bácsira, Pali bácsira*. Nekik üzennék is halkán, csak annyit: Köszönöm!

1987 tavasza. Fagyos szél járta át a virágokkal feldíszített osztálytermet. Virágcsokrokkal a kezünkben ballagtunk végig a szürke és zöld folyosókon, a termék kissé már megkopott padlóján. Szerettem volna haladékat kapni, csak egy kicsit, hogy visszajöhessenek ide, a biztonságot jelentő ismerősök közé, hogy láthassam őket, velük lehessenek.

Sátortáborban a Szelidi-tónál

Kiléptünk a zöldre festett, nyikorgó kapun, mi négyen és a többiek... Sokukat azóta sem láttam, mert szétfűjt minket az élet úgy, ahogy a szél teszi egy marék morzsával.

Dr. Sinka Ildikó

Tájfutástól a tibeti Kőrösi Csoma Sándor Expedícióig

Deli Tamás 1990-ben az iskola végzős tanulójaként részt vett egy komoly kihívást jelentő 100 km-es túrán. Akkor még nem is gondolhatott arra, hogy néhány év múlva – immár egyetemi hallgatóként – milyen hasznát veszi majd ennek a próbatételnek. A „Kinizsi 100-as“ jó edzés volt ahhoz, hogy a tibeti Kőrösi Csoma Sándor Expedíció tagjaként megbirkózzon egy újabb kihívással. Tamás így emlékszik az első erőpróbára:

– A nyolcvanas évek második felében a labdarúgás és a kézilabda mellett mindig felbukkant az iskola sportkínálatában egy-egy újdonságnak számító sportág is. Ilyen volt a nyolcvanas években a *Zakariás János tanár úr* által vezetett tájfutás is. Ő maga is versenyszerűen űzte ezt a sportágot a budapesti Törekvés SE-ben.

A sportág jó térkép- és tájolóismeretet, erős, kitartó fizikumot és állóképességet igényel művelőitől.

Iskolánkban mintegy tíz évig működött ez a szakosztály. A kemény edzések, edzőtáborok sok szép sikert eredményeztek.

Nagy István bajnok lett az úttörő-olimpián, míg *Vereszi Tibor* és *Korcsok Pál* is számtalan érmet és kupát hozott el a versenyekről. Ők a mai napig is űzik ezt a sportágot.

Most mégsem róluk mesélek, hanem egy tömegsport jellegű teljesítménytúráról. Véletlenül találtunk rá egy hirdetés útján. Ez volt a híres-hírhedt „Kinizsi 100-as“. A csillaghegyi strandtól indult a Pilis-hegységen át Dorog, Tokod és a Gerecse érintésével a tatabányai Szárliget állomásig. Ezt a 100 km-t 24 óra alatt kellett teljesíteni. Az előző évi adatok szerint 1989-ben 562 indulóból csak 331-nek sikerült időre beérni a célba, 231-en feladták.

Mi kell több egy állandóan bizonyítani akaró kamasznak, aki még tájfutással is próbálkozik? Gyorsan eldöntöttük, hogy indulunk. Megkértünk három tanár urat, szervezze meg számunkra az utat. *Zakariás tanár úr* az éjszakai szakasz vezetését vállalta Tokodtól, hajnalig. *Hernádi tanár bácsi* vállalta végig a kísérő szerepét. *Duró Imre tanár úr* Trabantjával János bácsi Tokodra szállítását vállalta, illetve hazavitte azokat, akik kénytelenek voltak közülünk feladni a versenyt.

Megtörtént közben az indulókeret kijelölése: *Szonder Balázs*, *Romvári Loránd*, *Varga Krisztián*, *Horváth Andrea* és én, *Deli Tamás* fértünk az indulókeretbe *Hernádi tanár úr* vezetésével.

1990. május 19-én 7 órakor egy nagy sóhajjal elindultunk a csillaghegyi állomásról mi hatan 840-ed magunkkal. Később kiderült, hogy iskolánkból *Eser Attila* vezetésével egy másik illegális csapat is elindult. Ők nem fértek be az eredeti csapatba. Természetesen le akartak győzni minket!

Erős tempóval indultunk. Előre megterveztük 10 km-re lebontva a résztávok idejét. Így mindig tudtuk, mikor kell erősítenünk és mikor szusszanhatunk. Hamar magunk mögött hagytuk Csobánkát és a Pilis-nyeregben utolértük az elején túl gyors tempót diktáló szakadárokat. Nem nagyon pihentünk, így a megbeszélte találkozóhoz Tokodbányára egy órával előbb érkezünk. Ekkor már a fele (50 km) mögöttünk volt. Most már nemcsak elszántak, fáradtak is voltunk. 16 óra volt. Pihentünk, előkerült az elemózsia és a nélkülözhetetlenné váló elemlámpa. 17 órára megérkezett *Duró tanár úr* kocsijával *Zakariás János* bácsi. A csapat „veszteség” nélkül vágott neki az éjszakának. Sóvárogva néztünk a hazainduló Duró-Trabant után. A második 50 km súrolta a „túlélő-túrák” igénybevételét. Már az sem lelkesített nagyon, hogy a kósza hírek szerint már 180-an feladták. Andrea és Krisztián is egyre többször panaszkodott a lábára. A besötétedés aztán hozta a többi problémát. A kaptatók és a lejtők a bokák harmonikálását, a görgő kövek, kavicsok az anyafölddel való egyre többszöri kapcsolatteremtést biztosítottak. Hernádi tanár úr egy léggöykérrel való találkozás után akkorát repült, hogy a rádiójából és az elemlámpájából kirepültek azóta is a Gerecse aljnövényzetét fertőzik. 75 km-nél fájó szívvel el kellett búcsúznunk *Horváth Anditól* és *Varga Krisztiántól*. A lábukat a cipő úgy feltörte, hogy nem tudtak továbbjönni.

Az éjszakai erdőben szentjánosbogárként imbolygó fények az előttünk járó túratársak elemlámpái voltak. Bár telihold volt, a lombkorona semmit sem engedett látni. Gondolatainkban a „többet soha” és a „csak azért is” már fele-fele arányban keveredett. A koldusszállási forró tea valahogy nagy nehezen átsegített a holtpontra. Lassan pirkadt, a tatabányai elágazásnál elváltunk *Zakariás tanár bácsitól*. Még 20 km volt hátra. Már nagyon untuk. Leülni, enni még nem mertünk, csak ittunk egymás után plusztablettás forrásvizet a kulacsból. Nem érdekelt sem a gyönyörű madárhang, sem a napfelkelte – csak a cél. Még 90 km-nél valaki a rádiótól készített velünk egy riportot. Honnan jöttünk, melyik iskolából? Talán helyes válaszokat adtunk. Talán...

A célba berohantunk! Hanyatt fekvé, a lábunkat, talpunkat napoztatva fogyasztottuk az ingyen virsli reggelit.

A borzalom ezután következett. Ezeken a vízhólyagos felpuffadt talpakon kellett kimenni az állomásra és felülni a vonatra! Ott tíz perc múlva mindenki elaludt. Közben mormolta magában „soha többet Kinizsi 100-as”!

Közlemény: „Nevezett 855, teljesítette 593, feladta 262 fő.”

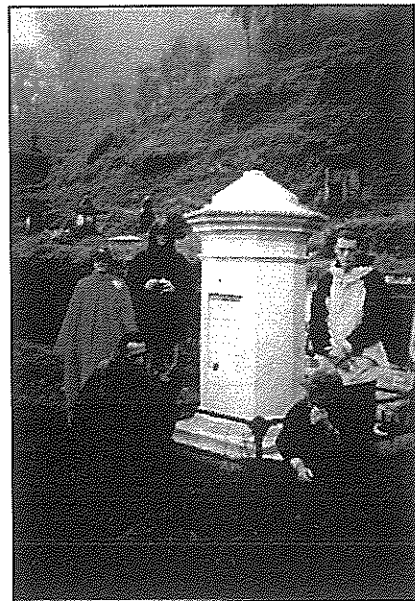
Oklevél a hosszú távú túráról

1997-ben már mint a kertészeti egyetem hallgatója értesültem arról – folytatta Tamás a másik nagy kihívást jelentő utat felidézve –, hogy *dr. Nagy Sándor* prof. őt hallgatót keres egy nyugat-tibeti, Kőrösi Csoma Sándor emlékére szervezett expedícióhoz. Megpályáztam. Sikerült!

Júliusban már repültünk Delhibe. Utazás a múltba. Ötnapos gyalogtúra teljes felszereléssel, nappal 30 °C-os tűző nap-sütés, éjjel 10 °C hideg, szállás hálósákban, oxigénhiány. Zacskós leves, konzerv, ismeretlen eredetű táplálék fogyasztásának következményei, rossz közérzet, napi húsz km...

Hágók, kolostorok, hágók, kolostorok, hágók, 4200 méter.

Kőrösi Csoma Sándor! Egy pomázi diák hajt főt a sírodnál, talán a „Kinizsi 100” alatt átélt kínlódás is hozzásegített ahhoz, hogy az itteni megpróbáltatások már nem az újdonság varázsával hatottak.

Az expedíció tagjai
Kőrösi Csoma Sándor sírjánál

Hernádi Ferenc

Az iskola tanárai 1970 és 1989 között

Adamik Béláné
Albertné Czékmány Ilona
Dr. Balázs Györgyné
Belos Hajnalka
Bezsenyiné H. Melinda
Bihari Sándorné
Billein Józsefné
Bódai Zsuzsanna
Borka Gyuláné
Böröcz Lászlóné
Böszörményi György
ifj. Czimer László
Csipeiné Zele Marianna
Csólics Sándorné
Debreczeniné Szabó Ilona
Dés Magdolna
Duró Imre
Erdősi Margit
Fábián Antalné
Faragó Zsuzsanna
Farkasné Balla Györgyi
Feketéné Bihari Ilona
Galaba Adrienn
Gáality Vojiszlávné
Gérics Sándor
Gérics Sándorné
Gila Illésné
Gusloványi Jenőné
Gyóriné Sósity Anna
Gyurity Irén
Hajdu Jánosné
Haller Istvánné
Hardi Péterné
Hernádi Ferenc
Hernádi Ferencné
Hernádi Kvetta
Horváth Gyula
Horváth Józsefné
Dr. Juhár Jánosné

Juhász Oszkár
Kapin Györgyné
Károlyi Pálné
Dr. Karsayné Imre Gabriella
Katona Sándor
Kerekes András
Kerekes Andrásné
Kiss Árpádné
Kiss Julianna
Kiss Pál
Kodenka Istvánné
Kolozs Tibor
Kolozsi Ágnes
Kolozsváriné Lévai Mária
Koncz Dezsőné
Koncz Gabriella
Konta Zoltánné
Kóti Erzsébet
Kovács Andrásné
Kovács Veronika
Kozma Péterné
Körtvélyesi Sándorné
Krivácsi Lászlóné
Krizsányi Tiborné
Ladvánszky Jánosné
Leidingerné Fodor Mária
Lempel Jánosné
Martinusz Ferencné
Máthé Elvira
Megán Mária
Megyeri Lászlóné
Mitterman Józsefné
Molnár Jolán
Molnárné Ekker Rita
Muzamel Ernő
Muzamelné Jandó Judit
Nádas Tiborné
Nádasdi Gyuláné
Nagy István

Nyitrai János
Ónody Lórántné
Pancza Erika
Panyik József
Panyikné Veres Anikó
Papp Gábor
Patkás Zsuzsa
Peják Zsiváné
Perényi Mária
Péterné Fekti Éva
Révész Józsefné
Rotár Szvetozárné
Ruskovics Gáborné
Rutkai Imréné
Sántáné Bontovics Ilona
Sárréti Pál
Scheck Mátyásné
Sík Jánosné
Dr. Simon Lajosné
Sipos Endréné
Sipos Mártonné
Sohler Istvánné
Steffler Ildikó
Szabó Árpádné
Szabó Istvánné
Szalayné Rédling Margit

Szarvasné Zaliczay Ágnes
Dr. Szászy Lajosné
Székely Andrea
Dr. Székelyné Kopp Eszter
Szucsicsné Faragó Ildikó
Szűcs Tünde
Takaró Sándorné
Tanító Lajosné
Tímár Gergely
Tímár Gergelyné
Titton Miklósné
Tóth Gáborné
Dr. Tóth Gáborné
Tóth Józsefné
Dr. Török Erikné
Varró Tamásné
Vaskóné Pántya Júlia
Veress Kálmán
Veress Kálmánné
Vereszki Tiborné
Virág Ferencné
Vogel Mihályné
Zakariás János
Závodczky Irén
Zsidei Barnabás

(A tanárok névsorát az anyakönyvi naplóból gyűjtöttük ki, az esetleges hibákért elnézést kérünk.)

A SASHEGYI ISKOLA

1990–2001

Jelképeink

Az 1901-ben alapított iskola Pomáz lakosainak gyarapodásával egyre szűkebbnek bizonyult, így 1953-ban megnyitotta kapuit a Beniczky utcai 2. Sz. Általános Iskola. Következésképpen az Iskola utcai épület ettől az időtől fogva az 1-es nevet viselte. A főváros közelségének köszönhetően a fejlődés nem állt meg, 1981-ben egy újonnan épült iskola köszöntötte a község gyermekeit a Mátyás király utcában. Hogy milyen megfontolásból, nem tudjuk, de azután az kapta meg az 1-es számot, a Beniczky és az Iskola utcai épületek összevontan egy iskolaként a 2-es számot viselték. Hogy tovább bonyolódjon – vagy inkább egyszerűsödjön – a dolog, 1990-ben a 2-es iskolából kivált a német nemzetiségű iskola Beniczky utcai székhellyel, ez lett a 3. Sz. Általános Iskola, és az Iskola utcai épületben újraalapított önálló iskola viselte tovább a 2-es számot. A számok kavalkádjába felnőtt és gyermek egyaránt belebonyolódott. Nemcsak ezért, hanem azért is, mert egy jól választott név tartást ad, bizonyos kötelezettségekkel és kötelességekkel is párosul, megalakulásunkkor nyomban elhatároztuk, hogy számozás helyett nevet keresünk az iskolánknak. Pályázat útján 1990 őszén döntés született a Sashegyi Sándor név felvételéről. 1991 márciusában, Sándor-nap környékén rendeztük a névadó ünnepséget. Erre az alkalomra a Képzőművészeti Főiskola egyik végzős hallgatója megrendelésünkre diplomamunkaként megalkotta Sashegyi Sándor domborművét, és elkészített tíz darab Sashegyi Emlékplakettet. A dombormű az iskola előterének falát díszíti, az Emlékplakettet pedig Sashegyi Napokon az arra érdemes sashegyis diákok kapják.

Így lett iskolánk első jelképe a *Sashegyi Sándor név*, amely nemcsak tanulóinkat, de az iskola tanárait is kitartó, szorgalmas munkára, hazaszeretetre, szűkebb hazánk megbecsülésére, az egymás iránti tiszteletre buzdítja.

A következő jelképünk a már említett *Sashegyi Emlékplakett* lett. 1991 októberében létrejött az iskola pedagógiai programjában megfogalmazott nevelési-oktatási célkitűzések megvalósítását segítő *Sashegyi Sándor Alapítvány*. A kuratórium elhatározta, hogy a nevelőtestület véleményét meghallgatva, Sashegyi Nap alkalmával Sashegyi Emlékplakettet adományoz egy-egy arra érdemes tanulónak.

Az adományozás feltételei:

1. Tanulmányi munkáért:

- körzeti vagy ennél magasabb szintű tanulmányi versenyen való kiemelkedő teljesítmény
- nyolc éven át kitűnő vagy jeles bizonyítványért automatikusan.

2. Az iskoláért végzett kiemelkedő teljesítményért:

- a sport vagy a művészetek területén, amennyiben szorgalmas tanulmányi munkával párosul
- egyéb, az iskoláért végzett tevékenységért.

A kitüntetést a 2000. évvel bezárólag kilenc tanulónk nyerte el.

Az első *Sashegyi Napot* 1993-ban tartottuk, azóta gyönyörű, emlékezetes hagyománnyá vált az iskolánkban, jobbára a tanév utolsó napjaiban rendezzük meg.

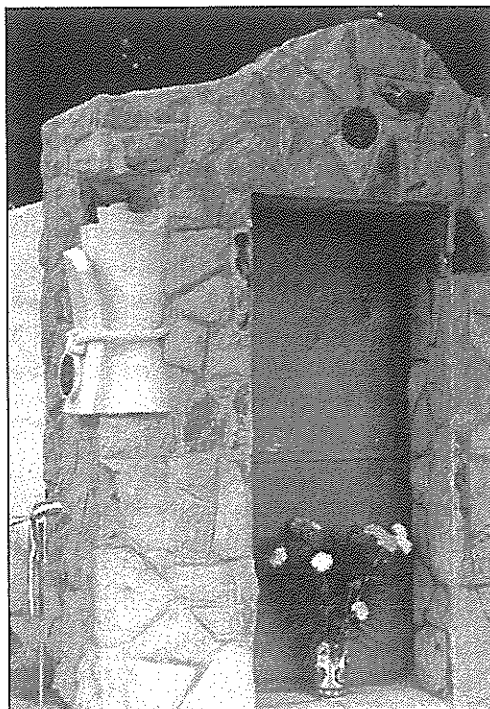
A sorban a következő jelképünk *iskolánk címere és zászlója*. Ezeket a jelképeket már a 100. évfordulóra készülve, a keresztény magyar állam megalakulásának 1000. évfordulója tiszteletére alkottuk meg 1999 júniusában.

Hernádi Ferenc kollégánk által tervezett címer az iskolaépület bejáratát, iskolánk zászlaját és az ezeréves évfordulóra felépített *Millenniumi emlékkapunkat* díszíti. A centenáriumi ünnepségre *érméket* fogunk készíttetni, melyek a címert ábrázolják.

1999-ben készült el iskolánk zászlója

A zászló egyik oldalán a címerünk, a másik oldalán iskolánk jel-szava található, melyet egykoron Sashegyi Sándor mondott: „Szeressük ezt a földet!“. A zászló eddigi ünnepeinket tette ünnepélyesebbé, fennköltebbé. A centenáriumi ünnepségre *Jubileumi parkot* építettünk, ahol a nemzeti és a városi zászló kíséretében iskolánk zászlaja lobog, nap mint nap hirdetve iskolánk elhivatottságát a nemes célok elérésére.

A Millenniumi emlékkapu

Ezekkel a jelképekkel iskolánk tanulóinak, tanárainak, dolgozóinak és a szülőknél az összetartozását, a közös célért történő együttműködést szeretnénk hangsúlyozni.

Bízom abban, hogy jelképeink nevelő hatása segít abban, hogy iskolánkból kötelességtudó, hazaszerető, embertársaikat tisztelő emberkékké lépjenek át következő iskolájukba és onnan a nagybetűs ÉLET-be.

*Dr. Juhár Jánosné
igazgató*

A névválasztás

Iskolánk igazgatónője, dr. Juhár Jánosné 1990. november 15-ei határidővel nyílt pályázatot írt ki az iskola elnevezésére. A pályázatot a községben is közzétették, várva a javaslatokat.

A kiírásban szerepelt, hogy a névadásnál vegyék figyelembe az iskola környezetét, a pomázi hagyományokat, a Pomázon élt vagy innen származó, nagy tiszteletben álló személyiségeket, az iskola nevelési célkitűzéseit, és mindent, ami szempont lehet a legmegfelelőbb, a legméltóbb név kiválasztásához. A pályázatra tíz javaslat érkezett: Mesélő-hegyi Általános Iskola, Templom Téri

Általános Iskola, Kőhegyi Általános Iskola, Luppá Péter Általános Iskola, Teleki József Általános Iskola, Vujicsics Tihamér Általános Iskola, Kastélydombi Általános Iskola, Bóna Zsigmond Általános Iskola, Teleki Általános Iskola és Sashegyi Sándor Általános Iskola.

A döntés 1990. november 21-én született meg, amikor is jelen voltak az iskolavezetés, a Szülői Munkaközösség, a fenntartó, a Diákönkormányzat képviselői, Pomáz nagy öregei, meghatározó személyiségei, többek között *Balogh Gyula, Berecz Ervin, Borszéki Márton, Martinusz Ferenc, Tregеле Kálmán*. Végül a szavazás eredményeképpen Takács Lászlóné óvónő pályázatát fogadták el, aki Sashegyi Sándor pomázi régészt javasolta névadónak.

Takács Lászlóné így emlékezik vissza a névadás körülményeire:

– Abban az időben a lányom még általános iskolás volt, és a pomázi II. Sz. Általános Iskolába járt. Én a Szülői Munkaközösség tagja voltam. Tudomásomra jutott, hogy a nevelőtestület pályázatot írt ki az iskola elnevezésére, mert méltatlannak tartotta, hogy II. számmal jelöljék iskolájukat, amely pedig a legrégebb a faluban, és évtizedekig I. számú iskolaként szerepelt. Elhatároztam, hogy a Sashegyi Sándor Általános Iskola elnevezésre fogok pályázni.

Az óvónőképző elvégzése után 1959. augusztus 1-jén Pomázra helyeztek, az akkori „Délszláv“ Óvodába. *Sashegyi Sándor* 1958-ban meghalt, de emléke akkor még elevenen élt a pomáziakban. Sashegyiről először *Petromárkó Vojintól* hallottam, aki régebben gyakran elkísérte őt kutatásai színhelyére. 1960-ban megvettem dr. Erdélyi István Pomáz középkori emlékei című könyvecskéjét, amelyből sok érdekes dolgot tudtam meg Pomáz múltjáról, Sashegyi Sándor életéről és munkásságáról. A Tregеле családnál tett látogatásaim során is sokat meséltek róla. Úgy hozta a sors, hogy 1967-ben özvegy *Sashegyi Sándorné* albérlője lettem, a régész egykori lakásában. Alaposan megvizsgálhattam a Sashegyi által restaurált tárgyakat, elolvashattam cikkeit, feljegyzéseit. Aztán máshová költöztem, sőt Sashegyi néni is eladta a pomázi házát, és Budapestre költözött. A pomáziak pedig egyre kevesebbet beszéltek arról az emberről, aki itt járt iskolába, és rengeteget dolgozott azért, hogy az itt lakók megismerhessék a község múltját, és büszkének lehessenek rá. Amikor a pályázatot kiírták, a fiatalabbak már alig tudtak valamit Sashegyi Sándorról, annak ellenére, hogy a község egyik utcája viselte a nevét. Az elhatározás megszületett, de én tudni szerettem volna, hogy mi a véleménye a falutörténetben, régészetben jártas embereknek, akik kellőképpen ismerték Sashegyi munkásságát, kutatási eredményeit. Felkerestem tehát *Balogh Gyulát* azzal a kérdéssel, hogy méltó-e Sashegyi Sándor arra, hogy egy iskola viselje a nevét? *Balogh Gyula* véleménye az volt, hogy amit Sashegyi tett, az jelentős, de nem volt szakképzett régész, ezért ő inkább egy országos hírű, képzett régészről nevezné el az iskolát. Megtudtam, hogy a Sashegyi által megtalált anyag kisebb része Szentendrén, nagyobb része a budapesti Nemzeti Múzeumban van.

Sashegyi Sándor két társával a Kliszán

Felkerestem *Tettamanti Sarolta régészt*, aki szóban támogatta elhatározásomat. Ezután beszéltem *dr. Parádi Nándor régésszel*, a Nemzeti Múzeum Középkori Főosztályának megbízott vezetőjével, aki azt mondta, hogy a pomázi anyag jelentős, sőt egyes darabjai egyedülállóak egész Magyarországon.

Igaz, hogy Sashegyi Sándor nem tanult egyetemen, de autodidakta módon megtanult szinte mindent, amire szüksége volt. Már felnőttként sajátította el a latin és a német nyelvet, megtanult restaurálni, így az ásatásai során előkerült anyag értékét felismerte, meghatározta a kort, amelyben keletkezett. Szakszerű rajzokkal, leírásokkal rögzítette a helyszínen talált állapotot, és a tárgyakat szinte profi módon restaurálta. Ezért a fentiek figyelembevételével, úgy gondolkodtam, hogyha voltak is országos hírű, képzett régészek, akik Pomázon is kutattak, azokról bárhol az országban el lehet nevezni bármilyen jelentős intézményt. Sashegyi Sándorról azonban csak Pomázon lehet valamit elnevezni, és akkor miért ne legyen ez éppen az az iskola, ahova ő maga is járt? Kitaró

Vendégek az iskola névadó ünnepségén, középen Sashegyi Sándor özvegye

munkával, önképzéssel, egész életével s nem utolsósorban lokálpatriotizmusával példát adhat az iskola tanítványainak és tanárainak is.

A pályázatot tehát megírtam és beadtam. A bírálóbizottság tagjainak többsége hozzám hasonlóan gondolkodott, hiszen az iskola ma is volt tanítványának a nevét viseli. A névadó ünnepségen magas kora ellenére jelen volt Sashegyi Sándor özvegye is.

Remélem, hogy elértem célomat: Pomázon Sashegyi Sándor autodidakta régész neve nem merül feledésbe – fejezte be a névadás körülményeinek felidézését a pályázat nyertese, Takács Lászlóné.

Egervári Lilla

Névadónk síremlékéről

1991 óta büszkén viseljük a Sashegyi Sándor Általános Iskola nevet. Nem a névadásról, hanem a névadóról faggatom *Simonné Franci nénit*.

Sashegyi Sándornak, az autodidakta régésznek az új temetőben áll szokatlan formájú síremléke. Kinek a kérésére, kezdeményezésére készítették ezt a szobrot?

– Sashegyi Sándor felesége, Gizi néni keresett meg a hivatalomban – emlékszik vissza az akkori tanácselnőknő. Arra kért, hogy állítson a község a férjének egy jellegzetes sírkövet, cserébe átadja a régész hagyatékának egy részét. Az

ötletet Gizi néni adta: a Holdvilág-árokából, ahol a férje hosszú éve-
kig kutatott ősmagyar emlékek
után, hozzanak fel egy hatalmas
kőtömböt. Ebből faragják ki az
ún. „kamennaja kukla“ – kőbaba
formát.

Ez a szoborforma az őshazából
való motívum, amely Sashegyi
Sándor kutatásainak egyik rész-
területére utal. Állítólag a régész
egy ehhez hasonló töredéket talált
a Holdvilág-árokban, s erről sokat
mesélt a feleségének. Sajnos, az a
lelet megsemmisült. A kőbaba
egy kupát tart a kezében, s felfog-
ja vele az élet vizét. A kőtömböt
egy esztergomi pap faragta ki,
ingyen, ajándékként a község szá-
mára. A sírhelyet a község adta
a családnak örökös használatra.

A síremlék avatása 1961-ben

Nyalcadikosaink névadónk sírjánál

Az avatóbeszédet Franci néni tartotta. A műsort az iskolások adták. Az avatáson részt vett a Pest Megyei Idegenforgalmi Hivatal vezetője is, valamint a Nemzeti Múzeum képviselője, a község előljárói és apraja-nagyja.

A síremlék kőtömbjének kiemelése is érdekes történet. Miután a megfelelő nagyságú követ kiszemelték a Holdvilág-árokban, lóval próbálták kihúzatni az Áldozókő alatti szakadékból. De a ló lába eltörött. Ekkor traktort vettek igénybe. Az pedig belecsúszott a szakadékba. Ekkor a szentendrei katonákat hívták segítségül. Ők csörlővel húzták fel a hatalmas kőtömböt az árokból, majd az Elektromos Művek darus kocsija szállította be a temetőbe. Ott, a helyszínen faragta ki a művész. A faragás közben széthullott kődarabok kerítik be a sírt.

Így vált névadónk álma valóra közös akarattal, összefogással és nem kis leleménnyel.

Hernádi Ferencné

Sándorok kézszorítása

Csak most volt, hogy 1992 nyarán Sós-kúton összefutottam Czenter Magdi tanárnővel, volt osztálytársammal. Jól elbeszélgettünk, s Magdi néni többek között elmondta, hogy igazgatónője, dr. Juhár Jánosné szeretne kapcsolatot teremteni egy erdélyi iskolával. Mivel engem ismer, s tulajdonképpen földik vagyunk, felajánlotta nekem ezt a kapcsolatteremtési lehetőséget.

Örömmel fogadtam az ajánlatot, mert – bár 1989 után nagy divattá vált – Kobátfalvának nem volt testvértelepülése. Úgy látszik, a szegény testvér nem kell senkinek. Aztán jött a levél. A kapcsolatépítést Marika néni Kiss Pali bácsira, az igazgatóra bízta, aki pontos, rendszeres levélírónak, jó szervezőnek bizonyult. Eldöntöttük Pali bácsival, hogy nem testvériskolák, hanem baráti iskolák leszünk, ugyanis a testvért nem, de a barátot meg lehet választani. Így indult a pomázi Sashegyi Sándor és a kobátfalvi Gálfi Sándor Általános Iskola s aztán a két falu, majd múlt évtől a falu és a város közötti baráti kapcsolat. Úgy egyeztünk meg, hogy kapcsolatunk alapját a cseretáborozás képezi. Ez meg is valósult.

Az első alkalmakkor gyermekekből s két-három nevelőből álltak a csapatok, majd egyre jobban bekapcsolódtak a nevelőtestület tagjai és a szülők is, úgyhogy jelenleg az arány fele-fele gyermek és felnőtt. Izgalommal vártuk 1993 nyarat, az első pomázi kirándulás idejét, hisz Magdi néni családján kívül senkit sem ismertünk, s minket sem ismert senki más. Vonattal utaztunk Budapestre, ahol Pali bácsi várt minket. Őt lebilincselő, pontos, célszerű levelei alapján egy magas, szikár, szemüveges, barna, nyakkendős úrnak képzeltem lelki szemeim előtt. Aztán berobogtunk a pályaudvarra, és ott integetett Pali bácsi – hát egész más volt! Mosolygós, kék szemű, mozgékony és pontos! Kellemesen csalódtam.

Lehet, hogy ő is. Ugyanis nem lehetett kitessékelni közülünk egy terebélyes fenekű, terebélyes szoknyájú és főleg terebélyes csomagú roma asszonyságot, aki biztosan nem először utazott Budapestre, s mint most, gondolom máskor is, rongyokba bugyolált csomagokkal. Persze ő állt elsőnek az ajtóhoz, mi integettünk az ablakon át, s én lovagias lévén, utána igyekeztem üdvözölni Pali bácsit. A roma asszonyság ledobott vagy 5-6 nagy csomagot, leszállt, s utána én. Üdvözöltük Pali bácsival egymást, s aztán ezt mondta:

– Jánoskám, ez a sok csomag mind a feleségedé?

Vettem a lapot, de nem osztottam vissza, mert az asszonyság közben összeszedve a cuccát, elinalt. Hát ez volt a kezdet. Minden gyönyörű és élménydús volt, gondolom, mindkét partner szemszögéből nézve. Nekünk kitágult a horizont. Megnőtt a világ. Kiléptünk a „Conducator“ dobozából. Milyen élmény volt, hogy a határon túl már nincs légy és szúnyog! És minden kapható. És az is, hogy gyermekeink nagy része még nem látott vonatot vagy Pomázhoz hasonló nagy települést. Nemhogy a csodás Budapestet, az Országházat, a Balatont, a Halászbástyát, Visegrádot, az egi Panoptikumot, a Margitszigetet... És sorolhatnám a sok élményt, a sok csodát, amiben gyermekeinknek s őszintén szólva a felnőtteknek is része volt.

S a pomáziaknak? Hát a természet eredeti szépsége, a skanzenszerű népi élet, tevékenység, a szülőföldre való ragaszkodás. Talán ez, amit már ők és szüleik is elfeledtek, ez az, ami megragadhatta őket.

Erdélyi barátainkkal a Teleki-kastély előtt

Mert valami csak maradt mindannyiunkban, gyermekben, felnőttben. Ezért lehet az, hogy az eltelt nyolc év alatt felszűnt a gyermekgenerációkból még sokan vannak, akik iskolai kötelék nélkül kíváncsiak, eljönnek egy-egy csere-táborra. És mindig jól érzik magukat. S ez a jó.

Aztán a csodálatos, nagyszerű, barátságos emberek!

Jó érzés minden évben látni az ismerősöket, s még jobb, hogy újak is bekapcsolódnak a két helység közötti baráti viszonyba. S hátha terebélyesedik e kapcsolat, mint Pomáz város címerének almafája, és idővel nemcsak a két „nagy” Sándorról elnevezett iskola, hanem a családok is állandó kapcsolatot tartanak fenn egymással.

Mi sokat köszönhetünk e kapcsolatnak, az iskola vezetőségének, az önkormányzatnak. Az értékes baráti kapcsolat mellett köszönhetjük, hogy az iskolában a gyermekek nézhetik a magyar televízió adásait, hogy van számítógépünk, s az ellopott tv-készülék helyett újat tudtunk vásárolni. A kapott didaktikai anyagot – könyvek, tankönyvek, térképek, kazetták stb. – a tanulók nevelésére használjuk fel.

Iskoláink közel egyidősek. Hisz a kobátfalvi Gálfi Sándor Általános Iskola is közel százéves múltra tekint vissza. Szép az emlékezés, de szebb kell legyen a jövő, a cél, az újabb és újabb generációk beindítása az ÉLET-be.

A krisztusi kereszténység kétezzer éves, a magyar államalapítás ezeréves és a pomázi Sashegyi Sándor Általános Iskola százéves jubileumának ünneplésekor ehhez kívánunk mindannyian erőt és sok sikert.

*Bán Gagyí János
igazgató
Kobátfalva*

Iskolánk címeréről

A címer megtervezése kezdetben sok töprengéssel járt. Sokáig gondolkodtam azon, vajon mi lehet az a tárgy vagy szimbólum, ami Sashegyi Sándorral, munkásságával kapcsolatos, de ami az iskolánkba járó gyerekekhez, diákjainkhoz is közel állhat.

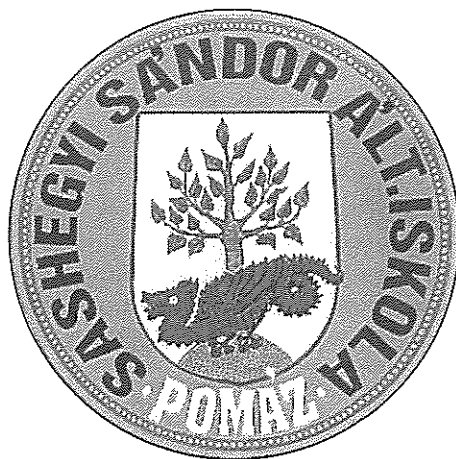
Így bukkantam rá a sárkányra, ami később címerünk fő motívuma lett. Előbb egy Pomáz műemlékeit bemutató könyvben (Pest megye műemlékei), majd a Nemzeti Múzeumban is találkoztam ezzel a motívummal. A szakmai zsűri a pomázi Klisza-dombon talált román kori sárkányos oszlopfőt méltónak találta erre a célra. A sárkány egy kicsit valós természeti figura, ugyanakkor egy kicsit meseszerű is, előfordul a hitvilágban ugyanúgy, mint napjaink rajzfilmjeiben is. Tehát megvolt a fő figura.

A sárkány a címerünkben egy fa alatt látható. A fa egy gyümölcsfa, melyet Pomáz címeréből kölcsönöztünk. Öt ága s az öt-öt levél városunk nemzetiségeit jelképezi. Maga a fa címerünkben arra utal, hogy iskolánk Pomázon található.

A sárkányt és a fát egy fehér címerpajzs fogja egységbe. Így a sárkány vöröse, a pajzs fehér színe és a fa zöldje nemzeti színeink hordozója is.

Nem a címer részei, de a címerhez tartoznak az ún. pajzstartók, amire a címert rá szokták helyezni, amivel a címert körülveszik. Ez lehet babér- vagy tölgykoszorú, lehetnek tartóangyalok, oroszlánok, griffek. Nálunk ez egy jelképes régi aranypénz, utalva iskolánk névadójának, Sashegyi Sándornak választott hivatására, a régészetre. A pajzstartón helyezik el a feliratokat és az évszámokat. A mi címerünk köré természetesen az iskola neve és címe került, körkörös felirattal. Kijjebb, a széle felé, az egészet körben egy gyöngysor zárja le.

Miután elkészítettem a címert, következett egy heraldikai (címertani) vizsgálat, ami után engedélyezték a címer használatát. Mindezek szükségesek voltak ahhoz, hogy címerünk felkerülhessen iskolánk falára, zászlónk világoskék mezejére.

Iskolánk címere

Hernádi Ferenc

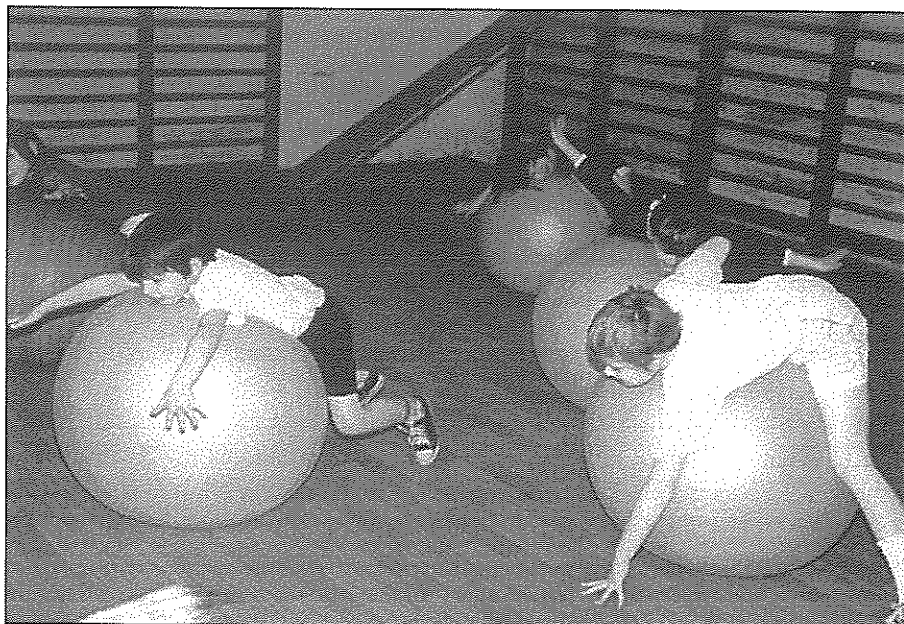
Segítő szolgáltatások

Azzal, hogy a régi-új iskola befogadta a speciális tagozatot, megteremtődött a segítő szakemberek befogadásának lehetősége. A tantestület és az iskola-vezetés nyitottságának köszönhetően a gyógypedagógia mellett az újjáalakulást követő évben megjelent az iskolapszichológiai szolgáltatás is. Számomra ez személyes kihívás is volt. Noha már voltak tapasztalataim e szolgáltatási körben, hiszen az iskolapszichológiai szolgáltatást megalapozó időszak egyik tevékeny résztvevője voltam, ez mégis más volt. Most már a családalapítás első szakaszán túl, főállásban lehettem egy iskolában. A támogató vezetés lehetővé tette, hogy kipróbáljam, hogyan váltható valóra az az elméleti modell, amelyet a minisztérium Iskolapszichológia Módszertani Körlevelében is megfogalmazott.

Az iskolapszichológiai munka egyik jellegzetessége az, hogy a szakmai-etikai alapelvek betartása mellett alkalmazkodik a szűkebb és tágabb értelemben vett befogadó közösség igényeihez. Ezért oly sokszínű ez a szolgáltatás, hiszen mindenkor az adott iskola és az adott közösség igényeihez igazodik. Mint minden újonnan megjelenő szolgáltatás esetében bekövetkezik – az iskolapszichológiával szemben is kialakult egy olyan elképzelés, hogy ez lesz a „panacea“,

a minden problémát megoldó varázslat. Nagy kihívás ilyenkor a szakember számára, hogy miként lehet ezeket az elvárásokat a realitások felé terelni. A Sashegyiben igazán nem volt nehéz dolgom, mert a kollégák nyitottan fogadták ezt az országos viszonylatban is meglehetősen ritka szolgáltatást és ugyanilyen nyitottan fogadták személyemet is.

Csakhamar tovább bővült a humán szolgáltatások köre. Egy év múlva *Lénártné Csillik Enikő*nek köszönhetően további segítő foglalkozás jelent meg iskolánkban. A több intézményt is ellátó *Jelli Márta* helyett immár „saját“ logopédusunk lett – állását megosztva a szomatopedagógiai tevékenységgel. Így egy komplex segítő tevékenység jelent meg. Rá egy évre érkezett *Mészárosné C. Szabó Edit*, aki félállásban logopédusként dolgozott a speciális tagozaton végzett munkája mellett. Ezzel teljessé vált a „csapat“, ami átfogó segítő foglalkozásait tekintve ritkaságnak számít az országban. Az utóbbi évben *Lénártné Csillik Enikő* távollétében *Majoros Endréné* látja el a gyógytestneveléssel és a mozgásfejlesztéssel kapcsolatos teendőket.

Gyógytestnevelési órán

Könnyű volt kialakítani a közös platformot – hiszen a megelőzés és a segítés mindannyiunk számára középponti fogalmak, amelyek sikeres, tevékeny megvalósításához nélkülözhetetlen a kollégák és a szülők elfogadó és támogató együttműködése. A már körvonalaiiban és kezdeményeiben meglévő szolgáltatási formák ekkor kezdtek rendszerbe szerveződni: kapcsolatfelvétel szülők-

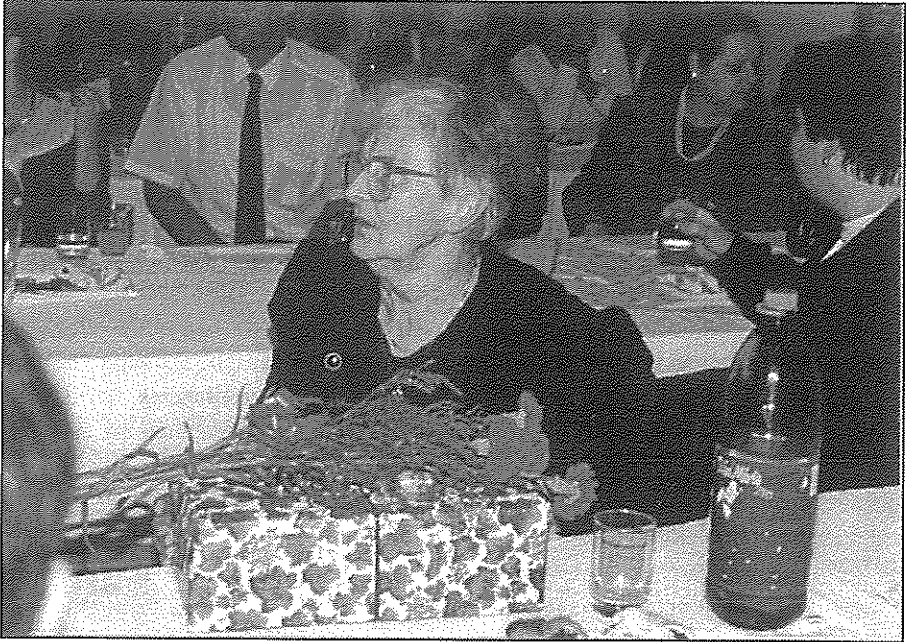
kel, szűrés, szülők és pedagógusok tájékoztatása, preventív és segítő foglalkozások csoportba szervezése és megvalósítása, a munka hatékonyságát mérő kontroll felmérések. A saját tevékenységformák kikristályosodásával párhuzamosan valósult meg a külső intézményekkel a kapcsolatfelvétel. Jelentős támogatást kaptunk és kapunk munkánkban a Védőnői Hálózattól, a szentendrei Nevelési Tanácsadótól és a Tanulási Képességeket Vizsgáló Pest Megyei Bizottságtól.

Ma már természetes a jelenlétünk az iskolában. A szülők igénylik, aktívan keresik a segítő szakembereket. Hiszen számukra megnyugtató lehet, hogy az iskola falain belül – ismerős környezetben történik a segítő foglalkoztatás, nem kell külön aggódni, hogy hogyan s miként jut el a gyermek a segítő szakemberhez. A tanárok körében ismertté vált a dyscalculia, dyslexia jelentése és azok gyakorlati következményei. Immár közösen, egymást támogatva igyekszünk megtalálni a leghatékonyabb módszereket a gyermekek megsegítésére. Az eddig is nyitott tantestület önmagát is megújítva, sokszor plusz munkát és energiát befektetve vállalkozik az egyénre szabott oktatás megvalósítására.

A kisebbek versengenek egymással, hogy most ki mehet „játszani“. S talán ez a legnagyobb elismerés. Hiszen ha a gyermek játéknak érzi a foglalkozásokat, nem nyúgnak és tehernek, akkor ez már egy félig nyert csata, hiszen célunk, hogy az elsősként várva várt iskola és tanulás sikerélmény és öröm forrása maradjon és lehessen. Ebben a munkánkban nagy mértékben segítenek bennünket az iskola és az önkormányzat művelődési előadója, *Rácz Erzsébet* által elnyert pályázatok, amelyeken célzottan vásárolhattunk fejlesztő játékokat. A nagyobbak is természetesnek veszik, hogy ügyes-bajos dolgaikkal felkereshetik a segítő szakembereket, s immár hagyománnyá váltak a pályaválasztási foglalkozások.

Pedagógusnap i összejövétel az ebédlőben

Scheck Mátýásnét, Nóra nénit köszöntöttük

A segítő szakemberek folyamatos jelenléte és az iskola toleráns légköre teszi lehetővé, hogy iskolánkban megvalósuljon az integrált nevelés. S ez a megvalósuló s valós tolerancia, ami nemcsak a tantestületre, a gyermekekre, hanem az összes itt dolgozóra jellemző – talán a legnagyobb hozzáadéka e nevelési formának.

Az utóbbi években városi szinten jelentősen bővült a segítő szolgáltatások köre. Reméljük, hogy a korábbiakhoz hasonlóan így újabb partnerekre találhatunk a gyermekekért végzett munkánkban.

Dr. Katona Nóra

Kicsit mások, mint a többiek

A százéves iskola életében is számottevő az a közel harminc év, amióta speciális tagozat létezik falai között. Ennek a tagozatnak a gyermekei kicsit mások, mint a többiek. Lassabban, több idő alatt, nagyobb odafigyelés mellett, játékosabb módszerek segítségével képesek elsajátítani az iskolai tananyagot.

Csak úgy kerülhetnek ezekbe a segítő osztályokba a gyerekek, ha ezt a Tanulási Képességet Vizsgáló Bizottság javasolja.

Karácsonyi betlehemes játék

Általában évente öt–nyolc elsős, másodikos kezdi meg tanulmányait a tagozaton. Kicsit félve jönnek első nap az iskolába a gyerekek és a szüleik is. Egykét nap alatt oldódik a feszültségük. Alig várják, hogy új barátaik között legyenek ismét, hogy érdekes dolgokkal ismerkedjenek meg. Megszeretik az iskolai életet. Az addig szorongó, zárkózott, csendes gyerekek „kinyílnak“. Érdeklődő, vidám, barátságos iskolásokká válnak.

A gyerekek összevont osztályokban tanulnak, melyek létszáma általában tíz–tizenkét fő. Mindenre jut figyelem, mindenkinek egyéniségéhez, képességeihez, tempójához igazodik a tananyag. Vidám életet élünk. Minden iskolai programban részt veszünk. Kedvenceink a Sashegyi Napok, a farsang, az őszi túra.

Évek óta megszervezzük a magunk sajátos erdei iskoláját. A költségek 70–80%-át pályázatokból, önkormányzati és alapítványi támogatásból fedezzük. A családok szociális helyzete nem teszi lehetővé a költségek felvállalását. Célunk, hogy az ország minél több tájegységét ismerjék meg a gyerekek. Megismerkedjenek az ott honos növény- és állatvilággal, a kulturális hagyományokkal. Ez a négy-öt nap annyi különleges élményt nyújt mindannyiunknak, amiből évekig építkezünk.

Voltunk már az Alföldön, annak különböző részein. A Velencei-tó partján, a Balatonnál, a Börzsönyben, s most készülünk a Mecsek lábához. Különös élményt jelentett a Hortobágyi Nemzeti Parkban eltöltött néhány nap, a hajózás a Tiszán, komoly szünyogkísérettel, erőt próbáló túrák a Börzsönyben.

Hajóztunk már a Dunán és a Velencei-tavon is. Utaztunk gyorsvonattal és helyi érdekű kicsi „Piroskával“, különbusszal és távolsági járatral. Számptalan múzeumot, kiállítást néztünk meg. Megfigyelhattunk növényeket és állatokat saját természetes környezetükben. Több híres fürdőhely medencéiben lubickolhattunk.

Érdekessége táborainknak, hogy naponta egyszer étteremben eszünk. A többi étkezéshez pedig mi magunk vásárolunk be a nagyobbak segítségével, és készítjük el a reggelit és az aznapi úticsomagot. A nagyok gondoskodnak a kicsikről, mindenki ügyel és vigyáz a másikkra.

Hortobágyi kiránduláson

A táboron kívül Budapesten is sokszor voltunk már. Kedvenc helyünk a Bábszínház és az Állatkert. Oda többször is szívesen ellátogatnánk.

Persze nem feltétlen kell elmennünk az iskolából, ha különleges élményre vágyunk. A számítógéppel való ismerkedés és az azzal való munkálkodás magabiztosságot, sikerélményt nyújt a gyerekeknek. Az oktatóprogramok használata pedig mélyíti ismereteiket.

A kézműves foglalkozásokon a Faluház mesterei segítségével számptalan hasznos tárgyat készítettek már felsőseink, például nemezből kesztyűt, fából papírkést és dobozt is készítettek, valamint fonalból erszényt és tarisznyát szőttek már a gyerekek. Agyaggal, bőrrel, csuhéval, szalmával, gyékénnyel is dolgoztak már szinte egyforma ügyességgel a fiúk és a lányok.

Agyagból készítettek épületeket a foglalkozáson

Ezen tevékenységek előkészítéséhez, megalapozásához az alsó tagozaton sok fejlesztő és tematikus játék áll a rendelkezésünkre.

Oktató-nevelő munkánkhoz eszközeink 90%-át különböző pályázatok megnyerésével szereztük be.

Mindennapi munkánkban megértő támogatást kapunk a többségi osztályokban tanító kollégáinktól és az iskolavezetéstől. Úgy gondoljuk, partnerként fogadnak el bennünket és gyermekeinket. Elfogadják és tiszteletben tartják másságukat. Speciális ismereteinkre problémáik során igényt tartanak. Jó légkörben dolgozhatunk.

A tagozaton több éven át tanító kollégáink voltak: *Szalainé Rédling Margit, Dr. Balázs Györgyné, Jelli Márta, Fekete Tiborné, Fühl Béláné, Király Mária, Hercegné Kollár Magdolna, Egervári Lilla, dr. John Károlyné, Mészárosné C. Szabó Edit, Gila Illésné, Gálity Vojiszlavné, Kokovay Ildikó, Balogné Fábán Judit.*

Óraadó tanáraink voltak: *Czékmány Ilona, dr. Katona Nóra, Dúcz Lászlóné, Hernádi Ferenc, Lénártné Csillik Enikő, Majoros Endréné.*

Mészárosné C. Szabó Edit

Változások az iskola életében

1986-tól 1994-ig jártam a mai Sashegyi iskolába. Ez idő alatt az iskola rengeteget változott, mindig új arcát mutatta.

Az egyik legnagyobb változás akkor történt, amikor a két külön helyszínen (Iskola utca – Beniczky utca) lévő alsó és felső tagozat megszűnt, és önálló életet kezdett mindkét intézmény mint II. és III. Számú Általános Iskola. A két iskolát a nyelvtagozatok különböztették meg egymástól. Míg a másik iskolában a német nyelvet oktatták, addig a mi iskolánk maradt az orosz nyelvénél. Ez sem tartott sokáig, ugyanis azok közé tartoztam, akik utoljára tanulták ezt a nyelvet, az utánunk következő évfolyamok már angolt kezdtek tanulni.

A mi iskolánk büszkélkedhet azzal is, hogy Pomázon elsőként választott nevet magának, és Sashegyi Sándor nevét vette fel. Az ő nevével fémjelzett emléklakettet adományozzák minden évben egy nyolcadikos tanulónak, aki sokat tett az iskola hírnevének öregbítéséért. Én voltam az a szerencsés tanuló, akit nevelőim, diáktársaim az évfolyamunkból kiválasztottak, én kaptam meg másodikként a Sashegyi-Emléklakettet.

Iskolánk épülete is bővült egy új tornateremmel, mely új lehetőségeket nyújtott a tornaórák megtartására és a sportolásra. Indultak testnevelés tagozatos osztályok is. A technikaórákat is kezdte háttérbe szorítani az informatika.

Más iskolákkal is kerestük a kapcsolatteremtés lehetőségét, és végül sikerült is egy kis erdélyi falu iskolájával testvérkapcsolatot kialakítanunk. A két iskola tanulói csereüdülések alkalmával ismerkedhettek meg egymással, a különböző kultúrákkal és a varázslatos tájjal. Szerencsémnek tartom, hogy én is részt vehettem ebben a programban, és háromszor fogadhattam erdélyi gyermeket, és ugyanennyiszor látogathattam én is hozzájuk.

A Sashegyi Sándor Általános Iskolában eltöltött éveim a legszebbek közé tartoznak, még ha nem is volt mindig könnyű, de büszke vagyok rá, hogy én is ennek az iskolának a tanulója voltam.

Zólyomi Gábor

Kellemes emlékek

Én csak egy vagyok a több ezer diák közül, akik itt tanultak. Mint ahogy az emlékeim is csak töredékei a száz év alatt felhalmozódott emlékeknek. Érdekes dolog az emlékezés. Messziről nézve a rossz dolgok eltörpülnek, és csak a jó, a szép élmények maradnak meg.

Tudom, hogy volt olyan alkalom, amikor úgy értem haza az iskolából, hogy nem akarok többé visszamenni, mert mérhetetlen igazságtalanság ért. De hogy ezek mik voltak, hiába próbálok felidézni, nem sikerül, tehát így utólag visszatekintve, nem is lehettek fontosak. Ezzel szemben nap mint nap előtörnek belőlem a jó emlékek, egy-egy ismerősnek tűnő arc, egy helyszín, egy tárgy láttán.

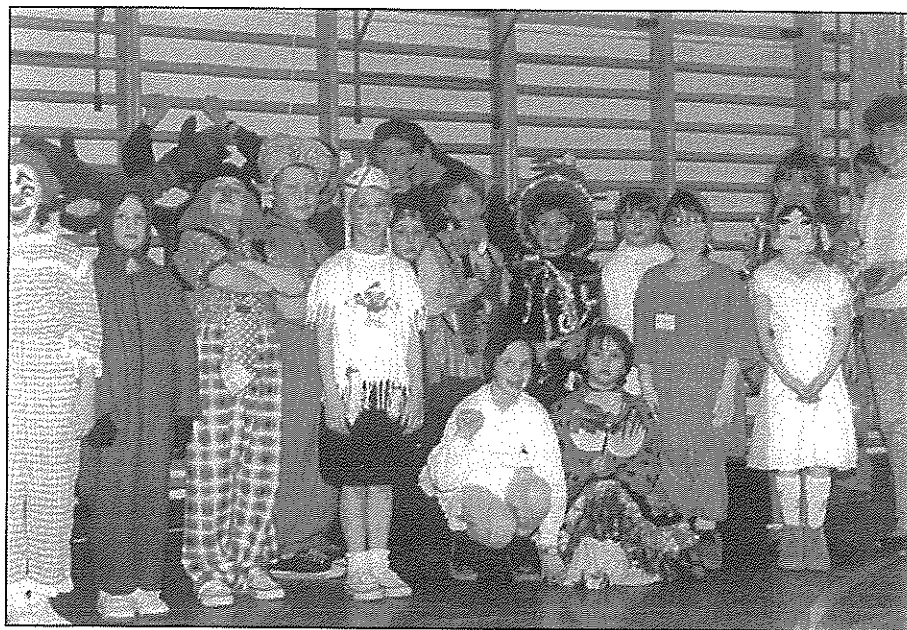
A minap az Operaház előtt mentem el és eszembe jutott egy nap. Pár éve az iskolánk kis csapata megnyert egy zenei vetélkedőt. Jutalomként jegyet kaptunk az Operaházba egy hangversenyre. Először jártam ott – azóta sem jutottam el újra oda –, és teljesen elvarázsolta mind az épület szépsége, mind az egész termet betöltő zene. Szerintem olyan élmény volt, amit hiba lett volna elmulasztani.

Most, hogy közeleg a farsang, egyre több emlék jut eszembe az osztály múltjából. Negyedikben félévkor kaptuk osztályfőnökünknek *Kiss Pali bácsit*, aki a kezdeti idegenkedést egy baráti ötlettel próbálta oldani: a farsangra zenés produkcióval készültünk. Egy cirkusztársulatot alakítottunk, melyben az osztályfőnökünk volt az igazgató. Bohócoknak, akrobatáknak, erőművészeknek öltöztünk be. Egy év múlva még merészebb dologra vállalkoztunk: az osztály a Mary Poppinsból adott elő egy zenés-táncos jelenetet. A fellépést hosszas készülődés előzte meg. Az egyik anyuka krepp-papírból ruhát készített a lányoknak, a fiúknak keményseprő-jelmezeket kölcsönöztünk. Maga Pali bácsi volt Mary Poppins. A jelmeze olyan jól sikerült, hogy az egyik kollégája fel sem ismerte. Kockás kosztümöt, magas sarkú cipőt és parókát viselt, természetesen az esernyő sem hiányzott. Fergeteges sikert arattunk.

A farsangi bálon keringőt táncoló hetedikesek csoportképe

Hetedikben pedig megtanultunk keringőzni, és mi nyitottuk meg a farsangi bált. Ez mind kellemes emlék, de ezeken kívül még számtalan akad. Azon szerencsések közé tartozom, akik évről évre részt vehettek az erdei iskolában. Majdnem az egész országot bejártuk, közösen, játszva tanultunk. 1999 nyarán az iskolának köszönhetően három társammal Németországba utazhattam egy nemzetközi táborba. Megismerhettük Pomáz testvérvárosát, Oberhausen-Rheinhausent, találkozhattunk ott élő magyar származású emberekkel. És ami felejthetetlen élmény maradt számomra, hogy a tábor keretében bejutottunk az

Farsangi jelmezesek

Európai Unió strasbourgi székhelyére. Az utazásokon kívül még ott vannak az olyan apró pillanatok, mint egy-egy vidám óra, melyre a mai napig örömet gondolok vissza, a tanárok, akik hol szigorúan, hol barátián bántak velünk.

Ezek mind csak az én kellemes emlékeim, de bárki tekint vissza az ott töltött időre, ezrével talál ehhez hasonlókat. Melyek ugyan kicsi, jelentéktelen dolgok, de valahogy jó rájuk visszagondolni.

Zólyomi Rita

Iskolaújságunk múltjából

A *Tollforgató* első száma 1992 áprilisában jelent meg. Én 1991-ben kerültem az iskolába, s mindig hobbim volt az írás. Az iskola igazgatónője, *dr. Juhár Jánosné* nyitott volt minden jó ötletre, így támogatta az elképzelésemet, hogy hozzunk létre egy iskolaújságot.

Az újság elnevezése saját ötlet volt, de meghirdettem egy névpályázatot is, amire nem érkeztek igazán jó elképzelések. Így aztán maradt a *Tollforgató* elnevezés. Az ehhez illő figurát és az iskola rajzát a férjem, *Egervári Endre* rajzolta meg. A *Tollforgató*-figura jellegében az iskola ódon hangulatát követi. Az iskolaújság teljesen manufaktúráisan készült, a szöveges részek írógéppel vagy kézírással, a rajzok fénymásolóval kicsinyítve, majd az egész összevágva, app-

likálva és a végén fénymásolva. Sajnos a fénymásoló minősége rányomta a bélyegét az újság külalakjára is. De a gyerekek nagyon lelkesek voltak. Az első szám tartalmazott híreket, Janikovszky Éva *Ha én felnőtt volnék* című írását rajzosan dolgoztuk fel, bemutatkozott egy osztály, volt benne húsvéti ötletsarok, írás az állatokról, rejtvény és sport. 12 oldalas volt. A második szám már ünnepi kiadásként jelent meg a Sashegyi Napokra. Ahogy dolgoztam az újságon, szerettem volna egyre szebbé és tartalmasabbá tenni. Később az oldalszám is bővült, kéthavonta jelent meg a lap, s próbáltam benne megmozgatni mindig egy-egy osztályt. Követtem az aktuális ünnepeket, eseményeket, s igazodtam a gyerekek érdeklődéséhez is, így például később lett benne pop-rock rovat, rendszeresen készítettünk interjúkat egy-egy témáról, vagy meghirdettem meseíró vagy versíró versenyt. A rejtvények megfejtését mindig jutalmaztam, lehetett nyerni valami apróságot.

A Tollforgató-
figura

1995-ben anyai örömök elé néztem, s akkor *Barta Éva* kolléganóm vette át az újság szerkesztését. Akkorra már iskolánk életében is megjelent a számítógép, így ő *Czékmány Ilona* segítségével már egy teljesen más újsággal jelentkezett. A lapot már számítógéppel szerkesztették, ami esetleg nem engedte meg azt a rugalmasságot, mint a mi „ősi“ módszerünk, de kétségtelen, hogy formailag sokkal mutatósabb, esztétikailag szebb lett. 1996–1998 között *Barta Éva* szerkesztette a lapot *Czékmány Ilona* segítségével, aki a számítógépes szerkesztést végezte. Az 1998/99-es tanévtől újból én kaptam meg a feladatot.

Az előző tanévtől kezdve új kolléganóm, *Cservenka Béláné* vette át a számítógépes szerkesztési munkákat. Sajnos egyre nehezebb a gyerekeket bevonni az újság szerkesztésébe, de azért mindig akadtak lelkes tanulók, olyanok is, akik éveken keresztül dolgoztak a lapban. Így például: *Zólyomi Rita, Katona Ágnes, Kúthy Brigitta, Drobinoha Nikoletta, Pátkai Ádám, Portik Szidónia, Bíró Krisztina, Egervári Júlia, Nagy Manuéla*. A speciális tagozat tanulói pedig nagyon sok szép rajzzal színesítették oldalainkat. *Faltin Zsolti* rajzai nemegyszer a címlapra kerültek. Természetesen a munkatársaim közül is sokan segítettek az újság szerkesztését, mint *Kiss Pál* igazgatóhelyettes, *Kissné András Klára, Kapin Györgyné* DIK-felelős, *Hernádi Ferenc, Hernádi Ferencné, Barta Éva* és az alsó tagozaton tanító *Fekete Tiborné, Herpai Sándorné, Ádány Lajosné, Kodenka Istvánné, Kovács Gáborné, Szilakszi Károlyné*. Köszönet nekik!

Most, hogy így végiglapozgattam a régi számokat, meghatódtam azon, hogy az első számban szereplő gyerekek már a gimnázium padjaiban érnek el szép sikereket! Nemsokára már a Tollforgató is tízéves születésnapját ünnepli!

Örülök, hogy útjára indítottam ezt az újságot, és remélem, mindig lesznek lelkes tanulók és tanárok, akik továbbviszik ezt a szép feladatot.

Egervári Lilla

Múltidéző után Tollforgató

1996-ban az iskolánkban már hagyományosnak számító Sashegyi Napokat a honfoglalás jegyében rendeztük meg. Ekkor gondoltunk arra, hogy a millecentenárium tiszteletére készítünk egy iskolaújságot. Ebben a lapban a gyerekek mint korabeli újságírók, tudósítók számoltak be a legérdekesebb, legjelentősebb honfoglalás kori eseményekről. A Múltidéző olyan sikert aratott, hogy elhatároztuk, lesz következő száma is az iskolaújságnak.

Visszatértünk a már jól bevált, megszokott *Tollforgató* címhez, de új külsővel jelentettük meg a diáklapot. A folyamatos munkához egy négy-öt főnyi állandó csapatot gyűjtöttem magam köré. Közösben beszélünk meg, hogy az adott számban milyen témákról írjunk. Ők maguk között döntötték el, hogy ki melyik témát választja, kivel készít interjút. Természetesen az újságunk mindenki előtt nyitott volt. Néhányan teljesen önállóan dolgoztak, és már csak a kész anyagot adták a kezembe, míg mások először ötleteikkel kerestek meg, és megbeszéltük, hogyan lehetne azokat megvalósítani, vagy éppen azt kérték, hogy segítsék nekik megszervezni egy találkozózt a kiválasztott riportalannyal. Alsós tanulóink hangulatos fogalmazásai is megjelentek az újságban. A kirándulások, szereplések, versenyek során készített fényképek, valamint a gyerekek rajzai pedig kiegészítették, színesítették a leírtakat. A kéthavonta megjelent lap egyes számai általában egy-egy ünnephez, fontos iskolai eseményhez kapcsolódtak (karácsony, húsvét, Sashegyi Napok), de állandó rovataink is voltak, mint például a Nyelvelgető, a Sportról sportra, a Kisokos, a Jeles napok vagy a Diákönkormányzati hírek.

Kettős céllal szerkesztettem az iskolaújságot. Egyrészt szerettem volna, ha iskolai életünk főbb eseményeiről valamennyi diákunk, a szülők, illetve a pomázi érdeklődők minél teljesebb tájékoztatást kapnak. Másrészt lehetőséget biztosítottam azoknak a gyerekeknek, akik szerették volna kipróbálni magukat az újságírás, újságkészítés területén is. Éppen ezért nagy örömmel vettem kezembe azt a diákújságot, amit egykori tanítványaim – mint szerzők – új iskolájukból küldtek nekem. Ennél többet nem is érhettem volna el.

A továbbiakban elsősorban a Tollforgatóban megjelent írások segítségével mutatjuk be az utóbbi évtized iskolai életének legfontosabb eseményeit.

Barta Éva

Honfoglalás Farnoson

A honfoglalás millecentenáriuma alkalmából megyei vetélkedőre nevezett be iskolánk két négytagú csapatot Farnosra, ahol összemértük történelmi tudásunkat 22 másik csapattal. A versenyt háromhavi felkészülés előzte meg. Mi is történt ezen az emlékezetes napon?

Reggel 6 órakor várakozással, izgalommal telve gyülekeztünk a pomázi HÉV-állomáson. Vajon hol van Farnos? Mi vár ránk a mai napon? Ezeket kérdeztük egymástól. Mindannyian szorongtunk, hogy eleget tudunk-e tenni az elvárásoknak. Farnos egy alföldi település Pest megye déli szélén. Itt nagy szeretettel vártak minket, a helyi iskolában fogadták a 22 csapatot. Először a verseny lebonyolításának menetét ismertették. Hogy miből állt a verseny? Az első fél órában a honfoglalás történelmi eseményeiből összeállított tesztlapot töltöttük ki. Benedek Elek Honszerző Árpád című történelmi olvasókönyvéből is kaptunk kérdéseket. Honalapító fejedelmeink családfáját a hiányzó nevekkal egészítettük ki. Majd készítettünk egy sámándobot, és a rajta található jelképeket megmagyaráztuk. *Farkas Annamária* egy régi stílusú népdalt adott elő, melynek akkora sikere volt, hogy az eredményhirdetés után visszahívták őt a színpadra. Az egyik feladatnál felcsaptunk divattervezőnek, és két kartonbabát felöltöztettünk korabeli ruhába. Közben az egyik versenyzőnk beöltözött Botondnak, és előadta Bizánc kapujának betörését. Az iskola tornapályáján megtekintettünk egy jurttát. Az egész napos program íjászattal ért véget.

Nagyon büszkék vagyunk az elért 4. helyezésünkre! Fáradtan, de boldogan, ajándékokkal megrakodva tértünk haza.

Homola Ferenc

Ópusztaszeri emlék

A dolinai Dera Klub felajánlott egy egész napos buszkirándulást a millicentenáriumi alkalmából Ópusztaszerre a farmosi vetélkedőn részt vett gyerekeknek.

Megérkezés után az ópusztaszeri Nemzeti Emlékparkban megnéztük a millicentenáriumi emlékhelyet, melyről az idegenvezető mesélt egy kicsit. Ezt az emlékoszlopot az ezeréves évfordulóra állították fel, tehát most százéves. Nem messze tőle kis jurta formájú faházakban csodálatos látvány tárult elénk. Nemrég építették a múzeumot, mely tele volt gyönyörű állatokkal és néhány honfoglalás kori fegyverrel. A belső faborítások minden pavilonban más és más levélmintát formáztak. A jurtták mellett kis skanzenfalucska állott. Kati és én úgy éreztük, mintha ötven évvel ezelőtt a nagymama falujában lennénk. Megtekintettünk egy régi iskolaépületet, amely korabeli berendezésével, a kiállított régi füzetekkel, szemléltetőeszközökkel mintha Móra Ferenc novelláiból lépett volna ki. A fő látványosság a parkban az évfordulóra felállított és restaurált Feszty-körkép. A bejáratnál már mindenki izgatottan várta a nagy pillanatot, amikor beléphet. Sötét, csiga alakú emelkedőn haladtunk fölfelé, majd megláttuk a kivilágított festményt. Bekapcsoltak egy magnót, és az ismertetőből megtudhattuk a Feszty-körkép keletkezésének történetét.

Ópusztaszeri jutalomkiránduláson iskolánk tanulói

Szembefordultunk a fehér lovon ülő Árpáddal, és a magyarázat alapján lassan körbejártuk tekintetünket a körképen. Olyan volt, mintha a kép beleolvadt volna a valóságba. Patak csobogása, nők sikítása, szekerek robogása, a sámán dobolása, madarak fütyülése, katonák üvöltése hallatszott. A valóság és a kép egybeolvadt, alig lehetett felfedezni, hogy hol a határ a sík vászon és az előtte lévő térben elhelyezett tárgyak, domborzati alakzatok, kitömött állatok és növények között. Fantasztikus élmény volt! Feszty Árpád megérdemelte az európai hírnevet. Lenyűgöző körképet alkotott. A lengyel restaurátorok régi fényében állították helyre ezt az Európában egyedülálló alkotást.

Négy óra körül indultunk haza. Azt hiszem, ez a nap mindannyiunknak örök emlék marad.

Dévényi Anita

A Kazinczy-verseny országos fordulóján

Miután megnyertem a Kazinczy-verseny – az iskolánkban már hagyományosan megrendezett – megyei fordulóját, meghívást kaptam az országos vetélkedőre. Debrecenben rendezték a versenyt, mert ez a város az idén ünnepelte a Habsburgok trónfosztásának 150. évfordulóját (1849. április 14.).

1999. április 23-án, pénteken elindultunk *Hernádi Éva nénivel* Debrecenbe. Megérkezésünkkel elszállásoltak minket és a többi nyolcvanhárom gyereket a kísérőtanárokkal együtt a Gulyás Pál Kollégiumban. 15 órakor kezdődött az ünnepélyes megnyitó a Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Árpád-termében. A megnyitó után megtekintettük és megkoszorúztuk a Református Nagytemplomot. Utána visszamentünk a kollégiumba, megvacsoráztunk, aztán indultunk a Csokonai Színházba, ahol Vörösmarty Mihály *Csongor és Tünde* című előadását láttuk. Másnap reggel, szombaton 9 órakor kezdődött meg a szépkiejtési verseny. Mindenkinek egy szabadon választott és egy kötelező szöveget kellett felolvasnia. Miután elmondtuk a szabadon választott szövegünket, városnéző sétára mehettünk. Városnézés után a kollégiumban megebédeltünk. 14 órától folytatódott a verseny a kötelező szöveg felolvasásával. 19-től 21 óráig vidám műsoros estet szerveztek az Ady Endre Gimnáziumban. A színpadon láthattuk az iskola dráma tagozatos növendékeit, nekem ők tetszettek a legjobban. Ezenkívül még közös éneklésre is sor került, gitárkísérettel, majd egy néptáncsoport lépett fel. Az est után még sokáig fenn voltunk szobatársnőimmal a kollégiumban. Vasárnap, az utolsó napon 9 órakor indultunk a Nagytemplomból városnézésre. A villamosról láthattuk a város nevezetességeit. A Nagyerdőn keresztül gyalogoltunk a Református Kollégiumba, ahol a záróünnepséget és a verseny eredményhirdetését tartották. Mind a nyolcvannégy szereplő kapott valamilyen – arany, ezüst vagy bronz – minősítést. Én ezüstöt kaptam. Az ünnepség után hazautaztunk.

Nagyon kellemesen töltöttük ezt a három napot, érdemes volt elmenni.

András Júlia

Sashegyi Iskolanap 1996

Iskolánk egyik legnépszerűbb eseménye az évente megrendezett Sashegyi Napok. Az idei év különleges, hiszen másodszor készülünk erre az alkalomra. Ezzel kapcsolatban tettünk fel néhány kérdést iskolánk igazgatónőjének, *dr. Juhár Jánosnének, Marika néninek*.

– *Miért ősszel rendezzük meg a Sashegyi Napot?*

– Ebben a tanévben az évfordulók miatt változtattuk meg az időpontot, hiszen 1996-ban 95 éves az iskolánk, valamint idén 1000 éves a magyar oktatás.

– *Miben tér el a mostani Sashegyi Iskolanap az előző éveiktől?*

– Eddig kétnapos volt ez a rendezvény: a sport és a művészet napja. Korábban a gyerekek versenyeztek, szerepeltek, a programok az ő foglalkoztatásukra készültek. Most az emlékezés lesz az elsődleges. A sport sem marad azért el, hiszen ezen a napon avatjuk fel a sportpályát, és ekkor a gyerekek sportbemutatót tartanak. A művészet napja abban nyilvánul majd meg, hogy szerepel az énekkarunk, lesz szavalat, énekszám. Ismét megcsodálhatjuk iskolánk volt diákjának, *Murin Zsuzsinak* a versmondását is. A zeneiskola fűvészenekara fogadja majd a vendégeinket, az egykori tanárokat, volt diákokat.

Iskolatörténeti kiállítás a 95 éves évfordulón

Néptáncsoportunk a millenniumi Sashegyi Napok megnyitóján

– *Hány hajdani tanárra tetszik számítani?*

– Ezt elég nehéz megmondani. Szerencsére sok egykori pedagógus címe megvan, 50–60 tanárt várunk. Annak örülnénk, ha minél többen megajándékoznának minket a jelenlétükkel!

– *Hogyan fogadták ők a meghívást?*

– Rendkívül boldogok, izgulnak, és nagy megtiszteltetésnek tartják, hogy gondoltunk rájuk. Segítenek az iskolatörténeti kiállítás anyagának összegyűjtésében. Képeket hoznak, és egykori tanárok, diákok címei után is kutatnak majd.

– *A másik két iskola részt vesz-e az ünnepségünkön?*

– A többi iskola is örült a meghívásunknak. Úgy érzem, hogy ez a rendezvény túlnő az iskola határain, a község ünnepsége lesz.

*Drobinoha Nikoletta
Katona Ágnes
Zólyomi Rita*

Sashegyi Napok

Számomra a legemlékezetesebb Sashegyi Nap akkor volt, amikor még az általános iskola 5. osztályába jártam. Ekkor kaptuk meg osztályfőnökünknek *Duró Imre tanár urat*. Ez volt az első igazi Sashegyi Nap az életünkben.

Az egész osztály lázasan készülődött, hiszen ebben az évben minden osztálynak saját programmal kellett készülnie a Művészetek Napjára. Szerettünk volna minél emlékezetesebb programmal részt venni a versenyben, ezért úgy döntöttünk, hogy az osztály két csoportot alkot és két különböző programmal szállunk be a versenybe. Az osztály egyik fele egy növény- és állatkiállításra készült a galériában. Már napokkal előbb elkezdtek összegyűjteni azokat a növényeket és állatokat, melyeket kiállítottunk. A terem közepére asztalainkból „piramist” építettünk, és ennek „lépcsőire” helyeztük el a növényeket és az állatokat.

Az osztály másik fele olyan programmal készült, amelyen még nem volt az iskolában. Úgy döntöttünk, hogy az iskola pincéjéből „szellempincét” alakítunk ki. Engedélyt kértünk rá az iskola igazgatójától, *Juhár Marika nénitől* és pár nappal előbb hozzáfogtunk az előkészületekhez. Elkértük a kulcsot és kitakarítottunk. A készülődés igen sok időt vett igénybe, hiszen sok mindenre volt szükségünk: kellékek, jelmezek és persze megfelelő „hangokra”. Emlékszem, az egyik helyiségben egy „póktanyát” rendeztünk be. A pókháló az egyik kapu hálója volt, melyet a két fal között feszítettünk ki. Ezen kívül volt még vámpír, hóhér, lefejezett áldozat és még sok más rémség. Azért, hogy még ijesztőbbé tegyük az egész „szellempincét”, a világítást mécsesekkel helyettesítettük, így sejtelmes félhomály volt az egész pincében. Az utolsó pillanatban érkezett meg a „zene” és már meg is nyitotta ajtaját a „szellempince”. Nagy sikere volt, egész

Arcfestés a Sashegyi Napon 2000-ben

nap hosszú-hosszú sor állt az ajtó előtt. Mindenki kíváncsi volt rá. Emlékszem, én voltam az utolsó, aki még bemehetett és bár tudtam, hol mire kell számítnom, a hangok, a félhomály és a beöltözött osztálytársak még engem is megijesztettek. A zárás pillanatában is még sor állt az ajtó előtt.

Az esti gálán kihirdették, hogy a közönség melyik programot találta a legjobbnak. A mi osztályunk végzett az első helyen. Én voltam az egyik szerencsés, aki átvehette az első helyezéért járó oklevelet és az ajándékokat.

Igaz, már 5 éve nem vagyok a Sashegyi Sándor Általános Iskola tanulója, azért ha tehetem, minden Sashegyi Napon ott vagyok.

Varga Andrea

Erdei iskola 1996

Kiss Pál tanár bácsi már évek óta lelkesen szervezi az erdei iskolát. Idén a Fertő-Hanság Nemzeti Park területén tölthettünk hat napot október 7-étől október 12-éig. Úgy gondoltuk, hogy akkor tudunk hiteles képet adni erről a tanulási formáról, ha naplószerűen feljegyezzük ezeknek a napoknak az eseményeit. Persze csak némi ízelítőt adhatunk abból a sok-sok élményből, amelyet mi ott átéltünk, de talán ez is felkelti az érdeklődésüket.

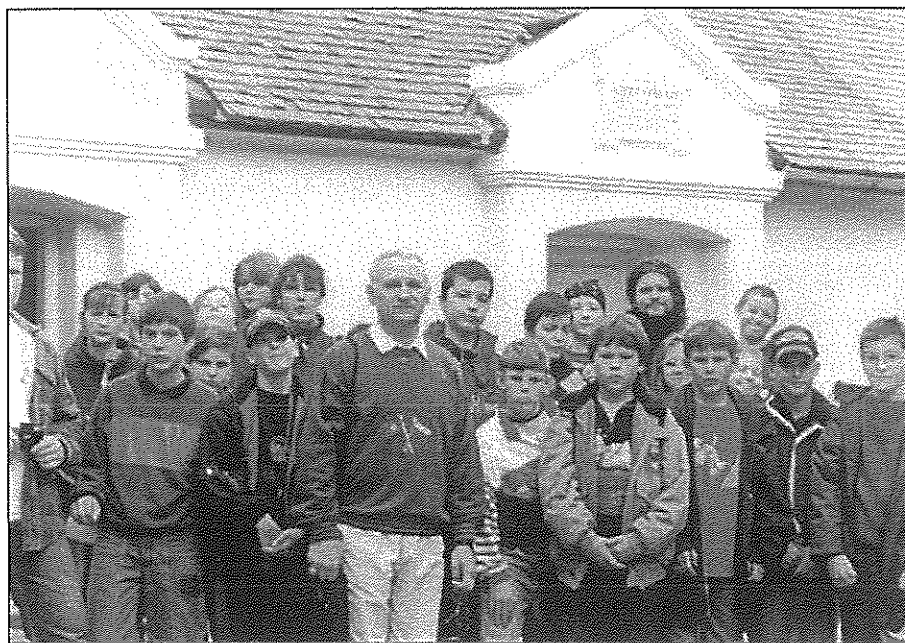
X. 7., hétfő

Fél hétre beszéltük meg a találkozót a Piac téren. Háromnegyed hétkor már kicsit izgultunk, hiszen a busz még sehol sem volt, de nemsokára megérkezett Pali bácsi. Az a néhány perces várakozás megérte, hiszen egy nagyon jó busszal utazhattunk. Gyorsan bepakoltunk, elbúcsúztunk a szüleinktől, és indultunk Sarródra.

Először Csornán álltunk meg, ahol megnéztük a Helytörténeti Múzeumot. Sok érdekes használati eszközt láttunk itt, berendeztek egy tisztaszobát is, végigsétáltunk a kézművesek utcáján, s megtudtuk, hogy milyen mesterségek voltak régen: fazekas, csizmadia, kékfestő, szabó. Megcsodáltuk a búcsúba menő emberek egykori öltözékét: elől mentek a fiatalok világos ruhában, a lányok kendő nélkül, mögöttük a 30 év körüliek, majd a középkorúak, végül pedig az idősek sötét (fekete, barna) ruhában. Az egyik teremben egy szatócsboltot is láthattunk régi berendezéseivel. Sajnos, nem lehetett vásárolni benne.

Kapuváron a Rábaközi Múzeumba mentünk be. Itt láttunk avar övvereteket, kettős nyakú kelta edényt, céhes emlékeket, XIX. századi polgári szobabelsőt, megismerhettük a rábaközi népviseletet. Régi gyerekruhákat, babakocsikat is kiállítottak. Ez utóbbiak jóval nagyobbak, szélesebbek voltak, mint a maiak.

Kapuvár után a szálláshelyünkre mentünk. Egy nagyon szép épületben laktunk, a kócsagvárban. (Az épület bejárata a kócsag testére emlékeztet.) A dél-

Erdői iskolások Liszt Ferenc szülőháza előtt

utáni program nagyon izgalmas volt: madárlesre indultunk. A nemzeti park munkatársai segítségével sokféle madárral ismerkedtünk meg, például kiskócsaggal, nagykócsaggal, szürkegémmeel, szárcsával, vadlúddal, dankasirályal, tüzokkal. Szerencsénk volt, mert tüzok utoljára 8 évvel ezelőtt bukkant fel ezen a vidéken! Jöttek is a park munkatársai, és mindenki ezt a ritka madarat leste.

Este a kócsagvár udvarán vacsoráztunk, majd megbeszéltük, mit láttunk aznap, és kitöltöttük a munkafüzetet. 10 óráig még a szobánkban beszélgettünk.

X. 9., szerda

A mai délelőtti programot már nagyon vártuk: biciklizés a Fertő tó körül. Reggel már mindenki izgatottan figyelte, nézegette, próbálgatta a kerékpárokat. Tamás bácsi segítségével pár fiú megvizsgálta a járműveket, és ha hibás volt, kijavította. Háromnegyed 9-kor indultunk el a kócsagvárból. Érdekes, kellemes volt az utunk. Gyönyörű tájakat láttunk, az idő is kedvezett nekünk. A határt átlépve Ausztriában folytattuk utunkat. Pomogyon egy barokk stílusú templomba tértünk be. Csodálatos mozaikképei mindannyiunkat lenyűgöztek. Kijövet a templom plébánosa is odajött hozzánk. Ő szinte tökéletesen beszélt a nyelvünket.

A munkafüzetüket töltő erdei iskolások

A következő állomásunk egy kisebb területű állatkert volt. Nagyokat kiáltoztunk, mikor a kicsi csíkos vaddisznók körülugráltak minket (ugyanis ki tudtak bújni a ketrecükből). Csodaszép volt a pulykák tolla, de hogy a fejük milyen! Néhányan még pávatollat is találtak, a kevésbé szerencsések pedig vehettek maguknak a bejáratnál. Sokféle állat tollát összegyűjtöttük, és ezekből este tablót készítettünk. Láttunk itt medvét, rókát, farkast, hiúzt, ragadozó madarakat, pónilovat, öszvért, bivalyt, szürkemarhát és szarvast is.

Az előre elkészített hidegebédet padoknál fogyasztottuk el, majd egy egykori vízivár felé folytattuk utunkat. Sokan csalódtak, mikor meglátták azt a helyet, hiszen romot, vármaradványt vártak, de csak egy kisebb dombot láthattunk. Innen egyvégtében kerekedtünk vissza a kócsagvárba. Bizony jólesett egy kis pihenő a 25 km-es túrát követően.

Délután Nagycenkre mentünk a Széchenyi-kastélyba, de sajnos az épületet már zárva találtuk. A mauzóleumba azonban bejutottunk. Ez volt a Széchenyi család sírhelye. 46 sír fért el az épületben. Itt őrzik gróf Széchenyi Pál kalocsai érsek mumifikálódott holttestét üvegkoporsóban. A Sashegyi Sándor Általános Iskola tanulói nevében egy koszorút helyeztünk el a legnagyobb magyar, Széchenyi István emléktáblája előtt. A mauzóleumtól elsétáltunk a Szent István-plébániatemplomhoz, melyet Széchenyi István kérésére Ybl Miklós tervezett. Széchenyi csak azt kérte a mestertől, hogy teljesen egyszerű, díszítés nélküli épületet tervezzen, de a torony a templom oldalán épüljön.

Vacsora után felidézttük mindazt, amit ezen a napon láttunk, tanultunk. Este ismét különféle foglalkozások közül választottunk, Tamás bácsi még a rábaközi verbunkot is megtanította az érdeklődőknek. Reméljük, holnap is sok szép élményben lesz része a csapatnak!

Erdei iskolások

Sashegyi zenei fesztivál

Május 11-én tartottuk a művelődési házban iskolánk zenei fesztiválját. Erre az alkalomra az énekkarral sokat próbáltunk. Az öt órakor kezdődött műsorban először a kis- és a nagykórus énekelt közösen egy kánont. Aztán az igazgató néni mondott beszédet, majd a hangszeres számok kezdődtek el. Én is szerepeltem a hangszeresek között, Wilton Sonatináját zongoráztam el. Egyszer nagy izgalomban egy picit tévesztettem, de talán ezt nem is lehetett észrevenni.

Számomra még a legizgalmasabb esemény a Pacsirta kórusunk szereplése volt. Műsorunkban a Kínai kánon, Terhet hordunk, Makatong című dalok, valamint az Anyóka című darab szerepelt. Ez utóbbiban *Vass Zsuzsanna* és én szólót énekeltünk. Azért éppen mi énekeltük a szólót, mert István bácsi szerint kettőnknek van a legerősebb és a legtisztább hangja az ötödikesek között. Igaz, hogy életemben először énekeltem szólót, mégsem izgultam olyan nagyon. Az is

Énekarunk az 1997-es Sashegyi zenei fesztiválon

megnyugtató, hogy miközben énekeltem, *István bácsi* néha rám mosolygott, és ebből tudtam, hogy minden rendben van. Amikor a dalnak vége lett, azért egy kicsit megkönnyebbültem.

Kórusunk szereplése után még sok színes, hangulatos szám következett. Szerintem ez a fesztivál nagyon szép volt.

Tompach György

A népdal ereje

Négy évvel ezelőtt kezdtem el önmagamtól énekelgetni, saját örömömre. Aztán elindultam az első népdalversenyen, és azóta már minden évben újra megpróbálom, *Dúcz Lászlóné, Julika néni* felkészítésével. Szinte már hagyománnyá vált, hogy Annamari indul ezen a versenyen. A népdaltól, én úgy érzem, nem tudok már elszakadni. Megszépíti a napjaimat, teljesen eltölt boldogsággal. Innen jöttem rá, hogy a népdalnak van ereje. Sokan mondják, hogy szeretnék, ha ők is olyan szépen tudnának énekelni, mint én. Szerintem mindenkiben van egy kis tehetség, ha nem is az éneklés terén, akkor például rajzolásban, vagy valami másban, csak föl kell fedezni. Én megtaláltam, s annyira meg is szerettem, hogy úgy döntöttem, hogy felnőtt koromban zenével szeretnék foglalkozni.

Farkas Annamária

Dávidokkal a Góliátok ellen

A Sashegyi Iskola a sport terén az 1980-as évek első szakaszához hasonlóan nagy lendülettel kezdte az új 1990-es évtizedet.

Ehhez a feltételek is messzemenően javultak. 1992-ben felavattuk frissen felépített sportcsarnokunkat, amely bár csak egyharmada a tervezett 23×40 méteresnek, így is sokszorosa az addigi tornaszobának.

Itt már biztosított volt a feltétel a téli teremsportokhoz (torna, röplabda, kosárlabda, zsugorítottabb foci és kézi).

1994-ben megépült a salakpályás felső sportpálya, a rég áhított 40×20-as kispályával, dobókörrel, távolugró- és futópályával, sőt az azóta már sajnos tönkrement „tuskó tribünökkel“.

A sportélet szervezeti alapja is megeremtődött. A Hunyadi János DSE-ből létrejött a már cégbizottságilag is bejegyzett Sashegyi Sándor DSE, valamint testnevelő tagozatos osztály is indult. Ma már a DSE haldoklik, a testnevelő tagozatot pedig elfújta a költségvetés rossz felől fújó szele.

A személyi feltételek is megfelelően alakultak. *Duró Imre* tanár úr átvette a kézilabda tanítását, *Katona Sándor*, majd *Sánta Áronné* hagyományát folytatva hozta fel újra a lány kézilabdacsapatot. Két korosztályt is vezényelve beérte, majd lekörözte a *Pernyeszi István* vezette szentendreieket.

1997–1998-ban már a váci területi megyei döntőben hoztak sikert a Sashegyinek a csapat tagjai: *Rigó Eszter*, *Répai Éva*, *Laszlovszki Szilvia*, *Nagy Andrea*, *Borosbesi Mária*, *Horváth Mónika*, *Horváth Anita*, *Kósa Annamária*. A maiak – *Glück Ágnes*, *Kutyik Anna*, *Szankó Anita*, *Pátkai Dóra*, *Kárpáti Annamária* – méltó utódaik. *Duró Imre* tanár úr emellett megszervezte a Sashegyi Sportnapokat, a Mikulás és Botond Kupákat, melyek minden évben nagy sikert aratnak.

Az 1992-ben a Beniczky utcai iskolából átjövő *Trakperger Árpád* a testnevelés tagozatos osztályok tanulóiból próbálta kihozni a sport terén, amit csak lehetett: a *Szendi Győző*, *Kovács Krisztián* fémjelezte csapatával szép sikereket ért el labdarúgásban. *Ribi István*, *Tölle József*, *Kormos Roland*, *Éberling Dávid*, *Kutyik Attila*, *Sinkovszki István*, *Mellis László*, *Kézdi Miklós*, *Varga Péter*, *Pátkai Ádám* pedig az 1999–2000. tanévben nemcsak labdarúgásban lett a váci megyei területi döntő győztese, de a röplabdában is Dunakeszi legyőzése után az országos előselejtezőn a kecskeméti és a paksi sportiskola mögött a harmadik helyen végzett. *Ribi István* a Vasas játékosaként immár iskolánk harmadik korosztályos serdülő válogatottja lett. Atlétikában, távolugrásban pedig megyei második, 100 m-es síkfutásban harmadik helyet ért el.

Turóczy Csaba tanár úr az alsó tagozatosok versenyszerű sportoltatását szervezte meg. Bevezette a Góliát-focit. Alsós focistái részt vettek a Góliát szinte valamennyi nagy futballgáláján. Neki is köszönhető, hogy *Czenter Szabolcs*, *Vígh Zoltán*, *Török Tamás*, *Varga Péter* és a többiek később felsős korukban is

sikeresek voltak. A Mini-Foci csapata bejutott a győri országos döntőbe. Sajnos utaztatásukra már nem volt pénz.

Kosárlabdában megyei harmadikok lettek. Vezetésével megindult az asztalitenisz-bajnokság is. A résztvevők közül *Czenter Szabolcs* a megyei toplistáig vitte. Ő atlétikában is megyei második lett, így az 1500 m-es futásban bejutott az országos döntőbe is.

Turóczi Csaba távozása után *Kiss Pál* tanár úr vette át az asztaliteniszezők edzéseit és versenyeztetését. 1998–1999-ben *Kormos Roland* és *Hernádi Eszter* a tápiószecsői megyei területi versenyen eredményesen szerepelt.

A szétosztott feladatokból az 5–6. osztályos labdarúgócsapatok edzését és versenyeztetését *Hernádi Ferenc* kapta. Sikerült Turóczi Csaba alsósait zökkenőmentesen továbbvinni. A *Czenter Szabolcs*, *Magyar Tamás*, *Horváth Zoltán*, *Banner Zoltán*, *Szendi Győző*, *Tóth László* alkotta csapat végül is legyőzte a szentendrei Barcsay Iskola tanulóit, és kijutott a váci megyei körzetire (1993). Három év múlva újra egy jó csapat jött össze, *Kovács Sándor*, *Szakál Tibor*, *Török Tamás*, *Török Balázs*, *Pánity Nikola*, *Boros Attila*, *Varga Péter*, *Friedrich Győző* részvételével 1996-ban a kispályás bajnokság döntőjében másodikok lettek, míg nyolcadikos korukban 1998-ban teremlabdarúgásban Dunakeszin legyőzték az óriásokot felvonultató Vácot, és az abonyi megyei döntőn a harmadik helyet szerezték meg.

Az iskolai versenyprogramok mellett bekapcsolódtunk az országos tömegsport-mozgalomba is. Ezen a heti sportági edzésekre támaszkodva kiegészítő sportágként vettek részt tanulóink. A nyolcvanas évek Balaton-átúszása (*Pléi Sándor*, *Németh András*) és FUTAPEST-versenyeit követte a kilencvenes években több új lehetőség. A maratoni 42 km-es távját is legyőzte *Bódis Tamás*, *Korcok Pál*, *Szauervien Péter*, *Hajdú János*. 1991–1992-ben rendszeresen indultunk a budapesti és a Pomázon is átmenő szentendrei félmaratoni 21 km-es futóversenyen. *Pánity Nikola*, *Kiss Sándor*, *Boros Attila*, *Kodenka István*, *Hernádi Ferenc* és *Hernádi Dániel* részvételével. Tavaszonként rendszeresen indultunk a Dreher-maraton váltón az Országház elől. Itt hat sportolónak kell egy csapatot alkotva hét-hét kilométert futva, váltózni. A sashegyisek eddigi legjobb eredménye a 33 induló csapat közül a 19. hely az országos csapatbajnokságban. (*Pánity Nikola*, *Uri Sándor*, *Török Tamás*, *Viasz Dániel*, *Kodenka István*, *Hernádi Ferenc*; 3:18:29).

Sajnos, ahogy a diáksportot, a tömegsportot is kikezdte a pénztelenség, a nevezési díjak állandó emelkedése, az utaztatás költségei az önzetlen segítség ellenére is egyre kilátástalanabbá teszik a versenyeztetést.

Büszkék vagyunk arra, hogy az iskola tanulói bármikor képesek „Dávidként” is felvenni a versenyt a szentendrei, váci, dunakeszi, budaörsi stb. „Góliát” iskolásokkal is.

Hernádi Ferenc

Táncbemutatóra készültünk

Mi, a hatodikos lányok nagyon meglepődtünk, amikor testnevelésóra előtt a tornateremből a Radecky-induló hallatszott fel az öltözőbe. *Mariann néni* elmondta, hogy május 3-án zenei találkozó lesz Pomázon, és ebből az alkalomból mindhárom helybeli iskola diákjai előadnak egy-egy táncot. Örültünk, hogy minket kértek fel arra, hogy szerepeljünk a rendezvényen.

Még azon az órán gyakorolni kezdtük a lépéseket, mozdulatokat. Másnapra már csak tizennégyen maradtunk a csoportból, akik vállaltuk ezt a feladatot. Az órán elpróbáltuk a szám elejét, és mi is adtunk néhány jó ötletet a koreográfiához. A következő órán már elejétől a végéig elpróbáltuk a táncot. Volt még benne hiba, de mi boldogok voltunk, hogy sikerült. Másnap kijavítottuk a hibákat, s megbeszéltük, hogy a következő héttől minden szünetben gyakorolunk. Fárasztó volt egy kicsit, de a hangulatunk általában jó volt, néha még bohóckodásra is futotta az időnkéből. Egyik délelőtt elkészítettük azokat a pomponokat, melyeket a kezünkben tartottunk a tánc közben. Az utolsó tanítási napon még a Piac téren is próbáltunk. Csütörtökön és pénteken nem volt tanítás, így a gyakorlás is elmaradt. A két nap alatt nagyon izgultam, hogy milyen lesz a műsorunk. Szombaton 10 órakor találkoztunk az iskolában. Mindenki fehér pólót és fehér szoknyát viselt. Rövid próba után mentünk le a Piac térre, és ott adtuk elő elsőként a táncunkat. Nagy volt a meglepetés, amikor a bogdányi zenekar két akkorddal előbb fejezte be a számot, mint ahogy mi vártuk. *Mariann néni* megbeszélte velük,

A táncbemutatón szereplő hetedikes lányok

hogy majd még egyszer előadjuk a táncot, de már a rendes, hosszú zenére. A második szereplésünk nagyon jól sikerült, nagy tapsot kaptunk. Ezután lementünk a művelődési házba, megnéztük a tízoltóbemutatót, majd megebédeltünk. A német közösségi háznál találkoztunk a másik két iskola táncsoportjával, illetve a zenekarral, és együtt vonultunk vissza a művelődési házhoz. Ott mindhárom általános iskola tanulói előadták táncukat. Nekem a mienk tetszett legjobban, de szerintem ezzel mindenki úgy van, hogy a saját csapata szereplését tartja a legjobbnak.

Nagyon jól éreztük magunkat a próbák és az előadások közben is. Akik az elején „kiszálltak“, sajnálhatják, mert az egész szuper volt!

Zólyomi Rita

DIK-napot tartottunk az iskolában

Fordított órákkal indult a diáknapi. Ez azt jelentette, hogy fölcserélődtek a szerepek: egyes diákok belebújtak kedvenc tanárunk vagy kedvenc tantárgyukat tanító tanárunk bőrébe, és helyette megtartották az órát. Megpróbálták utánózni stílusukat, jellegzetes mozdulataikat több-kevesebb sikerrel. Ez jó móka volt!

11 órától különböző programok közül lehetett választani. A mi termünkben vetélkedő indult. Három csapat versenyzett: a 7. a, a 6. a, és a 8. b osztály csapata. *Czékmány Ili néni* és *Barta Éva néni* az iskolával kapcsolatos érdekes-humoros kérdéseket tettek fel nekünk. A három csapat pedig licitált, és amelyik közelebb járt a valósághoz, az kapott pontot. Olyan kérdésekre kellett válaszolni például, hogy hány lépcső vezet fel az emeletre, az iskolának hány ablaka néz az utcára, vagy hány négyzetméteres a tornaterem. Mi másodikok lettünk, csak egy picivel maradtunk le a 6. a-sok mögött.

Közben az iroda melletti osztályban elindult a padra firkálási verseny, ahol a diákok végre kiélhették ezirányú szenvedélyüket, és engedéllyel firkálhattak a padra, sőt még meg is jutalmazták őket!

A tornateremben sorversenyeket tartottak a kicsiknek. Délután pedig foci, kézilabda- és kosárlabda-mérkőzést szerveztek. Az udvaron még lehetett a falra firkálni, illetve az egyik teremben társasjátékozni, és halacskákat készíteni pamutból. Jól éreztük magunkat ezen a napon, sokféle program várt minket.

8. b osztályosok

Indiántúra

Reggel negyed kilenc után indult el az osztályunk az állomásról a Barát-patakhoz. A Rákóczi Ferenc utca végén lévő kereszteződésnél rossz irányba mentünk, így vissza kellett fordulnunk. Szerencsére még így is időben érkeztünk meg a táborhelyre. Az osztály egyik fele elkezdte felállítani a sátrat, a másik fele meg köveket hordott a tűz köré. Mikor valamennyi osztály elkészítette, kifestette a sátrát, *Duró Imre bácsi* elmondta a nap programját, a játéklehetőségeket.

A papírdobozból készült lovagi vár bejáratánál lovagok állnak, udvarhölgyek beszélgetnek; sárkánytúra 2000 tavaszán

A beszéd után kezdődött is a játék! A 6. a osztály kihívott bennünket kötélhúzásra. Nehezen, de legyőztük őket. Azután elmentünk „szerencsét próbálni“, versenyezni. Sokféle játék közül választhattunk, hiszen volt mocsárjárás, nyilazás, hulahoppozás, kötélmászás. Közben az osztályból néhányan elmentek fát gyűjteni az ebédfőzéshez. Piri néni pásztortarhonyát készített nekünk.

Egy idő múlva a próbahelyeken összegyűjtöttünk húsz kavicsot, melyekért cserébe kaptunk egy információt az aranyrögünkről. A harmadik információból már megtudtuk, hogy merre rejtették el a kincsünket. A kőért cserébe ajándékosomagot kaptunk, melyben volt minden, mi szem-szájnak ingere: narancs, banán, csokoládé, tollak, könyvjelző stb. Az eredményhirdetés után még játszottunk, és fél négy körül indultunk haza.

Tompach György

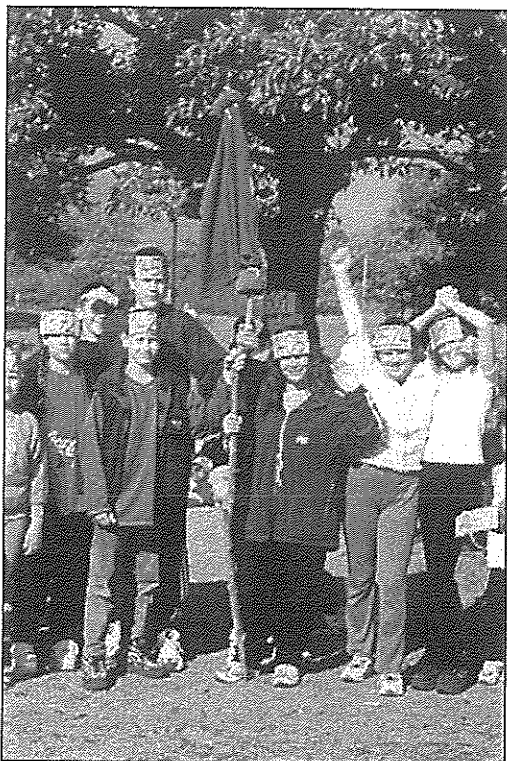
Túra az erdőben

Iskolánk a Madarak és fák napján kirándulást szervezett Visegrádra. Reggel a Piac téren gyülekeztünk, busszal mentünk Pilisszentlászlóig. Onnan pedig különböző állomásokon, akadályokon keresztül értünk el Visegrádra.

Az első állomáson a felszerelésünket, viselkedésünket pontozták, valamint a menetlevelünket, közben az előttünk lévő táj egy részletét is lerajzoltuk. A következő állomáson egy titkosírást kellett megfejteni, mely növényneveket rejtett, majd kiválasztottuk, hogy közülük melyik a védett növény. A harmadik állomáson elmondtuk Áprily Lajos Március című versének egy részletét. Felidéztünk még olyan verseket, amelyek a természettel kapcsolatosak, és énekelünk is. A negyedik állomáson arra a kérdésre kerestük a választ, hogy milyen eszközökkel tudnánk meghatározni az irányt az erdőben, ha eltévednénk. Az ötödik állomáson az volt a feladatunk, hogy a képzeletünk segítségével fedezzünk fel különböző alakokat a szikláknál. Itt is kellett rajzolnunk, de itt nem a tájat, hanem azt a sziklát, amiből valamilyen formát néztünk ki. Az utolsó állomáson pedig mikroszkóppal vizsgáltuk a vizet.

Nemsokára elértük azt a tisztást, ahol már pihenés és játék várt ránk. Számunkra nagyon emlékezetes volt ez a nap, mert remekül éreztük magunkat.

8. b osztály

Madarak

*Csicseregnek a madarak,
Lengetik a szárnyukat.
Azt csicseregik, hogy
Daloljunk mi sokat, szépet,
Hogy boldog legyen minden lélek.*

Mészáros Zoltán

Számháború a sárkánytúrán
1999-ben

Kirándulás a Szafari parkba

Reggel fél hatkor indultunk el a HÉV-állomásról a Szafari parkba. Kora reggel volt még, így a buszon csendesen beszélgettünk, illetve néhányan zenét hallgattak, vagy olvastak. Három órával később már a határnál voltunk, ahol szerencsére nem kellett sokat várakoznunk. Innen már rövidebb út vezetett a parkig.

Miután *Hernádi Éva néni* gyorsan megvette a jegyeket, a busz lassan elindult a parkban. Elsőként a lámákat pillantottuk meg, majd megérkeztünk a vadállatokhoz. Először a két kis oroszláncolyköt láttuk meg, őket még elkülönítették, majd még két oroszláncsalád jelent meg előttünk. Érdekesek ezek a családok, mert náluk egy hímhez négy nőstény tartozik. Az egyik nőstény, amikor meglátott bennünket, elkezdett vadul rohángálni a busz körül. Ezek után bivalyokat, szamarakat, szürkemarhát és egyéb vadállatot láttunk, majd púpos tevék és zsiráfok kerültek elénk. Az egyik zsiráfot meg is etettük. Végül majmokat láttunk. Ezeket az állatokat egy bogárhátú autó irányította, terelgette, hogy ne bújjanak el előlünk. Az egyórás körút végén a busz leparkolt, és mi kiszálltunk. Egy játszótéren haladtunk keresztül, ahol egy elefántnak beöltözött ember járkált. Ő sok gyerekkel kezét fogott, néhányunkat meg is simogatta a hatalmas kezével.

Sashegyisek a Szafari parkban

Megérkeztünk a show helyszínére. Az első, amit megnéztünk, a birthday party volt, amit a park fennállásának 25. évfordulója alkalmából rendeztek. Itt énekeltek és táncoltak. Tetszett ez a műsor, de egy kicsit zavart, hogy nem értettem, hogy miről énekelnek, miről beszélnek. Ezután a főkiskolába mentünk: egy férfi foglalkozott a fókákkal, labdát, halakat dobott nekik. Az egyik fóka megpróbálta „énekelni“ a Don't cry for me Argentina című számot. Nem volt tökéletes a „hangzása“, de mindenki nevetve tapsolta meg a produkciót. Innen a papagájrevüire mentünk, ahol egy középkorú nő hat papagájjal mutatott be érdekes számot: az egyik papagáj lehúzott egy zászlót, a másik kocsiba ült, és hajtotta magát, a harmadik pedig egy kifeszített vékony kötélén ment végig. E mutatványok után a Fiesta Acapulco ugrócsoport előadását csodálhattuk meg. Ők különböző magasságokból ugrottak egy kis medencébe, közben szaltóztak. A legizgalmasabb az volt, amikor egy férfi 20-25 méter magasságból ugrott le. A kígyóparádén kisebb-nagyobb kígyókat láttunk, sőt az egyiket meg is simogathattuk. Egy fiú pedig még a nyakába is vette az egyik állatkát. A kicsik bementek az állatsimogatóba, és megetették az ott lévő kecskéket. Utána megnéztük a fehér- és az aranytigriseket, majd visszamentünk a játszótérre. Vidáman fogócskáztunk a labirintusban, és még a kisautókba is beültünk. Nagyon nevetünk, amikor megláttuk, hogy csak hétéves korig ajánlották ezt a játékot.

Öt óra felé kicsit szomorúan indultunk haza, hiszen remekül éreztük magunkat a parkban. Hazafelé még megálltunk egy áruháznál egy kis csokivásárlásra. Szép nap volt a kirándulás napja, soha nem fogom elfelejteni.

*Zólyomi Rita
Kúthy Brigitta*

Sashegyisek a nagyvilágban

Ahogy az erdci iskola és az országjáró osztálykirándulások hazánk szép tájainak, városainak megismerését tűzik ki célul, úgy épül be immár 11. éve iskolánk életébe a külföldre szervezett társasutazások sora.

Iskolánk tanulóinak mintegy 30%-a jutott így el az ausztriai Szafari parkba, Gänsendorf mellé. Ez a tanulmányi kirándulás, mely egy teljes napot vesz igénybe, elsőtől nyolcadikig vonzza a tanulókat. A nagy érdeklődést köszönhetjük a kedvező, elérhető árnak, a park viszonylagos közelségének. A buszban mi, a látogatók vagyunk bezárva, az egzotikus állatok pedig szabadon sétálnak az eredeti környezetet, élőhelyüket utánzó „szavannában, tajgában“. A kisebbek sikongatva, vagy éppen a meglepetéstől szájtátva figyelik a busz előtt hempergő oroszlanokat, a tetőablakon nyakát benyújtó elefántokat, vagy a busz szélvédőjének csapódó, rikácsoló páviánokat. A lámák csoportja már a park bejáratánál köszönt minket, bekukkantanak a nyitott buszajtón. Minden rágcsmálivalót szívesen fogadnak ezek a dél-amerikai patás állatok. A látnivaló, érdekesség szinte

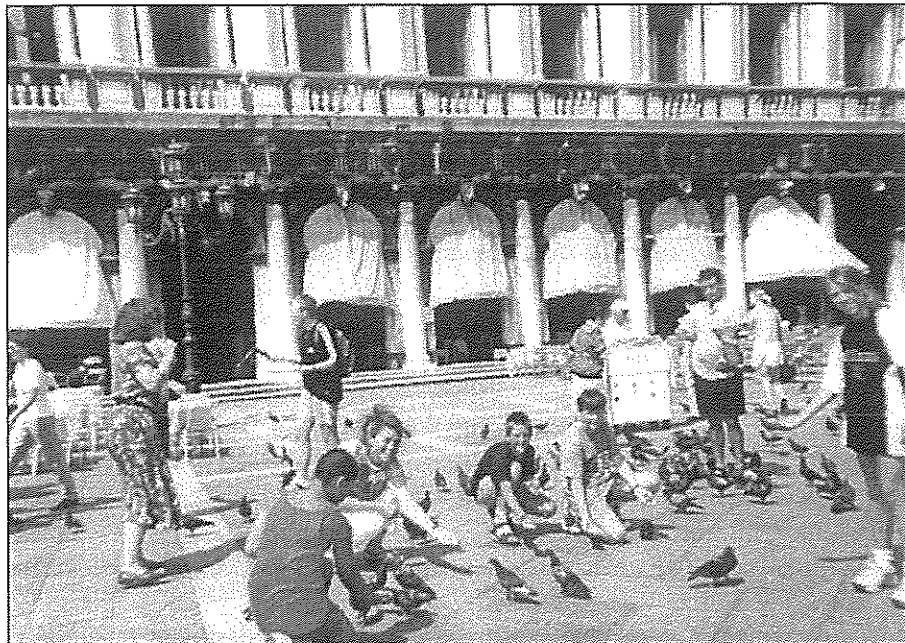
felsorolhatatlan. Külön műsorokkal fogadják a szabadtéri színpadok a látogatót. Fókashow, valamint idomított amazonasi papagájok várnak, óriáskígyókat búvólhatsz, ezüst- és aranytigriseket csodálhatsz, az Acapulco ugrócsoport humoros és lélegzetelállító mutatványát nézheted. Közben tevegelhatsz, a játszótéren önfeledten ugrálhatsz, hintázhatsz, mászkálhatsz a legkülönfélébb fajtátekokon.

A nagy érdeklődésre való tekintettel ezt a programot évente megismételjük.

Ehhez hasonlóan vonzóak az évente szervezett külföldi, főként tengerparti családi üdülések is. 1996-ban Görögországban, a Chaldiki-félszigeten, Stavroszban jártunk. A 12 nap alatt látogatást tettünk Tesszalonikiben, a Meteoráknál a kolostorokban, egy csodálatos, Karib-tengeri hangulatot árasztó öbölben, s a nyaralás végén egy igazi, temperamentumos zenével, tánccal dúsitott görög vacsoraesten vettünk részt. Gyerekeink úgy ették ott a rántott tintahalat, polipot, mintha itthon ezen nőttek volna fel.

A következő nyarat a közép-spanyolországi Saulban töltöttük, ahol a kilométer hosszú védett pálmásor alatt sétáltunk esténként. Fürdés közben a vörös színű, tengerbe nyúló sziklákat csodáltuk, tetejükön az ember nagyságú kaktuszokkal.

1998-ban a Velence melletti Bibionében töltötte 48 sashegyis gyerek és szülő a nyár 12 napját. A fürdés, napozás, úszás mellett a program fénypontja az egész napos velencei barangolás volt. Vaporetóval közelítettük meg a Szent Márk teret, az épületekről, a város történelméről meséltünk egymásnak, majd nya-

Galambetetés Velencében

kunkba vettük a várost, és a lagunákon, síkátorokon keresztül bejártuk Velence legszebb részeit. Pár nap múlva San Marinóba, a miniállamba látogattunk. A hegyre épült, Pomáz területénél jóval kisebb köztársaság parlamentje előtt megcsodáltuk a pompás egyenruhába öltözött palotaőrök látványos őrsváltását.

Ezek a programok évekig beszédtemák, ha volt diákjainkkal találkozunk. Az élmények, a közösen átélt események összetartanak minket, segítik gyermekeink látókörének bővítését, s a mai rohanó világban egy-egy családnak, baráti közösségnek néhány kellemes nappal szolgálnak. 2001-ben ismét Görögország az úti cél. Most délebbre megyünk, az Olymposz-hegy lábához, Paraliába, s új programként szeretnénk megmászni a görög istenek hegyét, megnézni a Zeusz-szentélyt, s ezzel az 5. osztályban tanult görög történelmi és mitológiai ismereteinket bővíteni.

A fenti programok is hozzájárulnak sokoldalú nevelési módszereinkhez, az igényes szórakozásra neveléshez, a baráti légkör kialakításához.

Hernádi Ferencné

Mint a mesében Sashegyisekkel Írországbán, a Smaragdzöld Szigeten

Hol volt, hol nem, túl az Óperencián – kezdődik a mese, s ezt a csodás mesét járta be „kis“ csapatunk (50 fővel!) augusztusban.

A szervezést, készülődést már 1998. szeptember elején elkezdtük. Utazó kedvű törzstagjaink mellé társultak még budapesti, ceglédi, nagykovácsi tanárok, diákok, így október elejére kialakult a végleges csapat.

Úti célunk most ÍRORSZÁG volt. 10 hónap készülődés után elérkezett a várva várt nap. Augusztus 7-én, kora reggel keltünk útra autóbusszunkkal. Útközben találkoztunk a „határok nélküli“ Európa csodás tájaival, városaival. Másnap reggel keltünk át a csatornán. A hatalmas kilencszintes komp nagy élmény volt mindenki számára.

És akkor jöttek a doveri fehér sziklák! Anglia, a Canterbury-katedrális, London: a Tower, a Tower Bridge, a Szent Pál-székesegyház, csodálatos látnivalók. Éjszaka a barátságos, virágos kis házakkal körülvett ifjúsági szálláshelyen, Windsorban. Királyi palota, Szent György-kápolna, őrsváltás és eső. Salisbury-katedrális, Stonehenge a misztikus kőóriásokkal és eső. Bath kellemes fürdővárosa, híd a Severn-folyó fölött. Újra este, és Fischguardban felszálltunk az újabb kompóriásra Írország felé.

Voltak, akik végigaludták a négy és fél órás komputat, mások felfedezőútra indultak a fedélzeten.

Augusztus 10-én reggel hét óra: Szárazföld! Látjuk az ír partot! Pálmafák, gyönyörű virágok, és csodazöld minden!

Hogy minél többet lássunk, szállásunk felé haladva megnéztük Kilkenny várát, gyönyörködtünk a szép középkori és Tudor-stílusú épületeiben. Kilcooley cisztercita apátságának romjai a XII. századból. Caschel székesegyháza és vára ma is szilárdan áll a szikla tetején, mely egykor királyok és középkori bíborosok székhelye volt.

Késő délután keskeny hegyi úton keresztül érkeztünk meg szálláshelyünkre, az Atlanti-óceán partján, a Smaragdzöld Sziget legdélnyugatibb részén, a Beara-félszigeten lévő Glengarriffba. A „Vad völgy“ buja növényzetéről kapta találó nevét, vadszamóca, fukszia, rododendron, magyal, tiszafa és pálmák mindenütt.

Ebben a gyönyörű környezetben töltöttünk el hét csodálatos napot, kirándulásokkal, túrákkal, hajózással, halászáttal.

Először az Iveragh-félszigetet jártuk körbe, a híres Kerry Ringen. A csipkézett hegygerincek tetején futó lélegzetelállítóan keskeny és meredek útról fenséges panoráma tárult elénk: kőfalakkal tagolt mezők, békésen legelésző juhokkal, a zöld megszámlálhatatlan árnyalatának kontrasztja az égbolt folyamatosan változó színével.

A Killarney Nemzeti Park romantikus vidék, tavaival, vízeséseivel, a Muckross-kastéllyal és gondozott parkjával.

Érdekes és látványos eseménybe csöppentünk, Killorglin városában az ősi múlt elevenedik fel minden év augusztusában. A koboldok ünnepén háromnapos Puck Fair nevű vásárt rendeznek, melynek fővédnöke egy megkoronázott kecske. A városka utcáin a színes vásári forgatag, az utcai árusokkal, zenészekkel, táncgal, felejthetetlen élmény volt számunkra.

Sashegyisek Írországbán

Ezután az ősi kultúra következett, a korai kelta eredetű, híres, kör alakú erőd, Staigne Fortnál. Habarcs nélkül épített falai négy méter vastagságúak, belső kerülete harminc méter átmérőjű. A vad Dingle-félszigethez történelem előtti látnivalóin kívül (a Gallarus-kápolna felfordított hajóhoz hasonlító, habarcs nélkül készített kőépülete, az állókövek, a „méhkas“ kunyhók, a kelta kereszték) első és egyetlen strandolási élményünk is kapcsolódik. Végre egy nyugalmas, homokos tengerparti sáv, ragyogó napsütés! Apály van. A merészebbek fürdőruhára vetkőztek, mi csak feltűrt nadrágszárral mezítláb indultunk a víz felé. A dagály által hátrahagyott kagylókat, medúzákat nézegetve észre sem vettük a közelgő záport. Bőrig ázva szaladtunk az autóbushoz. Ezek után már senkinek sem volt kedve a strandoláshoz.

Írországbán az eső amilyen gyorsan jön, olyan gyorsan el is múlik, pár perc múlva ragyogóan süt a nap, szikrázik a levegő. Az esernyő szinte a kezünkhöz nőtt, észre sem vettük, hogy nálunk van.

Csoportunkat a közös élmények, a fásasztó kirándulások utáni pihentető krumplipucolás, főzés, késő esti guinnessiszogatás és zenehallgatás a pubokban, igazi csapattá alakították.

Szívesen töltöttünk volna még itt néhány hetet, de elérkezett a hazaindulás ideje. Még egy utolsó gyalogtúra a vállalkozóknak, csomagolás, takarítás, elhelyezkedés a buszon és már indultunk is Cork városa felé, ahol lehetőség volt még ajándékok vásárlására.

Meglepetés következett: Midleton városka whiskymúzeuma, ahol a gyártás folyamatának bemutatása után a felnőttek részére kóstolót is tartottak a híres italból. Mi voltunk az első magyar látogatók a múzeum történetében. Cobh kikötővároska volt Írországi utunk utolsó állomása. A város lett végső nyugvóhelye az 1905-ös Lusitania-szerencsétlenség számos áldozatának.

Útban hazafelé újra megálltunk Londonban, hogy megnézhessük a Westminster-apátságot, ahol Anglia királyait és királynőit koronázzák 1066 óta. Láttuk a British Museum és a National Gallery műkincseit.

Brugge-i éjszakázás után felfrissülve indultunk városnézésre az ódon hangulatú középkori kisvárosban. Brüsszel, Európa fővárosa, a régi és az új találkozás. Hangulatos belvárosban sétálva töltöttük az utolsó közös délutánt. Esti séta Kölnben, és meg sem álltunk hazáig.

Búcsúzkodás. Találkozunk szeptember végén! Hová utazunk jövőre? Tiroloba? Talán Norvégiába?

Kiss Zsuzsanna

Tegyük széppé Pomázt!

A polgármesteri hivatal évről évre meghirdet a fenti címmel az általános iskolai osztályok számára egy versenyt. Iskolánkat ezen a vetélkedőn az 5. b és a 6. b osztály tanulói képviselik, igen eredményesen. Példájuk lehet, hogy köve-

tökre talál. A két osztályfőnököt kérdeztük meg a mozgalommal kapcsolatos tapasztalataikról.

– *A tanár néni már több éve benevezett erre a versenyre. Miért vállalták ezt a feladatot?*

Hernádi Éva néni:

– Két éve indult ez a mozgalom. Először a volt osztályommal vállalkoztunk erre a feladatra, a mostanival pedig folytatjuk. Miért vállaltam? Mivel tősgyökeres pomázi vagyok, úgy érzem, hogy minden pomázinak fel kell vállalnia, hogy a környezetét, szülőfaluját széppé tegye.

Kiss Piri néni:

– Több okból. Az volt az elsődleges szempont, hogy úgy gondoljuk, ezáltal környezetünket széppé tehetjük. Másrészt ezzel a munkával a gyerekeket rá lehet szoktatni arra, hogy felelősséget érezzenek, hiszen ha a virágokat nem locsolják, akkor azok elpusztulnak, és így addigi munkájuk kárba vész! Biztos, hogy ezek a gyerekek nem fognak keresztülgázolni a parkok virágágyásain, értékelik a munkát. És az sem utolsó szempont, hogy tudtuk, díjazták a munkánkat, pénzjutalmat is kaphatunk.

– *Milyen eredményt tetszettek elérni a tavalyi tanévben?*

Éva néni:

– Az első alkalommal 1., tavaly pedig 3. helyezést értünk el.

Piri néni:

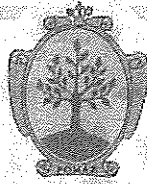
– Tavaly 1. helyezettek voltunk, az előző évben pedig 3. helyen végeztünk. Az első alkalommal 25 ezer Ft-ot, tavaly pedig 50 ezer Ft-ot kapott az osztály az eredményes munkájáért.

– *Melyik terület gondozását vállalta el az osztály?*

Éva néni:

– A területünk mindig állandó: a Panni bolttal szembeni partoldal. Ez egy nagyon hosszú terület, ami teljesen műveletlen volt. Így sok dolgunk volt a terep előkészítésével.

Tulajdonképpen parkosításra alkalmatlan terület volt ez, senki nem kezelte. A Pomázon járók 90%-a itt megy el, és mi szégyelltük, hogy így néz ki ez a rész, ezért vállaltuk el a gondozását. Először megpróbáltuk kézi erővel előkészíteni a területet, de ez nem sikerült, mert nagyon köves, kemény talaj ez. Így fel kellett fogadnunk valakit, aki kézi ekekapával fellazította, felkapálta a talajt, utána már fel tudtuk ásni mi magunk is. Így vágunk neki a tavalyi évnek. Sajnos, hiába ültettük és locsoltuk a palántákat, a rossz talajviszonyok miatt nem értünk el kellő sikert, a harmadik helyre szorultunk vissza. Most télen betrágyáztuk a területet. Csömör Ica néniéktől ingyen kaptuk a trágyát a jó ügy érdekében. Egy bácsi szintén ingyen szállította el. Mi ezt télen bedolgoztuk, földet szórtunk rá, tavasszal pedig nagyon kedvező áron megvettük a palántákat.

Oklevél

A

Sashegyi Sándor Általános Iskola
8.b osztálya

a Pomáz Város Önkormányzata által kiírt

„Tegyük széppé Pomázt!”

pályázaton

Fő díjat

nyert.

Pomáz, 2000 november 7.

Imre Kulin
Kulin Imre
polgármester

Elismerő oklevél

Piri néni:

– A Hősök terén a takarékszövetkezet előtt a parkírozó és a főútvonal közti virágágyást alakítottuk ki.

– *Az osztályból mindenki részt vesz ebben a munkában?*

Éva néni:

– Igen. Az egész osztály benevezett. A tizenhat fős osztályból kb. 12-13 gyerek mindig ott van, vissza sem lehetne őket tartani, és 2-3 gyerek az, aki vonakodva, vagy egyáltalán nem vesz részt ebben. Róluk sem mondtunk le, reméljük, sikerül majd őket is bevonni.

Piri néni:

– Egy-két kivétellel, igen.

– *Hogyan fogadták a gyerekek ezt a feladatot?*

Éva néni:

– Nagyon szívesen jöttek. Természetesen először megbeszéltem velük, hogy vállalják-e, és csak aztán nevezünk be.

Piri néni:

– Nagyon szívesen, önként vállalták. Van, akinek gondot jelent a locsolás – elsősorban a bejáróknak –, de még ők is elvégzik a vállalt feladatot.

*Drobinoha Nikoletta
Kúthy Brigitta
Katona Ágnes
Zólyomi Rita*

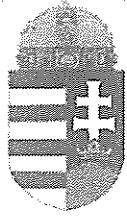
A kertbarátok és az ifjúság

Harminckét éve működik a pomázi Kertbarátok Porpáczy Aladár Klubja. Programja: megtanítani a kertészkedő embereket könnyebben, eredményesebben kertészkedni, lehetőséget teremteni a kultúrálódásra és a barátkozásra. A klub fontos feladatául tűzte ki, hogy mindezt már az ifjúságnál elkezdje. Milyen lehetőség van e cél megteremtésére? Hogy a szakmai fejlődés elérhető legyen, elkezdődött a terménybemutató kiállítások megrendezése országosan négyévenként, helyben pedig minden évben.

Itt láttuk a lehetőségét a fiatalok megszólításának, az utat az iskolán keresztül kerestük. Sok évvel ezelőtt először a Sashegyi Sándor Általános Iskola igazgatóját, *dr. Juhár Jánosné*t kerestük meg, és nagy örömünkre messzemenően támogatta a gondolatot. Elmondtuk, szeretnénk, ha az őszi terménybemutató kiállításunkon az iskola tanulói terményekkel – akár az iskolakertből, akár otthonról hozottakból –, kézimunkákkal, saját készítésű tárgyakkal részt vennének a kiállításunkon.

Az évek során olyan sikere volt a kezdeményezésnek, hogy a kezdeti egy asztal után 2000-ben már négy asztalra is nehezen fért el a sok szép kiállítási anyag, nem beszélve a megrendezés esztétikai fejlődéséről.

A legnagyobb eredmény az, hogy a Sashegyi Iskola mellett ott volt az I. Sz. Iskola és három óvoda gyönyörűen megrendezett kiállítása is.

EMLEKLAP

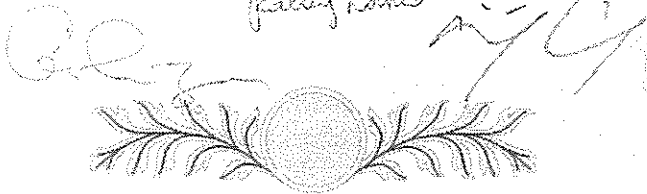
Sashegyi Ált. Iskola

A Millenniumi termékbemutató
kiállításon való
eredményes részvételért

Pomáz, 2000. szept. 16-18.

FORPÁCZY ALADÁR
Kertbarátok Klubja
2013 Pomáz, Hosszú u. 3.

Forpáczy Aladár

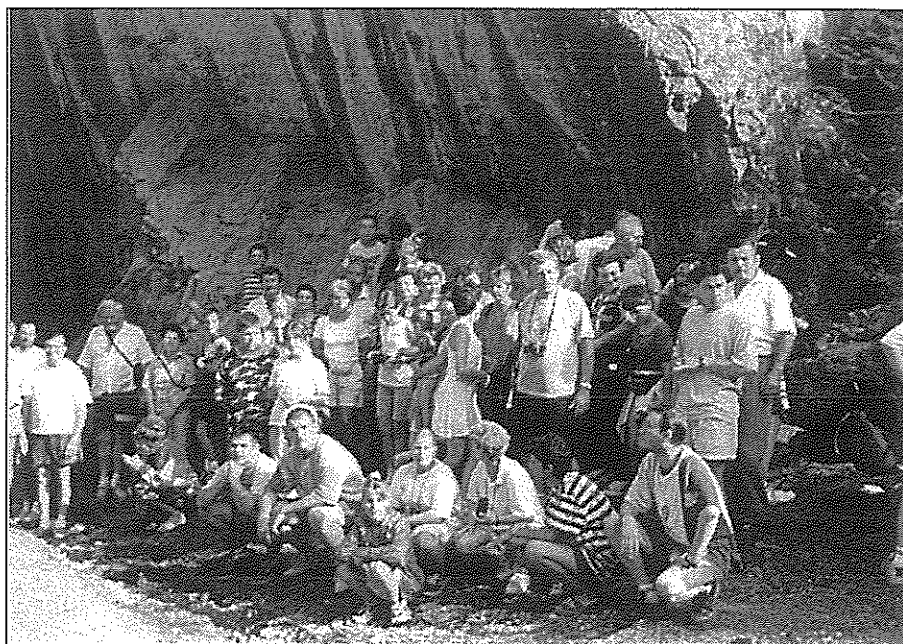
Emléklap a termékbemutató kiállításon való részvételért

Természetesen ebben legnagyobb érdemük azoknak a pedagógusoknak van, akik egész évben biztatták a gyerekeket és megszervezték az iskolán belül a kiállítási anyagok, termények gyűjtését. Köszönet minden közreműködőnek. Reméljük, hogy törekvésünk jutalma az lesz, hogy az ifjúság megszereti a kertészkedést, vigyáz a természetre, a környezetre, és sok év múlva ők lesznek a jövő kertbarátai.

Tóth Pálné

Erdélyi emlékek

Augusztus végén egy hetet töltöttünk Erdélyben. Az egy hét alatt sok gyönyörű helyen jártunk. Szerintem az egyik legszebb hely a Szent Anna-tó volt. A monda szerint a tó helyén egykor vár magasodott. Vele szemben is egy vár állott. A két várban két testvér lakott. A testvérek mindig civakodtak, versengtek, hogy kinek van több ezüstje, aranya. Történt egyszer, hogy az egyik kockajátékon nyert egy hintót. Színarany volt a hintónak a kereke, a rúdja, a tengelye, s a paripák tüzesebbek voltak a sárkánynál. Ez a testvér nyomban befogatott és áthajtott az öccséhez. Mikor ő meglátta, fogadott vele, hogy különb lovai lesznek. A várba vitte a környék legszebb lányait. A hintó rúdja mellé befogta a lányokat, és ostorral verte őket. A lányok hiába próbálták, nem sikerült megmozdítaniuk a hintót. A vár ura rácsapott a legelső lányra, Annára. Anna meg-

Erdélyi barátainkkal a Békás-szorosnál

átkozta, hogy nyíljon meg alatta a föld. S láss csodát, megnyílt a föld! Mindent ellepett a víz, a várat is. Utána hat hattyú jelent meg a vízben, majd kiúsztak a partra, és ismét lányokká változtak. Anna ott maradt. A tó partján kápolnát épített, és itt élte le imádkozva az életét. Róla nevezték el a tavat és a kápolnát. Mi először a csodálatos tavat néztük meg, majd a kápolnát. A bátrabbak belelementek a vízbe.

A másik csodálatos élményt számomra a parajdi sóbánya jelentette. Különbusszal jutottunk be a sóbányába. Majd jó pár lépcsőfokon kellett lemennünk. A sóbányában asztmás emberek olvastak, pingpongoztak, sőt még focizni is lehetett. A gyerekek labdáztak, mászókáztak, hintáztak, mi is kipróbáltuk ezeket a játékokat. Fél órát töltöttünk ott lenn, de én nem fogom elfelejteni ezt a 30 percet soha. A leleményesebb gyerekek sódarabot is hoztak emlékebe a bányából, valamint sókristályt is vásárolhattunk.

Zólyomi Rita

VII. Nemzetközi Ifjúsági Tábor

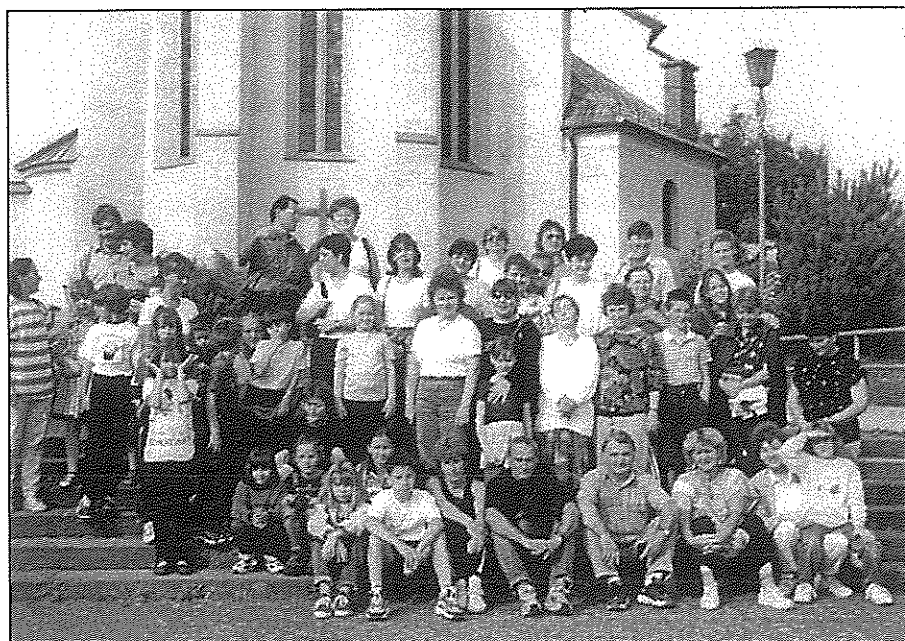
Ennek a nemzetközi tábornak minden évben más ország ad otthont. Idén mi láttuk vendégül a walesi, német és osztrák diákokat. Az osztályunkat hárman képviseltük a táborban.

Az első nap azzal telt, hogy berendezkedtünk. Osztályterekben volt a szállásunk. Hálósákokban, szivacson aludtunk, egy teremben általában nyolcan. Másnap kirándulni mentünk a hegyekbe. Este 7 órakor kezdődött a megnyitó. A polgármester úr és a vendégek beszéde után eljátszottam két darabot a trombitámon. A walesieknek ez különösen tetszett, mivel az egyik szám J. Lennon – P. McCartny: Yesterday című dala volt. A németekkel nehézkesen indult a beszélgetés, kicsit tartózkodóak voltak. A walesiek annál barátságosabbak. Az ismerkedési est jó hangulatban telt.

Kedden városnézésre mentünk Budapestre. Főleg a belvárost néztük meg, a Vörösmarty téren 1-2 órát töltöttünk. Estére annyira elfáradtunk, hogy szabad programot kaptunk. Akadt azért néhány friss ember, nekik engedélyezték, hogy a tornateremben diszkózzanak.

Szerda reggel Esztergomba és Visegrádra indultunk. Visegrádon kipróbáltuk a nyári bobbályát. Visszafelé hajóval jöttünk Szentendrédig. Csütörtökön egész nap kézműves foglalkozásokat tartottak nekünk a Faluházban. Ezalatt egy-két csoport meglátogatta Pomáz múzeumait. Este pedig az Opanke táncegyüttes magyar és délszláv táncokkal szórakoztatott bennünket.

A következő napon Szentendrére kirándultunk. Délutánra sportprogramot szerveztek. Vegyes nemzetiségű csapatokat kellett alkotnunk. Igazán jó hangulatú verseny volt ez! Este lazításként éjszakai városnézésre mentünk a fővárosba. Csodálatos volt, ahogy egész Budapest fényben úszott.

Tantestületi kiránduláson Szlovákiában

Szombat reggel bevásárló körútra indultunk Budapestre a Pólus Centerbe. Visszaérkezés után mindenki a búcsúestre készülődött. Ekkor döbrentünk rá, milyen gyorsan eltelt ez az egy hét. Én először vettem részt ebben a nemzetközi táborban, ahonnan szép élményekkel tértem haza.

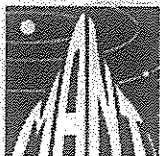
Vida Gábor

Csillagok nyomában

Ma már a Földünkön történő kutatások, felfedezések nem tudják annyira lázba hozni a fiatalságot, mint régen. Így az érdeklődésük inkább a fantasztikum, a sci-fi felé fordult.

Ezt az érdeklődést próbálja helyes irányba terelni a csillagászati szakkör. Általában egy kiválasztott pályázattól, versenytől indítatva próbáljuk feldolgozni az aktuális csillagászati, űrkutatási kérdéseket. Persze próbálunk eredményesek is lenni a versenyeken.

Az 1996/1997-es tanévben a Magyar Asztronautikai Társaság (MANT) által meghirdetett pályázat azt firtatta, hogy emberek vagy automaták vizsgálódjanak-e a világűrben. A megszabott hétoldalas terjedelemben 45 diák küldte be ezzel a témával kapcsolatban a véleményét.

Oklevél

Dúcz Erzsébet

tanuló számára, aki a

**Magyar Asztronautikai Társaság és a
Magyar Űrkutatási Alapítvány
által 2000-ben**

**„Találkozunk a Nemzetközi
Űrállomáson”**

cimmal

kiírt pályázaton

az általános iskolások kategóriájában

az

**I. díjat
nyerte el**

Budapest, 2000. május 25.

Gesztes Albert
a zsűri elnöke

Dr. Major György
a MANT elnöke

Oklevél az I. díjat nyert Dúcz Erzsébet számára

A sashegyis *Megyeri Örsnek* (6.b) sikerült megadnia a választ „Kéz a kézben“ című dolgozatával. Jutalma több szakkönyv volt és egy ingyenes részvétel a veszprémi „úrtáborban“.

Az 1997/1998-as tanévben a szakkör benevezett a *Zsiráf* című ifjúsági lap által meghirdetett ötfordulós, kieséses csillagászati versenyre. A pályázat neve „Compaq-Solomo napvadászat“. Mi két csapatot indítottunk:

Sicambria: *Farkas Ágnes*
Tompach György
Hernádi Ferenc

One-Solar: *Zólyomi Rita*
Vida Gábor
Megyeri Örs

Az 5. forduló után az érdi Kőrösi Iskola mögött sikerült Pest megyében a II. (Sicambria – 109 pont) és a III. (One-Solar – 89 pont) helyet megszerezni. Jutalmul részt vehettünk a Magyar Tudományos Akadémián megrendezett úrkonferencián. Itt sikerült több úrhajóssal megismerkedni: a lengyel *Hermaszewskivel*, az osztrák *Viehböckkel*, valamint *Magyari Bélával* és *Farkas Bertalannal*. Érdekes előadásaiukat aláírás-vadászat követte.

Az 1999/2000-es tanévben újra a Magyar Asztronautikai Társaság pályázatát céloztuk meg. Most a téma a „Nemzetközi űrállomás“ volt. Erre készült el *Dúcz Erzsébet* „Szárnyaló képzelettől a keringő űrszigetekig“ című pályázata. Az eredményhirdetés a műszaki egyetemen volt. A beküldött 20 pályázat közül most is sikerült az első helyet elhódítani. Az oklevelet külföldi úrhajósok adták át. A gimnazisták *Nyikolajevics Kubaszovtól*, *Erzsi Toyohiro Okiyama* japán úrhajóstól vehette át a könyvjutalommal együtt. Természetesen járt az egy hét ingyenes soproni úrtábori tartózkodás és egy egynapos kirándulás az osztrák Grazba, az ottani űrkiállításra.

A felkészülés során találkozhattunk *J. Steward* amerikai úrhajóssal. Ő élvezetes kétórás élménybeszámolót tartott az űrrepülővel végzett űrutazásáról.

Hogy ezek milyen komolyan vett pályázatok, mi sem bizonyítja jobban, mint a gimnáziumi kategória első helyezettjeinek díja: 1 hét az USA-ban a huntsville-i nemzetközi úrtáborban. Ezért talán még a csillagokat is lehoznánk.

Hernádi Ferenc

Igazgató voltam

Egyik este azt álmodtam, hogy egy iskola igazgatója vagyok.

Nagy, tágas szobám volt, tele díjakkal, oklevelekkel, melyeket az iskola tanulói nyertek. Reggel hét órakor kezdtem a napot. Fél nyolckor az egyik osztályba mentem be helyettesíteni. Pont a legrendetlenebb osztályba. Az óra végén tudtam meg, hogy néhányan széttörték a kinti padokat. A gyerekeket rögtön be is küldték az irodámba, és hosszas beszélgetés után beírtam a figyelmeztetőt, és behívtam a szüleiket. Amint vége volt a „beszélgetésnek“, azonnal indultam

Dobok, zászlók, csákók, sisakok készültek a történelmi játszóházban 1998-ban

kifizetni a számlákat. A negyedik óra végére értem vissza, és már ott vártak a karbantartók, és azt kérdezték, hogy miből javítsák ki a padokat, mikor semmilyen anyag nincs hozzá. Ekkor rögtön felhívtam az asztalost, hogy küldjön néhány deszkát. Ezek után leültem ebédelni, de még ebéd közben is a teendőimről beszélgettem a kollégáimmal. Az ebéddel is sietnem kellett, mert még sok dolgom volt. Rengeteg papírt kellett kitöltenem. Fél négyre készen is lettem. Négy órakor indultam hazá, de az utcán észrevettem, hogy a táskámat az irodában hagytam. Amikor megfordultam, hogy visszamenjek érte, csörgött az órámm...

Úgy gondolom, a tanulás ellenére könnyebb diákként iskolába menni, mint igazgatóként.

Tompach György

Mit várok a jövő évezredtől?

Hogy mit várok a jövő évezredtől? Mindenekelőtt egy csodálatos lakóhelyet.

A főváros peremeként egy csodás kisvárost várok. Ha lehunyom a szemem, gyönyörű szépet látok, elmesélem, hogy mit:

A főút szép, tiszta, rendezett. Az úttest mellett a kerékpározóknak kialakított sáv fut végig, ami körbeveszi egész Pomázt, és a környékben lévő városokat, településeket köti össze Pomázzal. Az út mentén a település hangulatához illő új kis házakat látok.

A HÉV- és buszállomáson egy modern váróterem fogadja az ide érkezőket. A várakozóhelyiség kulturált és tágas épület, ahol télen lehet melegedni, nyáron viszont hűvösben várhatjuk az indulást. A HÉV-ek és a buszok sűrűn közlekednek és soha nincs rajtuk tömeg.

Városkánk középpontjában látok egy szórakozóhelyet, ahova a fiatalok járnak szabadidejükben kikapcsolódni, szórakozni vagy csak egy kicsit beszélgetni. Ebben a kis „diákpresszóban“ tilos az alkohol- és a drogfogyasztás, valamint a dohányzás. Mindenki jó barátságban van egymással és soha senki nem verekszik.

Aki főleg energiával rendelkezik, egy hatalmas sportközpontban vezetheti le azt. Ott rendezik meg az iskolák közötti sportversenyeket.

Nincsenek hajléktalanok és nem kell félni az „éjszakai zsványoktól“. Éjszaka olyan a közvilágítás, mintha nappal lenne.

Igényeink mindig nyitott fülekre találnak és véleményünket szívesen fogadja a város vezetősége.

Remélem, ha kinyitom a szemem, pár év múlva tényleg ezt fogom látni.

Kovács Nikolett

A jövő iskolája

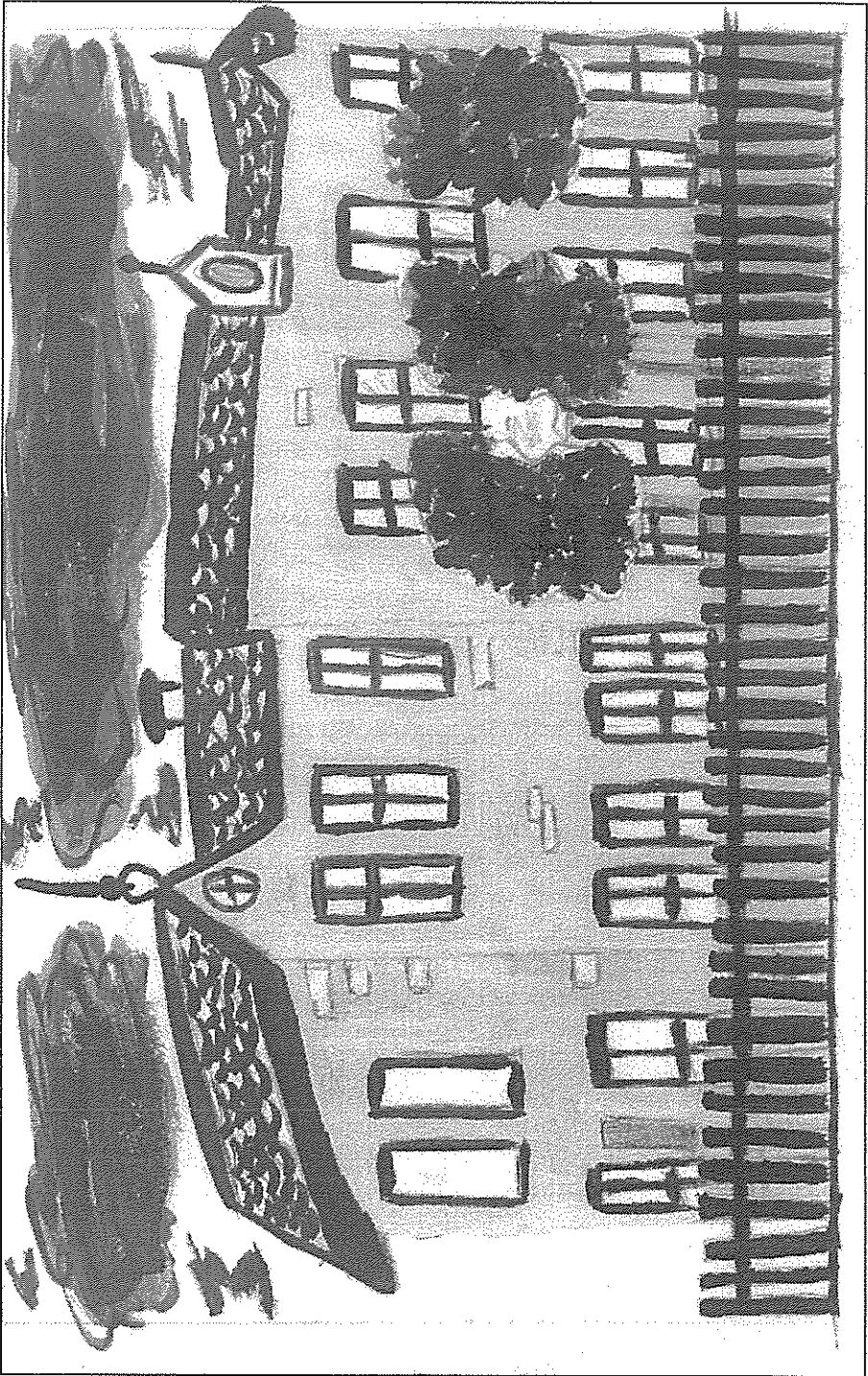
Én a jövő iskoláját egy hatalmas nagy épületnek képzelem el. Nagy termek kevés tanulóval, sok tanárral. Számítógépekkel dolgozunk. Az angol nyelv tanulása céljából minden második héten kiutazunk Angliába vagy New Yorkba.

A kémia tanulásához külön termek állnak rendelkezésünkre, és minden gyerek kísérletezhet. Az iskolán belül mozi is működik, ahová bármikor beülhetnek a tanulók. Havonta egy dolgozatot írunk egy tantárgyból. A biológia tanulásához külön gyakorlati kert tartozik és egy istálló, tele állatokkal. A testnevelést több tanár tanítja, és a tornaterem olyan méretű, hogy egyszerre több osztály is befér, és ott minden sportot kipróbálhatunk. A tanárok megértőek és türelmesek, de egyben szigorúak is. Órarend nem létezik, és mindenki maga választja ki, mit akar tanulni. Az iskola egyben kollégiumként is szolgál. A többemeletes épületben lifttel is lehet közlekedni. Az iskola egy erdős helyen áll, és minden szinten egy medencét találhatunk. Az osztálykirándulások egyhetesek, külföldre szervezik.

Az iskola alagsorában bevásárlóközpont és vidámpark vár minket. A tanulók pedig kedvezményesen vásárolhatnak. Minden szinten egy osztály tanulhat. Aki nem akar bent lakni, az hazajárhat. Az iskola mellett egy kemping működik. A fő tantárgyak mellett gyakorlati tantárgyak is vannak, mint például sütés, főzés, építészet, fodrászat, kozmetika.

Én ilyennek képzelem a jövő iskoláját.

Hinger Gabriella

Friedrich Vivien: A régi iskola

Iskolánk a magasból

Sashegyi Emlékplakettel kitüntetett tanulóink

Bartos Violetta	1993
Zólyomi Gábor	1994
Bartos Viktória, Czenter Szabolcs	1995
Varga Andrea	1996
Farkas Annamária, Dávid Tibor	1998
Zólyomi Rita	1999
Pátkai Ádám	2000

Az iskola tanárai 1990 és 2001 között

Albertné Czékmány Iлона	matematika–informatika
Dr. Balázs Györgyné	gyógypedagógus
Balogné Fábián Judit	gyógypedagógus
Bárányos Lászlóné	tanító
Barta Éva	magyar–orosz
Belloni Andrea	tanító
Dr. Bertókné Daróczi Marianna	matematika–testnevelés

Bogár Istvánné	matematika–fizika
Bónisné Csapó Katalin	angol–magyar
Czagány Csaba	tanító
Czenter Magdolna	fizika–kémia
Csapiné Matos Ibolya	történelem–népművelés
Cservenka Béláné	matematika–informatika–földrajz
Csirke Endréné	tanító
Dés Magdolna	gyógypedagógus
Dévainé Szabó Mónika	matematika
Dobai Tamás	történelem
Domján Lászlóné	tanító
Doricsák Györgyi	tanító
Dúcz Lászlóné	biológia–kémia–mezőgazd. ism.–néptánc
Duró Edit	tanító
Duró Imre	tanító
Ecsedyné Kalmár Rita	tanító
Egervári Lilla	gyógypedagógus, magyar
Farkasné Balla Györgyi	tanító
Farkasné Bódai Zsuzsa	tanító
Fekete Tiborné	tanító
Fodor Tamás	ének
Fühl Béláné	tanító
Fülöp Ferencné	tanító
Gáality Vojiszlávné	orosz–szerbhorvát
Gila Illésné	ének
Gulyásné Bócsa Ildikó	tanító
Hajdú Andrea	gyógytestnevelő
Hardi Péterné	tanító
Héder Gézáné	matematika–fizika
Hercegné Kollár Magdolna	gyógypedagógus
Hernádi Ferenc	földrajz–rajz
Hernádi Ferencé	magyar–orosz
Herpai Sándorné	tanító
Jelencsics Imréné	tanító
Jelli Márta	logopédus
Dr. John Károlyné	gyógypedagógus
Dr. Juhár Jánosné	igazgató, angol–magyar
Kapin Györgyné	történelem–népművelés
Dr. Katona Nóra	iskolapszichológus
Katona Sándor	tanító
Király Mária	tanító

Kisjuhász Orsolya	matematika
Kiss Árpádné	ének–matematika
Kiss Pál	biológia–mezőgazdasági ismeretek
Kissné András Klára	angol–történelem–orosz
Kodenka Istvánné	tanító–testnevelés
Kokovay Ildikó	gyógypedagógus
Kónya Zita	angol
Kovács Antal	matematika–fizika
Kovács Gáborné	tanító
Kristofek Judit	magyar–ének
Krunityné (Győriné) Sósity Anna	orosz
Lénártné Csillik Enikő	gyógytestnevelő
Libárdi Henriett	tanító
Molnárné Zékány Tímea	tanító
Majoros Endréné	gyógytestnevelő
Mártha Anita	történelem
Méhes Imre	ének
Mészárosné C. Szabó Edit	gyógypedagógus–logopédus
Mucsalov Erzsébet	angol
Muzamel Ernő	angol
Nagyné Bernárd Edina	angol
Palkóné Pekár Erika	tanító
Páll Judit	tanító
Pataki Miklós	matematika
Pércsi Mária	tanító
Rotár Szvetozárné	napközi, orosz
Rózsás Imréné	tanító
Sántáné Bontovics Ilona	testnevelés–orosz
Sárréti Pál	technika
Scheck Mátyásné	tanító
Schieszlne Tóth Irén	magyar–orosz
Schillinger Andrea	matematika
Dr. Szabóné Kuzma Márta	angol–magyar–történelem
Szalayné Rédling Margit	gyógypedagógus
Dr. Székelyné Kopp Eszter	matematika
Szilakszi Károlyné	tanító
Takaró Sándorné	tanító
Tóth Gáborné	tanító, angol
Trakperger Árpád	biológia–testnevelés
Turóczi Csaba	testnevelés
Varga Dorottya	tanító
Varga István	ének

Vereszkai Tiborné
Virág Katalin
Wágner Károlyné
Zakariás János

rajz
angol–oros–testnevelés
tanító
történelem–művészettörténet

Adminisztráció

Deli Tamásné	iskolaitkár
Dr. Czink Józsefné Tóth Judit	gazdasági vezető
Fehér Andrásné	gazdasági vezető
Gallay Lászlóné	adminisztrátor
Kánay Enikő	pénztáros
Kiss Gézőné	pénztáros
Labáth Gáborné	adminisztrátor
Löbmann Tamásné	gazdasági vezető
Madari Istvánné	gazdasági vezető
Verdes Mihályné	pénztáros
Viczéné Dombi Mária	pénztáros

Technikai dolgozók

Antal Gyula	fűtő
Barta Györgyné	hivatalsegéd
Benyák Istvánné	hivatalsegéd
Bögyös Gézőné	hivatalsegéd
Csizmadia János	fűtő–karbantartó
Csizmadia Jánosné	konyhalány
Csömör Lajosné	konyhalány
Daru Sándor	hivatalsegéd
Daru Sándorné	hivatalsegéd
Deli Tamás	fűtő–karbantartó
Jankó József	fűtő–karbantartó
Kapás Bertalanné	konyhalány
Lajos Ferencné	hivatalsegéd
Lázár Frigyes	fűtő
Mészáros Józsefné	konyhalány
Mile Nóra	hivatalsegéd
Murin Barnabásné	hivatalsegéd
Murin Istvánné	hivatalsegéd
Pollák Mihályné	konyhalány
Rigó Béláné	hivatalsegéd
Takács Flóriánné	hivatalsegéd

Az iskola igazgatói 1901 és 2001 között

Berényi Béla	1901–1903
Zsák Frigyes	1903–1907
Erdélyi Károly	1907–1908 (megbízott ig.)
Oszuly Géza	1908–1910
Molnár Béla	1910–1921
Eicher Ottó	1921–1931
Erdélyi Károly	1931–1932
Kovalovszky (Kadocsa) Sándor	1933–1946
Berg Imre	1945–1946 (megbízott ig.)
Klacsán József	1947–1949
Erdélyi Sándor	1949–1950
Böröcz Lajos	1950–1953
Bóna Antal	1953–1957
Czimer László	1958–1973
Molnár Jolán	1973–1976
Kocsondi Antal	1976–1978
Faragó Zsuzsanna	1978–1981
Titton Miklósné	1981–1990
Dr. Juhár Jánosné	1990–

Utószó

Amikor elkezdtük a százéves évforduló szervezését, úgy éreztem, kötelességem részt venni annak a csapatnak a munkájában, amelyik az emlékek, volt tanárok, diákok felkutatásával foglalkozik.

Miért gondoltam, hogy ez kötelességem? „Nomen est omen” – a név kötelez. Az iskola száz éve alatt 75 tanéven keresztül tanított itt az Erdélyi család valamelyik tagja. Nagypám, *Erdélyi Károly* 1902-től, édesapám, *Erdélyi Sándor* 1933-tól 1957-ig, jómagam 1982-től tanítom, nevelem itt a gyerekeket.

Hatalmas élmény volt számomra beszélgetni az iskola régi tanáraival, és néhány régi tanítványával. Már az első ilyen délután megfogalmazódott bennem, hogy nem kötelesség, hanem nagyon nagy megtiszteltetés számomra, hogy ebben a munkában részt vehetek. Be kell vallanom, hogy bizony nem egyszer könny szökött a szemembe egy-egy régi tanítvány visszaemlékezése kapcsán. Lehet, hogy nem én vagyok az egyetlen, aki így járt e könyv elolvasása közben. Csodálatos, hogy mennyi szeretettel, mennyi tisztelettel beszélnek, írnak a régiek volt tanáraikról, pedig úgy vettem ki szavaikból, hogy nem mindig bántak velük „kesztyűs kézzel”.

Köszönjük az együttműködést mindazoknak, akik fogadtak bennünket, eljöttek egy-egy beszélgetésre, vagy írásukban emlékeztek az iskolánkban eltöltött évekre, élményekre. Sajnos, nem állt módunkban mindenkit felkeresni, megszólaltatni, de hisz ez nem is lehetséges.

Könyvünk célja elsősorban nem a száraz tények, dokumentumok közlése, hanem az emlékek felelevenítése volt.

Kiss Árpádné Erdélyi Piroska

Az iskola történetének főbb eseményei

- 1901: – alapítás éve
- 1934: – indul az első 7. osztály
- 1956: – I. Sz. Általános Iskola nevet kapja, a Beniczky úti iskola alapítása után
- 1960: – az iskola felújítása
- 1964: – iskolabővítés két tanteremmel (lapos tetős rész)
– a mai sportpálya elődjének megépítése
– téglafalú kerítés építése
– udvari WC építése
- 1964/65: – gimnáziumi osztály indítása
(két évfolyam érettségizett)
- 1981: – a II. Sz. Általános Iskola nevet kapja az intézmény
(egyesül a Beniczky úti iskolával, az Iskola utcai épületben csak a felső tagozat tanul)
– német nemzetiségi nyelv oktatása
- 1984: – vizesblokk és kazánház építése, az udvari WC lebontása, központi fűtés kialakítása
1990. szeptember 1.: – a német nemzetiségi iskola megalapításával csak az Iskola utcai épületben működik tovább a II. Sz. Általános Iskola
– elkezdődik az angol nyelv tanítása
– az enyhe fokban értelmi fogyatékosok tagozata az Iskola utcai épületben működik tovább a kettéválás után
1990. november 27.: – az iskola a Sashegyi Sándor Általános Iskola nevet kapja
1991. október 10.: – létrejön az iskola pedagógiai munkáját segítő Sashegyi Sándor Alapítvány
- 1992: – iskolabővítés: új tornacsarnok épül
– a kazánház feletti tetőtérben új tantermet alakítanak ki
- 1995: – áttérés a gázfűtésre
- 1996: – a millecentenárium tiszteletére:
• új szabadtéri sportpálya építése az alapítvány segítségével
• honfoglalási emlékoszlop állítása

- 1998: – az iskolaépület homlokzatának és tetőhéjazatának felújítása
- 1999: – új számítástechnika terem átadása
– az iskola címerének és zászlajának avatása
- 2000: – az iskolaudvar felújításának megkezdése az alapítvány segítségével:
• szabadtéri színpad építése
• játszótér építése
• Millenniumi emlékkapu állítása
- 2001: – az iskola fennállása 100. évfordulójának a megünneplése:
• az iskolaudvar felújításának folytatása, parkok kialakítása
• kiállításrendezés, emlékkönyv kiadása
• az előcsarnok átalakítása, emléktábla-állítás a centenárium jegyében
• június 9-én ünnepi megemlékezés

